

לעילוי נשמת הרבנית מרת שוּרָה פֿייגאָ בת רבי חיים אברהם יצחק פֿלמֶן ע"ה
נלב"ע כ"א מנחם אב תשע"ה, ת.נ.צ.ב.ה. - הונצח ע"י בני המשפחה

אוצר הפרשה

ממרנן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

'מי שלוחם בתורה ובלומדיה הוא לוחם בשלומם של היהודים בארץ ישראל'
השבוע נערך מעמד אדיר 'ריתחא דאורייתא' מבית 'תורה דיליה'
בראשות רשכבה"ג רבינו מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א
ובהשתתפות הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א והגאון רבי מנחם כהן שליט"א
הדברים המלאים בגליונות: 'אוצר דבר' 'בענינא דיומא'

תורה דיליה - שתהא בנו אהבת תורה!

דברים חוצבים על החובה להשתמש רק בחשמל "כשר" בשבת. גיליון: 'מעדני כהן'

לקבלת הקובץ במייל: a169258235@gmail.com

ניתן להשיג את האוצר מידי שבוע במוקדים כדלהלן:

ביהכ"נ המרכזי נוף הגליל	ביהכ"נ תפארת ישראל ביה"כ החדש רחוב הרצוג ישיבת נחלת הלויים	ביהכ"נ רמב"ם ישיבת פוניבז' - אהל קדושים ישיבת ארחות תורה ישיבת בית מדרש עליון ישיבת סלבודקא ביהכ"נ הליכות חיים ביהכ"נ תפארת ציון ביהכ"נ אהל תמר ביהכ"נ יד אהרן ביהכ"נ המרכזי שיכון ה' ביהכ"נ חניכי הישיבות שיכון ה' ביהכ"נ דרכי אי"ש ביהכ"נ חמדת צבי ביה"כ שונה הלכות ביה"כ שיח תפילה כולל ברסלב ביה"כ צעירים ביה"כ מוהליבר ביהכ"נ המרכזי נחלת סירוקה קרית הרצוג ביהכ"נ אילת השחר פרדס כץ ביהכ"נ בית אהרן פרדס כץ ביהכ"נ המרכזי מנין אברכים פרדס כץ רש"י 14 ב"ב קומה ב'	אופקים ביהכ"נ קוית ביה"כ שערי תפילה ביה"כ זכרון אליהו ביה"כ אילת השחר	אלעד ביהכ"נ מאור שרגא ביהכ"נ הר"ן ביהכ"נ דגל התורה ביהכ"נ אחיעזר ישיבת תורה בתפארתה ישיבת כנסת יחזקאל	אשדוד ביהכ"נ בית שמואל ביהכ"נ עטרת צבי	באר יעקב ישיבת גרודנא	בית שמש ביה"כ שערי תורה הקריה החרדית ישיבת אור לישירים ביהכ"נ אהבת תורה ביהכ"נ אור אליהו ביהכ"נ בית אביי ישיבת נתיבות חיים ביה"כ נתיבות ישראל-אשכנז רמה ד ביה"כ חניכי הישיבות רמת אברהם	ביתר ביה"כ זכור לאברהם ישיבת הר"ן	בני ברק ביהכ"נ לדרמן ביהכ"נ המרכזי רמת אלחנן ביהכ"נ נחלת משה כולל חזון איש כולל בית הלל ביהכ"נ משכנות יעקב ביהכ"נ חניכי ארחות תורה ביהכ"נ דברי שיר ביהכ"נ בית השם ביהכ"נ אהל יעקב ולאה ביהכ"נ נאות יוסף
נתיבות ביה"כ בית יצחק ישיבת שכר שכיר	כרמיאל ישיבת רנה של תורה קהילת תורה ותפילה								
נתניה מנין אברכים	לוד - גני איילון ביהכ"נ המרכזי ביהכ"נ אהבת תורה ביהכ"נ תורה ותפילה								
פתח תקוה ביהכ"נ שירת מרים	מודיעין עילית ביהכ"נ חזון דוד ביהכ"נ משובב נתיבות ביהכ"נ בית תפילה ביהכ"נ נאות השמחה ביהכ"נ קהילת מרומי שדה כולל בית אבא כולל עטרת שלמה ביהכ"נ תורה ותפילה ביהכ"נ שיח יצחק ביהכ"נ המרכזי ביהכ"נ זכרון משה ביהכ"נ קהילת משך חכמה ביהכ"נ המרכזי נאות הפסגה ביהכ"נ קהילת יח"ל ביהכ"נ חניכי ארחות תורה ביהכ"נ אהל יוסף מאיר כולל לב אחד קהילת קצות החושן קהילת אהל אברהם חפציבה נאות עילית ביה"כ רמב"ם נאות עילית מרכזי מהרי"ל המרכזי גן הדסים קהילת הרשב"א								
עוצם ישיבת נר זרח		חריש אהבת תורה							
עפולה עילית ביהכ"נ המרכזי		טבריה - נוף פוריה ביהכ"נ המרכזי							
קרית אתא ביה"כ המרכזי שביט		ירושלים ישיבת מיר רמת שלמה: ביהכ"נ חזו"א נוה יעקב מרכז: חניכי הישיבות רוממה: ביה"כ חניכי הישיבות רמות: ביהכ"נ משכן שרגא ביהכ"נ שערי תבונה ביה"כ אהל יוסף ביה"כ מרום הרים							
קרית יערים - טלזסטון ביה"כ המרכזי בני הישיבות ישיבת כתר תורה		זכרון יעקב ביהכ"נ מסילת ישרים							
ראשון לציון ישיבת עטרת שלמה		חיפה							
רחובות ביהכ"נ היכל זרח ישיבת מאור התלמוד									
רכסים ביהכ"נ בית יצחק ביהכ"נ שבטי ישראל ביהכ"נ בני הישיבות ביהכ"נ היכל משה ביהכ"נ מאורות ביה"כ אהל מלכה ביה"כ מנין אברכים									
תל ציון ביה"כ המרכזי									
תפרח ביהכ"נ בית יוסף									

בעז"ה גם בימי בין הזמנים האוצר י"ל מידי שבוע ונשתדל בס"ד שיגיע לכלל המוקדים ברחבי הארץ.
בקשתנו מהציבור לקחת חלק בזיכוי הרבים!
אלו הנוסעים או המזדמנים מב"ב לערים השונות שיעזרו קשר במספר 055-7600055.
תשלום הקובץ בקופה או בעמדות נדרים פלוס (גם אחרי שב"ק)
בחשבון כולל דף היומי - אליבא דהלכתא - קטגוריית אוצר הפרשה
לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ בסכום סימלי ולקבלת הקובץ במייל ניתן לפנות
במייל: a169258235@gmail.com ובטלפון: 055-760-0055

קו החירום - דעת תורה בעניני השעה וגזירת הגיוס: 03.313.3306

בו ניתן להאזין להוראות וחיזוקים ממרן ורבנן גדולי הדור ובראשם תשכנה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א - שימו לב למספר החזש -

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברותא הגרמ"י שניידר שליט"א

פתיחת זמן "אלול"

אך בעוה"ר הגענו למצב "נורא" זה, שרשעי ישראל שונאי התורה חק, מצרים מכל צד את רגליהם של "לומדי התורה". וזכינו לשמוע ולראות דבריהם הנשגבים של רבותינו הגאונים הגדולים שליט"א ובראשם רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, שיש כאן גזירה "עליונה", וצריך רחמים להעביר את רוע הגזירה, ועיקר חובתנו בשעה זו "להשקיף כל ישותינו" בתורה ועמלה. ולא באתי אלא להביע כמה הרגשי הלב של יהודי...

"חסדי ה' עמו"

ראשית, עלינו להתבונן בחסדו ית"ש ולהודות להקב"ה על "כל רגע ורגע" שנותנים ללמוד, ובעו"ה יפתח הזמן בר"ה אלול ב"כל היכלי הישיבות חק", בבחינת "נס ממש". וכשאדם חי עם רגש זה, זה כבר "חיים אחרים", והתקנה מתחזקת מרגע לרגע ל"נס הגדול" שיבוא, והקב"ה יעביר בקרוב את רוע הגזירה הנוראה מאתנו.

הקב"ה משגיח עלינו "תמיד"

וראיתי [בקונטרס הנחמד "ותן חלקנו"] שמביא לשון נפלא מהזוהר חק (פר' בחקותי), רבי יהודה אמר ודאי קודשא בריך הוא אשגה עלן תדיר, ודכיר לן, אי לא דאיתו אשגה בהו בישראל ודכיר לון לא יקומון חד יומא בגלותא, הדא הוא דכתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו' ע"כ. זאת אומרת, שהדבר ברור, שכל הזמן הקב"ה "משגיח עלינו" כי בלי זה לא היינו יכולים להחזיק "יום אחד" בגלות.

הקב"ה יעשה את "שלו"

וראיתי לסבי הנח"צ ר' יוסף אברהם וולף זצ"ל בספרו "רבותנו" [בתוך מאמר הגאון ר' שלמה כהן זצ"ל] שמביא לשון החזו"א זצוק"ל בנושא "יום בנות", השתדלנו לבטל את רוע הגזירה, אבל אין אנו יכולים לבנות על זה יסודות. עשינו את המוטל עלינו כחוב השתדלות, אבל אין זה אמצעי להשגת המטרה. הראינו לו ית' כי אנו עשינו את שלנו והשתדלנו, אף הוא יעשה את שלו, ויביא לנו את התשובה באופן נסתר, מבלי שנשגיח בזה. היום הוא מצב של הסתר פנים עלינו להרבות בתפילה ותחנונים איש לשקן ותעניתו, ע"כ. והן הן הדברים ששומעים מרבותינו שליט"א.

"דרגת" הלימוד זוכה להשתדרג "מאד"

עוד דבר שבידו לחזק את עצמנו בתקופה זו, מה שראיתי בגליון החשוב "מעדני כהן" להגאון המופלג ר' נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א מראשי ישיבת בית מדרש עליון ורב קהילת חניכי הישיבות רוממה, שמביא מעשה עם יסוד גדול. מבעל הבית אפרים זצוק"ל. וכך כתוב שם, וראיתי מעשה נפלא מבעל הבית אפרים זצ"ל, ואולי זה יקרב אותנו מה שבני תורה יכולים לזכות ע"י קביעות עיתים לתורה ובפרט בזמנינו.

הבית אפרים היה בעל נכסים, והיה לו קביעות שמתחילת היום עד אחרי מנחה למד ברציפות, ובזמן הזה ידעו שאין שום אפשרות להפריע לו, ופעם אחת הגיע אחד ואמר שיש לו אפשרות לעסוק עסק גדול עם הבית אפרים והוא יכול להרויח ע"י זה כמה עשרות אלפי רובל, וע"י זה לא היה צריך יותר להתעסק אה"כ כלל בעניני המסחר, ובתחילה הסתפקה הרבנית האם להפריע לו, אבל אמרה שבודאי הוא לא מסכים שיפריעו לו עד לאחר מנחה והיא לא קראה לו. אך אותו אחד אמר שאינו יכול לחכות עד לאחר מנחה, ואחרי מנחה סיפרה זאת לבית אפרים את מה שהיה, ושמה שמחה גדולה מאד, ואמר כשאדם שקובע עיתים לתורה השאלה היא מה הוא מוכן

עולם "חסד" יבנה

ברוך השם "התחיל הזמן", באנחת "רווחה" זו, חי' רבנו פותח בתחילת כל זמן. אחרי שימי "בין הזמנים" חי' שרוי במתח על "כל יום" ו"כל רגע" שחסר תורה בעולם. ובנוסף בפתיחת זמן "אלול", חי' מעורר על מצות "ואהבתם את ה'", שצריכים בחורי הישיבה חק' לדאוג לבחורים החדשים שהגיעו כעת לישיבה, לקבלם בסבר פנים יפות, ולשאול כל אחד אם יודע היכן חדרו וכו' וכו', ולראות שהוא מסתדר בכל הנצרך. ואעתיק בס"ד מה שה' כתוב ב"פרי חיים" אלול תשע"ה.

ברוך השם זכינו לפתיחת זמן "אלול" תשע"ה בישיבות הקדושות, ונתרבו ספסלי בבי מדרשא. מי יתן והיו כל עם ה' נביאים וגו'.

ובעניינו לא זכינו עדיין לבוא רבנו להיכלי ישיבותיו הקדושות להעריף מ"טל חיותו" על בניו היקרים המסולאים כפז, מחמת חולשה שתקפתו בשבועות האחרונים...

ובכל זאת כשעלה אצל רבנו ענין פתיחת הזמן, אמר שבכל שנה בתחילת אלול אומר לבחורים שנמצאים בישיבה, שצריך להראות לבחורים החדשים את מקומם וכו', חסד, חסד, עולם חסד יבנה.

ואמרתי בלבי כמה רחוקה מחשבת רבנו ממחשבותינו, שהרי כל בחור מגיע ב"ה עם כל הברען להתחיל את ה"אלול", ומשקיע הרבה כוחות כדי לעלות ולהתעלות בהתמדה ובתפילה וכו', ובא רבנו ואומר לו בני היקר, "עולם חסד יבנה", אתה מחפש לעלות, אתה מחפש שטייגן אמיתי, תתחיל ביסוד, ומכאן תעלה ותצמח בהכל.

לא להפסיד "דקה" מלימוד

והחמשך שעורר עליו כמובן זה "התמדה", כפי שנראה ממה שהובא ג"כ בפרי חיים בשנים עברו, [והשארתי את הלשון כפי שהי' כתוב אז]. בימים האחרונים מרבה רבנו לדבר על "התמדה גדולה ולימוד בחשק" בימי האלול, עד שאמר לא' שהיה רגיל "להתענות" ארבעים ימי הרחמים, שלא כדאי שיצום, היות והצומות מחלישים את האדם, ומתמעט מלימודו, ואם יפסיד "אפילו דקה אחת" מלימוד התורה בגלל הצומות, כבר לא שוה הכל... ואמר לו להחליף תעניתו בלימוד תורה עם "שמירת הדיבור".

"ללמוד, ללמוד, וללמוד..."

עוד הובא שם, כשנשאל רבנו כמה ראוי להתחזק בימי ה"אלול". השיב מתחילה בשאלה - כמה לא? ובאמת כאן כבר מונח "הכל". אך בכל זאת כשבקשו שרוצים לשמוע "דבר מסוים" להתמקד בו, כפי שבכל שנה אומר רבנו. אמר בהאי לישנא - "לענעו, לערנעו, לערנעו". פי' ללמוד, ללמוד, ללמוד.

גזירת "עולם התורה"

שיתנו ללמוד "בלי הפרעות"

וכעת נראה בעזחי"ת כמה מלים, בנושא ה"טעון" והרגיש, המטריד לב כל עולם התורה, והחרדים לדבר ה'. ואקדים שהדברים הבאים אינם אלא "רגשי לב" שעלו במחשבה בימים האחרונים. המצב הזה בו אנו "נמצאים" לדאבוננו כעת, ממנו חשש רבנו "כל הזמן", והמרידתו המחשבה "הנוראה" שהי' יתפשו בן תורה.. ולא נח ולא שקט "כמה שנים", עד שסודר הענין בשעתו, וכל הזמן הי' משפטו שנון בפיו, "מען זאלל לערנן אן קיין הפרעות", שיתנו ללמוד "בלי הפרעות", והדברים ידועים.

פרשת השבוע - שלא יגרמו עונותיכם וכו'

על הפסוק לא תעשון כן לה' אלוהיכם, מביאים חז"ל ר' ישמעאל אומר וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין מובחותיהם, אלא שלא יגרמו עונותיכם שיחרב בהמ"ק ויחרב המזבח.

ובחתם סופר בתשובות (יו"ד סי' רס"ו) חק' דהא אמרו בגמ' דאין איסור לא תעשון כן לה' אלוהיכם כשאנו עושה בידים רק ע"י גרמא. ולמה כשגורמים העונות שניתן המזבח נחשב להם לחטא.

ויש לחלק בין גרמא גשמיית שבזה אין איסור, לבין גרמא רוחנית, דכשנגרם ברוחניות היות ע"י מעשיו נחשב הכל על חשבוננו, שהרי עשה חטא וכיון שעל ידי חטאו יצא החיוב נחשב שהוא עשה את זה, ונקרא עשוי, [כת"י].

להקריב בשביל הקביעות הזאת, איזה ערך יש לקביעות זאת, דבשו"ע כתוב וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבידנו אף אם הוא סבור להרוח הרה, ששום דבר לא יזיז אותו מזה. ואם עכשיו הגיע לנו נסיון כזה ואנחנו מוכנים להקריב כזה הון רב בשביל לא לזוז מהקביעות, א"כ הוא קובע בעצמו שכל הקביעות עתים לתורה של כל החיים שלו עולה בדרכה, שלעולם הקביעות שלו שיה לכה דרגה של קביעות עתים לתורה, ולכן הוא שמה שמהה גרולה. ע"כ.

נמצא לפי"ז שבתקופה זו, עלתה והשתדרגה תורה, כי כעת מוכה לכל, שמוכן לתת "כל התורה הק, ושכר תורתו של "כל השנים", קיבל מחירון אחר לגמרי למעלה, ובדואי ימים אלו, שהם ממש בבחינת "מפער עצמו" ללימוד תורה, שבו "עצום מאד", אשרי חלקם של כל בני הישיבות ואברכי הכוללים היקרים הנתונים בנסיון "גזירה קשה" זו.

אגודים בצרה...

ונסיים בדברים שהובאו "בשעתו" ונוגעים "בעת", הדברים נכתבו לאחר "אסיפת חירום" אצל רבנו, עם "כל" ראשי העדה, מיכל העדות והחוגים.

אי אפשר שלא להעלות על נס את הקידוש השם הגדול שזכה כלל ישראל בימים אלו, לראות האיד התורה הקדושה היא נשמת ישראל, וכשמדובר על גזירות שהלילה והם יתמעטו לומדי תורה, אין חילוק דעות ולא מפלגות ולא עדות וחוגים, אלא כולם "התייצבו כאחד" תחת החר לשמוע דבר ה', ולזעק את זעקת התורה הקדושה.

אשרי עין ראתה כולם מסובים סביב לשולחן מרן שליט"א ושומעים דברים הוצבים מפי קדשו. יתן השי"ת שבזכות הכח החזק של ה"אחדות", נזכה לראות ישועת ה' בקרוב ממש.

וזוהו תוכן דברי מרן שליט"א.

אין מה להוסיף, העיקר הוא שהתורה היא חיינו! ובלי זה אין אומה, כמו שכותב רבי סעדיה גאון "אין אומתינו אומה אלא בתורתיה" ומה הכונה תורתיה, וכי כזה שמונה ספר תורה בארץ? אלא באנשים שלומדים את התורה. ומתי רוצים שילמדו, וכי כשהיו בני שבעים? ממילא זה החיים שלנו, ובלי זה אין חיים! כלל ישראל חיים רק עם התורה, ובלי תורה אין חיים...

ואם מפרעים ללמוד תורה למו שרוצה ללמוד, ובמיוחד בשנים שיש לאדם כח ללמוד, הרי זה נחשב ביטול כל החיים של כלל ישראל! הקב"ה יעזור שבעש שבערנו כ"ב הרבה דורות עם כל מילי גזירות, גם כעת יזכנו הקב"ה לעבור את המצב הקשה. ונזכה שהקב"ה יעזור לנו שכלל ישראל יוכל להמשיך בלימוד התורה, שזה החיים שלנו. ונזכה לכל טוב.

לא תרצח!!!

דבר שצריך לעורר עליו תמיד, ובפרט בהתקרב ימי ה"דין", בודאי צריך להתרחק "מאד" מכל חטא, ובפרט מדבר שבכלל אבירוי" דרצח! רח"ל. והוא הנושא של "אופניים חשמליות" והמסתעף, דבר נורא מאד! שחדר לאחרונה גם בקרב שומרי תורה ומצוות.

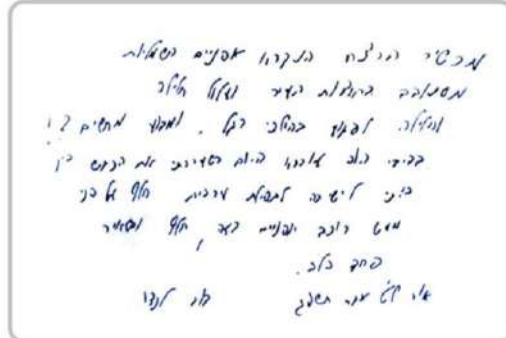
ובעצם כבר כמה פעמים כשראיתי דברים "חמורים" בנחיגה "המסוכנת" במכשירים אלו, רציתי לעורר על כך, אך השבוע נתעוררתי ביותר, כאשר צדקנית חשובה תחי' הגרה בסמוך אלינו, כבת תשעים בלי עה"ר, הלכה על המדרכה במתינות ובזהירות, ולפתע בא מולה רוכב ... והפילה לארץ רח"ל, ושבחה את ידה... ואמרתי בלבבי שאסור לחשות בעת כזאת,

מכשיר "הרצח"

ובעצם מה לי לדבר כלל, אחרי המכתב "המוזעזע" שכתב רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א ושיגרנו אישית למרן פוח"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א ומכנה אותו בשם "מכשיר הרצח" ה' ירחם.

והוסיף ע"ז מרן פוסק הדור שליט"א מכתב "חמור מאד" על הסכנה העצומה בדבר, ועל כל אלו המסייעים, שלא יצאו נקים מפשע זה.

והנה מכתב רשכבה"ג מרן הגר"ד שליט"א

מכשיר הרצח הנקרא אפניים חשמליות מסתובב בחצות העיר ועלול לחילה וחלילה לפגוע בהולכי רגל, ומדוע מחשים!!

בידי הוה עובדא היום כשעברתי את הכביש בין בתי לשיבה לתפילת ערבית חלף על פני ממש רוכב אפניים כזה, חלף וחשאר פחד בלב.

אור לטי' אדר תשפ"ג

דוב לנדו

הוספה לגליון קודם

בנוגע למה שהזכרנו על מרן בעל הקהלות יעקב זצוק"ל שכשנאבד ילד, ה' למו לפנות... שלח לי ידידי הגאון ר' ישראל נ. ארנון שליט"א מגדולי תלמידי ומקורבי רבנו, תוספת דברים.

ואלו דבריו: לגבי המקרה עם הסמייפלער והעלמות ילד ומציאתו - בזמנו היה לנו ג"כ סיפור עם בעל"ת, בת בית אצלנו, שיצאה למדבר יהודה יחד עם חברותיה, ונאבדו שם, ונכנסנו לקודש ברשב"ם 10, ואמר לנו בהאי לישנא: "א' בת ר' - תשוב לביתה בשלום היום", וכך הוי. וסיפורי לרבנו והתפעל מאד, ואח"כ הזכיר סיפור זה ברבים כמה פעמים, ע"כ. וכאן המקום להשתתף בשמחת חבר מצוה לנכדו היקר יחזקאל נ"ו בן לבנו הרב ר' הנדב מ. שליט"א, מזל טוב, ושפע נחת מכל יוצ"ח עד סוף כל הדורות.

ברכת מזל טוב לידידי היקר הרה"ג ר' ישעי' גלינסקי שליט"א בעל הגליון הנפלא - "זיו התורה" לרגל היכנס נכדו יוסף שלי' נ"ו בן הרב אליעזר שליט"א לעול תורה ומצוות. יזכה לגדול מאד בתורה ויראת שמים טהורה לתפארת הוריו וזקניו שליט"א.

"אזהבים דבריה" - שבת - אוכלין פירותיה בעוה"ז

ראיתי לשון נפלא, במדרש רבה (ריש פר' עקב), ואמרתי שראוי להנות בו את הת"ח היקרים. וז"ל, הלכה אדם מישראל שיש לו מנורה שעשויה פרקים פרקים, מהו לטלטלה בשבת. כך שנו חכמים המרכיב קני מנורה בשבת חייב חטאת, ומשום מה מחייב א"ר אבהו בשם רבי יוחנן המרכיב את המנורה בשבת כאדם שבונה בשבת, ומי שהוא בונה בשבת חייב.

א"ר יוסי רבי חנינא אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה, תהלה כשניתנה להן באלוה, מנין שנאמר (שמות י"ז) וישבתו העם ביום השביעי.

ואת סבור שמה לרעתך נתתי לך את השבת, לא נתתי לך אלא לטובתך, כיצד א"ר חייא ברבי אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקה ומהנה את נפשך, ואני נותן לך שכר, מנין (ישעיה נ"ח) וקראת לשבת עונג וגו', מה כתיב אחריו (שם) אז תתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך.

אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצות שאנו עושים, אמר להם הקב"ה מצות שאתם עושים, מפירותיהן אתם אוכלים עכשיו, אבל שכרו בעקב אני נותן לכם, מנין ממה שקרינו בעניינינו והיה עקב תשמעון, ע"כ.

והנה מבואר במדרש דשכר שמירת וכבוד שבת, היא מהמצות שאוכלין פירותיה בעולם הזה והקדן קימת לעוה"ב. וכן ה' מביא רבנו מהגמ' בשבת (ק"ט ע"א), בעא מיניה רבי מר' ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבא"י במה הן זוכין וכו' שבבבל במה הן זוכין וכו' א"ל בשביל שמכבדין את התורה, ושכשאר ארצות במה הן זוכין, א"ל בשביל שמכבדין את השבת, ומביאה הגמ' מעשה, דאמר רבי חייא בר אבא פעם אחת נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן של זהב משוי ששה עשר בני אדם וכו', אמרתי לו בני במה זכית לך, אמר לי קצב הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה אמרתי זו תהא לשבת, אמרתי לו אשריך שזכית לך וברוך המקום שזיכך לך.

אמנם ה' מעיר למה בריש פאה במשנה של אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז, לא כלל חתנא גם את מצות "שבת". ובהודמנות כשהמתין, באחת הנסיעות, עם יבלחט"א ב"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א בשדה התעופה בלונדון, שאלו שאלה זו.

הזירות "בשקיות אשפה"

בנוגע לשקיות אשפה ידוע שצריכים הזירות בהפרדתן מהגליל ח"ו בשבת, והיו מכה בפטיש. ושמונו לב לאחרונה שגם בשקיות המיוחדות לשב"ק, ולכא' מופרדות אחת מהשני, כך כתוב על השקית. אך למעשה השקית "עצמה" דבוקה במקום החיתוך, ובפתיחתה, הוי 'מכה בפטיש'.

הוספה לענין "בורר" בגרעיני משמש

על מה שהובא בגליון הקודם מרבנו בשם מרן החזו"א זצוק"ל על חובת הזירות בהפרדת גרעיני "משמש". העירני הרה"ג ר' צבי גמבו שליט"א ר"כ מאקאווא ב"ב, למש"כ המ"ב (סו"ם שכ"א) להקל בגרעינים כאלו, אך ע"ש בשעה"צ.

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה"

או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה.

ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂה: שו"ת עַם רבינו בדיני מעשר כספים

הפקיר ממונו ושב וזכה לעניין מעשר

שאלה. הפקיר ממונו ושב וזכה האם חייב במעשר.
תשובה. לכאורה חייב.

...

מעשר מכספי פיצויים שקיבל

שאלה. כספי פיצויים עקב נזק שנגרם לו האם צריך להפריש מזה מעשר.
תשובה. אם עפ"י דין פטורים, חייב במעשר.

...

מכר נכס וקנה תמורתו נכס אחר לגבי מעשר

שאלה. מכר נכס אחד וקנה נכס אחר האם משלם מעשר, ולגבי מיסים החוק פוטר אותו מהם.
תשובה. לא מסתבר.

...

לעשר בחשבון או יותר בלי חשבון

שאלה. מה עדיף לתת הרבה יותר ממעשר ללא חשבון, או לתת כחשבון מעשר בדיוק.
תשובה. צריך לידע החשבון ואח"כ יוסיף כרצונו.

...

לנכות רוח עתידי שהיה אמור להרויח ונמנע ממנו מחמת שהלוח לחבירו
שאלה. יש להסתפק אם הפקיד אדם תכנית חסכון בבנק ע"מ להלוות לחבירו האם יוכל לקחת את הפסד הרבית הבנקאית העתידה לבא מכסף מעשר של עצמו.
תשובה. אולי וצ"ע.

...

להתעשר כשנותנים מעשר

שאלה. צ"ע דבשולחן ערוך הלכות צדקה (סימן רמז ס"ד) כתב הרמ"א ואסור לנסות הקדוש ברוך הוא כי אם בדבר זה, שנאמר: ובחנוני נא בזאת וגו', וצ"ע דלא מצינו שהנותנים מעשר בזה"ז מתעשרים, ואולי בזה"ז שיש הסתר פנים אז גם זה לא זוכים לראות, דבר זה שמתעשרים ע"י המעשרות.
תשובה. **תבוא לבני ברק תראה**
נציין לנו בזה ידידנו הרה"ג ר' יעקב ישראל קניבסקי שליט"א נכדו של מרן רבינו, שיעויו במש"כ הח"ח בספר אהבת חסד (ח"ב פ"ט בהג"ה) שהחטא מעכב מלהתעשר ורק שעכ"פ אינו מתחסר] [לוקט וגערך מתוך הספר שמחת מרדכי]

...

תרומה מכספי מעשרות לכיבוד ללומדים

שאלתי למו"ר זצוק"ל דיש שמארגנים כיבוד ללומדים בערב שבת וביום השבת, אם אפשר לתרום לזה מכספי מעשר כספים וא"ל "מעשר, רק לעניים".

...

נתינת מעשר כספים לבחור ישיבה

שאלתי למו"ר זצוק"ל אם אפשר ליתן מעשר כספים לבחור ישיבה ואמר לי "אם הוא עני", ושאלתי מהו גדר דעני ואמר לי "אם לא נותנים לו כל מה שהוא צריך".

...

בחור ישיבה במעשר כספים

שאלתי למו"ר זצוק"ל בבחור ישיבה שאביו מביא לו כסף אם צריך לעשרו ואמר לי "כן". ושאלתי בבחור ישיבה המרויח כסף כגון שלמד במתמידים וכיו"ב אם צריך לעשרו וא"ל "גם צריך לתת מעשר, כל כסף שנכנס לאדם צריך לתת מעשר".

...

נתינת מעשר כספים להדפסת ספרים של ת"ח עני שירוויח על ידי כך

מו"ר מרן (שליט"א) אמר לי דאין ליתן כסף מעשר להדפסת ספרים דמעשרות רק לעניים ונסתפקתי היכא דהת"ח שמו"ל את הספרים הוא עצמו עני אי שרי ליתן לו מכספי מעשרות להדפסת ספריו ועל ידי כך ירויח וכו'.

תשובה: מותר.

[פתחי חיים]

[יד, כב] עֵשֶׂר תַּעֲשֶׂה אֶת כָּל תְּבוּאוֹת זֶרְעֶךָ הַיָּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה: אֶת כָּל - לְרֵבוֹת רֵבִית וּפְרֻקְמִטִּיא וְכָל שֹׂאֵר רוּחוּחַ שֶׁחִיבִין בַּמַּעֲשֶׂר [ספרי]:

שכר לימוד מכספי מעשר

שאלה. שמעתי מהרב אהרן הוניסברג שליט"א שהיה אצל הרב יחד עם איש אחר, והלה שאלו האם יכול לתמוך לבניו הגדולים מכספי מעשר, והשיבו הרב שלא, כי יש לו מצוה לזונם, 1. איזה מצוה זה, הרי מעל גיל שש אינו חייב לפרנסם. 2. ואם זה מצוה האם אינו יכול לתת ממעשר. שמעתי בשם מרן הגריש"א זצ"ל שאפשר לתמוך בבניו הגדולים מכספי מעשר.

תשובה. זה מצוה ולא חיוב כי הוא גם בכלל חינוך ומה שיותר משיעור יכול לסמוך.

...

תשלום שכר לימוד לישיבה

שאלה. האם אפשר לשלם שכר לימוד לישיבה עבור בן בחור, מכספי מעשר.
תשובה. לא, שמעשר רק לעניים.

...

מוכר נכס לגבי מעשר כספים

שאלה. 1. האם אדם שמוכר נכס בעסקים שלו, בשביל שרוצה לקנות נכס אחר (למשל יותר יקר), האם חייב להפריש מעשר מהכסף של הנכס הראשון, או שפטור דנחשב ככסף הקרן עצמה שממנה לא מפריש מעשר. 2. ואם נאמר שחייב להפריש מה יהיה במקום שאם כן הדין לא יקנה את הנכס השני, האם זה יהיה סברא לפטורו.
תשובה. לכאורה אין חיוב

...

להפריש מעשר מחוב שנתיימש ממנו

שאלה. גבה חוב שנתיימש ממנו האם חייב להפריש מזה מעשר כספים.
תשובה. לכאורה חייב.

...

מעשר מנכס שנעשה לפתע רווחי

שאלה. מה הדין מי שהשקיע בנכס ולא הניב רווחים ופתאום נעשה נס וקיבל את כל ההשקעה בחזרה, האם צריך לעשר מזה.
תשובה. אם נתיימש.

...

מוסד ציבורי לתת מעשר

שאלה. ישיבה קבלה צדקה האם צריכה להפריש מעשר.
תשובה. לא.

...

להפריש מעשר ממתנה

שאלה. קיבל מתנה האם צריך לעשר מעשר ממנה מעשר כספים.
תשובה. לא נהגו.

...

אביו נוהג חומש האם אל תיטוש מחייבו חומש

שאלה. אביו נוהג להפריש חומש האם חייב מדין אל תטוש להפריש חומש.
תשובה. אין חיוב.

א. בכל יום 1 בימי אלול 2 היה אומר עשרה פרקי תהילים 3, ובכל יום בעשיית היה אומר את כל התהילים .

1. ואף ב"שבתות" של חודש אלול.

2. רבינו היה מספר בשם אביו, שבנובהרדוק כשהיו כותבים מכתב בימי חודש אלול, היו מסיימים בנוסח "והימים ימי ביקורי ענוים", לזכור ולהזכיר את מהות הימים, שיש לבדוק ולבקר בהם את המעשים. וראה בספר ארחות רבינו שהביא שהקה"י נהג לברך בברכת "כתיבה וחתימה טובה", משעה שבירכו בשבת ברכת החודש של אלול.

וראה בספר ליקוטי מהרי"ח שכתב רמז וסמך לברך ברכת השנים בחודש אלול, ממה שנאמר (שמות י"ח, ז') ושאלו איש לרעהו לשלום, ראשי התיבות 'אלול', לומר שבחודש אלול יש לברך איש לרעהו לשלום באופן מיוחד. ויש שמביאים בכך רמז למה שאחז"ל (יומא פ"ה ב') שעבירות שבין אדם לחבירו אין מתכפר לו עד שיפייס לחבירו, על כן באלול יש לשאול לשלום ולהשלים איש עם רעהו. [וע"ע בספר אמרי נועם לפר' שופטים].

3. דבר זה לומר עשרה פרקי תהילים בכל יום מימי אלול מבואר במשנ"ב (תקפ"א, ג'), וז"ל, נוהגין בכל יום של ימי החול מר"ח אלול ואילך, אחרי התפילה אומרים בציבור עשרה מזמורים. ע"כ. ואמנם שכיום לא נהגו כן בציבור, מ"מ רבינו היה אומרם ביחיד. והביא בספר ארחות רבינו (ב', קצ"ה) שהגר"ד פרנקל זצ"ל שאל את החזו"א האם נוהגים לומר בכל יום מחודש אלול עשרה פרקי תהילים, והשיבו החזו"א בודאי.

ולפי החשבון כיון שהיה רבינו רוצה לגמור את התהילים ב' פעמים בחודש אלול, [כנראה מדברי המשנ"ב (תקפ"א, ג')]. וראה במטה אפרים (שם, ח') שכתב הענין בזה לפי שיש בהם פרקי תהילים כמנין כפ"ר, צריך ל' יום והרי אלול יש בו רק כ"ט יום, ויוצא שהיה מוסיף באיזה ימים לומר יותר, או שהיה מתחיל מיום א' דר"ח ל' אב. [ובמשנ"ב (תקפ"א, א') כתב, שהנוהגים לומר תהילים כל אלול עם תחנונים יהי רצון, אין להתחיל ב"ח].

סיפר בנו הגראי"ש שליט"א שרבינו אמר לו, שבילדותו קיבל על עצמו שלשה דברים, א' ליתן מיל לצדקה כל יום. ב' להתענות תענית דיבור מראש חודש אלול עד יוה"כ. ג' לקרוא כל ספר התהילים בכל יום מימי עשיית. לומר את כל התהילים בכל יום מעשיית, בזה עמד, והחזיק בזה עד אחרית ימי חייו.

אבל בשני הדברים האחרים לא עמד, ליתן צדקה בכל יום לא עמד, כי לא היתה הפרטה מצויה בכיסו תמיד. להתענות בדיבור לא היה יכול, כיון שאביו דיבר עמו והיה מחוייב מדאורייתא להשיב לו, וכן החזון איש דיבר עמו והיה מחוייב להשיב משום כבוד רבו מדאורייתא, על כן לא עמד גם בזה.

וכן סיפר רבינו שפעם החזו"א ביקש ממנו ביו"ט שני בבני ברק להדליק חשמל ומיד הדליק, ואע"פ שנהג להחמיר כרבו שלא לעשות מלאכות דאורייתא ביו"ט שני בבני ברק, והחזו"א שלא ידע ממנהגו ביקש ממנו, וכיון שהחזו"א ביקש הוי קיום מצוה דאורייתא, ולא לעשות מלאכה ביו"ט שני בב"ב הוא חומרא לחוד.

ומסופר כע"ז על רבינו הגרי"ז מבריסק זצ"ל שהיו שנים שהיה חושש לאיזה חומרא בענין הכשר הסוכר, ולא השתמשו בביתו בסוכר בתקופה זו כלל, וכאשר ביקר אצל הגראי"ז מלצר זצ"ל כיבדו בשתיית תה עם סוכר ושתה ממנו, ונדחמו מלווי איד מפר בכך את הנהגתו ושאלוהו לאחר מכן על כך, והשיבם שהדבר ברור ופשוט, אינני משתמש בסוכר משום חשש של ספק בדרבנן, ואילו כבוד תלמידי חכמים זה דאורייתא!

ב. השיב למי ששאלו כשבבית הכנסת לא היה שופר בשחרית בימי אלול, והשיב לתקוע אחר מנחה. [לוקט ונערך מקונטרס דקדוקי מצוות]

לשעתם ולדורות - דברים מרביה"ק מרנא הדרך אמונה זיע"א בחובת התקופה

נמסר בשליחותו ובנוכחותו ע"י תלמידו המובהק הגאון רבי אליהו מן שליט"א מר"א אור ישראל

כאז כן היום לפני מעל עשור שנים הונף ע"י השלטונות גזירת גיוס בני הישיבות, ובחודש ניסן תשע"ג התקבצו אלפי בני הישיבות בחרדת קודש לקבלת הכוונה והדרכה מרועי ישראל רשכבה"ג מרנא אילת השחר זצוק"ל, רשכבה"ג מרנא הדרך אמונה זצוק"ל בחובת התקופה. בעת קשה זו וכ"ש כאשר בתקופתנו הגזירה החמירה ביותר ביזוי כבוד התורה הנורא מעצר בני הישיבות אשר מטרתם להגות בתורה, נתחזק כנגד זה ביתר שאת וביתר עוז.

סיעתא דשמיא צריכים אנו, כמה עזרה של הרבוננו של עולם אנחנו צריכים היום, חלילה שלא יהיה ושב מאחר"ך.

דבר שלישי, צריכים לבקוע רקיעים להפיל תחינה ובקשה שאבינו מלכינו קרע רוע גזר דינינו.

תוספת בקשה פרטית אישית של מרן הגאון רבי חיים שהוא מבקש מבני התורה, היה מצב בזמן החפץ חיים שהישיבות היו לפני קריסה, היתה הצעה שאם רבי חיים עוזר יגיע לארה"ב, המצב יסתדר, רבי חיים עוזר אמר שהוא לא כ"כ בקו הבריאות, לא הסכים לנסוע, זה היה קצת פלא, לא כ"כ בקו הבריאות, מדברים על סכנה של הישיבות, **אמר החפץ חיים הבריאות של רבי חיים עוזר זה הבריאות של כלל ישראל, ועל זה אנחנו צריכים לשמור כבבת עינינו.**

אמר לי הרב זה גמרא, הגמ' אומרת בגיטין (נו ע"ב) שרבי יוחנן בן זכאי ביקש מהקיסר שני דברים, תן לי יבנה וחכמיה, ואסוותא דמסיין ליה לרבי צדוק, זה לא שני דברים, **יבנה וחכמיה זה שיש רבי צדוק.**

ועכשיו באה הבקשה, אנחנו עכשיו במצב שמבקשים מהקב"ה תן לי יבנה וחכמיה, רבי חיים שמע שהמצב נוגע לבריאות של מרן ראש הישיבה, יש לנו שני דברים שהם אחד, אנחנו מדברים על יבנה וחכמיה, אבל מדברים גם כן על בבת עינינו על הבריאות של מרן ראש הישיבה, ולכן, הבקשה הפרטית של הרב, רבי חיים ביקש שאני אבקש מהציבור, להפיל תחינה ובקשה, על יבנה וחכמיה, ועל בריאותו שהשם יאריך את ימיו ושנותיו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן לייב שליט"א לאורך ימים ושנים בריאות.

הנני בזה למסור דברים ששמעתי ממרן הגאון רבי חיים שליט"א. המשנה באבות (פ"ג משנה ה') "רבי נחוניא בן הקנה אומר: כל המקבל עליו עול תורה, מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ.

אין מצב בינים או שמקבל או פורק, יש שיעורים במקבל, יותר מקבל או פחות מקבל, יותר עול פחות עול, כמה שיהיה מקבל עליו עול תורה ככה יהיה פורקים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, אנחנו נמצאים בזמן שצריכים שיפרקו מאיתנו עול מלכות, כמה שיהיה, **כמה שאנחנו בני תורה נקבל עול תורה ככה יהיה פורקים ממנו.**

עכשיו זה בין הזמנים אמנם, אבל גם בבין הזמנים העול תורה לעולם לא פוסק, מאז שאדם חי עד הנשימה האחרונה העול תורה תמיד צריך שיהיה, רבינו ביקש בקשה מיוחדת פרטית למעשה גם בבין הזמנים בודאי כולם לומדים, כל אחד כמה שקבע על עצמו קביעות ללמוד שיוסיף עוד, זה יהיה זכות שעל ידה מקבל עליו עול תורה, ואז יהיה פורקין ממנו.

נקודה שניה הפסוק אומר ולא יראה בך ערוות דבר ושב מאחר"ך, כתוב כאן שאם יראה בך ערוות דבר אז ושב מאחר"ך, המצב שלנו הוא שלא היה כזה דבר בכלל ישראל, צריך זהירות נוראה ועצומה שלא יהיה ח"ו "יראה בך ערוות דבר", לכן החובה לכל אחד ואחד להזהר יותר מאש שחלילה לא יהיה יראה בך ערוות דבר, וכל אחד חייב להשגיח על בני ביתו על החלק הזה עם שבעים עיניים, וכמה שיהיה לא יראה בך ערוות דבר, ככה לא יהיה ושב מאחר"ך, כמה

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

727

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • ראה תשפ"ה

שו"ת הדרכה והכנה לישיבה גדולה

עם תלמידי ורבני ישיבת דרכי שלמה קרלין, אב תשע"ד.

שאלה: איך בחור משיבה קטנה צריך להתכונן לקראת ישיבה גדולה?

רבינו: להיות רגוע, לא לפחד.

שאלה: אבל הוא לחוץ, הוא לא יודע מה יהיה...

רבינו: יהיה טוב מאד, טוב מאד.

שאלה: יש לכל הבחורים ברכה שיהיה טוב מאד...

רבינו: זה בלי ברכה, כך זה בדרך הטבע, הפחד עושה את הקשיים, ואם לא מפחדים אין קשיים.

שאלה: אבל בחור נמצא בישיבה קטנה עם כמה עשרות בחורים, וכשמגיע לישיבה גדולה זה מקום גדול עם מאות לומדים...

רבינו: אדרבה, הוא אחד מהם, הוא נהיה יותר חשוב...

~ ~ ~

שאלה: מה היא דרך הלימוד הנכונה שבחור בשיעור א' בישיבה גדולה צריך ללמוד. יש כאלה שלומדים המון מפרשים, ובישיבה קטנה היו גלילים רק רשב"א ותוספות...

רבינו: העיקר ללמוד גמרא רש"י ותוספות, ולחזור הרבה.

שאלה: אם כן שלא יתייחס לשיעור?

רבינו: זו ההכנה לשיעור, כשילמד כך הוא יבין את השיעור, וצריך גם לחזור על השיעור, זה לעיכובא, לחזור על השיעור וגם על הגמרא רש"י ותוספות, מה שיותר חזרות! ורק צריך שיהיה בצורה מעניינת, לא בצורה שמשעממת, כי אם זה משעמם זה בעיה.

שאלה: בחור מגיע מהישיבה קטנה ונכנס לישיבה גדולה, ויש סדר הכנה שלוש שעות מתשע עד שתיים עשרה, השיעור מתחיל רק בשתיים עשרה, ויש שלוש שעות, כמה זמן הוא יכול להכין...?

רבינו: אם קשה לו הוא יכול לקחת שתי חברות, כמו בישיבה קטנה. ואפשר גם להתקדם הלאה, להכין לשיעור של היום ולהכין גם הלאה בשביל מחר, כמה שאפשר להספיק.

שאלה: בחור שכבר הכין את הגמרא של היום ומחר ומחרתיים, מה יעשה בימים הבאים?

רבינו: שיחזור! כל חזרה מוסיפה הבנה, החזרה מועילה לא רק לתפוס את החשבון, אלא גם להבין יותר בבהירות. אבל חזרה לא באותו היום, אלא ביום אחר. לחזור למחרת.

שאלה: בחור בשיעור א' לא צריך להכין ראשונים לפני השיעור?

רבינו: לא. בדרך כלל זה מבלבל. אם רוצים אפשר לראות את המהרש"א, ואם זה קשה אפשר מהר"ם.

שאלה: ולחזור על השיעור?

רבינו: זה הכרחי, לחזור בו ביום. [בשונה מחזרת הגמרא, חזרת השיעור צריכה להיות בו ביום, סמוך לשמיעת השיעור].

שאלה: האם טוב לכתוב את השיעורים?

רבינו: כל אחד איך שהוא מרגיש. בדרך כלל זה טוב. אמנם בזמן השיעור עצמו לא כל אחד יכול, ולפעמים זה מפריע לריכוז, אבל אפשר אחרי השיעור, לשמוע מהקלטות, ויש כיום נגנים...

~ ~ ~

שאלה: בענין התפילה בישיבה, יש בחורים שטוענים שיותר טוב ללמוד עד שתיים בלילה ולא לבוא לתפילה, העיקר ללמוד בלילה.

רבינו: זה לא נכון. תפילה בישיבה, במקום רינה שם תהא תפילה, במקום שלומדים שם מתפללים, זה המקום המסוגל לתפילה, וכך בדוק ומנוסה, שמי שמתפלל בישיבה מצליח יותר. מדוע זה כך? אין צורך בהסברים, אבל ידוע שכך המציאות.

שאלה: ועצם הענין האם נכון ללמוד עד שתיים בלילה על חשבון מחר?

רבינו: לא, זה היצר הרע.

שאלה: ומתי בחור צריך ללכת לישון באופן נורמלי בישיבה?

רבינו: כל אחד לפי כוחו, החפץ חיים אמר בין שבע לשמונה שעות, ברמב"ם כתוב (הלכות דעות ד, ד) שיש שצריכים לישון שמונה שעות, והסימן לזה ממה שכתוב (איוב ג, יב) ישנתי 'אז' ינוח לי.

שאלה: ומה לגבי שינה בצהריים?

רבינו: זה תלוי, מי שלא צריך אין צורך, ומי שצריך – צריך, כל אחד לפי כוחו כמה זמן, אם חצי שעה, או רבע שעה, או עשר דקות, ואפשר גם לנוח על הסטנדר קצת...

שאלה: האם עדיף לאגור כוח בשבת לכל השבוע, או שגם בשבת צריך ללמוד רצוף? כוונתנו לשאול, האם כדאי לתפוס יום אחד לישון טוב בשביל כל השבוע?

רבינו: ישנים כל יום קצת, שלא יתאמצו, שלא יגיעו לידי צורך...

~ ~ ~

שאלה: כמה מוסר צריך ללמוד? בכל יום חצי שעה?

רבינו: כן, בודאי, זה תענוג!

שאלה: באיזה ספר?

רבינו: מה שמעניין. מה שמשעמם לא משפיע.

שאלה: אבל יש בחורים שקוראים כל מיני ספרי סיפורים בסדר מוסר כי זה מה שמעניין...

רבינו: לא, זה היצר הרע מפתה.

שאלה: למשל באלול, בחור שמגיע באלול לישיבה גדולה, איזה ספר מוסר להתחיל ללמוד?

רבינו: יש ארבעה ספרי מוסר, שערי תשובה, חובות הלבבות, מסילת ישרים וארחות צדיקים. הספר הכי קל זה ארחות צדיקים, אבל גם חובות הלבבות, יש תרגום 'לב טוב' זה מאד מעניין, וגם שערי תשובה ומסילת ישרים, כל אחד מה שמושך אותו, ללמוד ולהמשיך הלאה, וכשגומרים את הספר להתחיל עוד פעם מההתחלה.

שאלה: יש שרוצים ללמוד ספרים אחרים, כגון בנין עולם...

רבינו: זה באמת ספר מצוין, אבל לא בסדר מוסר, זה מספיק פעם בשבוע, או דקה אחת ביום, ללמוד דקה ביום בנין עולם לחיזוק.

~ ~ ~

שאלה: הבחורים לפעמים מפחדים בגלל שינוי המעמד, כי בישיבה קטנה הם היו המבוגרים 'החשובים' בישיבה, ועכשיו פתאום הם הצעירים, איך מתגברים על הפחד מהשינוי הזה?

רבינו: זה יצר הרע, יש גמרא (סנהדרין יד, א) אמר רבי אלעזר הוי קבל וקיים, תסתיר את עצמך שאף אחד לא יידע ממך, ואז תהיה קיים ותצליח ותאריך ימים, מי שלא מפורסם ולא בולט – מצליח יותר, הפרסום גם יכול לגרום עין הרע, ובלי פרסום אין עין הרע, מה שפחות להיות בולט זה סגולה להצלחה.

שאלה: ולא יהיה לו יותר קשה למצוא חברות?

רבינו: מה פתאום, חברות זה מן השמים, ומי שלומד יש לו חברותא, זה בדוק ומנוסה, לא צריך לחפש הרבה, רק שישב וילמד, שכולם יראו שהוא לומד, שלא יתבייש לשבת בבית המדרש ללמוד גם בלי חברותא, ומיד יבואו המון הצעות, זה בדוק ומנוסה.

שאלה: אומרים שבחור שאין לו 'מרפקים' לא יכול להתקדם...

רבינו: זה לא נכון, זה טעות, מי שיותר עדין כולם אוהבים אותו, והוא אוהב על כולם, איזהו מכובד המכבד את הבריות (אבות ד, א), מי שמכבד אחרים הוא המכובד!

~ ~ ~

שאלה: בימים כל כך קשים של צרות ומלחמה, בחורים שואלים מה צריך לעשות, ומה התפקיד של בחור בימים האלו?

רבינו: זיכוי הרבים בתורה, מי שיושב ולומד מזכה את כולם, התורה שהוא לומד מגינה על כל הציבור. וצריך גם להתפלל, יש תפילות, אבל גם תורה מועילה לזכות, כידוע שאם לומדים לזכות מישוהו זה כמו תפילה. ללמוד לזכות הציבור, לזכות מי שזקוק לישועה.

~ ~ ~

שאלה: בחורים שואלים איך לנהוג בבין הזמנים, מצד אחד רוצים לנוח ומצד שני רוצים ללמוד.

רבינו: כל אחד לפי מה שמרגיש כמה שצריך מנוחה. וצריך שיהיו זמנים קבועים מתי ללמוד, ומסכת קבועה מה ללמוד, ומקום קבוע היכן ללמוד, לקבוע הכל לפני בין הזמנים.

~ ~ ~

שאלה: בחור בישיבה גדולה צריך ללמוד הלכה?

רבינו: בודאי.

שאלה: וכמה זמן להקדיש לזה?

רבינו: כל אחד לפי מה שמעניין אותו, מי שזה מעניין אותו אפשר אפילו חצי שעה.

~ ~ ~

שאלה: האם כדאי ללמוד עם אותו חברותא במשך כל היום?

רבינו: תלוי לפי מה שמרגישים, אם מרגישים טוב למה לא.

ובדרך כלל בחברותות אין צורך להחליף זמן הבא, אפשר להמשיך הרבה שנים עם אותו החברותא, וכך יותר טוב.

שאלה: בחור שקבע חברותא עם בחור אחר בלי להכיר, וכשהתחילו ללמוד ראה שאינם מתאימים, מה יעשה?

רבינו: אכן זו בעיה וצריכים למצוא לכל אחד מהם חברותא אחרת, המשגיח או ראש הישיבה צריכים לסדר את זה.

~ ~ ~

שאלה: בישיבה קטנה שומעים שיעור בקיאות כשעתיים ואחר כך חוזרים על השיעור, וכשבאים לישיבה גדולה פתאום נמצאים לבד ואין שיעורים בבקיאות ולומדים סדר בקיאות כמעט ארבע שעות, ויש כאלה שזה קשה להם, האם יכולים לעשות איזה הפסקה באמצע?

רבינו: לא. אם לומדים בצורה פשוטה אז הלימוד מעניין ולא משעמם, והדרך היא ללמוד ביום הראשון גמרא עם רש"י כמה שמספיקים, ולמחרת לחזור על הגמרא עם הרש"י, ואחר כך ביום השלישי לחזור כבר עם התוספות, וביום רביעי שוב לחזור עוד פעם עם התוספות, ובצורה כזו הלימוד מעניין ולא קשה.

שאלה: וכשלומדים בצורה כזו יכולים לגדול בתורה?

רבינו: רק כך!

שאלה: האם חייבים לעמוד בהספק מסוים בבקיאות? לפעמים בחור מתאמץ ולא מספיק כמו שהוא רוצה...

רבינו: כל אחד לפי כוחו.

~ ~ ~

שאלה: מה סדר הלימוד הנכון ליום ששי ושבת, האם לחזור על הלימוד, או ללמוד הלאה, או שילמדו ספר אחר כגון 'קצות'?

רבינו: יש כאלה שקשה להם ללמוד קצות, אפשר ללמוד פרק אחר, לגמור את המסכת, או מסכת אחרת.

שאלה: ומה עדיף למעשה?

רבינו: כל אחד מה שמושב אותו.

שאלה: כלומר מה שיותר קל זה יותר טוב?

רבינו: כן, נכון.

שאלה: והאם זה לא חיסרון בעמל התורה?

רבינו: עמל נקרא לנצל את הזמן, שהזמן מנוצל בלי בטלה. עמל לשון התעמלות, וכמו בהתעמלות הגוף צריך להיות לפי הכוחות.

שאלה: האם בשישי ושבת עדיף לחזור על המסכת הנלמדת בישיבה או ללמוד עוד מסכת?

רבינו: מה שיותר מרתק ומעניין.

~ ~ ~

שאלה: בחורים שואלים כמה לנסוע הביתה לשבתות, האם בכל פעם לפי מה שרוצים מהבית?

רבינו: לפי הענין כל אחד מה שהוא זקוק, יכול להיות געגועים, אבל במשך הזמן מתרגלים וזה עובר.

שאלה: בעבר היה הנהגה באלול שלא חוזרים הביתה עד מוצאי יום כיפור, האם ראוי לעשות כן למי שיש לו כוח לעמוד בזה?

רבינו: אם הוא ירגיש טוב.

~ ~ ~

שאלה: בחור מתקשה שלא מצליח לקלוט את הגמרא לבד, האם יכול להיעזר בגמרות 'שוטנשטיין'?

רבינו: אין ברירה, אין לו ברירה.

שאלה: והאם זה לא חיסרון בעמל התורה?

רבינו: ומה יעשה, הוא יישאר עם 'עמל' בלי תורה... כמובן זה לא לכתחילה, ולא בסדרי הישיבה, אבל בין הסדרים אפשר.

~ ~ ~

שאלה: באיזה שלב צריכים להתחיל ללמוד ראשונים?

רבינו: מה הכוונה 'ללמוד ראשונים', וכי התוספות אינם ראשונים? תוספות זה הראשון הכי טוב, אדרבה הראשונים מחשיבים את התוספות ונבהלים מדבריהם, תוספות זה הראשון הכי טוב, והראשונים אינם רמה יותר גבוהה מהתוספות.

שאלה: אבל לפעמים בחור מרגיש יותר נעים כשהוא 'יודע רשב"א'...

רבינו: זה כבר גאוה ויצר הרע...

שאלה: האם גם לפני ששים שנה למדו כך בישיבה, גמרא עם רש"י ותוספות בלי ראשונים?

רבינו: כך אני למדתי, היה רק כך אחד של רשב"א בישיבה...

[ובשיחה בישיבה בחודש שבט תשע"ב הוסיף רבינו: כשחוזרים פעם רביעית, שהסוגיא כבר ברורה, אפשר ללמוד גם "אחד מהראשונים", וכגון הרא"ש הוא חזרה קלה מאד על עיקרי הגמרא רש"י ותוספות, והנימוקי יוסף מוסיף יותר וכולל בדבריו מהרבה ראשונים, וכן הר"ן על הרי"ף במסכתות שאין נימוקי יוסף].

~ ~ ~

שאלה: האם יש ענין לסיים מסכתות?

רבינו: כן, מסכת שלמה זה משהו אחר, זה משפיע.

~ ~ ~

שאלה: בחור שמסיים ישיבה קטנה והולך לישיבה גדולה, מה השאיפה שהוא צריך לשאוף ומה המטרה שאליה צריך לחתור להגיע?

רבינו: לעסוק בתורה! כפי שמברכים בברכות התורה 'וציוונו לעסוק בדברי תורה והערב נא', לעסוק בתורה עם ערבות.

שאלה: וכיצד מגיעים לזה?

רבינו: כשלומדים – מגיעים, כשלומדים בצורה נכונה אזי ממילא דברי תורה מתוקים מדבש.

~ ~ ~

שאלה: האם כדאי שהחורים יבואו לבקר את הבנים שלהם בישיבה גדולה, או שלפעמים זה יכול להכביד על הבן?

רבינו: זה תלוי כל אחד ואחד לפי טבעו.

~ ~ ~

שאלה: הבחורים רוצים לשמוע דברי חיזוק...

רבינו: הרי הם רוצים ללמוד, אם כן הם כבר מחזקים, בעזרת השם שיצליחו בתורה בהצלחה רבה!

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת
ר' יהודה בן ר' יהושע פרידמן ז"ל
נלב"ע ערב ר"ח אלול תשמ"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית אמה של מלכות
מרת חנה בת נעמה ויקטוריה ע"ה
אשת חבר להגה"צ רבי משה מלכה זצ"ל
נלב"ע ש"ק ד' אלול תשע"ג - תנצב"ה

מרבן של ישראל מרן הגר"ד לנדו שליט"א

ופסיליהם תשרפון באש (ז' ה')

עבודה זרה מצותה בשריפה, ומיהו בתורה לא הוזכר רק זו שעבדו הכנענים [לדעת ישראל, עי' עבודה זרה נ"ג ב'], ובזו שעובדים הגויים על דעת עצמם י"ל דה"ה [אי ליכא עכו"ם דיבטלינא], ועי' תוס' יבמות ק"ד א', וי"ל דמשום דאפשר בביטול נחתו לענין שם.

לא תעשון כן לד' אלו' (י"ב ד')

פירש רש"י (בפירוש שני) אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיהם למקדש אבותיהם שיחרב. ומהאי טעמא עיר הנדחת שיש בה מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת לפי שא"א לקיים בה ואת כל שללה תקבוצ ושרפת לפי שאסור לאבד שמות הקודש.

והקשה הגר"א מטעלז דלריש לקיש דס"ל בב"ק דאשו משום ממונו א"כ בשריפת עיר הנדחת הוי רק גרמא וא"כ אמאי אינה נשרפת הא מבואר בשבת ק"כ ב' דאין איסור למחוק את השם ע"י גרמא. ואין להק' דאם אשו משום ממונו א"כ לא מקיים מצות שריפת עיר"נ דאי"ז מעשה שלו אלא גרמא (ע"ש) בחידושי הגר"א מטעלז מש"כ בזה) דמגלן לומר דקיום מצוה לא מהני ע"י גרמא ורק היכא שכתוב לשון עשי' אמרינן בשבת ק"כ ב' דל"מ גרמא וכאן כתוב ושרפת.

והא דלא שורפים גם לריש לקיש וכנ"ל, יעוי' בבית מאיר בחידושו על הש"ס שתירץ דאיכא גם עשה דאת ה' א' תירא וממילא א"א לשרוף אף שאינו אלא גרמא.

כי אם במקום אשר יבחר ד' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך (י"ב י"ד)

כתב הרמב"ם בפ"ח מעבודת יוה"כ הי"א דשעיר המשתלח ששחטו בחוץ לאחר הגרלה חייב עליו משום שחוטא חוץ, והראב"ד פליג עלי', וביארו בשם הגר"ז טעמא דחייבין עליו משום שראוי לפנים לשנה הבאה דהגרלה של שנה זו אינה קובעת עליו לשנה אחרת.

וצ"ע היאך הוא ראוי לשנה אחרת והרי בעינן שעיר בן שנה ולשנה הבאה שוב אינו בן שנה, ובשלמא לרבי דאמר יומא ס"ה ב' דשנה היינו לימות החמה א"כ משכח"ל בדוחק שיהי' לשנה אחרת שעיר תוך שנתו, אבל להכמים לא משכח"ל כלל וא"כ אינו ראוי לפנים לשנה הבאה, וצ"ע.

ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל (י"ג י"ז)

עיר הנדחת דצריך לשרוף כל שללה היינו התלוש ולא המחוסר תלישה וקביצה, והא דבתי העיר נשרפים אע"פ שהם מחוברים, יש לומר משום דזהו בכלל העיר דצריך לשרוף את העיר כמבואר בקרא. ויעוי' מדברי רשב"ם בב"ב ס"ה דהמוכר את העיר מכר את הבתים ופי' רשב"ם דבתים בכלל עיר, ע"ש, ולהאמור הרי הבתים זה העיר עצמה ולא רק בכלל העיר.

השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה (י"ב י"ג)

ביבמות צ' ב' איתא דאליהו בהר הכרמל שהקריב בבמה בזמן איסור הבמות הוראת שעה היתה, ופירש רש"י דאיכא כרת דשחוטא חוץ וכרת דהעלאה.

ויש לשאול היכן הי' שם כרת דהעלאה בחוץ והרי לא הי' אש על המזבח והוא לא נתן האש אלא ירדה אש מן השמים, ואין לומר דכיון שידע בבירור שתרד אש מן השמים שהרי ע"פ הדיבור עשה, ממילא הרי"ז כרוח מצוי שתבוא האש

ולכן איכא כרת על העלאה, חדא דהאש באה רק אחר שהעלה, והקטרה אינה אלא על גבי אש, עי' יומא כ"ד ב' סדר ההקטרה, ועוד דא"א להחשיבו למעשה שלו כיון שלא הי' אלא ע"י נס ולא חשיב רוח מצוי כמעשה שלו, ועוד שהתפלל רק אח"כ וא"כ בשעת העלאה לא הי' עדיין רוח מצוי קיימת.

ולא ידבק בידך מאומה מן החרם (י"ג י"ח)

הקשה רבינו יונתן אייבשיץ היאך שורפין עיר הנדחת והא עיר הנדחת הוי איסור"נ ונהנה פרוטה דרב יוסף בשעת שריפה דעוסק במצות שריפה ופטור מפרוטה דרב יוסף ונמצא נהנה מהעיר הנדחת.

וי"ל דעשה דוחה לא תעשה, דעשה דשריפת עיר הנדחת ידחה

דברים נוקבים מרבינו מרן שליט"א לאחר מעמד 'ריתחא דאורייתא'

כולנו יודעים שבעוונותינו אנחנו שרויים בגלות הרבה שנים, וכעת גם מרגישים היטב את הימצאותנו בגלות אשר מכבידה עולה עלינו. יש עלינו – לומדי התורה – גזירה, גזירה רעה וקשה, יהודים רודפים יהודים בגלל לימוד התורה, זו גזירה נוראה, ואנחנו בעוונותינו נמצאים בתוך הגזירה הזו רחמנא ליצילן.

התחושה הקשה שבה אנו נמצאים היא גזירת הגלות, אבל ההתמודדות עם הגזירה זה הנסיון שהקב"ה מנסה אותנו. וחובתנו כאיש אחד לעמוד בנסיון שמנסה השם אלוקינו אותנו, ולעמוד כצור חלמיש שלא להיכנע לגזירת הרשויות לגייס חלילה את לומדי התורה. מי שנעצר על ידם, חובתו שלא להיכנע ולא להתפתות בשום צורה שהיא ללכת לצבא רחמנא ליצילן.

רבינו הוסיף ואמר: "לומדי תורת השם וההולכים בדרכה הם המייצגים האמיתיים של היהדות, ואנו מכריזים קבל עם ועולם, לא יתכן שיהודי יכלא בגלל עיסוקו בתורת השם, התורה היא המגינה על הישוב היהודי, ורק התורה ולימודה הם זכות הקיום של יהודים בארץ ישראל, בלי התורה אין שום זכות ליהודים בארץ ישראל, ומי שלוחם בתורה ובלומדיה הוא לוחם בשלומם של היהודים בארץ ישראל.

אנחנו לא ננוח ולא נשקוט עד שהרשויות יסירו את ידיהם מלומדי התורה, ויניחו לנו לעסוק בתורה כפי שהיה מאז תחילת השלטון כאן בארץ"

מכל מקום בזמן היתר הבמות היו יכולים להקריב שלמים במקומן ולצאת ידי שלמי שמחה, ורק בקרבן פסח היו חייבות (לעלות לבמה הגדולה), ואף שהיה אז שילה, סבירא ליה למדרש זה כמ"ד מנוחה ונחלה זו ירושלים, והיה אז היתר הבמות.

ויש לפרש על דרך האו"ש באופן אחר, יעוי' ברמב"ן על קרא שלש פעמים בשנה וגו' במקום אשר יבחר וגו', ומפרש [בצד אחד] שלא יתחייבו לעלות לרגל עד אשר

יבחר ה' מקום לשכנו שם. ומתבאר מדברי הרמב"ן אלו, דעד בניית המקדש לא היה חיוב לעלות לרגל. וכל זה לענין בית המקדש, אך לענין שילה אף דחזינו בגמרא חגיגה ו' א' דאיכא חיוב יש לומר דתליא בפלוגתא הנ"ל דמייתי האור שמח, דאי מנוחה הוא שילה, הוי בכלל 'מקום אשר יבחר', אך אי מנוחה ונחלה זו ירושלים, יש לומר דשילה כבמה בעלמא. ועיין רש"י ס"פ ראה על קרא דאשר יבחר ה' לשכנו ונדרשו דמייתי ספרי זו שילה, והא אתי כמ"ד דבשילה היה איסור הבמות [וכן ס"ל לספרי דמייתי פלוגתא דתנאי מנוחה ונחלה הי מיניהו שילה, אך לא מייתי מ"ד דתירויהו ירושלים]. ולפי זה אתי המדרש כהאי מ"ד, אלא דאין צריך לומר דקאי אביתו, אלא על אלקנה גופיה.

ולא יראה את פני ה' ריקם (ט"ז ט"ז)

ביראים מצוה תכ"ה איתא דמצות ראייה מתקיימת או בצדקה או בקרבן, דכתיב ולא יראו פני ריקם, ותני בספרי ריקם מן הצדקה. ויש לעיין בדבריו לפמש"כ המחנ"א בסי' א' מהל' מלוה ולוה (בסופו) דלמ"ד שיעבודא דאורייתא אזי בכל מצוות התורה איכא שיעבוד נכסים, ע"ש. ולפ"ז יש לעיין בשיטת היראים אם שייך לדון דין שיעבודא דאורייתא במצות ראייה שהרי אין כאן חיוב קבוע להקדש או לשבט אלא מצוה כללית בעלמא, ולמאן ליהוי שיעבודא דאורייתא. וכן י"ל במצות עגלה ערופה וציפורי מצורע דלא שייך בזה שיעבודא דאורייתא דליכא למאן.

ובעיקר שיטת היראים דיוצאים יד"ח ראייה גם בצדקה, יש לעיין בזה מההיא דביצה כ' ב' דחשיב ליה לעולת ראייה כקרבן שזמנו קבוע, והא מצי פטר נפשיה בצדקה, ואע"ג ד"ל דהוה הותרה (עי' יומא מ"ו ב') מ"מ בכה"ג לכאורה גם הותרה לא שייך, וכן א"א לפרש לשיטתו את קו' הגמ' בחגיגה ד' א' איצטריך קרא למעוטי ספיקא כפי' התו' שם דפי' דספיקא בלא"ה פטור כי היכי דלא ליתי חולין לעזרה, ולדברי היראים הא מצי למייתי צדקה ונפיק בזה יד"ח ראייה וליכא חולין בעזרה.

ושמחת בחגך אתה ובנך (ט"ז י"ד)

כתב המנחת חינוך מצוה תפ"ח דהשמח' בשלמי שמח' א"צ זביחה בשעת שמחה היינו ביו"ט דאיפסקא הלכתא דא"צ זביחה בשעת שמחה הלכך אפי' שחט מעי"ט שלמי שמחה יוצאין ידי שמחה ביו"ט הראשון של רגל.

ונראה מדבריו דאין יוצאין מצות שמחת יו"ט בתוספת יו"ט, דאי לא הכי מאי קאמר, הא אפשר לשחוט בתוספת יו"ט, דלילה לא הוי לענין שחיטת קרבנות ויו"ט לדידי' הוי, ונפק"מ גם השתא, דאמרינן בפסחים ק"ח ב' ידי יין יצא בשתית ד' כוסות, אלמא דאיכא מצות שמחת יו"ט מדרבנן בלילה, וכמו שכתב השאגת ארי'. או כמו שראיתי למרן בחזו"א דמצוה דיין ישן וכסות נקי' נוהג בליל יו"ט ראשון מדאורייתא ורק אכילת בשר שלמי שמחה ליתא, ועי' תוספות כתובת מ"ז.

ללא תעשה דלא ידבק בידך מאומה וגו', ויל"ד אם ל"ת דלא ידבק דהוי לא תעשה דעבודה זרה אם חמיר טפי ולא דחי ל' עשה. ועוד דקודם שריפה משעה שהולך להדליק האש כבר פטור מפרוטה דרב יוסף שהרי לא הוי לכת דידך ובוזה לכאו' לא שייך כבר עשה דוחה ל"ת דהא עדיין לא מקיים המצוה, אלא אי חשיב כא"א בלא"ה דשפיר דחי, ועי'.

לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם (י"ד א')

הקורח קרחה על מת גוי יל"ע אם עובר משום קרחה למת, דהא קורח על בהמתו או שאר דבר המצער אינו עובר, ומסתברא דעובר בזה דסו"ס מת הוא ומצטער במיתתו.

ואם עושה קרחה על מת גוי שחייב לו ממון ובמיתתו אבד הממון, בזה י"ל דאם יעשה קרחה על גוי שמת והי' חייב לו ממון לא יהי' חייב משום קרחה כיון שאינו עושה קרחה על המת אלא על החוב שאבד, וכן בישראל כיו"ב שקורח בגלל איבוד ממון שהי' המת חייב לו אינו עובר משום קרחה, וכההיא דר"ע שקרח וכו' ומתריצים התוס' שעשה על התורה שלו ובוזה אינו עובר.

ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לד' א' (י"ד א')

יל"ע למה נאמר כי עם קדוש אתה וגו' והרי עבד כנעני שחייב במצוות כאשה לכאו' נמי אסור הוא בהקפת הראש, וא"כ לאו דוקא עם קדוש אסור בקרחה דהא עבדים נמי בכלל, וצ"ע.

כתיב בספר איוב א' כ', ויקם וכו' ויגז את ראשו, ופרש"י תלש וכו', לכאו' להמבואר ברמ"א יו"ד סי' ק"פ סי"ב, דיש להזהיר הנשים שלא תתלשנה וכו' א"כ אמאי תלש, ופשטיה דקרא משמע דלא עביד איסורא בזה, (וגם מקריעתו ילפינן הלכות קריעה, כמבואר במועד קטן).

ולמ"ד דגוי ה' ניחא, אך למ"ד ישראל ה' קשה, ואפשר דכיון דלא קרע על מיתת בנו בפרט, אלא על כל צרתו אין איסור בזה, ודמי לטבעה ספינתו בים, וצ"ת.

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון (ט"ז ז')

יעוי' שו"ע יו"ד סי' רמ"ח ס"א ובש"ך שם סק"ג דכיון דאיכא בצדקה גם לאוין דלא תקפוץ ולא תאמץ, לכך כופין ע"ז. ולכאו' כפי' מצילתו מן הלאו, וצ"ת [ודו"ק ללא תקפוץ] ויש מקום לדון דבכפי' דרוצה אני (ולא בנחתו לנכסים) עדיף טפי, [וידועים דברי הרמב"ם בזה פ"ב מגירושין ה"כ, ודו"ק].

ועי' משו"ע סי' רמ"ט ס"ב (ג), הפסיד זכותו ואי הפסיד הכל א"כ תו לא הוי בכפי' מתן שכרה בצדה. ועי' מש"כ במנ"ח בגוונא דליכא שכר כגון בגר תושב אם כופין ודו"ק. ומיהו אי תליא בלאו ע"ש ולאן לא קעבר א"ש. שו"ר ט"ז סי' רמ"ט סק"ב דהפסיד ע"י כפי'. ועש"ך שם סק"ט, ולכאו' לא ירע בלב תליא [ומיהו דו"ק בלשון שו"ע שם ס"ג] וע"ש בברכ"י ובהגר"א.

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו' במקום אשר יבחר (ט"ז ט"ז)

בספר שמואל א' פ"א כתיב ועלה האיש וגו' מימים ימימה. ופירש האור שמח בפרק א' מהלכות חגיגה ע"פ מדרש (אגדת בראשית) מימים ימימה, מפסח לפסח, וקאי על ביתו (דאלקנה עצמו עלה כל רגל, ורק אשתו עלתה בשאר רגלים), והיינו אף דהנשים חייבות לעלות לרגל משום שלמי שמחה כמבואר בחגיגה ו' א' גבי חנה,

אוצר דבר

**ריתחא דאורייתא מרשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א – גיליון מס' 10
נמסר בהיכל ביה"כ הגדול בב"ב במעמד כבוד התורה ע"י 'תורה דיליה' – כ"ג אב תשפ"ה**

קרובי משפחת אם

הרמב"ם הל' עדות פרק יג ה"א כתב, אין פסולין לעדות מדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד, אבל הקרובים מן האם פסולין מדבריהם. והאריכו האחרונים אם כוונתו דרבנן ממש, ואם קידשו אשה לפני עדים כאלו חלו הקידושין כמו שכתב הרמ"א חו"מ ל"ג, או שהוא דין דאורייתא כדברים הנלמדים מ"ג מידות, ואינה מקודשת. ע"י שו"ת רע"א מהדו"ק סי' צד.

ויש להביא רא' מדברי הספרי כאשר הביאם רש"י בסוף בהעלותך, על הפסוק אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו וגו', אני אי אפשר לראותה, שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, וזהו אשר בצאתו מרחם אמו, שאחים אנהנו מאם אחת.

והנה מה שאין קרוב רואה את הנגעים הוא מפני שהוקשו ריבים לנגעים כמ"ש בסנהדרין ל"ד א', ואם אין אחוה מן האם גורמת פסול, היה לאהרן להזכיר קירבתם מהאב, ולא היותם בני אם אחת שאינו פוסל.

גואל הדם אם גם ביורש ע"י משמוש

כתב הרמב"ם פ"א מרוצח ה"ב כל הראוי לירושה הוא גואל הדם. וכתב בחזו"א סנהדרין י"ט ג' שהכוונה לאלה היוורשים ירושה ישרה שלא מחמת משמוש, ולמדנו מזה שאח יורש שלא מחמת משמוש, שהרי אמרו במכות י"ב שאח נקרא גואל הדם. וכתב החזו"א שמבואר בזה שאין צריך שיהיה יורש בפועל, שהרי האח הוא גואל הדם באב שהרג בנו אע"ג שהאב הוא שיורש. אלא די בזה שהיא קירבה כזו הראוי לירושה.

ואמנם בחזו"א חו"מ י"ז ד' כתב ששלמה היה רשאי להמית את יואב על שהרג את עמשא מדין גואל הדם, שהיה בן דודו יעו"ש. ודלא כדבריו הנ"ל שיורש ע"י משמוש אינו נעשה גואל הדם.

וכעד זה מבואר גם באור שמח ריש הל' רוצח, והביא מקרא דשמואל ב' י"ד ז' והנה קמה כל המשפחה ויאמרו תני את מכה אחיו ונמיתוהו בנפש אחיו וכו', יעו"ש. וע"ש רד"ק שהם גואלי הדם. ולא היה שם לנרצח לא בן ולא אח מאב, כדמוכח קרא – לבלתי שים לאישי שם ושארית על פני האדמה. הנה מוכח שגם קרובים שיורשים דרך משמוש, גואלי הדם הם. וכן הוא בפירוש רבינו הלל לספרי שופטים סי' קפ"א ד"ה לא רודף, דלית ל' לנרצח שום גואל כגון גר צדק. ולפי זה הוא רק כשאין קרוב ממנו, שאם לא כן כל ישראל יהיו גואלי הדם. וצ"ע איך הרג יואב את אבנר מדין גואל הדם, כמפורש בגמ' סנהדרין מ"ט א', הרי לעשאהל היה בן קיים אחריו כמבואר בדברי הימים א' פרק כ"ז ז'.

שמא ימות [חזקה להבא]

בגמרא גיטין דף כ"ח ב' אמרו שמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן, ופירש רש"י שחוששים שמא ימות שאין חזקה לענין להבא. הנה צריך לדעת שדין זה הוא רק מדרבנן, כדמוכח בסוגי' יבמות דף ס"ט ב' שהביאה הגמרא מזה שחששו רבנן לענין תרומה, והיינו שמעיקר הדין יש חזקה גם כשהנידון הוא על מצב עתיד. וכן משמע ברשב"א נדה ל"ז ב', ומפורש בדבריו ריש נדרים [בסוגי' דלא אפטר מן העולם כו'] דהוא מדרבנן יעו"ש ובקרבן אורה שם.

וצ"ע, שבתוס' הרא"ש גיטין ע"ג ב' כתב שהנותן גט לאשתו ואמר לה התגרשי סמוך למיתתי, הבא עליה מביא אשם תלוי, שמא ימות מיד, והיינו שהוא דין דאורייתא שאין בו חזקה. ואף ברשב"א גופא יבמות דף ק"ט

סוד"ה הא דאמרי', מבואר דשמא ימות הוא חשש דאורייתא. יעו"ש. וצריך עיון.

סילוק אחד מן השותפין [שער המשפט]

בשער המשפט סי' עריה כתב לדון בגר שמת והי' לו שותפות עם ישראל בבית או בשדה, שמא כיון שהיתה לישראל תפיסת יד להשתמש בכולו, מיד שמת הגר זכה השותף הישראל בכל הבית או השדה. וצריך עיון בריטב"א כתובות פ"ג א' ד"ה האומר. וצ"ע בערובין ע' ב', ישראל וגר שרויין במגורה אחת ומת גר מבוע"י, אע"פ שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אוסר וכו'. ולכ' לדברי השער המשפט, מיד שמת הגר זכה שכנו הישראל בחלקו, ואיך החזיק ישראל אחר בנכסיו [ואולי לא היו שותפין בחצר אלא שכנים, ואיירי שלכל אחד יש חלק בחצר כנגד פתחו ואוסרין זה על זה משום שהרשויות פרוצות זה לזה].

עוד יש להעיר בב"ב י"ג ב', שדה שאין בה חלוקה ואומר האחד טול אתה שיעור ואני פחות לרשב"ג אין שומעין, שיכול לומר שונא מתנות יחיה. ולדברי שער המשפט יש עצה, שיפקיר משלו חלק כזה שאם יזכו בו שניהם [לפי היחס] יהא לחבירו שיעור שדה, כגון שדה שהיא ז' על ד' יפקיר שיעור אמה מחלקו, ועי"ז יזכה שותפו בחצי האמה (והשאר לו) ונמצא שיהא לשותפו שיעור שדה ד' על ד'. [אלא שיש לעי' מצד הפקר שאינו לכל העולם].

מיהו עיקר דברי שער המשפט, אף שנראה בתחילת דבריו שהיא זכ"י ממילא בלא שום מעשה קנין, הרי נתפרשו דבריו בסופם, שאין כוונתו לזה אלא שיש כאן מעשה קנין כל דהו. שהביא בזה מה שמצינו בנכסי הגר והפקר קנין בחזקה קלה, ובכל שותף שנסתלק יש לחבירו מעשה קנין ממילא. [ויש לדון בגדר קנין זה].

ולפי"ז מיושבת ההערה מהגמ' ב"ב י"ג, שכיון שהשותף אינו רוצה, ודאי לא יקנה בעל כרחו. ויתכן עוד, שצריך דעת בפועל לקנין. וא"כ תתישב גם הגמ' בעירובין.

ציצית בבית המרחץ

בביאור הלכה סי' ס' כתב שהלובש ציצית בלא כונה, הרי הוא מבטל עשה ועובר איסור כלובש בגד בלי ציצית. [והכי מסו נמי בשם מרנן החזו"א והגרי"ז. ועי' לפי זה בקטן שהגדיל, אם צריך לכיון שוב על טליתו].

והנה בביאור הלכה סי' תקפ"ח כתב שאין לקיים מצות שופר במקום שאינו נקי, כי מצוות צריכות כוונה והכוונה חשובה כתלמוד תורה. ע"ש עוד.

והנה אם כן, הלובש בגדיו בבית הפנימי בבית המרחץ, אינו יכול ללבוש טלית קטן אחרת. כיון שאסור להתכוין לשם מצוה, ואם ילבש שלא לשם מצוה, נמצא שהוא מבטל מצות עשה. וצריך ליישב מנהג העולם. ויתכן שסמכו על החיי אדם שהביא במשנ"ב סי' ס', שבמעשים שמוכח שעושה לשם מצוה אין צריך כונה מפורשת. אבל כיון שלכתחילה צריך להתכוין בפירוש שעושה לשם מצוה, כמשנ"ב המשנ"ב שם, קרוב הדבר שיחשוב כהרגלו שהוא לובש כאן טלית של מצוה. [ועוד, יתכן שלבישת טלית קטן אינה מעשה מוכח לשם מצוה, כיון שאינה מצוה חיובית, לפעמים לא היה לובש ציצית אם לא שהוא בין אנשים].

חידה

איך יתכן שיהא קנין, שאם הזוכה הוא עבד כנעני מהני הקנין ואם הוא בן חורין לא קנה.

תשובה

קטן אין לו חצר וד' אמות [בבא מציעא י"א א'], אבל עבד כנעני הרי הוא כקטנה ויש לו. [מנ"ח מצוה שמ"ז]

בסיום המעמד מסר רשכבה"ג את דבר השעה על הגזירה הנוראה, וחיוזוק מיוחד לבני התורה שנעצרים רח"ל מפני שזוכים להגות בלימוד תורה: "כולנו יודעים שבעונותינו אנחנו שרויים בגלות הרבה שנים, וכעת גם מרגישים היטב את הימצאותנו בגלות אשר מכבידה עולה עלינו. יש עלינו – לומדי התורה – גזירה, גזירה רעה וקשה, יהודים רודפים בגלל לימוד התורה, זו גזירה נוראה, ואנחנו בעונותינו נמצאים בתוך הגזירה הזו רחמנא ליצלן.

התחושה הקשה שבה אנו נמצאים היא גזירת הגלות, אבל ההתמודדות עם הגזירה זה הנסיון שהקב"ה מנסה אותנו. וחובתנו כאיש אחד לעמוד בנסיון שמנסה השם אלוהינו אותנו, ולעמוד כעור חלמיש שלא להיכנע לגזירת הרשויות לגייס חלילה את לומדי התורה, מי שנעצר על ידם, חובתו שלא להיכנע ולא להתפתות בשום צורה שהיא ללכת לצבא רחמנא ליצלן."

"לומדי תורת השם וההולכים בדרכה הם המייצגים האמיתיים של היהדות, ואנו מכריזים קבל עם ועולם, לא יתכן שיחודי יכלא בגלל עיסוקו בתורת השם, התורה היא המגינה על הישוב היהודי, ורק התורה ולימודה הם זכות הקיום של יהודים בארץ ישראל, בלי התורה אין שום זכות ליהודים בארץ ישראל, ומי שלוחם בתורה ובלומדיה הוא לוחם בשלומם של היהודים בארץ ישראל.

אנחנו לא ננח ולא נשקוט עד שהרשויות יסירו את ידיהם מלומדי התורה, ויניחו לנו לעסוק בתורה כפי שהיה מאז תחילת השלטון כאן בארץ."

י"ל ע"י מאסף הגיליונות 'אוצר הפרשה' לקבלת הקובץ המלא: a169258235@gmail.com

בעניינא דיומא

תורתנו הקדושה, התחנני בבקשה... הוציאו את התיבה לרחובה של עיר.**בארה הסטורי גדולי ישראל בראשות רועה ישראל מרן הגר"ד לנדו בעצרת תפילה מול כלא 10****תבוא לפניך אגת אסיר**

בליל שישי נערך בראשות רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א ועיני העדה ראשי הישיבות שליט"א מכל החוגים והעדות, מול שערי כלא 10. - "תפילת ראשי הישיבות" זקני הדור מוסרי התורה שליט"א בחזית המערכה תחת ההכרזה: "לא נוותר על שום בן ישיבה"

מנהיג עולם התורה מרן שליט"א שיצא ממקום מנוחתו בירושלים התבטא קודם המעמד: **אני לא חייב להגיע. אני מוכרח להגיע!** רגע מטלטל במרכז המעמד היה לראות את רועה ישראל ממרר בבכי בעת אמירת פרקי התהילים בסערת הלב.

המעמד ההיסטורי התקיים בראשות רועה ישראל רבינו מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א ורבתינו גדולי התורה זקני עמך בית ישראל שליט"א רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א, מרן רה"י הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א, וחברי מועצה"ת: מרן ר"י שכר שכיר הגאון רבי אריה לוי שליט"א, מרן ר"י חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א, הגאון הגדול ר"א פילץ שליט"א ר"י תפרח, הגאון הגדול רא"י קוק שליט"א ר"י מאור התלמוד, הגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א ר"י מאור התורה ומראשי מועצת חכמי התורה, הגאון הגדול רא"י פינקל שליט"א ר"י מיר, כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א, הגאון רבי שלמה מחפוד שליט"א גאב"ד יורה דעה.

והגאונים הגדולים חברי מועצת חכמי התורה שליט"א וגדולי ראשי הישיבות מעולם התורה הליטאי, החסידי ושל בני עדות המזרח שליט"א. במקום הדהדה תפילת רבים ותפילת יחידי סגולת עמך ישראל, להצלת עולם התורה ושחרור אסירי עולם התורה - אל תגעו במשיח. בחזית מקום מושבם של גדולי התורה שליט"א בלט השלט: **"לומדי התורה שבכלא, כל היהדות החרדית עומדת מאחוריכם"** כשנכתב בצידו שהדברים הם מתוך דבריו המחזקים של רועה ישראל בביקורו אצל בני הישיבות השובים בכלא.

במעמד התפילה ההיסטורי - עת צרה היא ליעקב" עברו לפני התיבה - בסדר תפילה מיוחד שסידר מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א. מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א, הגאון רבי אשר נייחז שליט"א והגאון רבי ישראל מנחם אלתר שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, הגאון רבי משה ברזובסקי שליט"א בן כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א והגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א מרא דאתרא שיכון ה'.

לאחמ"כ מרן הגאון רבי דוד כהן שליט"א ומרן הגאון רבי אריה לוי שליט"א אמרו את סדר הסליחות. הגאון רבי שלום ביטאן שליט"א ר"י דעת חיים זעק "אבינו מלכנו והגאון הגדול רבי אברהם סאלים שליט"א קיבל עול מלכות שמים והז עזקה עלה מן הקהל שענה אחריו ממעמקי הלב: ד' הוא האלוקים...

סדר התפילה כלל שבעה פרקי תהילים: מזמור י"ג שנאמר פסוק בפסוק, מזמורים ס"ב, פ"ג, ע"ט, פ', ומזמור קכ"א שנאמר אף הוא פסוק בפסוק. בהמשך נאמרו סליחות, ובהן מידת הרחמים, 'יהי רצון מלפניך שומע קול בכיות' וישמע קולנו'. לאחר מכן נאמר סדר אבינו מלכנו לפי הסדר: החזרינו, שלח רפואה, קרע רוע, בטל מעלינו, בטל מחשבות, הפר עצת, כלה כל צר, הצמח לנו, הרם קרן ישראל והרם קרן משיח. וכאמור, המעמד המרטיט הסתיים בקבלת עול מלכות שמים: שמע ישראל, ברוך שם (ג' פעמים), ד' הוא האלוקים (ז' פעמים). ד' מלך, ותפילת "אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה".

תיאורים ומאמרים נרגשים מיתד על המעמד האדיר
התורה יצאה לרחובה של עיר – הרב ש. לרנר

ארץ ישראל לוהטת בימים אלו כפי שלא להטה מימים ימימה. החום מעיק לבלי נשוא. בערי החוף הלחות בלתי נסבלת. ובכל זאת, מאות ראשי הישיבות הקדושות שליט"א, מכל החוגים והעדות, ועל צבאם מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א בראשם רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, יצאו אמש לרחובה של עיר אל מול שערי הכלא הצבאי בסמוך לעיר החוף נתניה, כדי לזעוק מרה כנגד ניסיונות הפגיעה החמורים בלומדי התורה, מזיעים ומיוזעים לא רק בשל הלחות הכבדה, אלא בשל החרדה הקיומית לגורל התורה בארה"ק.

הם ביטאו בכך בין היתר, כי שום דבר לא יעצור אותנו מלעמוד כחומה בצורה כנגד המבקשים לפגוע בבני הישיבות הקדושות מקיימי העולם, גם אם המחיר הפיזי הוא קשה וכבד, אנו נעשה את כל מה שביכולתנו לעמוד בפרץ ולהתלכד כנגד המבקשים לפגוע בחיותנו.

במשנה בתענית מפורט סדר הדברים כאשר עם ישראל מצוי בצרה וגזרו תענית על הציבור, אחד מהדברים הוא שמוציאים את התיבה לרחובה של עיר ושם עורכים את התפילה, ומסבירה הגמרא (טז, א): "למה יוצאין לרחוב? רבי חייא בר אבא אמר, לומר: זעקנו בצנעא ולא נענינו, נבזה עצמנו בפרהסיא... ולמה מוציאין את התיבה לרחובה של עיר? אמר רבי יהושע בן לוי, לומר: כלי צנוע היה לנו ונתבזה בעוונינו".

המאירי שם מוסיף מילים אחדות על דברי הגמרא: "למה מוציאין שם את התיבה, כדי להגדיל רעדה בלבבות, לומר אוי לנו שכלי צנוע ויקר נתבזה בעוונינו".

זו התחושה שעולה בלב כל תופסי התורה די בכל אתר ואתר, למראה המחריד של רבותינו הגדולים מעתיקי השמועה שליט"א, הנאלצים לצאת לרחובה של עיר לזעוק בשער בת רבים, להגדיל הרעדה בלבבות. יציאתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א לרחובה של עיר, יחד עם מאות ראשי הישיבות הקדושות שליט"א, נועדה כדי לזעוק ולהריע במקום שבו ביזו את התורה בהשלכתם של בני ישיבות קדושות לכלא ב"עוון" דבקוכם בלימוד התורה, וזו היתה הצעקה:

"כלי צנוע היה לנו ונתבזה בעונינו".

המהרש"ם בתשובתו (ח"ב סי' רסד) מסביר, כי הכוונה בפעולה חריגה זו היא מפני שהצרות אירעו בעוונותינו, "ואנו צריכים לעשות בידים בזיון לספר תורה, שיהי עמנו בצרה, כדי לעורר רחמי שמים".

אוי לנו שהגענו למצב כזה, **שאנו צריכים לעורר רחמי שמים על ידי יציאתם של ספרי התורה החיים משקיעותם בלימוד התורה הקדושה**, כדי לזעוק ולהריע על הצרה שבה נתון עולם התורה בארה"ק, שמסכנת את היהדות כולה. אך כדאית יציאה זו שנגרמה בעונינו, לעורר רחמי שמים מרובים, להעביר את רוע הגזירה, ולבטל מחשבות שונאי הדת, שנוכל לשוב אל המנוחה ואל הנחלה בריבוי והגדלת התורה והאדרתה.

בפתח שערי הכלל: לפתוח שערי שמים – ישראל פרידמן

לאחר שמרנן ורבנן שליט"א ובראשם רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, הכריזו בעמידה מלוכדת, כי היהדות החרדית לא תשתוק אל מול הנסיונות לפגוע בבני הישיבות ועמלי התורה, אף לא ביחיד מהם, ולא תבליג מול העובדה כי בני ישיבות שנלקחו מביתם למעצר ב"עוון" היותם בני ישיבות, התאחדה היהדות הנאמנה למלחמת קיום על ציפור נפשה.

זה היה מראה מפעים לראות את ראשי הישיבות שליט"א, מכל החוגים והעדות, נאספים לקריאתו של רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א מנהיג ומנווט את ספינת עולם התורה, ועמו זקני העדה שליט"א, תופשי המשוט ופורשי המכמורים, עומסים על כתפיהם השחות את משא העם, טורחו וריבו.

רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א הנושא כל יחיד כאשר ישא האומן את היונק, כבר היה כאן, בצד הפנימי של הסורגים, לחזק ולשאול לשלום אסיריך. מרן הגרמ"ה הירש שליט"א שיגר מכתב ולאחר מכן הגיע כאב מסור לבקר את עצירי עולם התורה יחד עם ראשי מועצת חכמי התורה שליט"א.

אמש, כולם באו. מרן הגרמ"ד פוברסקי שליט"א, מרן הגרמ"ה הירש שליט"א והגאונים הגדולים חברי מועצג"ת, כ"ק האדמו"ר מצאנו שליט"א, הגאונים הגדולים חברי מועצת חכמי התורה שליט"א וגדולי ראשי הישיבות החסידיות שליט"א. מאות שנות תורה שפכו צקון לחש, ביטאו זעקה.

זה היה מחזה מרגש לראות את מחוגי המצפן מורי הכיוון שהגיעו לעמוד בראש עצרת התפילה והזעקה, ואת אלה שנבצר מהם להגיע, אך רוחם הגדולה אף היא נשבה במפרשים והניעה את קיומה של עצרת "תפילת ראשי הישיבות".

מפעים היה לחזות בנשיאי העדה שליט"א שבאו כדי להשמיע את הד קולה של התורה בתרועת חצוצרת כסף ההולכת לפני המחנה ביומיום מלא מהמורות שאין לו שגרה, בקול שופר טרום אלולי שמחריד עם לקראת המערכה של היהדות הנאמנה!

לאורך כל השנים נחקקו במדינת ישראל חוקי אוון שכל מגמתם היתה לפגע בקיום היהודי, לבולל את העם ולהופכו כאחד העמים בית ישראל, ובעיקר לערער את רקמת חייו של הציבור הנאמן לדבר ד'. הנסיונות להתערב בכל הקדוש והיקר לא חדלו, והתכניות לשנות אותנו כדי שחלילה נחדל להיות נאמנים לד' ולתורתו, רק הלכו והחריפו.

עוכרי התורה ומתנכלי הישיבות, החילונים והדת"לונים שחברו יחדיו, מבקשים להשלים את המשימה המזימה, כשבעיגול המרכזי של לוח המטרה לחיצייהם המורעלים עומד עולם הישיבות. בתקופה האחרונה, עיקר מטחי הירי הממוקד כווננו לעבר לומדי התורה, בניסיון למעטם ולעוקרם מספסלי בית המדרש. השיטה היתה במילה מכובסת "סנקציות" - ניתוק צינורות החמצן הרוחני ע"י ניתוק צינורות החמצן הכלכלי שיכפה נטישה, ועל ידי מערך פיתויים שימשוך כאלה שיקרסו חלילה בגלל כובד הנטל.

פעם היתה זו חקיקת אוון פוגענית והיום זו "אי חקיקה" להסדרת המעמד, חקיקה מובטחת ולא מקוימת ע"י ראש הממשלה. נתניהו, אתה הראש, אתה אשם. **האצבע אומנם מופנית לכיוון רשויות המדינה, אבל העיניים, העיניים שלנו נשואות לשמים:** עין נושאים לך לשמים, כי גזירה איננה תוצאה של פוליטיקאים, משפטנים, יועמ"שים או אנשי צבא, עוינים וזוממי רע. גזירה, גם גזירת גיוס, אינה נוצרת ואינה מוכרעת בהצבעות ובהכרעות רוב.

גזירה נקבעת בשמים ואפשר לבטלה רק ע"י זכויות, בתשובה, בתפילה, בצדקה, ובזעקה כלפי שמיא: הפר עצת אויבנו, בטל

מחשבות שונאינו.

לכן, **על רקע השעה הגורלית הזו, נזעקו רבותינו זקני ישראל שליט"א ובראשם רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א להוציא תיבה לרחובה של עיר:** "תפילת ראשי הישיבות!" תפילתם של מרביצי התורה על שומעי לקחם. תחינתם של מוסרי התורה על צאן מרעיתם. תפילתם של אלה שקיבלו כדי למסור תורה בהיכלי התורה - שהיא המגנא ומצלל ומחזיקה את עמודי העולם שלא ימוטו על ראשו של כל העם היושב בציון, לשמירתם והגנתם. תפילה מלאה זכויות של מוסרי הלפיד העשויה מדפים, מסכתות, סברות ברזל וזיעת המוח ויגיעתו, "כי בנפשנו הדבר".

בתוך החושך של שעת ערב מאוחרת, בתוך התאורה המלאכותית שהוצתה, אל מול הסורגים שיכולים לכלוא את הגופים אך לא את הנשמות המוארות באישה של תורה ולא את הרוח הגדולה, הדהדה תפילת ראשי הישיבות.

פסוקי התהילים, פסוק בפסוק, נקשו בעוז על שערי שמים. אמירת הסליחות והתחינה שוברת הלבבות "מידת הרחמים עלינו התגלגלי", "יהי"ר מלפניך שומע קול בכיות", טילטלה כל לב, עליותיו וחדריו. קול דמעה ניסר בחלל האויר, דקות קדושות, רגעים מרטיטים. בתחינה ובזעקה באו גדולי ראשי הישיבות שליט"א, **לזעוק שמשה אמת ותורתו אמת, ולהתחנן שכל מי שינסה להרים על לומדיה את ידו, תיבש ידו**, כי נתיבי ההיסטוריה זרועים בפגריהם של צוררים ומתנכלים, ודבר אלוקינו יקום לעולם.

כשפרקי התהילים עלו למעלה - ממעמקים קראתיך ד', עמדה בחלל האויר רוח דורות שזעקה כי התורה איננה רק נשמת אפיו, אלא החמצן הזורם בעורקיו של כל יהודי באשר הוא. בזכותה שרדנו, בזכותה אנחנו כאן. מהרחבה שליד המכלאה שבה מנסים לשבור את רוחם של צאן קודשים, הרחיקה הקריאה גם להמון העם שבשדות: בואו אחים רחוקים, אל תתנו לשוחרי רעתכם ממערכות המשפט והיעוץ המשפטי, משדרות הצבא, לפגוע בנו, וגם בכם.

בשלב הבא, בתקווה שלא נצטרך, גם אתם תבואו. לא להפגין! להתפלל! לזעוק, לשתוק בסדר מופתי. יחד אתנו, כי קיומנו הוא קיומכם. "תפילת ראשי הישיבות" בקעה רקיעים.

זעקת "שמע ישראל" וקבלת עול מלכות שמים "ד' הוא האלוקים", עטפה את כל הנוכחים שחנו כנגד ההר, בהילה של קדושה. אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, לפתע קיבלו המילים משמעות רחבה יותר, כאן אל מול הסורגים. **לא היתה זו הפגנה.** הפגנה משמעותה "כיפופי ידיים".

היהדות הנאמנה לא יוצאת לקרב כדי להשמיע תרועת מנצחים. היא איננה זקוקה לכיפופי ידים, כי היא כבר ניצחה. **דווקא בעת מאבק על הנפש, "הפגנת כיפופי ידים" משדרת פחד, ואנחנו לא מפחדים!** לא חשוב מה תהיינה החלטות הממשלה והמשפט, לא חשוב מה תהא טמפרטורת החקיקה ומה תהא עוצמת רוח הזעף הרעה. לומדי התורה, לא יזוזו ממקומם. בני הישיבות לא יסורו מדרכם. מה שהיה הוא שיהיה. בדרך התורה נלך, לקדש שם שמיים.

כמו זעקתה של "תפילת ראשי הישיבות" שעמדה תחת שמים גלויים זרועי כוכבים, כולנו נצא אם נצטרך, ביחד, לרחובה של עיר, בכל ריכוזי היהדות הנאמנה בעולמו העגול של הקב"ה, כדי לזעוק: "אבא, בניך אנחנו ולא נפסיק בשום מצב מלדבוק בתורתך ולעשות רצונך. **אבא, נאמנים לרצונך, לא נסור ימין ושמאל מכלל אשר יורנו.** אבל אבא, אלול בא ואפילו דגים שבים רועדים שמא יוציאו ממקום חיותם.

אבא, אנא, למד בנים תועים בינה. תן בליבם בינה להבין ולהשכיל. רחם עליהם והחזירם בתשובה שלמה לפניך. כדי שידם שהרימו בתורת משה, - התורה שלא תהא מוחלפת, תהא היד המנשאת את תורתך: 'וזהאת התורה אשר שם משה'!"

תורתנו הקדושה, התחנני בבקשה ... זכרי זאת תעודה, הוגיך להתעודדה, ומליצי הגיוניך לעזור ולסעדה ...

- **אם קורה ח"ו סיבון, חייג למוקד שפעיל 24 שעות, ועד הישיבות 02-538-5340 שלוחה 9.**

- ניתן להאזין לדעת תורה מגד"י בראשם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306 (שימו לב המספר הוחלף).

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

בעניינא דיומא

מי שנעצר על ידם, חובתו שלא להיכנע ולא להתפתות בשום צורה שהיא ללכת לצבא רחמנא ליצלן !!

דעת התורה מגדו"י בראשם מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א בתפקידינו בעת קשה זו כדי לבטל רוע הגזירה

רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א

מעמד הנשגב "רתחא דאורייתא"

ביום ראשון בערב התכנסו במעמד אדיר של ריתחא דאורייתא ע"י ארגון "תורה דיליה", כאשר מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א עלה להיכל בית הכנסת הגדול של יוצאי חברון במרכז בני ברק, שם התקבצו גדולי ומרביצי התורה, יושבי על מדין ואלפי בני תורה שנדחקו בבית המדרש, בעזרת הנשים, ובהיכלות הסמוכים והמתינו למעמד הגדול לחזות בגדול הדור שליט"א משתעשע עם צורבים צעירים עמלי תורה בדברי תורה.

מראה מרנין היה לראות אברכים עמלי התורה יושבים משך שעה ארוכה בימי בין הזמנים ולוחמים את מלחמתה של תורה ומתנצחים עם מנהיג הדור מרן שליט"א וגדולי מרביצי התורה בהם הגאון הגדול רבי איתמר גרבוז שליט"א ר"י ארחות תורה והגאון רבי מנחם כהן שליט"א מר"י נתיב הדעת, כשבשורות הקהל יושבים עוד עשרות מרביצי תורה, רבני שכונות ותלמידי חכמים מופלגים מתושבי העיר. מנחה המעמד הגרמ"מ אנגלרד שליט"א ביקש לקדם את פניו של רבינו מרן שליט"א בשירה, אך בהכנסו ביקש מרן שליט"א שהשירה תופסק וכל הקהל שהתיישב במקומות היטה אוזנו לשמוע דברי אלוקים חיים. היה זה מעמד מרומם של מסירת התורה, כשרבינו מרן שליט"א שואל שאלה והבחורים והאברכים מנסים לענות ומתווכחים ברייתא דאורייתא עם רבינו שליט"א. הכבשן החל ללהוט, אצבעות חתרו באויר, הטונים גבהו, את והב בסופה, טיעונים וטיעונים נגד, זה מותיב וזה פורח כשהכל מנסים להפוך עקוב למישור כאשר הגר"א גרבוז שליט"א והגר"מ כהן שליט"א מנווטים את התשובות.

שעה וחצי של הוויות של אביי ורבי במגוון נושאים כמו "האם חזקת חיים מועיל להבא" ועל "כוונה במצות ציצית" ושאלה מרתקת ב"גר שהיה שותף עם מישהו ומת האם הוא זכה בחלקו". היה נראה שאנחנו בכור היתוך של אהבת תורה, בחיבור של דורות מתוך גישמאק, כשנערים מתחברים לגדול הדור שריד לדור דעה וגשר של סברות מגשר על 80 שנות חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים. גדיים ותיישים, עדר של צאן קודשים מגיעים למעיין חיים מפכה - אין מים אלא תורה, וכולם מתרוממים טפח מעל הקרקע ועל פניהם נראית נהרה. אי אפשר היה להמלט מההרגשה הכאובה: "ואת אלה הם רוצים לעקור" ..

משיא מנהיג הדור מרן שליט"א: לא להכנע ולא להתפתות

ואכן בסיום המעמד המיוחד נשא רבינו מרן שליט"א דברים מיוחדים לחיזוק הבחורים על רקע הסערה שפוקדת את הארץ ומנסה לטלטל את היכלי הישיבות, להגביה את גלי הים ולעזעז את הספינה. בדבריו בחובת השעה שח לבני הישיבות ואמר:

"כולנו יודעים שבעונותינו אנחנו שרויים בגלות הרבה שנים, וכעת גם

מרגישים היטב את הימצאותנו בגלות אשר מכבידה עולה עלינו. יש עלינו לומדי התורה גזירה, גזירה רעה וקשה, יהודים רודפים יהודים בגלל לימוד התורה, זו גזירה נוראה, ואנחנו בעונותינו נמצאים בתוך הגזירה הזו רחמנא ליצלן".

"התחושה הקשה שבה אנו נמצאים היא גזירת הגלות, אבל ההתמודדות עם הגזירה זה הנסיון שהקב"ה מנסה אותנו. וחובתנו כאיש אחד לעמוד בנסיון שמנסה ד' אלוקיני אותנו ולעמוד כצור חלמיש שלא להיכנע לגזירת הרשויות לגייס חלילה את לומדי התורה". **"מי שנעצר על ידם, חובתו שלא להיכנע ולא להתפתות בשום צורה שהיא ללכת לצבא רחמנא ליצלן"**.

עוד חידד רבינו מרן שליט"א בדבריו, ואמר כי "לומדי תורת השם וההולכים בדרכה הם המייצגים האמיתיים של היהדות, ואנו מכריזים קבל עם ועולם, לא יתכן שיהודי יכלא בגלל עיסוקו בתורת השם, התורה היא המגניה על הישוב היהודי, ורק התורה ולימודה הם זכות הקיום של יהודים בארץ ישראל, בלי התורה אין שום זכות ליהודים בארץ ישראל, ומי שלוחם בתורה ובלומדיה הוא לוחם בשלומם של היהודים בארץ ישראל".

את הדברים סיים רבינו מרן שליט"א בדפיקה עזה על השולחן: **"אנחנו לא ננוח ולא נשקוט עד שהרשויות יסירו את ידיהם מלומדי התורה, ויניחו לנו לעסוק בתורה כפי שהיה מאז תחילת השלטון כאן בארץ"**. ויהי רצון שנוכח לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן".

כמו בתיבות נח, בחוף מבול וסערה, אך דבר לא נגע לנמצאים בין כותלי התורה המתחממים באישה של תורה. לאחר הדברים ניגשו בחורים ואברכים והמשיכו לנסות ליישב את דבריו של רבינו מרן שליט"א שבמשך שעה ארוכה נשאר על עומדו וממשיך בשקלא וטריא, לפרק הרים ולבנות היכלות.

בתום המעמד בירך בחוס את מ"מ ראש עיריית ב"ב הרב מנחם שפירא שהיה שותף לכינוס המיוחד, **"שימישך הלאה במעשים הטובים שעושה"**.

הערכות ליום תפילה עולמי ער"ח אלול לביטול רוע הגזירה

על דעת מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א שקרא בעקבות הגזירות הניתכות על לומדי התורה. לתפילה וזעקה ולקרוע שערי שמים באמירת תהילים ותפילות יום כיפור קטן, נערכים בקהילות הקודש בכל תפוצות ישראל לתפילות ולתחנונים להצלת עולם התורה ולומדיה מידי רודפיהם וביטול גזירת הגיוס.

תחושת אחריות היסטורית שוררת בימים אלו על כלל תפוצות ישראל, לקראת ערב ראש חודש אלול (מוקדם) הבעל"ט. בכל קצווי תבל - בארץ ישראל, באירופה, בארה"ב נערכים בחרדה לתפילות בכל מקומות מושבותיהם למען הצלת עולם התורה הנרדף על ידי משנאי דת והשלטון ולביטול גזירת הגיוס המאיימת על עולם התורה, למען לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים.

רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א
**תפקידו להתפלל ולבקש מהקב"ה שימשיך לתת לבני הישיבות
ללמוד את תורת ה' בארץ ישראל.**

במהלך סעודה שלישית בשבת האחרונה, נשא מרן ראש הישיבה שליט"א דברי חיזוק מיוחדים בפני בני ישיבות שעלו למעונו, בדבריו התייחס לעצרת התפילה של גדולי ראשי הישיבות שהתקיימה ביום חמישי בלילה בראשות מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א, מול בית הכלא הצבאי, שם נכלאו בחורי ישיבה על רקע סירובם להתייצב בלשכת הגיוס.

ואמר כי העצרת תפילה הוא כדי להראות לקב"ה שאכפת לנו מהמצב שבו השלטון בארץ ישראל עוצר בחורים שרוצים ללמוד תורה.

בהמשך הרחיב מרן שליט"א בביאור מילות התפילה ותן בליבו להבין ולהשכיל, לשמוע, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים, ותמה: מהו "לשמור"? אם הכוונה לשמירת המצוות, הרי כבר אנו אומרים "לעשות ולקיים". ופרש: "השמירה היא לשמור על התורה עצמה, לדאוג שתישמר מדור לדור. אין הכוונה לשמירה בחרב ובחנית, אלא בכח התפילה ובזכות לימוד התורה, **זהו תפקידו, להתפלל ולבקש מהקב"ה שימשיך לתת לבני הישיבות ללמוד את תורת ה' בארץ ישראל.**

מרן סיכם את דבריו בקריאה נרגשת: **שמירת התורה מוטלת על כל יהודי, כל אחד מחויב להרים תפילה לבורא עולם, שימשיך להעניק כח לבני התורה להחזיק בלימוד התורה הקדושה, כדי שתשמר לדורי דורות.**

הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א ר"י ארחות תורה
אם יש גזירה על לומדי התורה סימן שיש תביעה

במרכז ימי הקעמפ למאות בני ישיבתו, זכו התלמידים לשו"ת מורחב בדרכי העליה לבן ישיבה מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א, המנחה הגר"ר יצחק שרייבר מרבני הישיבה.

בפתח הדברים התייחס רה"י לעניני השעה ואמר: כמובן שכולם מחכים לשמוע על גזירת הגיוס. אנחנו לא נדבר על הגזירה עצמה, רק נאמר דבר אחד, שאנחנו לא דואגים, **מכירים את בני הישיבה, שברוך השם יודעים לשלוט בכל מצב, לא צריך לחשוש משום מצב, בחור בארחות תורה איפה שהוא נמצא, בכל מצב, לא צריך לפחד, אז דפקו בדלת, אז לא דפקו, לא מאבדים את המהלך.** מי שחסר לו היציבות, הוא נכנס קצת לחששות, אבל מי שיש לו את היציבות, הוא יודע שהוא יושב ולומד ועושה מה שצריך, הוא לא חושש משום דבר.

דבר אחד רק לפני השאלה, אנחנו תמיד אומרים, שואלים מה יהיה? אומרים בשם הרגוצובער, אני לא יודע אם זה נכון, אבל חלק כבר שמעו את זה, אחד שאל אותו מה יהיה, אמר לו, אני אגיד לך, אישה הלכה לסליחות, וביד אחת החזיקה את המחזור, וביד שניה את התרגולת לכפרות, בדרך לבית הכנסת, המשקפים נפלו, נו, מה עושים עכשיו? הסליחות ביד אחת, נו, מה... שאלו את הרגוצובער, הוא אמר, אני לא יודע מה היא עשתה, אבל דבר אחד אני יכול להבטיח לכם, שהיא כבר לא שמה. מה יהיה, מה יהיה, היא כבר לא שמה זה בטוח. תסתדר בסוף.

ברוך השם, שמענו את זה גם ממרן הרב שך, כשהיו מצבים מאוד קשים שמענו את זה, הוא אמר, יש כזה פתגם, **אם לא יכולים ללכת, אז מוכרחים ללכת.** היה דבר שהיה נראה שכאילו אין לזה שום מוצא בדרך הטבע. דיברנו עם הרב שך, לא יכול לפרט מה היה הנושא, אבל הוא אמר, **זה יסתדר, בסוף זה יסתדר. אנחנו לא צריכים לנהל את העולם, צריכים להיות איפה שאנחנו נמצאים, ולא לחשוש משום דבר.**

חלק גדול מהחששות, זה גם בא מהחוץ, כששומעים יותר מידי, זה מה שאמר מרן ראש הישיבה הגאון רבי דב לנדו, מה שפחות לשמוע, אז פחות חששות. אבל בכל אופן, הם בדידים, ואנן בידן, ברוך השם, אם אפשר במצבים האלה, בבין הזמנים שיש מקומות שבהם מרגישים שחרור, ופה, ברוך השם, המסגרת נשמרת, לומדים פה, גם במצבים הפוכים אין שום דבר מה לחשוש.

כמובן ניסיונות יש, כמו שיש ניסיונות גם בלי הגיוס. יש מספיק ניסיונות לכל אחד, בכל מקום יש מספיק ניסיונות. זה ניסיון יותר קל, כי זה ניסיון של כלל ישראל. כל אחד הניסיון הפרטי שלו זה יותר קשה, כי צריך לבד להתמודד עם זה. ובי"ה כל אחד מתמודד עם הניסיונות שלו.

הרב שרייבר: הראש ישיבה, אני חייב לשאול שאלה. אני רוצה להעמיד את השאלה כשאלה. אנחנו קראנו כילדים שישביה בוחרים,

עשו מאמצים עילאיים, והלכו ברכבות, ונסעו שבועות, והגיעו עד ראדין לחפץ חיים, ושאלו אותו בפחד ובמורא, רבי'ה, מה יהיה? קיבלתי צו גיוס, מה אני עושה? בסיפורים ארוכים הולך, שהחפץ חיים אמר לפלוני קח, תקבל על עצמך כזה מצווה, תקבל על עצמך כזה מצווה, מופתים אדירים שהסבא קדישא החפץ חיים עשה כדי להציל את הישיבה בוחרים דאז מהפחד ומהמורא, מפני אימת המלכות של הגיוס.

הנה יושבים פה, שמנא וסלתא, הן אמת נכון מסתמא יש לי הרגשה שהם יותר טובים מהישיבה בוחרים שהיו פעם, אבל, על כל פנים, איך ייתכן שיושבת פה קבוצה ענקית של ישיבה בוחרים שעל כולם מרחפת חרב המתהפכת, להט החרב המתהפכת של הגיוס של הצבא, וכולם שמחים ומאושרים? מה הפשט בזה? האם הפשט הוא שאנחנו לא מאמינים שאכן זה כך יהיה, או שלא אכפת לנו להתגייס, או שבאמת כנראה שבכלא זה לא רע, וזה לא כזה נורא, האם אנחנו באמת נמצאים בצרה, או שהצרה היא לא כזאת צרה כמו שזה נראה? איך ייתכן שלפני 100 שנה גזירת הגיוס היתה פחד ונורא, והיום הראש ישיבה רואה אף אחד לא מפחד באמת. אני שואל שאלה אמיתית, זה שלא מפחדים, זה קטנות מוחין או גדלות המוחין?

הראש ישיבה הגר"ד דיסקין: **צריך לדעת זה ודאי שאי אפשר להשוות בין הגזירות שהיו אז לגזירות של היום. אז באמת זה היה סכנה אמיתית, גם לחיים הגשמיים וגם לחיים הרוחניים.** בכלא עצמו היו אנשים גדול, המהר"ם מרוטנברג, הגאון, הבעל התניא, המהרי"ל דיסקין, היו בכלא, לא זה היה הפחד הגדול, הפחד הגדול היה אז שמי שבאמת הלך זה היה שמד רוחני ושמד גשמי. **ב"ה היום זה ניסיון, לא יותר מאשר ניסיון. מה שכן צריך לפחד ולפחד מאוד, זה שאם יש גזירה על לומדי תורה סימן שיש תביעה. זה בעצם צריך להיות הפחד.**

אי אפשר להגיד, לא יגייסו ולא יקרה שום דבר. זה באמת לא יקרה שום דבר. כמו שאמרנו, **כל אחד באופן פרטי, אין לו מה לחשוש, שום דבר לא יקרה. אבל מצד הכלל, ודאי שצריך לדאוג.** מה זאת אומרת? 50 שנה, 60 שנה ישבו בשקט, לא היה כזה דבר. ועכשיו הם יתעוררו. זה שהם מתעוררים אנחנו מאמינים שהכל, לכל דבר יש סיבה. הפשט שיש תביעה על לומדי תורה. מזה באמת צריך לפחד. זה ודאי צריך להביא אותנו להתחזק. הפחד לא צריך לשתק אותנו, אבל להביא אותנו באמת להתחזק במה שצריך.

הרב שרייבר: הראש ישיבה שאלה "שלא תהיי" למעשה. ז' אלו, תשפ"ה, בישיבת ארחות תורה בשעה 12/1/2/3 בלילה, מגיעות שמונה ניידות ועוצרים חמישה בחורים. (כולם מחייכים פה. הנה, אומרים, אמן אפילו) השאלה שלי היא כזאת, הראש ישיבה עכשיו ייתן לנו הוראה למעשה, ואנחנו עושים ככל אשר יורוך, מה שרבונו אומר זה מה שאנחנו עושים. להפגין? מה לעשות? ללחום? לתת להם לקחת אותנו? לא לתת להם? הוראה למעשה מה לעשות, אוי לנו שהגענו לזה שהראש ישיבה צריך לתת למעשה הוראה מה לעשות עם הצוררים שבאים לקחת לכלא בחור שניים "בעוון" לימוד התורה הקדושה.

הגר"ד דיסקין: דבר ראשון לא נראה שזה הוראה למעשה, הישיבה האחרונה שהם יבואו זה לארחות תורה, אל תחשבו, אין פה אפילו בחור אחד שיודע להחזיק רובה... ככה שאין מה לחשוש. יש מקומות שיש להם קצת יותר, זה מעניין אותם... אבל בלי הלכה למעשה, אנחנו יודעים מה שהורונו רבותינו, כמובן שצריכים לעשות את כל המאמצים, לא פה, פה זה לא נוגע, **אבל באופן כללי להתנגד כמה שאפשר.** מעבר לזה, אין כוחינו אלא בפה. אין לנו אפשרויות אחרות. להתנגד כמובן, אבל לא יותר מזה, **שאר הדברים זה לא דרכנו, זה לא מועיל, ויש לזה עוד אריכות גדולה, אבל זה בהזדמנות אחרת כל הדברים האלה.**

- אם קורה ח"ו סיבון, חייג למוקד שפעיל 24 שעות, ועד הישיבות - 02-538-5340 שלוחה 9.

- דברי הגאון הגדול רבי ברוך דב דיסקין שליט"א באדיבות גליון רבד הזהב מתורתו, לקבלת הגליון השבועי במייל: rs244244@gmail.com

- ניתן להאזין לדעת תורה מגד"י בראשם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306 (שימו לב המספר הוחלף).

- כמ"כ מידי שבוע יו"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של
רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א
יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' – פר' ראה תשפ"ה

תקציר שו"ת אנחנו וצאצאינו עם מרן רבינו שליט"א

[נערך ע"י נכדו חביבו הרב חיים מלין שליט"א]

1. הייתה אזעקה ורצתי למקלט, ושמעתי שיש שם צעקות ודיבורים לא נעימים, ואני יודע אם אני יכנס למקלט, חבר שלי מאד יתבייש, ואלבין את פניו, מה עדיף להכנס למקלט, או לעמוד בסמוך כדי שלא להלבין את פניו.

תשובה

יודע כמה חמור זה הלבנת פנים, וכמה צריך להזהר מזה שלא לבייש חבר, עד שאמרו חז"ל (ב"מ נח, ב) שהמלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. ובשערי תשובה (ש"ג אות קלט) כתב שלכן מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו, משום דהוי אביזרייהו דשפיכות דמים, ויהרג ועל יעבור, וכ"כ התוס' בסוטה (י, ב). ולכן נראה שעדיף שלא יכנס למקלט, כדי שלא ילבין פני חברו.

2. אדם יושב באוטובוס ומאחוריו מדברים עליו והם לא יודעים שזה הוא, האם מותר להישאר לשבת ולהאזין או שצריך להסתלק?

תשובה

המאזין לחבירו שלא ברשותו, עובר על לא תגזול, וזה בכלל נזק, וגם עובר על גניבת דעת, ועל ואהבת לרעך כמוך, אבל אם מתכוון לתועלת מותר להאזין, כמו כן אם הם מדברים בקול, אינו חייב לעזוב את המקום. אבל כן מותר לו לגשת אליהם ולומר להם קוראים לי כך, אולי אתם יכולים להסביר לי למה דברתם עלי [וע"ע בחשוקי חמד (ב"ב ד, א)].

3. שומר שכר שלא שמר כראוי על החפץ, ובכל זאת החפץ לא נגנב, האם מגיע לו דמי שמירה?

תשובה

שאלה זו באה לידינו במאבטח שאבטח קבוצה בעיר העתיקה, והתגלה שהאקדה היה ללא כדורים, אך ב"ה לא אירע דבר, והשבנו שכך חקר הגרעק"א (הו"ד באמרי אליעזר שבסוף ספר אמרי בינה אבה"ע אות טו) האם השכר הוא על טירחת השמירה (וכאן לא טרח), או שמא השכר הוא עבור ההתחייבות בגניבה ואבידה (וא"כ כאן אילו היה נגנב היה משלם, ולכן מגיע לו שכר). ואע"פ שכאן יש סברא שעצם האקדה גורם להרתעה, מ"מ מאחר והוא הפקיר את חייהם שוכריו, הרי שכל השכירות היא מקח טעות, ולכן המאבטח יחזיר את מלוא הכסף שקיבל [וראה בהרחבה בספר 'לשוה בשדה' (סימן כ)].

4. ראובן הזמין את שמעון לנסוע למירון, שמעון הכין את כל הנדרש כולל הוצאות השתיה והמזון לדרך. בסוף התברר שראובן חמד לצון ובכלל לא הגיע לתחנה, האם ראובן חייב לשלם לשמעון את הוצאות משום דינא דגרמי.

תשובה

כתב הרמ"א (חו"מ סימן יד ס"ה) שאם אמר לחבירו לך ואני אבא אחריו ולא בא, חייב לשלם. ולכן לכאורה גם בענינו אם היה לו הוצאות צריך לשלם לו על ההוצאות. אולם אמר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שהדברים אמורים רק במקום שהיא מוכרח ללכת לשם, כגון שהזמין לדין תורה, או שיש לו הכרח מחמת עצמו, אבל במקום שלא היה מוכרח לבא, אינו חייב לשלם לו כלום, אבל פשוט שעובר על אונאת דברים [וע"ע בחשוקי חמד (ב"מ נח, ב)].

5. יש לי אופניים ישנות ואני יודע לצבוע שיראו כחדשות, האם מותר או שזה גניבת דעת?

תשובה

אם דעתו למכרם אסור, כיון שמרמה אנשים שחושבים שזה כאילו חדש, ובאמת זה ישן, אבל אם אינו מרמה אנשים, ואומר להם את האמת כמה שנים האופניים אלו, ומה הטיב שלהם אין זה רמאות, כיון שבאמת האופניים נראות כחדשים, כי צבעו אותם, ואינו מסתיר כלום. אולם אם אין דעתו למכרם, מותר, שהרי אינו מנסה לרמות אנשים ולהוציא מהם דבר, אלא שרוצה להרגיש טוב, ואין בזה איסור.

6. יש מטבח לילדים למשחק, ויש שם משקל שמיועד רק למשחק והוא אינו מדויק, האם יש בזה איסור של החזקת משקל מזויף או שלמשחק מותר?

תשובה

איסור מאד חמור להחזיק משקל מזויף, כמו שכתב בשו"ע (חו"מ סימן רלא ס"ג) אסור לאדם להשהות מדה חסרה בביתו, אפילו שאינו מודד בה, ואפילו לעשות עביט של מי רגלים, שמא יבא מי שאינו יודע וימדוד בה. וראה בכסף הקדשים (סימן רלא ס"ג) שהרמב"ם בזה. ונראה שאם יכתוב על המשקולת "אין זה למשקל מסחרי" לא יעבור על חטא, מאחר וביטל את המאזניים מלמשמש לצורך מסחרי [וע"ע בחשוקי חמד (ב"מ סא, ב)].

7. למארגן חברת תהילים היה חסר ארטיק, ואמר 'מי שיוותר, יקבל שבוע הבא שניים', האם יש בזה חשש ריבית?

תשובה

יש בזה חשש ריבית, כי נותן ארטיק נוסף, כדי שימתין לשבת הבאה. וכמו שאסור להוסיף לשכיר כסף כדי שימתין כמה ימים לכסף. והעצה היא, שהמארגן יעשה תנאי עם הילד, שיאמר עוד פרק תהלים בשביל הממתק השני, והוי כלא נסתיים שכירותו עד השבוע השני, ואז אין בזה חשש ריבית [וע"ע בחשוקי חמד (ב"מ עג, א)].

8. אחד הבטיח שמי שידע כמה פעמים מופיע המילה "רבה" בפרק 'אלו מציאות', יקבל \$100, אחד ענה תשובה ע"י מחשב, האם מגיע לו?

תשובה

בשו"ת רב פעלים (ח"ד חו"מ סימן ה) דן בכעין זה, והוכיח מהמדרש רבה (איכה א, יד) שאין חטא ואין עוול במה ששומע את פתרון החידה מאדם אחר, ומ"מ שאותו אחד שהבטיח אינו חייב לתת אלא רק חצי מההתחייבות, וכמו שמשון הגיבור, כמבואר ברד"ק ובמלבי"ם (שופטים יד, יט) [וע"ע בחשוקי חמד (ר"ה יז, ב, וב"מ עג, ב)].

9. האם מותר לשחק בקלפים, שמי שמצליח להפוך עם רוח הכי הרבה קלפים, זוכה בכל הערימה, האם יש בזה חשש אסמכתא או משחק בקוביה?

תשובה

יש בזה מחלוקת השו"ע והרמ"א שלדעת השו"ע זה אסור, כי אף אחד אינו מתכוון באמת לתת לשני, אלא שחושב שהוא ינצח, ולכן זה גזל מדרבנן, וכן מחמירים בני ספרד, ובני אשכנז יוצאים ביד רמ"א שכיון שזה ספק שקול, מתייאש, ואין בזה גזל. ויש לבדוק בחידורים, אם הילדים אוהבים את המשחק, וזה שווה להם יותר מאשר השווי של התמונות והצורות, יתכן שמותר גם לדעת השו"ע, כי לקלפים אין שווי אמיתי בשוק, וזה בעיקר לצורך המשחק [וע"ע חשו"ק חמד (ב"מ ע"ד, א)].

10. שאל מצלמה דיגיטלית מחבר, ובטעות מחק לו את כל התמונות של בין הזמנים, כמה צריך לשלם לו?

תשובה

צריך לשלם לו, כיון שהזיקו בידים, ואף שאין לתמונות שווי בשוק, ואי אפשר למכור את זה, כיון שלאדם זה שווה כסף, והוא מוכן לשלם כסף בשביל זה, צריך לשלם לו על התמונות שמחק, אלא שצ"ע איך ישומו נזק כזה [וע"ע חשו"ק חמד (ב"מ צ"ג, א)].

תורת חמד – מענייני הפרשה

למי ראוי לתת מעשר שני, לת"ח בן ירושלים או לתושב עיר אחרת

שאלה

אדם שיש לו מעשר שני [בזמן הבית], ואינו יכול לאוכלו בעצמו, ואינו רוצה לפדות את המעשר, וישנם שני אנשים שהוא יכול להביא להם את המעשר שני כדי שיאכלו אותו בירושלים, אחד תלמיד חכם שהוא גר בירושלים, והשני אדם רגיל שגר בעיר אחרת. למי ראוי לתת מעשר שני, לת"ח בן ירושלים, או שמא יתננה לתושב עיר אחרת?

תשובה

נאמר בתורה (דברים יד כג) ואכלת לפני ה' אלוך [מעשר שני] במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם... למען תלמד ליראה את ה' אלוך כל הימים. וכתב האבן עזרא הטעם: כי כאשר תלך אל מקום הכבוד שם ילמדוך, ובספורנו כתב: כי במקום הנבחר למקדש יהיה בית דין הגדול להבין ולהורות, וכתבו התוס' (ב"ב דף כ"א ע"א ד"ה כי מציון) דדרשינן בספרי למען תלמד ליראה וגו' "גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה".

ויעוין גם בחינוך (מצוה שס): משרשי המצוה "שאינן ספק שכל אדם נמשך לקבוע דירתו במקום אשר ממונו שם, ולכן בהעלות כל איש מעשר שלו שנה שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם, והיא ירושלים, שם הסנהדרין, יודעי דעת ומביני מדע, ילך שם בעל הממון עצמו ללמוד תורה, או ישלח לשם אחד מבניו שילמד שם תורה ויהיה ניזון מאותם פירות, ומתוך כך יהיה בכל בית ובית, איש חכם יודע התורה אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו..., עכ"ל.

על פי כל הנ"ל יוצא, שמטרת מצות אכילת מעשר שני בירושלים, היא להעלות את תושבי ארץ ישראל לירושלים כדי שילמדו תורה ויראת ה'. ולפי זה בעניננו, עדיף להביא את המעשר שני לאיש זה שגר בעיר אחרת, כדי שהוא יעלה לירושלים וילמד תורה ויראת שמים, שזהו התכלית של מצוה זו.

[ואין לומר שלא דרשינן טעמא דקרא, מפני שבמקום שהתורה עצמה כתבה את הטעם, דרשינן טעמא דקרא לחומרא, ויעוין בתוס' בקידושין (דף כד ע"א ד"ה אלא בזווי) שכתבו בשם ר"ת דהא דדרשינן בת"כ 'אם גאל יגאל איש ממעשרו, לרבות את האשה', לענין פדיה דוקא מרבינן את האשה ולא לענין חומש, דס"ד הואיל וכתביב ביה במעשר למען תלמד ליראה ודרשינן מינה בספרי גדול מעשר שמביא לידי תלמוד כששוה בירושלים לאכילת מעשרו, וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא ליתא בדיני מעשר להכי איצטריך לרבווי, יעו"ש. הרי שבגלל טעם זה צריך פסוק נוסף בתורה].

והנה נאמר במסכת דמאי פ"ו מ"ד ר' ישמעאל אומר הקרתני שקבל שדה מירושלמי, מעשר שני של ירושלמי, וכתב הר"ש (על הרישא דמתניתין): כיון דגוף השדה שלהן [של הכהנים] מקום מעשר שיויר משייר. וכנראה דהסבר זה הוא גם טעמו של ר' ישמעאל.

אך הדברים צ"ב, דאין יתכן להפוך את המצוה ולרוקן אותה מכל התוכן העצום, ובמקום שהקרתני יעלה לירושלים, נותן את המעשר שני לירושלמי, שכן כך גר שם, והקרתני ישאר במקומו והירושלמי יאכל שם את מה שהקרתני היה צריך לעלות לירושלים, וצ"ע.

ויעוין בחידושי הרא"מ (ר' אברהם ישראל משה מחרקוב, על הירושלמי בדמאי שם) הקשה כעין זה, דמדוע לא נאמר שהקרתני רוצה את המעשר שני משום דניחא ליה לטרוח לקים המצוה, כמו שאמרין לגבי בדיקת חמץ (בפסחים דף ד ע"א), דניחא ליה לאיניש לטרוח בשביל קיום המצוה.

ויתכן שס"ל לרבי ישמעאל דדוקא בפירות שגדלו בשדהו, בזה התורה אמרה שיש לו מצוה לעלות ולאכול את הפירות בירושלים למען דעת יראת ה', ואין לו לברוח ממצוה וטרחה זו. אבל בפירות שגדלו בשדה של אחרים, שבעצם הזכות והבעלות שייכת לבעל השדה, והוא רק נהיה קבלן בשדה, ורק מכאן יש לו זכות במעשר שני, בזה סובר רבי ישמעאל שאין הקרתני צריך לרדוף אחרי הפירות של מעשר שני, כדי לטרוח ולעלות לירושלים, ולכן בסתמא תלינן שהפירות ישארו ברשות בעל השדה הירושלמי, מפני שהוא בלי טרחה.

אכן בעניננו נראה שאף רבי ישמעאל יודה שעדיף להביא את הפירות לזה שלא גר בירושלים, מאחר והפירות לא שייכים לא לזה ולא לזה, וזה שגר מחוץ לירושלים ילך לירושלים כדי לאכול פירות אלו, ודאי שמצוה להביא לו את הפירות למן דעת יראת ה'.

ושמעתי פירוש נחמד על הנוסח שנהגו לומר לאחר השמו"ע, שבו אנו אומרים שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך, ושם נעבדך ביראה, והקשר בין חלקי הבקשה, הוא עפ"י ד' התוס' דלעיל בב"ב (הנ"ל), שתחילה אנו מבקשים על בנין בית המקדש, ושם היה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא [הרואה] מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה.

[ועל פי ביאור זה, שמעתי שיש נוהגים לומר יה"ר זה לאחר שקיימו מצוות התלויות בארץ, וכן שמעתי שנהג ר' בן ציון ידלר זצ"ל].

חידה: איך יתכן שהציל אדם ממות וחייב מלקות?

תשובה

כשהציל מסית ומדיח. וזאת משום שהתורה אמרה לא תחוס עיניך עליו ולא תחמול ולא תכסה עליו (דברים יג ט), ופרש"י: ואעפ"י שאמרתי "לא תעמוד על דם רעך", על מסית ומדיח אסור לרחם ולהצילו. וכן כתב הרמב"ם (פ"ה מהלכות ע"ז ה"ד וז"ל: לפי שנאמר ולא תעמוד על דם רעך, יכול אי אתה עומד על דמו של זה, תלמוד לומר לא תחוס עיניך. וכך כתב החינוך (מצוה תנט) שנמנע המוסת שלא להציל המסית כשיראהו בסכנת מות.

לאור זאת רופא בבית חולים, שרואה שבא אליו אדם שהסית אותו להמיר את הדת, אסור לרופא להציל אותו, שנאמר לא תחוס ולא תחמול עליו. וכתב המנ"ח (שם) בשם המנחת חכמים שאם ראובן החזיק את שמעון למסית, ואחר כך הצילו וקיבל התראה אפשר שחייב מלקות. והנה פתרון לחידתנו: רופא שבא לפניו חולה מסוכן והרופא החזיק אותו למסית, והתרו ברופא שלא יגיש לו עזרה, ובכל זאת הגיש לו עזרה, אפשר שחייב מלקות. ובדואי שעבר איסור תורה.

ועוד חקר המנחת חינוך אם הלאו הוא על המוסת בלבד, או על כל ישראל. לפי זה יתכן שלא רק הרופא המוסת אסור לו להציל את המסית, אלא כל ישראל שיוודעים מכך שהוא מסית אסורים להציל אותו, במה דברים אמורים כשיש עדים על כך שהתקבלו בבית דין.

מה עושים כשהמוסד בא לבית חולים

המנחת חינוך הנ"ל הביא מהמשנת חכמים שחקר אם עבר [המוסד] והצילו, אם היו עדים שהסית, יתכן שאין המציל לוקה, שיכול לומר שהצילו כדי להביאו לבית דין לדונן, ומצוה לדונן בבית דין על פי משפט תורתנו הקדושה, עכ"ל. מבואר בדבריו שרק לחוס עליו ולהצילו אסור, אבל אם מציל אותו כדי להמית אותו, אין בזה כל איסור, ואדרבא זו מצוה.

ויש לדון מה יהיה כשהרופא בבית חולים מציל אותו, לא מפני שחומל עליו, אלא כדי לא להינזק, וכדי שלא ירדפו את כל שומרי התורה, אולי לא עובר על לאו זה, מאחר ואינו חס עליו, אלא מגיש לו עזרה כדי שלא יסבלו ממנו.

עוד יש להסתפק כשהמסית רופא והוא מגיע לבית חולים, ולא רוצים להציל אותו מפני שחסים עליו, אלא מפני שהמסית יודע לרפאות והחולים זקוקים לו, האם זה נחשב שחסים עליו, או שמא אין אנו חסים עליו, אלא חסים על האחרים שהוא יכול להציל.

והנה בזמן שיש בי"ד הדן דיני נפשות, מסתבר שיהרגו אותו ולא ישאירו אותו בחיים כדי שיציל אחרים, כיון שיש מצוה להרגו. אבל כעת בעונותינו שאין לנו סנהדרין שיכולים לדון דיני נפשות, ולא יהרגו אותו בין כך, אלא שאסור להצילו מחמת האיסור שלא לחוס על המסית, אולי בענייננו לא נקרא שחסים עליו אלא חסים על אותם חולים הזקוקים לו, וצ"ע.

מעשה חמד – מהנעשה והנשמע בבית מרן שליט"א

דברי חיזוק לבני הישיבות בעיר חולון

נראה ישועות מלימוד התורה

'בתורה שהם לומדים הם כובשים': מרן רבינו שליט"א מסר דברי חיזוק מיוחדים עבור ימי בין הזמנים, לבני הישיבות בעיר 'חולון', הדברים באדיבות מערכת 'איגוד הרבנים והקהילות חולון':

"דברי חיזוק לימי בין הזמנים, מורי ורבי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה אומר, כמו שתרגולת מטילה ביצה כל יום, כך צריך כל בן תורה לחדש חידושי תורה בכל יום, כמו תרגולת.

"אולי יש חופש מהכולל או מהישיבה, אבל מהתורה אין חופש. כמו שתרגולת מטילה כל יום ביצה, כך צריך כל בן תורה להטיל כל יום חידוש תורה.

"חייבים להרבות תורה ולהוסיף זכויות והגנה על עם ישראל ובעזרת השם גם בימינו אנו נראה ישועות מלימוד התורה של בני התורה, הם כובשים בתורה שהם לומדים, הם כובשים את ארצנו שתהיה משוחררת, ואף אומה לא תשלוט בנו. כן יהי רצון, אמן".

~~~

מכתב מיוחד להיזהר מהסכנות המצויות בדרכים בימי בין הזמנים:

י"ב אב תשפ"ה

בענין זהירות בדרכים

שמעתי ממנו"ח מרן הגאון רי"ש אלישיב זצ"ל שהכביש הוא רכוש הציבור, וכדי לנסוע עליו צריך לקבל את רשות הציבור, ובפרט שכל מכונית נחשבת לדבר מסוכן, ויש בה חשש פיקו"נ ורציחה.

לכן אסור מן הדין לנסוע בכביש באופן שהשלטונות לא מרשים, מאחר והציבור סומך עליהם, ואין מי שישגיח על תקנת הציבור חוץ משוטרי הדרכים לכן יש להישמע להם, ועל ידי כך להימנע מרציחה ופיקוח נפש.

ועוד שמעתי מהסטייפלר זצ"ל, שאם היו היום סנהדרין, הם היו מורידים 90 אחוז מהנהגים, עקב הסכנה הגדולה שבדבר, והיו נותנים רשות רק לאנשי הצלה ומשטרה, העוסקים בפיקוח נפש.

ובהזדמנות זו אספר מעשה בשוטר שראה צעיר טובע בים, עמד השוטר והכריז: מי שיקפוץ לים ויציל אותו, אתן לו עשרת אלפים דולר, קפץ אחד לים והצליח להוציאו ולהחיותו, ואז התברר שהטובע היה בנו של המציל, נסתפק השוטר האם חייב לשלם למציל, כי התברר שהציל את בנו, והיה עושה זאת גם בלי הבטחות של כסף?

תשובה: לולא ההבטחה לא היה קופץ לים, כי לא ידע שהטובע הוא בנו, ולכן קודם כל ישלם, אולם אחר כך יחזיר המציל לשוטר את הכסף, כי הרי הציל את בנו והיה עושה זאת בחינם.

יצחק זילברשטיין

***

כולל תורתם קבע של חסידי סערט ויז'ניץ בחיפה

עשרות חסידי 'סערט-ויז'ניץ' מהעיר חיפה, שעושים מלאכתם עראי ותורתם קבע, ולומדים מדי ערב בכולל מיוחד 'תורתם קבע' הלכות שבת, הגיעו להתברך ממרן רבינו שליט"א לאחר סיום הלימוד בהלכות שבת.

רבינו בירכם ועודדם מאד על מעלת לימוד הלכות שבת, ואף הזכיר את הקשר הגדול שהיה לו עם חסידות סערט-ויז'ניץ לדורותיה.

***

תורם תיקון לעירוב, האם יכפר בזה על חילולי השבת שעשה?

- בימים האחרונים נשאל מרן רבינו שליט"א מהרב שלמה רענן שליט"א, יו"ר ארגון 'אילת השחר', הפועל ועושה גדולות ונצורות בקרב היישובים והקיבוצים להגדיל תורה ולהאדירה, לגבי קיבוץ שאין בו לע"ע עירוב כלל, ורבים מתושבי המקום ששומרים שבת מתקשים מאד בטלטול, וחלקם אף נכשלים רח"ל בהוצאה מרשות לרשות.

וכעת הגיע יהודי עשיר, שחזר בתשובה בשנים האחרונות, ואמר שאם רבינו שליט"א יאמר לו שהתרומה הזו תכפר לו על חילולי השבת שעשה במשך כל השנים עד שחזר בתשובה, הרי שיתרום את הוצאות העירוב לכל היישוב. להלן תשובתו המלאה של רבינו:

"בס"ד, כ"ג מנ"א תשפ"ה, ליקירינו ואהובינו מזכה הרבים, המקים עולה של תורה הרב שלמה רענן שליט"א, בדבר שאלתכם, לגבי אחד שהיה מחלל שבתות, וזכה לשוב בתשובה, ורוצה כעת לכפר על אותם חילולי שבת שעשה. ונפשו בשאלתו, אם יתרום ויסייע להקמת עירוב כשר באחד היישובים, האם יש בזה כפרה לחטאו או לא.

"תשובה: בוודאי שיש בכך כפרה, כי על ידי שסייע להקמת העירוב, יציל את כל תושבי המקום מחילולי שבת, וא"כ הרי הוא שותף לשמירת השבת שתבוא מזה, ומידה כנגד מידה זה יכפר לו על החילולי שבתות שעשה רח"ל בעברו.

"ואשרי ואשרי חלקו אם יזכה לזה, ועליו ייאמר 'כי אשמרה שבת' – אל ישמרני, שעל ידי שמירת השבת שירבה, יזכה לשמירה והגנה עליונה משמים, ובכל אשר יפנה יצליח. בברכה ובאהבה מרובה - - -".

***

דעתו של מרן רבינו שליט"א לגבי עריכת משמר ב'ליל תיפח'

- בהקלטה מרתקת שפורסמה השבוע בקו 'שיח יצחק', נשאל מרן רבינו שליט"א נשאל מנכדו הרב חיים מלין שליט"א, שאלה אקטואלית לבחורי ישיבות רבים. להלן התמלול המלא:

הרב חיים מלין: "יש בחור ישיבה שביקש לשאול, הוא נהיה עוד מעט בן 20, ויש מנהג בישיבות משנים קדמוניות, שהרי הגמרא אומרת (קידושין דף כט ע"ב) שעד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע כ' ולא נשא אשה, הקב"ה אומר 'תיפח עצמותיו'. אז יש מושג שנקרא 'ליל תיפח', בלילה שנהיה בן עשרים, בחורים ערים ולומדים כל הלילה, להרבות זכויות.

"אז הוא אומר ככה, באמצע הזמן – ודאי שלא יהיה ער לילה שם, כי זה יזיק לו לסדרי הישיבה, הוא לא יהיה בתפילות ובסדרים למחרת וזה לא שווה. אבל הוא היומולדת של גיל עשרים יוצא בבין הזמנים, האם יש ענין להיות ער לילה שלם, בשביל ה'תיפח עצמותיו הזה'?"

רבינו: "מאד חמוד, הרעיון. אבל אני חושב שהיום לא נאמר הדין הזה. מה שהגמרא אומרת זה בימי הש"ס, אבל היום שיש ישיבות, אם כולם בגיל עשרים יתחתנו הישיבות יסגרו, ולא יהיה תורה בעם ישראל. אני חושב שהיום זה לא נאמר, צריכים קצת אומץ לזה, אבל יש לי את האומץ".

הרב חיים מלין: "אז הוא יכול להיות רגוע, הוא לא צריך להיות ער כל הלילה וללמוד?"

רבינו: "אם עלה בדעתו, אז זה רעיון חמוד, ואי אפשר לבטל את הרעיון הזה".

הרב חיים מלין: "דווקא בבין הזמנים, אבל מה באמצע הזמן?"

רבינו: "לא, בשום אופן לא! ונראה לי שזה לא נאמר על הזמן הזה. היום, לפי הסדר של הישיבות, לפי התוכנית, בן 22-23, זה הגיל שמתחילים שידוכים בישיבות. ולא שייך לזמן הזה. היום יש תיפח הפוך..."

"זה לא שייך, כיון שהיום הלימוד בישיבות הרבה יותר ממה שהיה פעם, פעם למדו גמרא גמרא ורש"י, היום ב"ה עולם הישיבות פורח, ואם יתחתנו מוקדם עולם הישיבות יסגר, וזה הצורך הקיומי של עולם הישיבות. הלימוד הוא לימוד מעמיק יותר, יש מהרש"א, יש מהרש"ם, ויש ספרים עד אין סוף, יש פני יהושע, ויש רבי חיים בריסקער.

הרב חיים מלין: "קובץ שיעורים, סבא אמר פעם שמי שבקיא בקובץ שיעורים הוא נקרא 'למדן'?",

רבינו: "כן, ברור ככה. מי שבקי בקובץ שיעורים הוא למדן. העולם ב"ה התעשר, התורה התעשרה, והיום אין את הגיל עשרים, זה לא גיל נכון, זה זז".

הרב חיים מלין: "באיזה גיל סבא התחתן?"

רבינו: "עשרים וארבע. אתה יודע למה? – בגלל שהכלה שלי ע"ה, הגיעה לגיל עשרים, כשאני הגעתי לגיל 24. אז הקב"ה ככה סיבב".

***

קידוש השם: 'הנער מהתפילין' התברך מרבינו לקראת הוצאת ספרו על ענייני תפילין

- בשבועות האחרונים נכנס למעונו של מרן רבינו שליט"א הנער אוראל מליך הי"ו, אשר התפרסם ברבים על התעקשותו המיוחדת לקיים מצוות הנחת תפילין בבית הספר ברמת-גן, נגד דעתם של מנהלי בית הספר.

בזמנו נכנס הנער ביחד עם חברי המדרשיה ברמת גן למעונו של רבינו, שחזקו ועודדו, ובירכו מעומק הלב. כשלוסיום ביקש רבינו מהנער שיחבר ספר על הלכות תפילין.

ואכן השבוע, זכה אוראל נ"ו להיכנס לרבינו, ביחד עם מקורבו שלוחא דרבנן הרב גבריאל לביא, הפועל גדולות ונצורות בעיר רמת גן, אוראל הביא עמו תכריך כתבים מתוך הספר שעתיד לצאת לאור, כאשר אף קרא את שם הספר 'קידוש השם', כהוראתו של רבינו.

רבינו עיין זמן ממושך בספר ונהנה ממנו עד מאד, ובירכו מעומק הלב שיזכה לגדול לאילנא רברבא, ולהאיר את עיני ישראל!

***

מערכת דברי חמד: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתערכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי 'אוצר הפרשה' המלא: a169258235@gmail.com

אמתחת בנימין

רשימות עובדות והנהגות כפי שנשמעו
מפיהם של גדולי ישראל שליט"א

שאלות בחינוך הילדים, כפי שנשאל והשיב מרן ראש הישיבה

רבינו הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

מוצש"ק עקב, כ"ג אב תשפ"ה חלק א' – גיליון 43

שאלה א': מאיזה גיל יש להקפיד על ילד שיבוא וישב כל התפילה בשבת בבית הכנסת?

רבינו: בגיל ז' ח' או ט', זה תלוי בילד. זה ודאי שניתן להרגיל אותו כבר מגיל קטן יותר להיות בשקט בבית הכנסת בתפילה, אבל צריך שיהיה לילד גישמאק לבוא לבית הכנסת, ומאוד חשוב שלא יהיה לו מזה מיאוס כשיגדל אח"כ, לכן בגיל הנ"ל ניתן כבר להביאו לבית הכנסת, באופן שיהיה לו מזה גישמאק.

שאלה ב': מאיזה גיל יש לחנך ילדים שלא לשכב אפרקדן?

רבינו: תלוי בילד באיזה גיל הוא מבין בזה, החינוך צריך להיות בגלוי י' י"א או י"ב, תלוי בהבנת הילד.

שאלה ג': ידוע מהגר"א שעל שקר מענישים בכל החומרה, איך אמור להיות ההתייחסות לשקר בדורינו?

רבינו: לא לדבר עם הילד ישירות על זה, אלא לספר לו סיפורים על הענין של שקר, וכגון בשולחן שבת לספר על כך סיפורים, ולא שיבין שיש קשר אליו, וכאשר מספרים על זה סיפורים, לאט לאט הדברים יכנסו לליבו, ויתרחק מזה.

שאלה ד': האם זה נכון לחנך בחורים ששאיפתם תהיה להיות גדול הדור?

רבינו: לא, צריך לחנך אותם לנצל את כשרונותיהם ותכונותיהם באופן המקסימלי שלהם, והם יגדלו להיות גדולי תורה לפי כוחותיהם.

שאלה ה': יש ילד בן 11 שלא קם לתפילה בשחרית בשבת, ולפעמים משום כך לא מתפלל בכלל איך להתייחס לזה?

רבינו: לאחר שביירר רבינו מה מצבו של הילד, והובהר לרבינו כי הילד באופן כללי מתיצב על דרך טוב, ולומד כדבעי בחיידר, ונהנה מהלימוד, השיב לא להעיר אותו למנין שבו מתפלל אביו, אך להעיר אותו למנין מאוחר יותר, חשוב שהילד יתפלל בשעה מאוחרת יותר.

שאלה ו': ישנו ילד שהוא קרוב לגיל 4, והרבה פעמים כשההורים שולחים אותו לחיידר הוא חושש מה יאמרו חבריו על סגנון בגדיו, או האוכל שמביא וכדו', איך צריכה להיות ההתייחסות לזה, והאם זה דבר נורמלי שכך חושש הילד בכזה גיל?

רבינו: בגיל הזה, זה לא קורה אצל רוב הילדים, אבל זה דבר מצוי. כן נכון בדרך כלל להתייחס לרצונותיו, ואם רוצה משהו מסוים לחיידר, ולא את הדבר האחר משום שחושש שחבריו ילעגו עליו, זה נכון להתייחס לזה, אבל בדרך כלל באותו הזמן שנותנים לו מה שרוצה, להסביר לו שהכי חשוב זה, למצוא חן בעיני הקב"ה, ומי שרוצה תמיד למצוא חן בעיני החברה, מה שנראה בעיניהם חשוב, לא יהיה מוצלח. וגם בגיל כזה קטן, ילד כבר מבין דברים כאלו.

שאלה ז': ישנה ילדה בגיל ג' שמאוד ברורה עם עצמה, ויודעת בדיוק מה רוצה, והרבה פעמים כשאחד מהוריה מבקש ממנה לעשות משהו, היא לא מתייחסת כלל, וגם כשמבקשים ממנה שוב פעם ושוב פעם, היא לא מתייחסת, איך צריך לנהוג איתה?

רבינו: לא להכות אותה, אך בדרך כלל לתפוס את ידה קצת בחוזקה, ולהתעקש איתה שתעשה את מה שהטילו עליה, ובעז"ה עם הזמן היא תשמע יותר בקול הוריה.

להצטרפות לקבלת הגליון במייל,

ולהערות והארות, ולקבלת חידו"ת

נוספים ממשנת גדולי ישראל,

ניתן לפנות ל: m0556788031@gmail.com

בס"ד, יום ערב שב"ק ראה תשפ"ה

ויעויין גם במש"כ בביאור הלכה (סימן תריח ד"ה ואם) שצריך לכון היטב כמה מזון צריכים לתת לחולה ביום הכיפורים, ולהזהר לא לתת לו יותר מהצורך.

ומו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר שאין להתיר לרופא לעשן ביום השבת בגלל פיקוח נפש. ואף על פי שהעישון הוא צורך גדול לרגילים ומכורים לו, ובימי השואה היו אנשים שהחליפו את פת לחמם בסיגריות, בכל זאת בשעת חירום אדם אוגר כוחות נפש, ומוציא מהכה אל הפועל משאבים פנימיים שלא קיימים אצלו בזמנים כתיקונם. הגע עצמך רופא הזקוק לנתח את בנו יחידו אהוב נפשו, האם לא ינתח אותו במיטב כשוריו, בלי עשון הסיגריות? וכי לא יוכל להתגבר על הרגלו כדי להתאמץ בכל נימי הנפש שהניתוח יצליח? הוי אומר שרופא היודע את האחריות העומדת לפניו יעשה מלאכתו נאמנה גם בלי עשון, ולכן אין מקום להתיר לו את העישון בשבת.

דברים אלו אמורים ברופא יהודי המלא רחמים העושה עבודתו בדחילו ורחימו. אך רופא קל דעת הניגש לניתוח כדבר שגרתי, ואינו מרגיש את חיי האדם התלויים בו, יתכן שהעישון מותר לו, וההכרעה היא ביד הרופא, לשקול כמה נחוץ לו לעשן כדי שהניתוח יצליח ביותר.

אולם נראה שבענינו, יתכן שמותר להטיס את הרופא, דהטעם של הרב זולטי, לא שייך בנידונו, דדוקא בסגריות, יש סברא שלא כל נשיפה נצרכת לצורך פיקוח נפש, משא"כ כאן, אפילו אם הרופא יישן יותר מהצורך, אין בזה חילול שבת, וכל החילול שבת הוא בשביל שיוכל לישון על מטתו, וזה ודאי צורך גדול, ואם כן יתכן שהדבר מותר.

וכן הסברא של מו"ח זצ"ל אינה שייכת בנידונו, דדוקא בעישון, יש סברא לומר שאם יתגבר על הרגשותיו, הוא יוכל לנתח כראוי אף בלי סגריות, אך בשינה שהוא צורך אמיתי לאדם, והנשבע שלא יישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר, כי אי אפשר להתקיים בלי שינה, בזה יתכן שמותר להטיס אותו לביתו, שיוכל לישון כראוי.

ושאלתי השאלה את מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל והשיב: שנראה לו שגם אם הרופא לא יישן על מטה טובה, אלא יישן באיזה מקום על ספסל גם יוכל לאחר מכן לרפא היטב, אך אם באמת הרופא אומר שבמקום אחר אינו יכול לישון, או גם אם יישן שם, לא יוכל לנתח היטב, מותר להטיסו בשבת, כדי שיוכל לנוח על מטה.

והנה שמעתי ממרן הגאון ר' נסים קרליץ זצ"ל שסיפר בשם מרן החזו"א זצ"ל מעשה במרן הגאון רבי ברוך בער שלפני שהתמנה לרב הלך לשאול אורחות חיים, מרבו מרן הגאון הגדול רבי חיים מברסק, ואמר לו שלפעמים עלול להגיע שאלה שהרב צריך להבין אם יש בזה פיקוח נפש, כגון מקרה שאדם זקן אין לו מקום לדור, מלבד בבית ילדיו שאינם שומרים מצוות וכשרות, ונשאלת השאלה האם מותר לו לדור שם. והתשובה תלוי בדרגת הפיקוח נפש שבדבר. ואת זה הרב צריך להחליט. ויתכן שאף בנידונו, על הרופא להחליט אם הוא במצב כזה שהוא חייב לישון בביתו כדי להמשיך לטפל כראוי. ואם הוא במצב כזה, יתכן שהדבר מותר.

לסיכום: אסור לעשן בשבת כדי לנתח יותר טוב. אבל במקרה שמרגיש בעצמו שאם לא יישן, לא ינתח כראוי, מותר לנסוע בשבת לישון בביתו.

**להטיס מנתח קרבי משדה הקרב
כדי שיוכל לישון וכך יוכל להמשיך לרפא חיילים**

שאלה. רופא מנתח קרבי, נמצא בשדה הקרב במשך שבוע שלם, ובס"ד ריפא והציל חיילים רבים, אלא שמחמת ריבוי הקרבות, לא הצליח כמעט לישון, והרופא מרגיש בעצמו, שאם לא ישכב לישון במטתו לשמונה שעות לפחות, לא יוכל להמשיך לתפקד. ובא לשאול האם מותר לו לטוס בשבת במסוק משדה הקרב לביתו, כדי שיוכל לישון, וכך יוכל להמשיך לרפא חיילים לאחר מכן?

תשובה. טרם נבא להשיב על השאלה, יש להסתפק בעוד שאלה:

**רופא הצריך לעשות ניתוח בשבת,
ואומר שאם יעשן הניתוח יהיה טוב יותר**

שאלה. רופא בבית חולים שחייב לנתח חולה מסוכן בשבת, והוא מרגיש בעצמו שאם יעשן לפני הניתוח ינתח יותר טוב, ובא לשאול האם מותר לו לעשן בשבת?

תשובה. אסור לעשן בשבת כדי לנתח יותר טוב. אבל במקרה שמרגיש בעצמו שאם לא יישן, לא ינתח כראוי, מותר לנסוע בשבת לישון בביתו.

נימוקים: שמענו מהגאון ר' בצלאל זולטי זצ"ל שפקפק בדבר להתיר את העישון, והסביר דבריו כך: כל נשימה ונשיפה מסיגריות ביום השבת אסורה. וקשה להעריך את מספר הנשיפות הנצרכות לרופא כדי שיוכל לנתח יותר טוב, ויש לחוש שיעשן יותר מהצורך, ומאחר ולא קיים מודד מדויק לשקול את הנצרך, לכן קשה להתיר.

ויש להביא לזה ראיה מדברי החתם סופר (אבה"ע סימן פב) שנשאל על דבר אשה שנזקקה ליבם בן שש שנים, והעידו עליה רופאים מומחים שאם תתענן עד אשר יגדל הנער ויגיע לגיל מצוות, אפשר שתחלה ותסתכן. נסתפק השואל אם אפשר להתיר לה להנשא לשוק מבלי להמתין לחליצה?

והשיב: אין להאמין לרופא אלא באדם שהוזקק בחולי, אבל אדם המתחזק כבריא, ולחש לרופא ואמר לו כך וכך כאב יש לי, והרופא שופט על פי דבריו כראוי לו, לא נתיר לו לעבור על איסורי תורה על פי חלומותיו ועל פי דבריו. ואף אם נחליט שיש להאמין לרופאים, הלא הבעל עובר איסור על כל בעילה ובעילה, ולא הותר רק להציל נפש, ואם כן מי ישער איזה בעילה היא להצלת נפשה? ואם די לה פעם אחת בחודש, והוא בא עליה פעמיים, שניהם עוברים על איסור תורה. ואם אולי תתרפא, ויפסק החולי שלה, מי יכפנו לגרשה אז, והוא עמה כל ימיה באיסור וכו', עכ"ל.

מבואר בדבריו שאי אפשר להתיר איסור תורה עבור הצלת נפש, כל עוד לא ניתן למדוד ולשקול במדויק כמה פעמים צריך לעבור את העבירה כדי להציל מהסכנה. וגדולה מזו, אם אין בידנו לפקח ולשמור שכאשר תחלוף הסכנה יפסקו העבירות, אין להתיר כבר כעת לעבור על העבירות.

אמנם דברים אלו צריכים ביאור, שהרי כעת האשה במצב סכנה, ואם כן מה הטעם שאסור לה להבעל כעת מחמת החשש שתיבעל אחר כך בעילות מיותרות, הרי גם חשש זה צריך להדחות מפני הפיקוח נפש. על כל פנים שמענו מדברים אלו שאין לפרוץ באיסורי תורה כאשר אין גבול לפרצות. ולכן סבר הגאון הרב בצלאל זולטי זצ"ל שקשה להתיר את העישון.

בענינא דיומא

דעת תורה בהירה מגדולי ראשי הישיבות בראשם מרן רה"י הגרמ"ה הירש ומרן הגר"י הקר בסערת השעה

מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א

הם רוצים ממש להרוג את עצמם

ברשות כל הרבנים ראשי הישיבות.

אני חושב שביחס לכוח לעמוד ולמסור נפש אם ירצה ה' זה לא הבעיה. רק אמרו שיש איזה בלבול שכביכול הם עושים איך אנחנו לא עושים, אפי' שכולם יודעים ושמעו שתורה מגנא ומצלא אבל לפעמים זה לא נותן מספיק לבחורים, אבל יש שני דברים שצריך לדעת ולהבין למה בכלל לא מתחיל הטענה הזו.

הדבר הראשון שאנחנו צריכים לדעת בזכות מי אנחנו יושבים פה בארץ ישראל. כתוב בפסוק (ויקרא יח) את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ, ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, אומר רש"י: משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס, שאינו עומד במעיו אלא מקיאו, כך ארץ ישראל אינה מקיימת עוברי עברה ולא תרוקן - לשון ריקון, מריקה עצמה מהם.

נשאלת השאלה למה לא היה את ההקאה הזאת פה בארץ ישראל כשעושים כל דבר רע? ויש לזה רק תשובה אחת, רק בגלל שאנחנו לומדים פה את התורה הקדושה, כל מה שחיים פה בארץ ישראל זה רק בגללנו, ובלי התורה שלנו לא היה אפשר לחיות כאן, באמת הזכות שהיה להם עד עכשיו זה מה שנתנו לנו ללמוד, זה היה המניע של הכול, אבל מה שהם עושים עכשיו רחמנא לצלן הם רוצים לעשות ממש להרוג את עצמם.

זה דבר פשוט שאנחנו צריכים לעמוד ולהגיד, אל תעשו שטויות במה שאתם עושים, וזה דבר מעניין שאחד מהגדולים ממש של השגרירות האמריקאית כאן אמר לי, שודאי שצריך להיות צבא אבל בלי רוחנית גם כן אין כאן מדינה, צריכים את שניהם, זה הגוי הבין שבלי הרוחנית אין כלום, זה דבר אחד.

והדבר השני, שגם אם דל מהכי הענין של לימוד התורה, הצבא לא ראוי לכל בן אדם חרדי, יש שאלות של חילול שבת, של גילוי עריות, ויש עוד דבר שאני לא יכול לומר ברבים, ויש שאלה כזו וזה לא שייך, ואני גם צריך לומר לכם שאחד מגדולי השרים פה מהממשלה בארץ אמר לי, שהוא מקווה ורוצה שהצבא יהיה מקום לבסוף שחרדי יכול להיכנס ולצאת חרדי, אבל הוא מודה שהיום זה לא ככה.

אז זה פשוט שלמעשה היום מכל הבחינות בלי לימוד התורה אין כאן ארץ ישראל בכלל, ואפילו אלה שלא לומדים אסור להיכנס לצבא בגלל שזה לא ראוי לחרדי, זה אפי' בהודאת בעל דין שלהם שאי אפשר, אז אם יודעים את זה, זה פשוט בתכלית הפשטות שאין שום צד בעולם שיש כביכול טענה עליכם למה אתם לא באים? וכך יכולים לעמוד עם כל הכוח למסור נפש כמה שיהיה צורך נגד מה שהם רוצים, ואז אנחנו ננצח.

מרן הגאון רבי יצחק הקר שליט"א ראש ישיבת גרודנא

זה לא הרשויות שנלחמות בך, זה הסט"א עצמו!

מרן ראש ישיבת גרודנא הגר"י הקר שליט"א בשיחה נרגשת דיבר על רדיפת הרשויות: "תורת ארץ ישראל" היא עיקר דבקו של עם ישראל באלוקיו! הכוזרי מוסיף שם שתורת ארץ ישראל מיישרת את כל העולם. היא כמו הקטר של הרכבת. מובילה את העולם כולו."

"ועל זה המאבק! המאבק אינו נגדי או נגדך. בני התורה לוקחים חלק במאבק גדול. זה לא עניין שלהם, אלא עניין כללי. הישיבות בארץ ישראל הם הקטר שמוביל את הרכבת. את כל עולם התורה. הסט"א משקיע כנגדם את כל כוחותיו. הוא אמנם גוסס, אך הוא עדיין חי."

"הידיעה הזו יש בכוחה להעניק אור ותקווה. זה לא הרשויות שנלחמות בך. זה הסט"א עצמו. הוא מחפש לפגוע בקטר. בתורת ארץ ישראל שמניעה את העולם כולו. וזו ידיעה שונה לגמרי. זה לא אתה שנושא את כובד המשקל. זו מלחמה עולמית שאתה מייצג את הצד הקדוש שלה, ודווקא בגלל שזו מלחמה גדולה מכוחותינו, תהיה לנו בהכרח סייעתא

איזה גזירות, נכון שיש בעיות כלכליות, והם עושים הרבה בעיות, בפרט לאברכים, לבחורים זה לא כזה נפקא מינא, לפחות לאברכים. יש בעיות כלכליות. אז מה? אז הקדוש ברוך הוא שלח לנו מצב שאנחנו נלמד תורה על אף הקושי הכלכלי. על אף הקושי הכלכלי. לא שאנחנו נלמד רק כי יש לנו כל הזמן, מקבלים תקציבים ותקציבים. לא תקבל כלום, יקחו לך מה שיש לך ותשב ותלמד. הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו, אז מצוין כך צריך להיות.

הקדוש ברוך הוא רוצה שנדע שאנחנו בני תורה, ושאנחנו לא שייכים לשום דבר יותר מדי, יותר מדי נהיינו שייכים בשנים האחרונות לכל המסביב. כוחותינו נהיו יותר מדי, אני לא מתכוון, מתכוון להנציגים שלנו והממשלה שלנו והכנסת שלנו, הכול שלנו שלנו, שזה השם ירחם אז הקדוש ברוך הוא אמר, **עז כאן, זהו, סטופ, אתם מנותקים מהם, תחזרו למה שאתם ואין לכם שום קשר יותר. ברוך השם שהגענו למצב הזה.**

המושג של קנאות בדור האחרון השתבש

בשבוע הבא יחול הארציט הארבעים ושש לפטירת האדמו"ר רבי יואל מסאטמר בתשל"ט, והרב שך אמר הספד בכולל חזון איש, ותמצית דברו היה שאין בינינו ויכוח אידיאולוגי, יש בינינו ויכוח מעשי. ואם הוא לא היה קיים, אנחנו היינו צריכים לעשות מה שהוא עושה. זה היה המלים שלו.

פירושם של דברים זה ככה, שהקנאות האמיתית כמו שכתוב אצל פנחס, שקינא לאלוקיו, הקנאות האמיתית זה כמו שרש"י מסביר שם, שהאדם המתחרה לנקום, הוא אחד שאכפת לו באמת. מה שאכפת לו באמת, אם לאבא יש שתי בנים, ומישהו פגע באבא בצורה מאוד מבישה. לשני הבנים זה חורה להם מאוד. עכשיו השאלה, איך מגיבים? יש בן אחד שיקום ויצעק, וירבץ, וישתולל, ובצדק, כואב לו נורא.

יש בן אחר, שהיות שכואב לו נורא המצב הזה, הוא משתדל לתקן את המצב. הוא מנסה אדרבה כעת לרומם את הערך של אבא שלו אצל האנשים, ואצל אותו אחד שביזה אותו, ולהפוך את אבא שלו ליותר מכובד, זה שתי גישות. זה לא קשור לאופי, זה שתי גישות עקרוניות. האם צורת הקינא לאלוקיו זה על ידי מחאה, או שקינא לאלוקיו זה על ידי אדרבא לכבדו יותר, החזון איש אמר נאך הבית יעקב, נאך החיידר, נאך הישיבה, וזהו, יותר אין לנו מה לעשות. זה היה ויכוח עקרוני בין גדולי ישראל ישראל תמיד, **והמושג של קנאות בדור האחרון השתבש למושג של לצעוק ולהשתולל ולהתפרע, שאין לזה שום קשר, זה לא קשור לקנאות.**

בגמ' ירושלמי כתוב שרבי אבהו ביקש שיראו לו את הנטורי קרתא שומרי העיר, הביאו לו את החברות אבטחה, את החברות שמירה. אז אמר אלה נטורי קרתא? אלה חרובי קרתא, הם מחריבים. הביאו לו את המלמדים, את התלמידים וכו', והוא אמר, הנה נטורי קרתא, טוב, אני מבין שהוא התכוון לומר שהשומרים והחברות שמירה, לא הם אלה ששומרים, אבל למה הוא קרא להם חרובי קרתא? הם נעבאך אנשים שעובדים לפרנסתם, עובדים בחברת שמירה. בסדר, אבל למה חרובי? מה הם מחריבים?

הפשט הוא, הרי רבי אבהו לא עניין אותו בדיוק, מי החברת שמירה פה בעיר, הוא מתכוון מי שומר על העיר מבחינה רוחנית, זה מה שהוא שאל, מי מחזיק פה? הביאו לו את אלה ששומרים, חברות שמירה שמסתובבים בימים ובלילות ומחפשים איפה שיש פרצה, מה עושים חברות השמירה, תוקעים בשופר ויוצאים למלחמה וכו', ומנהלים מאבקים גדולים, אז אמר **אלה חרובי קרתא, רק מחריבים.** מי הנטורי קרתא, המלמדים הסופרים, וכו'.

הגישה של גדולי ישראל בדור האחרון היתה, איך שאני מבין אותה, שכמו שאנחנו לא נלחמים נגד האוסטרלים ונגד הרוסים, אנחנו גם לא נלחמים נגד המדינה, **אין לנו שום קשר אליהם, שום דבר לא, יש פה שתי עמים, יש פה שתי דברים.** אנחנו חיים בתוך מסגרת קיימת, עובדתית דה פקטו זה קיים. **אבל זה לא דבר שקשור אלינו, שאנחנו אמורים ללחום ולהילחם נגד זה.** זה לא קשור אלינו.

אנחנו יש לנו את החיים שלנו, חיי תורה ויראת שמיים, חדרים ישיבות כוללים, סמינרים, בתי ספר, בתי כנסת, כל מה שאנחנו צריכים. **ולכן ההתלהמות של הקנאות וכל זה, גדולי ישראל בדור האחרון, בכלל התייחסו לזה כאל דבר לא נכון, מבחינת זה שלא זה המקום שלנו.** אנחנו לא אמורים להילחם איתם, מה זה קשור אלינו? אנחנו אמורים לשמור על עצמנו, לא להידבק מהם, ולחיות את החיים שלנו.

פעם היה, לפני עשרות שנים, 40-50 שנה, היה באמת, כשזה היה קשור אלינו, היה הפגנות, וגדולי ישראל החליטו תמיד מתי כן, מתי לא. **אבל ברוב המקרים, זה לא היה הגישה. הגישה הייתה שלנו אין קשר לכל מה שהם עושים,** אנחנו חיים את החיים שלנו. אם ינסו למנוע מאתנו, נילחם ולא ניתן להם, אבל זה לא קשור לכאן, הגמ' אומרת שהשבטים אמרו, הראיתם בן פוטי זה שפיטס אבי אמו עגלים לעיז' והרג נשיא שבט מישאל, בא הכתוב ויחסו אחר אהרן הכהן.

לכאורה הטענה של השבטים היתה טענה של קינטור סתם, אז מה יש אם סבא שלו היה עובד עבודה זרה, מה זה קשור?

אבל רואים שזה היה טענה אמיתית, הפסוק היה צריך להפקיע את זה, הם לא טענו שאבי אמו עבד עבודה זרה, אבי אימו פיטס עגלים לעבודה זרה, מה זה פיטס עגלים, הגמ' אומרת בסנהדרין, שמה הם היו עושים? היו מפטמים עגל לעבודה זרה, והיו מרעיבים אותו, יוצאים אותו לרחוב, היו מוציאים אדם עשיר והיו מצמידים אותו אליו, והיה מנסה ללקק אותו מרעב, אז היו אומרים לו עבודה זרה רוצה אותך, והיו שוחטים אותו לעבודה זרה.

אז הם אמרו על פנחס סבא שלו פיטס עגלים לעבודה זרה, הוא רצח אנשים בשביל עבודה זרה שלו, ואתה הורג אנשים בשביל האמונה שלך. אז זה לא הקנאות שלך, זה המשך של מידות רעות של הסבא שלך, בא הכתוב ואמר, לא לא, חס ושלום, **הוא נכד של אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום, זה קנאות אמיתית, אכפת לו מהקדוש ברוך הוא.**

כשאחד אכפת לו באמת מהקדוש ברוך הוא, הוא יושב ולומד ומתפלל ונדבק לקדוש ברוך הוא משהו יותר, וכך הוא מרבה כבוד שמיים. **כל הנושא שכאילו באים להילחם על כבוד שמיים, כבוד שמיים זה מה שהחזון איש אמר נאך החיידר נאך הישיבה, זה מה שאנחנו עושים.** קנאות לא פירושו להתפרע! קנאות הפשט הוא ככה רש"י מסביר, שאיכפת לך באמת, אז מה אני עושה שאיכפת לי באמת? אני עושה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה, ועל ידי זה יתגדל ויתקדש שמה רבא.

הגאון הגדול רבי דניאל וולפסון שליט"א ר"י נתיבות חכמה

בנפשנו הדבר להפנים שעוה"ז דומה לפרוודור ועוה"ב דומה לטרקלין

באופן כללי, עם ישראל עברו ניסיונות הרבה הרבה יותר קשים במשך כל הדורות. רבי יעקב עמדין כבר אומר משפט נורא, חי נפשי יותר מכל הניסים שכלל ישראל עברו ביציאת מצרים, ועוד.

הקיום של כלל ישראל במשך כל הדורות, למרות כל הרדיפות, אינקוויזיציות ומלחמות שמד למיניהן שהיו במשך כל הדורות, כבר מבית שני, ואחר כך כל דור ודור והרדיפות שלו היו רדיפות נוראיות ורציחות והריגות וכו', אעפ"כ עם ישראל חי וקיים, אימפריות גדולות לא קיימות, לא יודעים בכלל מי הם, ועם ישראל חי וקיים. **זה הרי בכלל, בכלל, אפילו לא דמיון שבדמיון, הניסיונות שישנם לדור הזה, כמו שהזכירו דוגמאות כאלה ואחרות,** מה הם בכלל הניסיונות? אבל זה אפילו לא כהוא זה מאשר ניסיונות שהיו בדורות קודמים כדי לעמוד על משמר התורה והמצוות.

בסופו של דבר, כל מי שלומד תורה וכל מי שנמצא באווירה הזו יודע, ואם הוא לא יודע, אז כדאי מאוד מאוד שידע. החיים של בני התורה הם הרבה הרבה יותר מאושרים, אני מדבר אפילו מצד עולם הזה, הרבה הרבה יותר מאושרים מאשר חיים של אנשים אחרים שנמצאים במקומות אחרים ונמצאים כל הזמן ברדיפה אחר הממון, ולחצים של אחר הממון, ועוד ועוד כהנה וכהנה. אי אפשר לשער ואי אפשר לתאר כמה החיים של בני תורה הם הרבה הרבה יותר מאושרים, אני מדבר עכשיו מצד עולם הזה עם כל הדוחק, ויש דוחק, זה נכון.

אבל עם כל הדוחק, תכל'ס, בסופו של דבר, החיים של בני התורה ומשפחותיהם, כמובן, כאשר יודעים להשכיל לעשות את הדברים בחכמה, בתבונה, החיים שלהם הרבה הרבה יותר מאושרים. זה כאשר מדברים על ענייני עולם הזה, וקל וחומר בן בנו של קל וחומר לעוה"ב. בסופו של דבר, הניסיונות של כל אלה שנמצאים בפנים, זה לא רק... הניסיונות הללו בסופו של דבר, כמו שאמרו כבוד הגאונים הגדולים שליט"א, כרגע, ומקווים הלאה והלאה, זה רחוק מענייניו בכלל, **אין צורך בכלל להכניס לפחדים, זה מיותר ומזיק, אין שום סיבה, ברוך השם לא אלמן ישראל, לא תשכח מפני זרעו.**

אבל למעשה הניסיונות שכל אחד אחד וללמוד תורה, הן לא מסתכמות אך ורק... זאת אומרת, זה הניסיון הקל, העניין הזה של הגזירות למיניהן שיש כרגע. כל אחד אחד שלומד תורה יודע שהניסיונות, כמה להיות מתמיד בתורה, כמה להיות עמל בתורה, הן לא רק מבחינה זו. זה כמובן, מי שהולך לו מאוד מאוד טוב בלימוד, אז בדרך כלל, באופן טבעי, גם יותר קל לו.

אבל בסופו של דבר הציבור, בלי עין הרע, הוא גדול, גדול מאוד, ברוך השם, כמו שראש ישיבה שליט"א הזכיר קודם, זה נס בפני עצמו, גודל הציבור. **ופשיטא ופשיטא שבמצב כזה הניסיונות שישנם, ללא מעט בחורים ואברכים, הם אחרים לגמרי.** באופן טבעי, כל אחד משווה את עצמו למה שקורה מסביבו, הוא רואה שהשני מצליח יותר, ועוד ועוד, הוא יותר מוכשר, והוא יותר מצליח, והוא קיבל שטאליע, והוא לא קיבל שטאליע, וכו', ועוד ועוד. לפעמים גם כן זה ענייני ממון, שבכל אופן הולך לו יותר בקלות, והשני פחות.

בסופו של דבר, ובתחילתו של דבר, אם כל אחד ואחד מאיתנו לא יחיה את המציאות, שעולם הזה דומה לפרוודור ועולם הבא דומה לטרקלין, **ואנחנו**

חיים גם פה בעולם הזה חיים חיי נצח, אם לא נחיה ככה, בסופו של דבר, **אז יש ניסיונות הרבה הרבה יותר קשים מאשר הניסיונות שמציבים בפנינו הערב רב של היום**. וצריך להפנים את מה שאנחנו יודעים.

עכשיו זה בנפשנו הדבר להפנים את הדבר הזה, **שעולם הזה דומה לפרוודור ועולם הבא דומה לטרקלין**, ובעולם הבא כל מה שהקדש ברוך הוא משלם, זה אך ורק לפי העמל והיגיעה וההשקעה של כל אחד ואחד, כמו שרשי"א אומר בברכות (דף יז) [זה חידוש, אבל ככה רשי"א אומר], אל תאמר שהוא באמת צודק, אני בריה וחברי בריה, אל תאמר שהוא באמת צודק, כשהוא הלך לפרנסה ואני לא, למה? בגלל שהלב שלי לב יותר רחב, הייתי יכול יותר לזכות ולגדול להיות תלמיד חכם גדול. והוא לא כל כך, אין לו לב רחב כל כך. גם אם הוא היה לומד הוא לא היה מגיע לכאלו הישגים.

התשובה שכתוב שם היא לא, אלא אם הוא היה לומד הוא היה מגיע, היה הגאון הגדול והגאון האדיר והכול, זה לא מה שכתוב שם. יש כאלה אנשים שאומרים ככה, אבל זה לא נכון, לא כל אחד שילמד יהפוך להיות לרבי עקיבא אייגר, וגם לא לעוד מגאונים אדירים שהיו, אבל הוא יגדל להיות תלמיד חכם עצום הוא יגדל להיות גדול באמת במה שהקדש ברוך הוא מצפה ממנו.

אבל אומר רשי"א, מהי התשובה? למה הוא לא צודק? למה? **בגלל שהקדוש ברוך הוא משלם אך ורק לפי העמל והיגיעה**. בסופו של דבר, **אם אדם כל אחד ואחד לא יחיה את חיי נצח, לא יחיה את העולם הזה דומה לפרוודור והעולם הבא דומה לטרקלין, יהיו ניסיונות הרבה הרבה יותר קשים מאשר הניסיונות שמציבים בפנינו הערב רב**. בזה אנחנו צריכים להתחזק וה' יעזרנו.

הקדוש ברוך הוא זה שמעמיד את הדור דור ודור ודורשי

המנחה הרב הלל מן: אני יודע שהראש ישיבה בקירבה הגדולה שיש לו, למורי ורבי מרן הגאון רבי דב לנדו, שהיום, ברוך השם, זכינו שהוא עומד בראש, באמת מנהיג את עולם התורה. היינו רוצים לשמוע איך הראש ישיבה יכול לתת את הנושא של אמונת חכמים בדור שלנו.

הגר"ד וולפסון: מקודם כבוד הראשי ישיבות שליט"א, הזכירו את העניין שיש אנשים שהם לא ברי דעת. למעשה חז"ל הרי אומרים, כמה שאדם יותר גדול, יותר צריך להיות כפוף, (אני עובר קצת לענין אחר, אבל להגיע לעניין). כמה שאדם נמצא במשרה יותר גבוהה, צריך להיות יותר כופף, מלך, צריך להיות כך, כך וכו', כך בתפילה, למה? מפני שבעצם, בטיבו עלול להגיע יותר לגבוהות הלב, ממילא צריך יותר להיכנע.

בעינינו, כמה שאדם יותר גדול, הוא פחות בעל גאוה זו מציאות, מציאות שרואים בחוש. כמה שאדם יותר קטן, הוא יותר בעל גאוה, אני זוכר בשעתו כשהיינו בישיבה בפוניבז', הרב שך היה בזקנותו והוא אמר כל כך הרבה דברים אנחנו לא יודעים, לא מבינים לא את זה ולא את זה. שום דבר אנחנו לא יודעים. נו, וזה אחרי כל החיבורים של אבי עזרי, כל הדברים העמוקים וכל מה שהבריסקעיר רב כתב בהסכמה וכו' וכו', שום דבר אנחנו לא יודעים. שום דבר לא יודעים. כך הוא חי.

למה? כי הוא ראה את רוחב התורה, הוא ראה את עומק התורה, הוא ראה את ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, **אז הוא ראה הרבה הרבה יותר את מה שלא יודעים, מאשר את מה שכן יודעים**, עם כל החידושים, עם כל הערות, עם כל העומק והכול, וכו' וכו', אבל הוא ראה את הארוכה מארץ מדה רחבה מני ים, הוא ראה את העומק הגדול.

כמו שהרמב"ם אומר, כאשר אדם עומד מול קל דעות אז הוא יודע שהוא בריה שפילה, מיעוטו בדעה מול קל דעות השם. **מי מדבר? מי אומר את הדברים הללו? גאון הדורות, הרמב"ם**, הוא אומר, אדם, כאשר הוא עומד, אז מה הוא אומר? מיעוטו בדעה מול קל דעות השם. אדם מרגיש את השפלות שלו, את הקטנות דעת שלו, ממול הדר גאונו יתברך, וגם ממול ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

ברגע שזה כך, לפי האמת, לדבר עם אנשים שהם, כמו שהזכירו קודם, אנשים שהם לא ברי דעת, אז מה יש לדבר על זה? אנחנו לא באותו פלנטה, אבל מישוה שרועה לשמוע, בסופו של דבר, כמה שאדם יותר יבין, אז הוא יותר יבין כמה הוא קטן וכמה דעתו קטנה, **וממילא באופן טבעי הוא משפיל את דעתו, מכניע את דעתו בפני מי שגדול אלף מונים ממנו**. זה הכול.

ממילא מי שהוא בר דעת מבין שאין כאן איזושהי בקשה של איזו טובה שמישהו יעשה שהוא יכניע את דעתו, כמו שהחזון איש אומר את זה בהערה על דברי רבי אלחנן באיזה שהוא פרט, הוא אומר, לא טובה עשו האחרונים עם הראשונים שהם הכניעו את דעתם ולא חולקים עליהם, לא עשו טוב וחסד, הם פשוט ראו שהם לאו ברי פלוגתייהו, זה הכול.

מי שבאמת יבין ומי שמבין, אז מבין באמת שאם הוא קטן כל כך דעתו, באופן יחסי, כמובן, בתורה, או בכלל בגדלות בתורה, והקדוש ברוך הוא

נותן דור דור ודור ודורשי, דור דור ומנהיגי, הקדוש ברוך הוא נותן סייעתא דשמיא גם מיוחדת, חוץ מהגדלות בתורה כמובן, **בסופו של דבר הקדוש ברוך הוא זה שמעמיד את הדור דור ודור ודורשי**.

אז כל אחד מבין שהוא לא מתווכח לא עם הגדול בתורה הזה, הוא מתווכח עם מי שהקדוש ברוך הוא מינה להיות מוסר התורה, להיות המנהיג של הדור, הוא מתווכח עם דבר שגדול ממנו פי לא יודע כמה וכמה. זה השקפה אמיתית. **זה נכון שבאופן טבעי אנשים חושבים שהם חכמים בעיניהם, וכו' וכו'**, נו, זה חלק מעבודת המידות לא להיות בעל גאוה וזה גם... **אבל דבר ראשון, לפני לא להיות בעל גאוה, זה לא להיות טיפש**.

הגאון הגדול רבי חיים פרץ ברמן שליט"א מר"י פוניבז'

אלה הולכים על ארבע ואלה הולכים על שניים, ואלה ואלה שווים.

על הנידון על היחס אנשי הרחוב הטוענים שבניהם נהרגים בקרב. ורוצים שגם בני הישיבות יתגייסו רח"ל, הגיב הגר"פ ברמן שליט"א:

בשם מה הם באים? אם הם באים והם לא מאמינים בקדוש ברוך הוא, והם לא מאמינים בתורה, אנשים שיגיע עוד מעט ראש השנה, והם בכלל לא ידעו שבאותו יום הקדוש ברוך הוא גוזר על העולם, אנשים שהולכים עיוורים בעולם, אם יהיה בן אדם שלא היה בתוך ישיבת הממשלה אף פעם, ויגיד, לא יודע איך מגיע כספים לבתי ספר, אין תוכנית, אין כלום, ככה פתאום מגיע, הוא לא יודע איפה לפעול בשביל לעשות, **בורים וטיפשים לגמרי**. צריך להתפלל עליהם, שיתנו להם שכל.

אבל מותר האדם מן הבהמה אין. אם יבואו אנשים ויגידו, תראו איזה חכמים היינו. אנחנו יודעים להציל אתכם מהצבא, היה לנו ביפרים והיו לנו באיראן דברים, אבל איפה היה השכל שלהם בשמחת תורה? כאלה אנשים חכמים. איפה היה להם השכל? כלום שכל לא היה. אז מה, פתאום כאן נפתח השכל וכאן זה הכי טיפש? **כי זה לא הם, כי הם אין להם שום אפשרות לעשות**.

הם באו ועשו דבר שאולי סופר ילדים דמיוני שלא יקנו את הספרים שלו היה עושה, שתכנן במשך עשרים שנה שכל אחד יהיה טלפון, ובתוך כל דבר ישימו פצצה, ויודעים את זה פה מאות אנשים, ואף אחד משם לא ידע את זה, ובדיוק ברגע שיתחשק לו, ברגע המתאים הוא יפעיל את זה, לא רגע קודם ולא רגע אחר כך, וככה זה יצליח. אפילו הטיפש שבטיפשים לא היה עושה כזה דבר. זה דבר חסר כל היגיון שיצליח לו, מכין ל-20 שנה שהאנשים האלה לא יתפסו, ובאמת התחמם הבטרייה פעם אחת, ואז הם תפסו את זה. זה דבר שהוא שטות. **הקדוש ברוך הוא הכניס את השטות הזו, ועם זה הוא באמת הציל אותנו**.

גיבורים גדולים שם, בתוך ארץ של מאה מיליון אנשים, עם הרבה כוח, הכול חשוף שמה, הכול ידוע, מסתובבים שם המון אנשים, אף אחד לא קולט, כולם שם טיפשים ואנחנו חכמים? והחכמים האלה לא חושבים, אולי גם שם יש כמה אנשים עם שכל? לא, זה הכול אנחנו... **את זה חושבים אנשים מטומטמים**. זה בטח הטילים לא פוגעים, וזה לא פוגע, וכשזה פוגע זה הורג קצת, והכול, מסכנים האנשים האלה, אין להם שכל, אנחנו יכולים רק לרחם עליהם.

אבל זה כמו שמישהו יגיד לנו, הנה, אתם רואים, פה הולכים נמלים ברחוב, וזה מציל את הכול. מה אני אענה לכה אחד? רחמנות עליו. זו התשובה היחידה שיש. **אז זה אנשים שהם באמת עמי הארץ הם באמת טיפשים, פשוט צריך לרחם עליהם, הם לא יודעים מה קורה פה בעולם, הם לא מבינים מה שהם רואים**.

הקדוש ברוך הוא פעם לא עשה ניסים בגלל שלאנשים היה שכל, ואם היה נהיה נס לא היה להם בחירה, היום הקדוש ברוך הוא יכול לעשות ניסים גלויים והם ממשיכים לא להבין, רואים את זה מול העיניים, והם לא מבינים. אז כל האנשים האלה שלא מבינים, אפשר רק לרחם עליהם. מה נפקא מינא, מה שאומרים? רחמנות עליהם.

יש קבוצה של אנשים ששונאים את הקדוש ברוך הוא, שונאים את התורה, יודעים את קונם ומתכוונים למרוד בו. הם משקרים כשהם אומרים שהם רוצים שנלך לצבא. הם בעצמם לא מוכנים אף אחד מהם להיחרג, הם מסדרים לעצמם. איפה להיות ב-8200, בגלי צה"ל, בכל מיני מקומות כאלה, שקרנים ורמאים, **הם לא מוכנים להרטיב את האצבע במים בשביל הצבא, והם משקרים כי הם רוצים לעקור תורה מישראל, לעקור קדושה מישראל**, להרבות טומאה בישראל.

הם האנשים האלה שאני מוכרח להגיד, ביום כיפור לפני עוד מעט שנתיים, השווער שלי הראש ישיבה (א.ה.) - רבינו מרן ראש הישיבה הגרבי"ד פוברסקי שליט"א, חזר הביתה ואמר, **כמה סבלנות יש להקדוש ברוך הוא, שיהודים יוצאים בכיכר דיזינגוף לחחם להרבות טומאה בעצם היום הזה, והוא מבליג וגוזר גזירה טובה**.

אבל הטיפשים עשו את זה עוד פעם בשמחת תורה, וגברי דיליה, אנשים

רשעים, אנשים טמאים, אנשים שאשרינו שאנחנו לא כמוהם. אני חושב שלאף אחד לא יהיה ניסיון אם להיות כמוהם או למות. אף אחד לא יהיה לו בזה שום ניסיון. אף אחד לא יהיה מוכן לחיות רגע כמו שהם, אנשים רשעים, אנשים שונאים שלנו. כשהאנשים הרעים האלה, החטאים האלה, שרואים איך שכל הילדים שלהם גנבים ופושעים ורוצחים והם רוצים לקלקל אותנו, הם רוצים להרוס אותנו. **זו כל השאיפה שלהם, להרבות טומאה בעולם.** מהם יעניין אותנו מה שהם אומרים?

ונשאר כת נוספת של אנשים שיש להם כיפה על הראש, אבל הם עמי הארץ והם קודם כול גוועים, מסכנים במה שכתוב, שנאת עמי הארץ לתלמידי חכמים, כתוב בחז"ל, רב עקיבא אומר אנשכנו כחמור.

דבר שני, הם מאוד מאוד מאוד טיפשים, הם באים להגיד לנו, מה החזון איש הבריסקעיר רב, הם יודעים מה זה לעשות מצוות השם? בואו נלמד אתכם מה זה לעשות מצוות השם... לא ללמוד, ללכת עם החיילים, ללכת עם זה... **נו האנשים האלה, יש עם מי לדבר?** האנשים האלה חושבים שמה זקני הדור שלפנינו, כל העמלי תורה, שיוצאים את כל התורה כולה ולומדים כל החיים, אנחנו צריכים לענות מולם? אנחנו צריכים לדבר מולם?

רבי גרשון זכרנו לברכה ורבי יעקב זכרנו לברכה ואחותם פסקה גרשנוביץ זכרונה לברכה, הם גרו ברמת השרון, שהיתה אז מושבה קטנה, כפר, ואמא שלהם נפטרה ברוסיה, והם הגיעו פה לארץ ילדים קטנים, ואבא שלהם היה צריך לשמור עליהם, אבא עם ילדים, הוא צריך שהילדים יגדלו טוב. אז הוא יצא איתם לרחוב והראה להם, אז לא היו מכוניות, היו חמורים, סוסים, כבשים, הוא הראה להם את כל אלה ואמר להם, אתם רואים אלה הולכים על ארבע. אחרי זה הוא עבר ליד אנשים, והוא אמר להם, אלה הולכים על שניים, **ואלה ואלה שווים.** אבל הוא אמר את זה מכל הלב, אז הם יצאו מה שהם יצאו, הצדיקים האלה.

זה מה שאתם תדעו, כל מי שאין לו, מה אנו, מה חיינו, מה חסדנו, ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. העולם מלא במהלכי על שתיים ומהלכי על ארבע, **הצד השווה שבהם, שאין להם בראש יותר מברגליים ובידיים ובבטן.**

אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם אהבך, את מישוה מעניין מה שהם אומרים? הדבר היחידי שצריך לעניין אותנו זה שאם הם הולכים ללחום בקדוש ברוך הוא, אז אנחנו יודעים בדיוק מה אנחנו צריכים לעשות, **הם מסמנים לנו מה הטומאה רוצה, מה הדבר הלא טוב רוצה, ואז אנחנו יודעים, אם תמיד גדלנו ללמוד בגלל שאבותינו למדו וסבינו למדו, היום כשאנחנו רואים שמקדשים מלחמה בקדוש ברוך הוא, אנחנו יודעים בדיוק מה לעשות. עוד יותר ללמוד.**

אין דבר הורג את הסטרא אחרא יותר מלימוד התורה

הועלה האם יש חשש אצל בחורים מפני גזירות השלטון, רצונם לבצע מעצרים, והסנקציות הכלכליות בפרט מאחרי החתונה איך יפרנסו את ביתם - השיב הגר"ח פ' ברמן שליט"א מראשי ישיבת פוניב' :

קודם כל אני חושב שאף אחד לא מוטרד מזה. מישוה מוטרד מאחורי החתונה, מה יהיה? לגופם של דברים, הראש ישיבה ר' בונים כבר אמר בצורה ברורה מה שצריך. אני בכלל לא חושב שצריך לשים לב לגזירות או לדברים כאלה, **אנחנו צריכים לשמוע מה הקדוש ברוך הוא מדבר איתנו,** כשהקדוש ברוך הוא מדבר איתנו, הוא אומר לנו אני כבר מפנק אתכם שמונים שנה, היה פעם דור המדבר, ושם אכלו מן ושתו מהבאר, ולא היה שום מחסור, והתורה ניתנה לאוכלי המן, וכל מי שרצה יכול ללמוד. ואחרי זה עברו אלפי שנים שהיה קשה, שבת לוי יכלו, שבת יששכר יכלו, כל אחד היה את הניסיונות שלו, היה בגלות את הניסיונות שלהם.

בימי ירמיהו הנביא הוא הוציא צנצנת המן, כי שאלו אותו, איך נוכל ללמוד תורה בלי פרנסה? אז הוא הראה להם צנצנת המן, זה היה פעם. ובשמונים שנה האחרונות הקדוש ברוך הוא ראה אפס עצור ועזוב, נגמר העולם של התורה, היה כמה מאות בודדים לפני שמונים שנה נחרב התורה, נחרבו הישיבות, והקדוש ברוך הוא השפיע שפע שאף פעם לא היה, שמונים שנה שכל מי שרצה ללמוד יכול ללמוד, אם ללמוד על ידי דחק או ללמוד על ידי רוח, וזה לא משנה בכלל.

למה? כי הקדוש ברוך הוא נתן לנו אמהות טובות, הוא נתן נשים טובות, שהם מוכנים לעשות בשביל הבעל שלהם את כל מה שצריך בשביל שילמד, הם מוכנים פרנסה בדחק, הם מוכנים לעבוד קשה, הם מוכנים הכול בשביל תורה מתוך הדחק, תורה מה שיהיה.

והמתנה הזו נמשכת שמונים שנה. ומתחיל להיות אולי שמנת עבית כשית ותשכח קל מחוללך פן תבנה בתים תיכנס לארץ ישראל, בתים ושדות ירביון וכסף וזהב ירבה לך, יגידו לך עוד כולל ביום שישי, עוד דרשו, עוד דבר, משלמים לך, ואתה עושה טובה לכל העולם שאתה לומד, לעצמך, ורם לבבך ושכחת את ה' אלוהיך, והקב"ה רוצה שאנחנו נתקדם יותר. 80 שנה למדנו, קם דור של ריבוי תורה באיכות ובכמות מאוד מאוד גדולה, התורה

מאוד התבארה, התורה מאוד התלבנה. יש הרבה אברכים שיוצעים ששה סדרים, זה הרבה שלא היה בעבר, הרבה הרבה ריבוי התורה.

הקדוש ברוך הוא אומר, קול דודי דופק, פתחי לי, אני מפנק אתכם, אבל תפתחו את הדלת. **אל תאכלו מן ותחשבו שזה הכול אני וחכמתי והכול..** אני מזכיר לכם, פה הוא שלח לנו קורונה, סגר לנו את הבתי מרשות, פה הוא שלח לנו ניסים מול העיניים, ופה הוא שולח לנו את שונאי התורה בשביל שאנחנו נהיה דבקים בתורה, כתוב בפסוק בפרשה, (דברים פרק ח פסוק טז) למען ענתך ולמען נסתך להיטבך באחריתך: הקדוש ברוך הוא לא נתן את המן לפני ענתך ולפני נסתך, **הוא רוצה שאנחנו נרגיש, זה לא בידכם, תעמלו למרות שזה לא בידכם, ותבינו את המתנה שאני נותן לכם.** בעז"ה אנחנו מתפללים ומבקשים, 80 שנה הוא נתן לנו, שימשיך להיות כך.

אבל שזכור שהקדוש ברוך הוא נותן לנו. זכור מי נותן את התורה נזכור מי מלמד את התורה, נבין שאם כל הדורות היו מספרים שיקומו 80 שנה, שכולם יושבים ולומדים כל אחד, אף אחד לא היה מאמין. זה נס יותר גדול מצנצנת המן, אבל זה קורה, **והאחריות היא עלינו.**

אני רק אסיים. יש משך חכמה ידוע שהוא מדבר על השואה (בחוקות). שאומר כי הסדר הולך ככה, כל בן אדם בעולם יש הנאה לחדש. תראו אצל הגויים כל הזמן חידושים ועוד חידושים ועוד. **התורה שלנו ניתנה לנו ללמוד את התורה הישנה,** את התורה שנמסרה למשה מסיני. ומה יהיה עם כוח החידוש? יש סנהדרין גדולה, שבית דין יכול לחלוק על הסנהדרין הקודמת, בית דין יכול לדרוש דרשות, מה"יג מדיות, את הכוח החידוש שנמסר לסנהדרין.

ומפני חטאינו בטלה הסנהדרין. ואז לומדים 100, 200 שנים תורה, ונהיה ריבוי תורה, אז אנשים מרגישים שהם צריכים לחדש. ולא נראה להם שבלימוד עוד יש להם מה לחדש, אז הם מתחילים לחפש דברים מעניינים, מהדברים המעניינים יכולים לגלוש לכל מיני מקומות... ומגיעים למקומות שנשבר באמונה דברים כתוצאה מלחפש דברים חדשים, ואז הקדוש ברוך הוא מחריב את היישוב נשאים בודדים עם מעט תורה, ואז הוא נותן להם שפע של סייעתא דשמיא, והתורה מאוד מתרבה, וככה זה הולך, התהליך, והולך, והולך.

לא נהיה טיפשים, לא נחפש דברים חדשים, לא בלימוד, שם כן נחפש דברים חדשים, החדשים זה כמו שרבי חיים אמר, שחידושי תורה זה להבין תוספות, להבין רשב"א, להבין רבי עקיבא אייגר, זה החידושי תורה שלנו, **לא נחפש אופקים חדשים ודברים חדשים.** נחפש ללמוד תורה זה הקדוש ברוך הוא אומר לנו.

ונזכור את מה שהרמח"ל מביא בדרך עץ חיים, ששמעתי שהחסיד רב שמשון מאוסטרופולא, בשעה של גזירות ת"ח ות"ט הוא השביע את הסטרא אחרא, ושאל מה אתם רוצים מעם ישראל? מה אתם רוצים מהם יותר מכל עם ולשון? והיא אמרה לו, רק שתפסיק שבת ברית ותורה הכול מסודר. אז הוא אמר, **תעשי מה שאת רוצה, את זה אני לא אפסיק.**

הוא כותב שם, הרמח"ל, **לפי שאין דבר שהורג את הסטרא אחרא יותר מלימוד התורה,** ואין דבר שנותן לנו כח יותר מלימוד התורה, אז בשביל זה הסטרא אחרא מאוד מתעצבנת. הם אפילו לא יודעים למה, אבל הם מרגישים שהתורה, אי הוא לא חזא מזלא חזא, שהתורה מתחזקת והולכת. ומה הם? עוד גם נשאר להם איזה תפקיד של סטרא אחרא עד ביאת המשיח.

אז אנחנו נלמד עוד יותר, וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, נהיה כולנו גדולי תורה, והכי הרבה, הכי הרבה, אם יושבו אותנו קצת בבית סוהר פעם, נשב שבועיים בבית סוהר, סבא שלי היה הסטייפלר. שלוש פעמים הרוסים לקחו אותו לצבא, הוא הצליח שלוש פעמים לברוח מהם, **ומהזמנים האלו הוא גדל.**

- הודעה חשובה מטעם ועד הישיבות מיסודם של רבותינו החפץ חיים והאחיעזר זי"א: הננו להודיע כי בהתאם להנחיות שנמסרו בכנס מרגן שרי התורה וראשי הישיבות שליט"א הרי שבמקרי מעצר תלמיד ישיבה יש לפנות מיד למשרדנו בטל. 02-5385340 שלוחה 9 בכל שעות היממה. יודגש, כי שלוחה זו מיועדת אך ורק למקרי מעצר בלבד. בכל פנייה ובירור בנושא אחר, יש לפנות לשאר השלוחות המתאימות. ובעת הזאת איש לרעהו יעזרו ולאחייו יאמר חזק

- הדרשות ממרן רה"י הגרמ"ה הירש, הגר"ב שרייבר, הגר"ד וולפסון, הגר"ח פ' ברמן, בועידת בני הישיבות. ודברי מרן הגר"י הקר משיחה ליתד נאמן.

- ניתן להאזין לדעת תורה מגדולי ישראל בראשם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א, בקו החירום: 03-313-3306 (שימו לב המספר הוחלף).

- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל:

a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

עטרת צבי

מתורתו של רבנו מרן ראש ישיבת גרודנא הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א

'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות'

הכבודה של תורה נלמד ממה שהמבקש תורה תוארו הוא מבקש ה', כי תורה וקוב"ה חד הוא כל מקום שיש תורה שם ישנה שכינה, הלומד תורה וקונה אותה ע"י קניניה זוכה להיות דבק בכביכול בבחינת ישראל קוב"ה ואורייתא חד הם.

זו היא הידיעה השניה שיש על בן תורה לשים נגד פניו, לדעת את מעלתה וחשיבותה של תורה, שעל ידה אתה זוכה להיות דבק בהשי"ת, הידיעה הראשונה היא דע לפני מי אתה עמל והידיעה השניה היא דע במה אתה עמל.

והנה בהמשך הפתיחה דרשו ג' דברים מהקרא דהסכת ושמע ועוד פתח רבי יהודה בכבוד תורה ודרש הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני, כאן גילו לנו ידיעה נוספת שתורה חביבה היא על לומדיה, כיום שניתנה מהר סיני ששם היתה שמחה עילאית כמבואר בחז"ל כשרצו לבטא את השמחה שיש בלימוד תורה אמרו והיו הדברים שמחים כנתינתן בסיני, וזה שאמר ר' יהודה בפתיחה שהשמחה שהיתה בהר סיני יכול אדם לזכות שתהיה לו בכל יום גם כאשר לומד ארבעים שנה יום יום, וידועים דברי האוה"ח במש"כ על הפסוק ושמחתם בכל הטוב גם ירמוז במאמר בכל הטוב אל התורה, כאומרם ז"ל (אבות פ"ו מ"ג) ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריכות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב לאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם.

עד כאן דברו על ערכה של תורה ומה היא נותנת לאדם עכשיו הוסיפו דברים היאך להגיע לזה, ודרשו הסכת עשו כתות כתות ועסקו בתורה לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה כדברי יוסי ברבי חנינא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב חרב (על) [אל] הבדים ונאלו חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמטפשים כתיב הכא ונאלו וכתוב התם אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאים שנאמר ואשר חטאנו איבעית אימא מהכא נואלו שרי צוען.

דבר אחר הסכת ושמע ישראל כתתו עצמכם על דברי תורה, וברש"י עשו עצמכם כתותם להצטער על דברי תורה.

ועוד שם כדאמר ריש לקיש דאמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל.

ובזה ביארו שהתנאי לזכות לתורה זה כתתו עצמכם היינו היגעת ומצאת תורה נקנית בקשיים הקשיים הם הסיבה לזכות בתורה הקשיים אינם מפריעים לתורה אלא אמצעים היאך לזכות לתורה, אלא שע"ז נאמר

מצאנו בגמ' סוגיא שלימה מה צריך לדבר בפתיחת הזמן בישיבה, בברכות דף ס"ג ב' תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, כרם ביבנה היתה ישיבה שנוסדה ע"י ר' יוחנן בן זכאי אחרי חורבן הבית, וכשנכנסו רבותינו היינו פתיחת הזמן, היו שם רבי יהודה ורבי יוסי ורבי נחמיה ורבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי פתחו כולם בכבוד אכסניא ודרשו.

ובהמשך פתח ר' יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש, אבל משמע שגם הוא ראשית דבריו היתה בכבודה של אכסניא, כמו שנאמר פתחו כולם בכבוד אכסניא.

ומי הוא בעל האכסניא שכבודו קודם לכבודה של תורה, הוי אומר זה הקב"ה שכן אכסניא של תורה זו היא האכסניא של הקב"ה כמו שאמרנו מיום שחורב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, וזה הדבר אשר למדנו רבותינו שכאשר פותחים ישיבה צריך דבר ראשון לדעת שישבה היא האכסניא של הקב"ה וכשחוזרים לישיבה שהיא האכסניא של הקב"ה ראשית דבר עלינו לפתוח בכבודו לתת שבח והודאה, אמנם הידיעה הזו שישבה היא אכסניא של הקב"ה אינה רק ידיעה בשעת הפתיחה לצורך השבח והתודה התפילה והבקשה, אלא זו ידיעה שצריכה ללוות אותנו כל משך היותינו בישיבה ועמלים בתורה, בבחינת דע לפני מי אתה עמל, אינה דומה התנהגות בבית של הדיוט להתנהגות בביתו של מלך, ולכן הידיעה הזו שבעל האכסניא הוא הקב"ה זו ידיעה חשובה שצריכה ללוות את הבן תורה כל זמן שהותו בישיבה, הן בשעת הלימוד הן בתפילה הן בכל הנהגתו במסגרת הישיבה.

ואמנם זה הוא הכתיב של בעל האכסניא המהות האמיתית אבל הקרי של בעל אכסניא זה הפשוטו של דבר בעל האכסניא הגשמית, ואצלנו בעל האכסניא הוא נשיא הישיבה הגאון ר' אליעזר כהנמן שליט"א אשר מחזיק את האכסניא וממלאה בכל טוב שלא יחסר בה דבר ועכשיו גם הרחיב את האכסניא, וע"כ אנו מכירים בטובתו ומאחלים ומברכים שיוזכה להגביר חילים לתורה בבריות גופא ונהורא מעליא, ויזכה לקבל פני משיח במהרה.

ולכן גם אנו שזוכים לשוב ולהסתופף בחצרות הקודש לפתוח זמן חדש עם תלמידים חדשים והכל בסיעתא דשמיא, עלינו ליתן שבח והודאה על מה שהגענו עד הלום ולהתפלל על העתיד שיפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו בלבב שלם.

פתח רבי יהודה ראש המדברים בכל מקום בכבוד תורה ודרש ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה והלא דברים קל וחומר ומה ארון ה' שלא היה מרוחק אלא שנים עשר מיל אמרה תורה והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד תלמידי חכמים שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה על אחת כמה וכמה.

כל ההתחלות קשות אבל אלו שעומדים בקשיים זוכים לשמחה של תורה ולעונג אין קץ.

והדברים מבוארים באוה"ח במה שביאר את הכתוב שמות פרק יט פסוק ב ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחננו במדבר ויחן שם וישראל נגד הקר: וכתב האוה"ח שכוונת הכתוב הוא להקדים שלשה ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה, שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי היא תורתנו הנעימה.

הא' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שיזכרנה ה' לתורה ידקדקו לומר לשון חזק ואומץ, עד גרר שימית עצמו עליה, דכתיב (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות וגו', ודרשו ז"ל (ברכות סג:) וכו', כמו כן רבותינו ז"ל ידקדקו בהזכרתם לומר עסק התורה, השתדלות התורה, ורבים כמוהו, ועיין מה שפירשתי בספרי חפץ ה' שחברתי על קצת ממסכתות הש"ס בקטנותי במאמר רבותינו ז"ל (שבת פח:) למיימינים בה כו', ותראה כי לא תושג ההשגה אלא בהתעצמות גדול, וכנגד זה אמר הכתוב ויסעו מרפידים, לא בא להודיע מקום שממנו נסעו, שאם כן היה לו להקדימו קודם תחנונם, אלא נתכוין לומר שנסעו מבחינת רפיון ידים, כמו שמצינו שדרשו כן רבותינו ז"ל (בכורות ה:) בפסוק (לעיל יז ח) וילחם עם ישראל ברפידים ברפיון ידים עד כאן, והן עתה נסעו מבחינה זו והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה', והוא אומרו ויבואו מדבר סיני.

וענין ב' הוא השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר (עירובין נד), וכנגד זה אמר ויחננו במדבר, פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו.

וענין ג' הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים לא שיהיו בד בבד, שעליהם אמר הכתוב (ירמיה נ לו) חרב אל הבדים (תענית ז), אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה, ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחן שם ישראל לשון יחיד, שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה.

והיינו הסכת ושמע, כתתו עצמכם על דברי תורה וכמש"כ רש"י עשו עצמכם כתותים להצטער על דברי תורה, זה ענין ההתעצמות וההסרה של הרפיון שדיבר האוה"ח, וכדר"ל אדם כי ימות באהל, זה ענין המדבר שאין בו כל מה שצריך האדם, אלא כך דרכה של תורה וכו' וכתב החת"ס סימן לדבר שבט לוי שהובדל להיות עוסקים בתורה ועבודת ה' הסיר ה' מהם כל צורך לעסוק במלאכה וצויה ליתן להם המעשר שזה יותר מאשר לכ"א מישראל שהרי לכ"א היה רק חלק השנים עשר בנחלת ארץ ישראל והלויים קבלו מעשר, אמנם כ"ז לענין מה שצורך דהיינו מעשר דגן תירוש ויצהר, אבל בשאר דברים אין להם כי זהו היא דרך הת"ח בן העליה להסתפק בצריך בלבד.

[נמסר בפתיחת זמן אלול תשפ"א בזמני גזירות קשות על עולם התורה]

מטרת הישיבה

נמסר בוועידת בני הישיבות – אב תשפ"ה

ישיבה אינה בית תלמוד בלבד, הישיבה היא בית אולפנא בית שמגדלים בו בני עליה, אמר רשב"י ראיתי בני עליה והן מועטין, בן עליה נקרא מי שזכה לכתר תורה וכתר שם טוב אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, מטרת הישיבה היא לגדל את בני העליה המועטים הללו.

והיאך זה נעשה ע"י שלש בתי מדרש שיש בישיבה, יש ההיכל שהוא בית מדרש לתורה ולתפילה מוסר ויראת שמים, יש בישיבה עוד שתי בתי מדרש חדר האוכל הוא בית המדרש לדרך ארץ היאך תראה אכילתו של בן העליה והיאך יראה שולחנו, הרי שולחן כמזבח יחשב והרבה דינים יש כיצד יראה שולחנו של בן העליה, ויש גם בית מדרש נוסף זו הפנימיה שבה ילמוד אדם היאך ינהג אדם עם זולתו והיאך יראה מדורו.

וכך היא דרך העלייה דבר ראשון והוא היסוד מלמדים להיות למדן, היינו להיות עמקן ולא שטחי, ישר ולא עקום, וע"ז חייבים להקדיש את השנים הראשונות בישיבה הדבר נקנה אך ורק ע"י תלמיד הלומד מפי רבו, חכמת הרב עוברת לתלמיד, ותלמיד חשיב מי שמבטל עצמו להבנת רבו, ואמנם אחר שקנה את חכמת רבן יפעיל את חכמתו שהיא מכח חכמת רבו וזה מה שאמר רבי אליעזר שלא אמר דבר שלא שמע מרבו, היינו שכל חכמתו הוא ממה שקבל מרבו, משא"כ אם התלמיד בד בבד שמקבל מרבו מפעיל גם את חכמת עצמו הרי שיצא קרח מכאן ומכאן, לכל זמן ועת לכל חפץ, זמן התבטלות לרבו וזמן יפוצו מעינותך חוצה.

ולכשיעשה הבן עליה למדך יעבור את שתי הבתי מדרשות האחרים בהצלחה כי אין עם הארץ חסיד להיות חסיד מושלם בשלמות של הכתר שם טוב צריך להיות למדן.

השנים הקודמות הם בבחינת חינוך של קטן, קנין של מדות טובות באות רק ע"י לומדית, והיה אם בן העליה כאשר הגיע לשלימות הלמדנות אצה לו הדרך ובמקום לעסוק בבנינו האישי מעדיף לעסוק בשידוכים, הוא יתקל בבעיה הקרויה הבית של ששון" מה היא הבעיה ?? כה אמר המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל בשנחאי היו מבני הישיבה שהלכו לטיש של האדמו"ר שהיה בין הפליטים שהגיעו לשנחאי, שאלם המשגיח מה חידוש שמעתם מהאדמו"ר, ענו לו שהאדמו"ר דיבר על דרך החסידות שאינה מרבה לחטט בפצעי הנפש, אלא מתחילה עם עבודת השם בשמחה ומתוך שמחה יגיעו לאהבת השם, ענה להם המשגיח זו היא בדיוק הבעיה של הבית של ששון, הנגיד ששון בנה ארמון מפואר לימים התחיל הארמון לשקוע התברר שהארמון נבנה על מצבור של אשפה, יצקו מעל האשפה משטח של ביטון ועליו בנו את הארמון ובמשך הזמן התברר שהיתה זו שגיאה, היה צורך קודם לעקור את כל אשפה ורק אח"כ לבנות, אבל כאשר בונים על אשפה, גם אם יוצרים למעלה משטח של ביטון ברבות הימים הבנין מקרטע, וכך זה ברוחניות כ"ז שלא עוקרים את העיר פרא שבאדם א"א לבנות מעליו בנין רוחני יציב, קודם כל יש לעקור את העיר פרא ולהוליד אדם, ואז הבנין הרוחני הוא יציב וקיים, כי בלא זה גם אם יהיה זה בית של למדן הוא עלול לקרטע ולהביא משברים.

וכך הוא סדר העבודה של בנין הבן עליה בישיבה גדולה, שלש שנים שמיעת שיעורים מפי רב מובהק, כדי לרכוש את דרך הלומדע"ס, בשנה הרביעית יש לממש את הלמדנות בלמוד עצמי, ובשנה החמישית יעבור את הבתי מדרש של שם טוב, ואז יבנה ביתו בית של בן עליה שעליו נאמר ישראל אשר בך אתפאר, כל קיצור דרך היא חסרון בשלימות של בן העליה.

אור בחשכת התקופה | מרן הגאון הגדול רבי יצחק הקר שליט"א, ראש-ישיבת גרודנא וחבר מועצתה"ת בשיחה מיוחדת ל"יתד השבוע"

הקרב האחרון

המאבק חסר התקדים נגד לומדי התורה מתחולל רק בארץ-ישראל, ומוכיח שהמלחמה איננה ענין מקומי, אלא חלק ממערכה כוללת של השטן נגד לימוד התורה בארץ-ישראל! הידיעה שקרב האיתנים עמוק ורחב מסך כלי המלחמה הפשוטים שלנו – נוטעת גם תקווה עצומה! דברי חיזוק מרוממים בצל סערת התקופה שנאמרו במיוחד ל"יתד השבוע" – הרב יעקב מרדכי לוי

אש בוערת ברחובות. ובלבבות. מזג-האוויר קָבֵר השבוע לתחושת הצער והזעם, והדהד את הכאב והזעזוע. בהגיגי תבער אש! שעה שפלה קמה וגם ניצבה. קיץ מוכתם בתמונותיהם של בני-מלכים אסורים ברהטים. לא עת להחריש. בין קולותיה של גלגל חמה, נרעש היקום מהדציבלים הקדושים של מרנן ורבנן שליט"א. המה ראו כן תמהו. רעדה אחזתם. הכירו עולם יהודי מתנכר. שבו ודורס, שבועט ומתנכר. אבל הדהדה המבישה מהצהרות למעשים, נדירה, מופרכת ומופרעת. טיפסתי על האספלט השחוק של רחוב מיימון, בדרכי אל פינת-יקרת, מעונו של מורי ורבי ראש הישיבה מרן הגאון הגדול רבי יצחק הקר שליט"א. מאחוריי למעלה משישים שנות הרבצת תורה בלעה"ר, וכשהישיבה במצוקה, היא נודדת עם מצוקותיה ואסיריה אל בית היין, לשמוע קול ברור ונהיר בין סערות התקופה.

כִּי־אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל יְהוָה יֶחֱזָק וְיִשְׁמַח בְּעַמּוֹתָיו כִּי־יִשְׁמַח בְּעַמּוֹתָיו יְהוָה יֶחֱזָק וְיִשְׁמַח בְּעַמּוֹתָיו – לרוח של תקווה ונחמה:
"כזו עוד לא נהייתה" – הוא אומר בכאב – "עולם התורה ידע תמיד קשיים, אבל אלו היו בעיקר קשיים של פת במלח תאכל. זו הייתה צרה של ראשי הישיבות, לא של הבחורים. גם בהקשר של חובת הגיוס, היינו מתייצבים אחת לחצי שנה, מתקבלים בכבוד – בוודאי לא בביזיון – ושבים לתלמודנו (גדולה מזו: בימים ההם הצבא מינה יהודי חרדי בשם רבי שמואל שינקר שיחתום על הדיחויים); גזירת הגיוס הנוכחית היא צרה חדשה שמכוונת נגד כל בחור ובחור. זוהי גזירת הבחורים. לא גזירת ראשי הישיבות. וזה מעורר שאלה 'מה נשתנה'?"

הוא מוסיף לחדד את החרפה של תשפ"ה:
"כידוע ראש-הממשלה הראשון חתם על פטור מגיוס חרדים. לאחר שפרש לחיים האזרחיים, הביע חרטה על כך. הרב שלמה לורנץ זצ"ל אמר לו אז, שאין כאן אידאולוגיה אמיתית לא בשעה שחתם ולא בשעה שהתחרט. 'כשכינתה כראש-ממשלה', אמר לו, 'ליבך היה מסור ביד ד', וזכית שיוביל אותך להחליט על צעד כזה. היום כשאתה בביתך, כבר אינך 'מלך', ואין לך 'לב מלך' שמסור ביד ד'..."
"היום" – אומר הגר"י שליט"א בכאב – "גם לב המלכים מנוכר ומנותק לכל ריח של תורה".
יש לו גם הסבר לזה. "הציונות של קום המדינה הייתה אפיקורסית. מי הוא אפיקורס? מי ששומע דעה – וכופר בה. מכיר אמת – ושווה אותה. מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצוק"ל היה אומר, שהוא שומע אמונה מתוך הכפירה. 'מתוך הצעקה של הכופר', היה אומר, 'אני שומע את האמונה'. מדוע? משום שהכופר בורח מתביעה. במה אתה כופר? באמונה שאני מכיר!... האפיקורסים של הימים היו אויבי-דת חמורים, אבל הם היו לפחות אפיקורסים. הייתה להם היכרות עם האמת, והיא העניקה להם כבוד לעבר ולשורשים שהכירו.

"הציונות של היום, לעומת זאת, אומללה כל כך, שהיא אפילו אינה אפיקורסית. היא מנותקת לגמרי מן העבר, ואין בה אפילו היכרות עם צדדי האמת כדי לכפור בה..."

דיבורו מדוד. בוער. גם המזג שבסלון-הבית אינו יכול לצנן את הלהט.
"הציבור משתאה מול המאבק הזה. אוסרים בחורים על לימוד תורה!...! אומר לך את מה שאני מרגיש: המאבק הזה אינו ענין מקומי של הרשויות מול בני הישיבות. הנושא הוא לא 'שוויון בנטל' או גזירה פרטית על בחורי הישיבות. יש כאן מלחמה עמוקה ורחבה יותר".
המבט שהוא מציג, שופך אור על סערת התקופה, ומעניק אור ותקווה בימים קודרים אלו:
"כבר אמרו חז"ל שהעולם הוא ששת אלפים שנה, שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, ושני אלפים ימות המשיח. אנחנו כבר בתשפ"ה. פחות ממאתיים שנה לקץ שית אלפי שנים. אלו בבירור ימות המשיח. מרן שר התורה זצוק"ל התבטא בעוז ש'הוא כבר נמצא'. ימות המשיח הם הקרב האחרון של הסטרא-אחרא, ובקרב האחרון הוא מגייס את כל הכוחות והיכולות שלו. אולי אפילו מעבר לכוחות שלו".

וזירת-הקרב, מדגיש רה"י שליט"א, מצטמצמת בעיקר מול לימוד התורה, ודווקא מול לימוד התורה של ארץ ישראל!
"שים לב" – הוא אומר בהתפעלות – "המאבק נגד לומדי התורה מתרחש רק בארץ-ישראל. נכון, העולם כולו חוֹנֵה גל של אנטישמיות, אבל הוא מכון בעיקר נגד היהדות. לא נגד התורה. בארץ-ישראל, לעומת זאת, מתחדד המאבק דווקא נגד התורה, בעוד היהדות עצמה פורחת ועולה!"

"סיפרנו פעם את מה שסיפר לנו מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל על הפעם האחרונה שהיה אצל רבו מרן 'החפץ חיים'. הם הסתגרו בחדר קרוב לעשר שעות, ובתוך הדברים עלה הפסוק של 'בהר ציון תהיה פליטה'. החפץ-חיים היה נים ולא נים, וכשהוא התעורר שאל אותו חתנו שהיה בחדר: 'טאטע מה יהיה?'.

"שאל אותו החפץ-חיים 'מה קרה?' והחתן אמר: 'הרשע עושה צרות'. הוא התכוון לעליית היטלר ימ"ש לשלטון. אמר החפץ-חיים: 'בהר ציון תהיה פליטה והיה קודש'. כלומר שהיישוב היהודי בארץ ישראל יינצל. שאל החתן: 'הר ציון? והרי אינם קודש?' (כי רובם שם חילוניים). ענה לו החפץ-חיים: 'והיה קודש' (כלומר לשון עתיד), זה יהיה קודש'. כך סיפר לי הרב.

"בשנה וחצי האחרונות אנו עדים להתגשמות החזון של 'והיה קודש'. פתאום החלו אנשים להסתובב עם ציציות, להניח תפילין. גל של התעוררות שוטף את ארץ ישראל. אבל זו התעוררות רק בחלק של היהדות. בחלק של התורה, לעומת זאת, נרשמת דווקא נסיגה חמורה. לומדי התורה מוקעים, ומתחולל נגדם מאבק איתנים. מה הפשט בזה?"

הנה הסבר מנומק שהוא מאיר:

"כתוב בתנא דבי אליהו: 'רצונך לראות את השכינה? למד תורה בארץ-ישראל'. מדוע דווקא בארץ-ישראל?
"הדברים מבוארים ברמב"ן בחומש בראשית (כו, ה), שעיקר קיום התורה הוא בארץ-ישראל. הישיבות של חוץ-לארץ, כותב הרמב"ן, הם בגדר 'הציבי לך ציונים'. התורה האמיתית היא בארץ-ישראל. ולכן האבות קיימו את התורה רק בארץ-ישראל.

"יש אמרה המיוחסת לספר הזוהר: 'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד הוא'. כותב על זה החתם סופר (דברים ג, כז), שזה רק בארץ ישראל!... גם בפרשיות ואתחנן ועקב, מדגיש החת"ס את הענין של 'אלה המשפטים והחוקים', שעיקרם 'בארץ'. תלמידי המהר"ם שיק אמרו בשמו, שבהכרח שורש נשמתו של החת"ס מנשמת הרמב"ן. לכן הוא סובר כמותו שעיקר קיום התורה היא בארץ ישראל.

"החתם סופר (תורת משה דברים ג, כג) מביא עוד מרבו ה'הפלאה' דבר נורא: משה רבינו התפלל כמניין ואתחנן להיכנס לארץ ישראל, ותפילתו האחרונה הייתה 'ה' שפתי תפתח'. והתמיהה מתבקשת: בעומדו לפני הר סיני לא אמר 'ה' שפתי תפתח' ממוראו של הקב"ה. מדוע בתפילה האחרונה בגבול ארץ ישראל נאלמו שפתיו דומיה שהוצרך להתפלל 'ה' שפתי תפתח'? איני יכול לדבר? אלא, כותב החת"ס, 'קרקע ארץ ישראל, קדושה עצומה יותר משמים שעל חוצה לארץ'. ארץ ישראל הקדושה, גדולה יותר ממעמד הר סיני! כשיש קירבת אלוקים כזו, משה אינו יכול לדבר.

(בחיור) "אמרתי פעם באיזה מקום את תירוצו של החת"ס, וצעקו לי, 'ציוני'... אמרתי להם, אני מסכים להיות ציוני כמו החת"ס...". הוא מוסיף ומפליא בדבריו: "הבעל-הטורים (דברים ג, כה) מפרש מהו 'אעברה נא' - 'נא' בגימטריא 51. רוחב הירדן, אמרו חז"ל, הוא חמישים אמה. משה רבינו מבקש להיכנס אמה אחת לארץ ישראל! מה יש בה באמה ההיא? הוא לא יראה יותר מאמה, אך באמה ההיא של ארץ-ישראל יהיו לו כבר השגות עד בית המקדש!..."

"מלך כוזר" - הוא מוסיף ואומר - "שואל את רבי יהודה הלוי, אני מבין שאתה אומר שיש מעלה לעם ישראל, אך איני מבין שיש מושג ארץ האלוך. כיצד אתה אומר שארץ ישראל 'היא מדרגה למטה מגן עדן'?"

"השיב לו הכוזרי, 'השכינה הנראית עין בעין היא אשר נעדרה... אך השכינה הנסתרת הרוחנית היא עם כל ישראל... וארץ כנען מיוחדת לאלהי ישראל, והמעשים לא ישלמו כי אם בה. ואין עם ישראל יכול לידבק בענין אלוקי כי אם בארץ הזאת'."

"תורת ארץ-ישראל" - הוא אומר ברגש - "היא ענין שונה לגמרי. היא עיקר דבקו של עם ישראל בא-לוקיו! הכוזרי מוסיף שם שתורת ארץ-ישראל מיישרת את כל העולם. היא כמו הקטר של הרכבת. מובילה את העולם כולו.

"ועל זה המאבק! המאבק אינו נגדי או נגדך. בני התורה לוקחים חלק במאבק גדול. זה לא עניין שלהם, אלא עניין כללי. הישיבות בארץ ישראל הם הקטר שמוביל את הרכבת. את כל עולם התורה. הסט"א משקיע כנגדם את כל כוחותיו. הוא אמנם גוסס, אך הוא עדיין חי.

"הידיעה הזו יש בכוחה להעניק אור ותקווה. זה לא הרשויות שנלחמות בך. זה הסט"א עצמו. הוא מחפש לפגוע בקטר. בתורת ארץ-ישראל שמניעה את העולם כולו. וזו ידיעה שונה לגמרי. זה לא אתה שנושא את כובד המשקל. זו מלחמה עולמית שאתה מייצג את הצד הקדוש שלה. ודווקא בגלל שזו מלחמה גדולה מכוחותינו, תהיה לנו בהכרח סייעתא דשמיא אחרת. דברים גדולים עומדים על הפרק. בוודאי יבוא הפתרון."

מבין חוגרי כלי המלחמה, אני אומר לראש-הישיבה, נמנים גם חוגים דתיים שטוענים לכתר. גם להם יש חלק בתורת ארץ-ישראל... (בפסקנות) "יש להם חלק בקרון בין הקרונות. לא כקטר. ברכבת יש גם קרונות שינה... הקטר שמוביל את הרכבת הוא מי שאוחז בכוח של התורה. שאין לו אלא רק תורה. חז"ל אמרו, אלף נכנסים לתורה ואחד יוצא להוראה. רק אחד יוצא גדול הדור. אנחנו האחד ההוא! הם מדברים על 'צורך השעה' - הוא ננער שוב - "צורך השעה אינו מצדיק שינוי של אורח החיים. המושג 'לשבת וללמוד' הוא ענין תמידי, וצורך השעה אינו יכול להפוך את הקביעות הזו. זאת ועוד, גם בזמן מלחמות בני ישראל, כתוב במדרש שלצד יוצאי הצבא היה לכל שבט ושבת עשרת אלפים שישבו והתפללו."

הוא מהרהר לרגע. "אספר לך משהו. הרב בענגיס היה עילוי עצום. סיפר לי ידיד, שכילדים הם היו משתעשעים עמו בלימוד. הם היו בוחנים אותו ומשתאים נוכח ההיקף שלו. הוא היה עילוי נדיר.

"באחד הימים התבטא בפניהם ש'בגללו נסגרה ישיבת וולוז'ין'. מדוע? בתקופה ההיא דרשו השלטונות ללמוד בישיבה את השפה הרוסית. כדי למנוע חיכוכים מיותרים, הקצתה הנהלת הישיבה קבוצה מצומצמת של עילויים, שהקדישו פרק זמן ללימוד השפה, ובתוך זמן קצר שלטו בה על בוריה.

"כשהגיעו הבוחנים מטעם השלטונות, נדהמו לראות את הבחורים שולטים היטב בשפה. הרב בענגיס התחכם וביקש להרשים עוד יותר: הוא אמר לפקיד, אני יודע טוב ממך את השפה. אני דובר רוסית גם הפוך!... וכך החל להרצות את השפה גם הפוך... הפקיד הנדהם תפס מיד את התרמית. בן ישיבה רגיל אינו יכול לשלוט בשפה הרוסית ישר והפוך. בהכרח שמדובר בקבוצת מוחות מבריקים, שלומדים עבור כולם.

...ואז גזר את צו הסגירה!

"על כל פנים, בשעתו ניגש אליו יהודי מירושלים, וביקש להתייעץ אם להצטרף להגנה או לאצ"ל. הרב בענגיס שאל לכאורה בתמימות: 'וכי אי אפשר להצטרף לשניהם?'

נתן בו אותו יהודי מבט תמה:

'רב'ה, הפער בין שני הארגונים הללו עצום! האידאולוגיה של ההגנה היא... ואילו של האצ"ל הפוכה לגמרי.

והרב בענגיס בשלו: 'נו, ואי אפשר להצטרף לשניהם?'

השואל משך בכתפיו, ותלה את חוסר ההבנה במוח העילוי של הרב בענגיס.

כשפנה לצאת, פירש לו הרב בענגיס שיחתו: "אתה שואל לאיזה ארגון להצטרף? לך לחדרי תורה! בתורה אפשר להצטרף לשניהם. תורה היא גם מגנא ('ההגנה') וגם מצלא ('אצ"ל')..."

הוא מבקש לחתום את הדברים בשורות של אופטימיות ותקווה:

"יש מדרש נפלא ברות רבה (ז, ז), על בועז ורות שהמתינו לפלוני-אלמוני שיבוא לייבם: 'אמר רבי שמואל בר נחמן, אפילו היה בסוף העולם הטיסו הקב"ה והביאו לשם; רבי אליעזר אומר, בועז עשה את שלו, ורות עשתה את שלה, ונעמי עשתה את שלה, אמר הקב"ה אף אני אעשה את שלי'.

"מתבאר מכאן דבר עצום: 'מתי הקב"ה מטיס את הגואל? כשכל אחד עושה את החלק הקטן והאישי שלו. פעמים יש, שמעשי האדם הם חלק משרשרת. אין מבקשים ממנו אלא את החלק שלו, לא יותר - אבל גם לא פחות. אם בועז לא היה 'עושה את שלו', ורות לא הייתה 'עושה את שלה', היה הסיפור כולו נחסר את 'אף אני עושה את שלי'. מאידך, לא נדרש מהם יותר מהחלק הקטן והאישי שלהם.

"...כשציבור נדרף על לימוד תורה, מוכרח כל אחד ליטול חלק במלחמה. אבל אין דורשים ממנו אלא את החלק שלו. ציבור לומדי התורה מורכב מרכבות פרטים, שכל אחד מהווה חלק מתמונה כוללת. לפתור את הסבך כולו אין בידינו, משום שהמלחמה הנוכחית, כאמור, חריגה והיא מעבר ליכולותינו.

"אבל בשעה קשה כזו, מה שנדרש מכל אחד מאיתנו, הוא 'עשה את שלך'. על כל בחור להתחזק ולהתעצם בחלקו הפרטי בעמלה של תורה, וגם אלה שנאסרו ונכלאו, 'עשה את שלך' הוא לא להיכנע ולא לוותר.

"וכשזה עושה את שלו, וזה עושה את שלו, וההוא עושה את שלו - יבוא הקב"ה ויעשה גם הוא את שלו. ולקב"ה לא חסרים פתרונות!"

פרשת ראה

וזה דבר השמיטה - בטחון

כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'

נאסף את תבואתנו וצווינו את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת התבואה לשלש השנים" זאת מעין מה שאמרה תורה גבי שמיטת כספים "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע" וכו' ורעה עינך באחיד האביון" וכו' נתון תתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' וכו'

למתבונן גם גבי שמירת השבת כהלכתה ושביית המלאכות, יכול היה האדם להתרעם ולרטון 'מה נאכל' אך אין אנו רואים כלל שעסקה תורה בשאלה שכזו, כך הציווי וכך יהיה, ללא החשבון של 'וכי תאמרו' שהרי שאלות רבות מספור העלו הם בני האדם באשר למצוותיה של תורה, והתורה כמובן לא עסקה בהן כלל. אולם דווקא כאן במצוות השמיטה, בארח נדיר עוסקת תורתנו בתהייתו ותמיהתו של איש השדה, ועלינו להבין מה הביאור בזה, מדוע בכלל עוסקת התורה בשאלה זו ובהבטחה 'וציווינו את ברכתי' הלא מצווה היא ככל המצוות, ועלינו לקיימה בלא שום תלייה בהבנת תמיהות ותרעומות כטענה זו.

כתיב (דברים טו' א' ושם) "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה, וזה דבר השמיטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמיטה לה'. וכו' "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמיטה ורעה עינך באחיד האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא, נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך"

כתב הרמב"ן (שם) "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה. הנכון בעיני, שיזהיר על שנת השבע עצמה שנעשה אותה שמיטה בחרש ובקציר, כמו שאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה, וזה טעם "תעשה שמיטה" שתשבות, כדרך לעשות את יום השבת. וקצר באסור הזריעה והזמירה שכבר הזכירם בביאור, אבל הוסיף לבאר כי היא שמיטה לה' גם בהשטת כספים. וזה טעם, כי קרא שמיטה לה', שהיא שבת לה' וכל המעשים ישובות, וכבר רמזתי סודה".

והנה מצינו כבר במצוות השמיטה שאמרה תורה (ויקרא כה' כ" ושם) "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא

כללותיה ופרטיה מסיני

ונראה שהפשט הוא כך, הרי שמזווית ראייתו הצרה של איש השדה, הרי שהצדק עמו, אכן, בשל פרטים ודקדוקים שהציבה התורה בפניו, נראה בעיניו כי אין שייך כלל שיהיה האדם מקיים מצוות שמיטה כהלכתה ועדיין יוכל לחיות ולהתפרנס, וזהו בעיני הבשר כדבר בלתי ריאלי ומציאותי בעליל. ואדם מן השורה לא היה מעז לעלות הצעה שכזו. אכן, רק משום שזו 'מסיני' היא, ניתן לדרוש זאת מאיש השדה, כי רק 'מסיני' אמנם ניתן להוכיח שיש באפשרות להיות מקיים את פרטיה ודקדוקיה ולהיות ממשיך להתפרנס, מציאות זו של מצוות השמיטה ודיניה היא המעידה כאלף עדים כי ציווי זה 'מסיני' הוא ומכאן הוא ההיקש לשאר המצוות.

ומובן עתה מדוע מייחסת התורה חשיבות רבה להדגשה זו, ולבירור טענתו ותהייתו של איש השדה, באשר ל'מה נאכל בשנה השביעית' שכן טענה זו מאששת ומבררת את עניין ה'מסיני' וכששומרים ומדקדקים את מצוות השמיטה, הדבר מורה בזה את מידת הביטחון, שאזי מובטח הוא ב'וציווינו'.

כך הוא הביאור העניין בהבטחה זו, כי הקב"ה ברא את עולמו לאורה של תורה, כדאיתא בזוהר (תרומה קס"א א') "אסתכל באורייתא וברא עלמא" ומעתה כשמצווה אותנו התורה את מצוות השמיטה, מוכרח הוא כי בשנה השישית יהיה מפיק השדה יבול יתר, כי זהו האופן שבו יהיו מקיימים את המצווה.

ובתוספת דקדוק זה יהיה מקור וביאור לדברי רש"י כי גם פרטים ודקדוקים מסיני הם, דלכאורה היה לטעות שמא נאמרו הם בערבות מואב, אלא דרך בגלל שזה אינו כי אם

ובטרם נבאר את זאת, נראה את שגילו לנו רבותינו בעצם מצוות השמיטה, נאמר (ויקרא כה' א') "וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר" וברש"י (שם) "מה עניין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני כך שנויה בת"כ ונ"ל שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב"

וכתב ע"ז הרמב"ן (שם) "ואינו נכון בעיני כלל שהרבה מצוות כשמיטה שלא נשנו בערבות מואב ונדע בהן שנאמרו כללותיהן ופרטיהן מסיני או באהל מועד ועוד מנין שהוקשו שאר הדברות שנשנו בערבות מואב לשמיטה ולא היו כללותיהן מסיני ופרטיהם בערבות מואב וכן היה ראוי יותר לומר כי הנשנות נשנו לבאר פרטיהם כי לא נאמרו בסיני אלא כללותיה"

וביאר הרמב"ן "אבל הברייתא השנויה בתורת כהנים פירושה ברור שהשמיטה נאמרו כללותיה מסיני דכתיב בפרשת ואלה המשפטים והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך וכו' ואלו דיני השמיטה בדרך כלל ובכאן חזר ואמר כי בהר סיני עוד נאמרו כל פרטיה שהרי כולם נזכרו בפרשה אחת" ע"כ.

בינו נא מהו עניין זה 'מסיני' המודגש במצוות השמיטה וממנה לקח לכל המצוות כולן, כלום מה ראינו דייקא במצווה זו דשביעית כדי ללמדנו את עניין מסירת התורה ממש 'מסיני', וכמו"כ מהיכן אנו שולים רעיון זה דווקא במצווה זו.

'מסיני' אזי יהיה בהכרח שאחר כל פרטים ודקדוקים הללו יהיה איש השדה תמה את 'מה נאכל' והיא גופא מה שנאמר

הדבר 'מסיני' יהיה גם התשובה לטענה זו, ומכח זה בהכרח יהיה ש'ציוותי את ברכתי'.

הבטחת הברכה אפי' בזה"ז

בכח הבטחה זו של 'מסיני' עד כדי כך רב הוא, שכן יש מן האחרונים דס"ל כי גם בזמן הזה, דמצוות שמיטה דרבנן, אכתי יש קיום להבטחה זו של 'וציוותי' (כשיטת מרנא החזו"א זיע"א, וכבר נודעו דרכיו בקודש היאך נהג בהנהגה מיוחדת כלפי אנשי המושב קוממיות ומושבות אחרים ששמרו שמיטה כהלכתה.)

אלא שצריכים אנו לתלמוד, כי הבטחת התורה 'וציוותי את ברכתי' הרי נשענים אנו ובטוחים בה, אלא שיש לבאר היאך תהא זו ההבטחה אף במצוות וגזירות דמדרבנן, וכח הבטחה זו מניין להם.

הדברים יהיו מבוארים לאור דברי הרמב"ן בכמה מקומות, עולה מהם, כי רוח ה' שורה על חז"ל ואין זאת רק בבחינת סיוע שלא יהיו טועים ח"ו, אלא דכל מה שקובעים חז"ל בדבריהם יש בזה התוקף כמו שהיו מסיני, וברכה זו ד'וציוותי' שנאמרה בסיני ישנה גם אציווי חז"ל. ואע"פ דמדרבנן נינהו. ולא יהיה שואל השואל וכי מניין להם לחז"ל לגרום לאדם לאבד את ממונו, עד לכדי חרפת רעב ח"ו, והלא פיקו"נ דוחה הוא את כל התורה כולה. וכד'. כי התשובה לזה ערוכה היא דב'מסיני' מונח וכלול כי שורש הבעיה הוא גם שורש הפתרון, דשם נאמר הציווי וכביכול הקושי הנלווה אליו, ושם נאמר גם הפתרון לזה בהבטחת 'וציוותי'.

איסתכל באורייתא וברא עלמא

מעין הדברים הללו, שכאשר התורה כותבת את העניין, הרי שמציאות הוא, מצינו דוגמא לדבר אצל שלמה המלך החכם מכל אדם, שביקש להרבות לו נשים ובלא שישירו אלו את לבבו, והנה בימי זקנותו אכן הטו נשיו את לבבו, (סנהדרין כא:).

הנה למעשה שלמה המלך לא טעה, כי ידע אשר במצבו שלו באותה העת, לא יוכל להגיע להטיית הלב חלילה, ואכן הצדק היה עמו, אך בתורה נאמר "לא ירבה לו נשים פן יסירו את לבבו" הווי אומר שזו מציאות היא, ובזה הוא טעה, שחסרה לו ההבנה שאם כתבה זאת התורה, הרי שזו מציאות חד משמעית שאין בלתה מאומה.

כן מצינו (שבת יב.) שאמר רבי ישמעאל אני אקרא ולא אטה, ולבסוף קרא והטה, ויש לתמוה, היתכן שעל רבי ישמעאל לא שרתה אימת שבת כיום הכיפורים, דומה שאכן צדק הוא בדבריו בעצם הגיונו, אולם בשעה שקבעו חז"ל שלא יקרה בלילי שבתות לאור הנר שמא יטה, הרי שזו מציאות היא באופן חד משמעי.

יסוד גדול הוא הנאמר כאן, "דבריו חיים וקיימים" דברי התורה הם מציאות. ואין הם בבחינת סברות או חכמות, אפילו אלו שמקורם בהגיון האנושי, אין מציאות הסברא וההגיון יכולה להיווצר כלל, אלא כאשר שורשה בתורה, ואכן אף במקום שנימקה התורה את האיסור, אין זה משנה וגורע מחומרתו של האיסור, אותו אין שייך לבטל בשום אופן.

אכן, משום כך, לא יתכן שיהיה הכתוב בתורה נתון למחשבת שכלו של אדם, שיהיה שופט אותו כאשר יחפוץ, הווי אומר שאם נקטה תורה 'לא ירבה לו נשים פן יסור לבבו' משמעות הדבר היא כי לא יתכן להרבות נשים ולא יסור לבבו. וזו מציאות היא בבריא, אף אם חושב ומרגיש האדם בהיפך, כי

כאשר התורה אומרת 'פן יסור' לימדונו חז"ל שהמתחכם וחושב שיש בו דעת מספקת כדי שלא יסור, הרי חכמה ודעת זו אינה כי אם טעות.

והנאמר בתורה אינו תלוי בזמן כלל, וכאז כן עתה, דזו היא המשמעות של 'כללותיה ודקדוקיה' הם חוק ולא יעבור, זהו כח התורה, וזה משמעות העניין של 'מסיני'.

הרי שהברכות שמרעיפה התורה לאדם, שייך גם כן בדורנו אנו, כאז כן בזמן הזה, דהכל נובע מאותו העניין, וכי הבטחות התורה מערבות גם את ברכות חז"ל דהיום, וזהו תמצית העניין של 'מסיני'.

וממילא דווקא בעניינה של שמיטה, אשר כל בר דעת יהיה מתקשה ומשיק כי קושי הוא להיות מקיים דיניה ומתקיים, אלא דרך מחמת שזאת מסיני היא, פרטיה ודקדוקיה, הוא הדין שאר המצוות מסיני הן.

כן מצינו בכמה מקומות ממין החזו"א זיע"א שאף ב'דרבנן' יש את העניין של 'וציוותי' שומעים אנו בזה כי 'מסיני' זהו כל מה שחז"ל מלמדים אותנו, ומה שגדו"י מורים היום הרי זה נמי 'מסיני'.

שכן כאמור הראייה הניצחת ששמיטה מסיני היא, זאת מחמת כללותיה ודקדוקיה. אזי כאמור זוכים לכל הברכות האמורות בגיבורי כח עושי דברו. וזה הרמוז ב'נעשה ונשמע' כי רק כאשר נעשה יהיה זה ניתן להיות נשמע ומובן, וע"ז אחז"ל מי גילה רז זה לבני שמלאכי השרת משתמשים בו. כי גבורי כח עושי דברו, כלול בזה כי רק אם תעשה אזי תהא מבין, היינו שהעשייה צריך להיות מתוך שבטוח במה שהתורה וגדולי התורה מורים את דרכנו. זהו תמצית 'דבר השמיטה'.

פרורים משולחן גבוה

משולחנו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי זאב ברלין זצללה"ה
גליון כ"ג, פרשת ראה תשפ"ה

~~~

א. מאי שנא איסור מחיקת ה' לאיסור ניתוין אבני המזבח

ויש לתרץ דהילפותא בנותן אבן נלמד מהא דכתיב את מזבחותם תתצון, וזו מ"ע לשבור רק דרך השחתה, ואם יפרק את הע"ז שלא בדרך השחתה לא קיים המ"ע, ומכאן נלמד לא תעשון "כן" לה' אלוקים שהיא אזהרה על מה שנצטוו לעשות לע"ז שלא יעשה לקודש, ועל כן האיסור הוא רק דרך השחתה, אבל במוחק את ה' נלמד מואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' אלוקים, וזה דרשה על עצם מחיקת ה' ולא על השחתת שם ה' [ואכתי צ"ע].
ומרן הגר"ח קניבסקי זללה"ה כתב דבר פשוט הוא שלפעמים מוכרחים לנתוץ, כגון נפגם המזבח וכה"ג, ועל כרחק אין איסור אלא דרך השחתה.

"לא תעשון כן לה' אלוקים" (י"ב, ד')

וברש"י, דבר אחר ונצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם, ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה.

ויש לעיין דהנה ברמב"ם (בפ"ו מהל' יסודי התורה ה"ז) כתב לגבי סותר אבן מן המזבח או מן ההיכל דאם סותר בדרך השחתה לוקה, ומבו' דבעי' דוקא דרך השחתה, ואילו לגבי המאבד שם מן השמות סתם הרמב"ם (שם ה"א) ולא הזכיר דצריך שיהא דוקא דרך השחתה, ומאי בינייהו¹?

(אבן האזל שם)

ב. החוטא וגורם להחריב המקדש אם הוי בכלל לא תעשון

כפשוטו לא תעשון בידים לנתן המזבח וע"כ דהוי רק בגרמא.

אלא דצ"ע דהא ר' ישמעאל נמי לא מוקי לקרא כפשוטו לנותן אבן דאפשר דס"ל נמי כר"ג דאין לחשוד לישראל שיעשו כן ולכך העמידה במוחק את ה', והוא עפ"י מה שמבואר ברא"מ (הו"ד בבאר היטב או"ח סי' קנ"ב) דאפילו המוחק לצורך תיקון אסור, ולכך כיון דקשיא לן אפשר דישאל עושין כן מוקי ר"י במוחק לצורך תיקון דכה"ג במזבח שרי, ולכך מפרש לה' אלקים על שם ה' דהתם אסור אפי' ע"מ לתקן.

ומעתה צ"ע דאמאי הוצרך ר"ג לפרש דעשיה ע"י גרמא של עונות, ולא מפרש דקאי על מוחק את ה'. וצ"ל דאיהו לא ס"ל דלה' אלוקים קאי על שם ה' רק על המזבח והמקדש ולכך מפרש דקאי על גרמא, ולפ"ז לכו"ע לא נחשדו ישראל על נתיצת המזבח ולא צריך להזהיר על כך, רק ר"י מפרש לה מה"ט על שם ה' ובכה"ג שעושה אפילו לצורך ור"ג מפרש דקאי על גרמא בעונות.

"לא תעשון כן לה' אלקים" (י"ב, ד')

ובספרי [והובא ברש"י], רבן גמליאל אומר לא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שתחרב.

ויש לעיין דהנה בשבת (ק"כ.) ילפינן מהך קרא אזהרה למוחק את ה' מדכתי' לא תעשון כן לה' אלקים [ופירשו לא למחוק את שם ה'], ואמרינן עשיה אסור גרמא שרי, וא"כ מבואר דלא תעשון מתפרש על עשיה ולא על גרמא, ואיך למד ר' גמליאל דלא יעשו עונות שהם רק גורמים להחריב את בית ה'?

(הגר"א קוטלר בתשובות סי' י"ב בהג"ה אות ה')

ויש לתרץ דיעוי' בלשון הספרי דמשמע דפליגי ר' ישמעאל ור"ג בזה, דמתחילה הובא דברי ר' ישמעאל מניין למוחק אות א' מן השם וכו' ומסיים ע"ז ר"ג אומר "וכי תעלה על דעתך שישראל נותצים למזבחותיהם ח"ו אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם ומעשיכם הרעים למקדש אבותינו שיחרב" ע"כ, ומבואר דר"ג ס"ל דא"א לפרש קרא

וכך הוא ענין כל בנין, ועל כן האיסור הוא רק דרך השחתה, ועי' ע"ז דף יג.

¹ והגר"א וינטרוב זללה"ה כתב על הגליון, מחיקת השם הוא כחפצא השחתה, אבל בבנין המזבח הרי נבנה גם דרך סתירה,

ג. בביאור המקרא לא תעשון וגו' כי אם אל המקום

דאמר ליה וכו', אמר כל היודע דבר זה ואינו אומר יחנק בגרונו, נשא אחיתופל ק"ו בעצמו ואמר ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו לא כ"ש, אמר ליה שרי, כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם על דוכתי, ע"ש.

וי"ל דזהו מה שבא המקרא לרמוז כאן, דלא תעשון כן לה' אלקיכם – אזהרה למוחק את ה', "כי אם אל המקום" תהא נזקק למחוק ה', ואז יהא מותר כדין ק"ו שנשא אחיתופל. (כן שמעתי בשם א"ז הג"ר זאב שחור זצ"ל)

"לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם" (י"ב, ד')

ויש לעיין בהמשך המקרא דכתיב כי אם אל המקום ולכאור מה בא למעט בזה, וכי ס"ד דבמקום אשר יבחר ה' מותר לנתון?

ויש לתרץ דהנה בגמ' מכות (י"א). איתא שבשעה שברה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא לעלמא [ופרש"י בגמ' ירושלמי (סנהדרין פ"י), שמצא חרס שהגביה קולו ואמר אל תטלני מכאן שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה שרעדה כל הארץ, ולא שמע דוד לדבריו ונטלו עכ"ל], אמר מהו לכתוב שם אחספא ומישדא בתהומא דליקן אדוכתיה ליכא

ד. למח חיוב להקריב שלמי שמחה כשיש לו קרבנות הרגל

ועי' באבי עזרי (הל' חגיגה פ"ב ה"י) דכ' לדייק מלשון הרמב"ם (בפ"א מחגיגה ה"א) וכן בספר המצוות (מ"ע נ"ד) דנצטוינו להקריב קרבן שלמים על כל פנים ואלו השלמים נוספים על שלמי חגיגה והם הנקראים בתלמוד שלמי שמחה ומקרא זה שנא' בהר גרזים מלמדנו דיש מצוה להקריב שלמים, ובכלל מצוה של שמחה היא אכילת בשר קדשים, ולענין האכילה יוצא הכהן בחטאות ואשמות ומ"מ יש עליו מצוה של "וזבחת" שלמים לזבוח לשם מצוה זו ע"ש.

והחזו"א השיג על דבריו, דכל מצות שמחה הוא אכילת בשר לפני ה' בין משלו בין משל אחרים אבל אין חיוב של הקרבה בשביל שמחה ואילו היו ב' מצוות היה הדבר מפורש ומפורסם במשנה ובגמ' וכו' ויש בזה משום לא יוסיף וכו', ובאבי עזרי כ' דכשקבל הדברים חזר בו עד שהראוהו הדברים מבוארים באמרי ברוך על הטו"א חגיגה דף ח. עיי"ש. וכאמור כ"ה בצל"ח.

"ואכלתם שם לפני ה' אלקיכם ושמתם" (י"ב, ז')

ברמב"ם פ"א מחגיגה (ה"א) כתב, והשמחה האמורה ברגלים הוא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה.

ויש לעיין דלמה צריך להקריב שלמים הא כתב הרמב"ם (פ"ב מחגיגה ה"י) דישאל יוצאין ידי חובת שלמי שמחה בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה שמצוה זו היא לשמוח באכילת בשר לפני ה' והרי אכלו, וא"כ הא כבר הקריב שלמי חגיגה ולמה לא יצא בזה ידי חובת אכילת בשר לשמחת הרגל?

ויש לתרץ דיש חובת הקרבה של שלמי שמחה פעם אחת, ואף דכל יום מחויב באכילת בשר קדשים ובזה יוצא בכל שלמים שהקריב או במעשר בהמה, אבל צריך להקריב קרבן לשם שלמי שמחה ולכן צריך להקריב לשם שלמי שמחה יתר על שלמי חגיגה.

(צל"ח חגיגה ו.)

ה. אשה אם יש לה חיוב שמחה או רק חיוב על הבעל לשמחה

(אבי עזרי הל' חגיגה פ"ב ה"א, ועי' מש"כ לעיל בהאי ענינא)

ועוד יש לתרץ די"ל דלא שייך לחייב איניש אחרינא עליו כשאינו גופיה פטור, ואם בעלה משמחה או בהכרח דהיא ג"כ מחוייבת בכך, ומ"מ אי אפשר ללמוד מזה דמחוייבת במ"ע שהזמן גרמא כי חיוב זה הוא מכח מה דבעלה מצווה לשמחה.

וראיה ליסוד זה, מהא דבעי למילף בגמ' בקדושין שם לחייב אשה בהקהל מק"ו דאם טפלים חייבים נשים לא כל שכן, והנה טפלים גופייהו פטורים ורק אגדולים רמי חיובייהו והיאך נילף מינה לחייב נשים גופייהו בהקהל, ועל כרחך משום דלא מצינו גדול שהוא פטור וחיובא דיליה חל על אחרינא, ואי ילפינן לחייבן מק"ו ממילא הק"ו אזיל על הנשים גופייהו.

(ס' זכרון וזאת ליהודה עמ' רכ"ד מכת"י מהרי"ל דיסקין, עיי"ש כל דבריו)

"ושמתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם" (י"ב, ז')

וכ' באדרת אליהו ובתיכם זו אשה מלמד שהאשה חייבת בשמחה. ועי' ברמב"ם (ריש הל' חגיגה) דנשים חייבות במ"ע של שמחה.

ויש לעיין דבקדושין (ל"ד:): מבואר דאשה בעלה משמחה, ומשמע דהיא אינה מצווה בשמחה [דהוי מ"ע שהזמן גרמא] רק יש חיוב של שמחה דהבעל חייב לשמחה, וזה מדיני מצות השמחה שעליו לשמוח הוא וביתו, וכאן כתב הרמב"ם דנשים חייבות במ"ע של שמחה?

ויש לתרץ דחיוב הבאת קרבן שמחה נאמר גם על האשה, וכן מדויק לשון הרמב"ם בסהמ"צ (מ"ע נ"ד) שכ' ובהקרבנות שלמים אלו יאמרו נשים חייבות בשמחה עכ"ל, ורק דין אכילת בשר אין עליה ובזה אמרי' דינא דבעלה משמחה, ובזה כ' הרמב"ם דנכלל בהמצוה לחלק קליות ואגוזים לקטנים ולנשים.

פניני חכמה ומוסר

מכתבי הגאון הגדול רבי ישראל סוקל זצוק"ל

פרשת ראה תשפ"ה

גיליון 72

מתורתו של רבינו זצ"ל

שיהא בו טעם ודין בהגברא שמרגיש טעם באכילתו,

וג' דבאמת בסתמא אין הדין הב' מעכב, דא"צ שירגיש דווקא טעם כיון דבליעה נמי כמו אכילה, כמ"ש הראשונים, ולכן בלע מצה יצא, כיון דמצד המצה יש כאן טעם, ואם היה אוכל היה מרגיש הטעם, רק החיסרון מצד האדם שלא הרגיש כאן טעם המצה, וזה אינו מעכב, אבל כשאין טעם מצד המצה, דמה שאוכל אין בזה טעם, והחיסרון מצד החפץ בזה ודאי מעכב, כיון שכשאמרה תורה לאכול מצה כיונה למצה גמורה, וזה רק כשיש טעם במצה,

ולפ"ז מבואר דבכרך מצה ומרור יחד, דכאן מה שאינו מרגיש טעם המצה הוא חסרון בהחפצא, שכרוכה עם מרור, ואין זה רק חיסרון מצד פעולת הגברא, בזה ודאי אינו יוצא.

ולפ"ז יובנו דברי התוס', דהם הק' דבלע מרור ומצה יחד הוי חיסרון טעם בהחפצא ולמה יצא, וע"ז תי' דאם אוכל מצה ומרור שלימים, אין זה חשיב חסרון בהחפצא, כיון דיש כאן מצה שיש לה טעם מצד עצמה, אלא דכיון שיש לו בפה גם מרור שמפריע לו להרגיש טעם המצה, וזהו רק חיסרון מצד פעולת הגברא, כמו בלע מצה, משא"כ אם לעסם יחד, שאז התערב המרור עם המצה, וביטל טעמה, חשיב שלמצה מצד עצמה, כבר אין טעם, ודו"ק היטב. וזה ג' נכון בדעת התוס'.

בגדר טעם מצה ומצוות מבטלות זו את

שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני (ט"ז, ב')

ובגמ' פסחים (קט"ו ב'), אמר רבא בלע מצה יצא, בלע מרור לא יצא, ופירשב"ם משום שיתכן שאינו מרגיש טעם המרור, בלע מצה ומרור ידי מצה יצא ידי מרור לא יצא

ובתוס' שם הקשו באכל מצה ומרור, איך יצא ידי מצה והרי המרור הוא מדרבנן [ולעיל עמ' א אמר' דאף למ"ד אין מצוות מבטלות זו את זו היינו רק כששניהם דאורייתא כגון מצה ומרור בזמן הבית אבל דאורייתא ודרבנן כגון מצה ומרור בזה שזה מרור רק מדרבנן, אתי דרבנן ומבטל דאורייתא] וא"כ טעם המרור יבטל טעם המצה, ותי' דביטול הטעם היינו רק כלועסן יחד ואח"כ אוכלן, אבל לא כשאוכלן שלימים כגון הכא שבלעם יחד, וצ"ב,

והנה צ"ב בעיקר הדבר, מה החיסרון בזה שמתבטל טעם מצה ע"י המרור, הא אמר' בלע מצה יצא, ופרשב"ם שהטעם אינו מעכב, ובאמת במאירי כ' דהא דבלע מצה יצא אידחי מההיא דלעיל דמצוות מבטלות ז"אז דמוכח שהטעם כן מעכב אמנם ד' רוב הראשונים אינו כן,

ונראה בירור הענין דבטעם איכא ב' דינים, דין בהחפצא של המצה

פנינים על הפרשה:

לבד! (וזה נוגע לשיבה, ונוגע לנישואין).

מעלת ירושלים וערי יהודה

כי אם אל המקום אשר יבחר וגו'.

עיין רמב"ם שממקרא זה נלמד, דאין מעברין השנה אלא בערי יהודה וכו'. ובפסוק, עוד ישמע **בערי יהודה** ובחוצות ירושלים וכו', ויל"ע מה המיוחד בערי יהודה, בשלמא ירושלים מובן שהיא עיר הקודש וכו'. וכן במה שמצינו שקורעים על ערי יהודה כשרואים בחורבן וגו' צ"ב.

וביאר הגר"י גנס שליט"א עפ"מ ש"כ הרמב"ם 'אין מעברין השנה אלא ביהודה שנא' **לשכנו** תדרשו וכו' ע"ש, ומבואר דבערי יהודה הייתה השראת **שכינה** מיוחדת, וא"ש דזה הקשר לחתן וכלה ששכינה ביניהם. (ויש להרחיב בזה עוד עפ"י מה שזכה יהודה שביהמ"ק יהא בחלקו דוקא ואכמ"ל)

למפרע, ומקבל הברכה מעכשיו...

ואחד הק' לגר"ש מאם בחוקותי תלכו, למה אין הברכה חלה למפרע, ובנו הגר"ח פ"ש שליט"א ענה: **בתורה** שאני, עמל התורה היא **מצאות** של הגברא ובזה לא שייך למפרע, **הסטייפלר** זצ"ל סבו פגשו למחרת, א"ל שמעתי בשמך ד"ת אמיתי... ויל"ע בזה.

ליצירת 'מקום' קדוש צריך עמל עצמי

הלא המה בעבר הירדן, (יא, ל).

הפסוק מפרט מאד היכן נמצאים הר גריזים והר עיבל, ומאידך בהמשך הפרשה נאמר בביהמ"ק **כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אליהם**, (יב, ה), ושם לא פירטה התורה היכן זה נמצא,

וביאר הגר"ר ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל שליצור **מקום למקדש** צריך האדם לחפשו

ע"י קבלת עול מתברך גם למפרע

את הברכה אשר תשמעו, (יא, כז).

וברש"י ביאר **על מנת** אשר תשמעו, וצ"ב מה הוסיף רש"י בכך,

והנה בפשוטו מבארים בזה, דלא נימא דגוף הברכה היא אשר תשמעו, ומשא"כ בקללה שכתוב להדיא **אם** לא תשמעו, והיינו דדווקא הקללה היא על תנאי, אך הברכה אינה על תנאי, ולכן פירש"י דאשר משמעותו אם, וגם הברכה היא רק בתנאי.

והגר"ש ברמן זצ"ל פ' באופ"א: קי"ל דע"מ - כמעכשיו, ואם - כלאחר זמן, רש"י פירש דהקללה רק **אם**, לאחר שיארע שלא תשמעו מאז חלה הקללה, אך הברכה ע"מ כמעכשיו, ולכן כ' 'אשר' ולא 'אם'. וכפה"נ הביאור בזה, שאם מקבל ע"ע אף שעדיין לא קיים נעשה

דבר נצחי צריך להיות בשלימות

סיפר הגאון ר' משה שפירא זצ"ל, שכשהי' באמריקה פגש יהודי מבוגר ועשיר שכל בניו וחתניו היו בני תורה, ואע"פ שהוא לא הי' נראה אחד כזה שיתן דווקא חינוך תורני ליוצאי חלציו, ולשאלתו כיצד זכה לכך, הסביר היהודי שבצעירותו כשהי' בן ט"ו הייתה חתונה, ולאחר החתונה הצטלמו כנהוג, והי' שם א' מגאוני וצדיקי הדור הגה"צ רבי מרדכי פרוגמנסקי זצ"ל, וקרא לו הצדה ושאלו מדוע משתדלים כולם להתנאות ולהתייפות ולחייך כשמצטלמים, וענה לו שזה מכיון שזה נשאר לתמיד, וא"ל הגה"צ הנ"ל, מזה תלמד שכל מה שהנך חושב שישאר נצחי, תדאג שהוא יהי

בשלמות ובנוי אמיתי, וד"ז נכנס ללבו כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב, וע"כ כשבנה את ביתו ומשפחתו, דאג לחנך הבנים בשלימות, וקדושת הבית בשלימות, ושמידת שבת בשלימות וכו'.

אוכל בשר הוא עיקר טהרת הנשמה

סיפר הגר"ר יוסף שציגל שליט"א, שבשנת תש"ז בלומדו במיר בירושלים הי' מתפלל במוצ"ש אצל מרן הגר"ז סולוביצ'יק זצ"ל, ודברו עם הגר"ז על המודעה שהייתה בעתון קול ישראל, כשפתחו את בית החיים הלפרין, שהיה כתוב בה שנפתח בית החיים בב"ב שהוא רק לשומרי שבת ואוכלי בשר, והי' ידוע שהחזו"א ניסח את המודעה, ושאלו את הגר"ז מה המיוחד באכילת בשר יותר משאר לאוין.

וענה הגר"ז ששמע מאביו הגר"ח שבהיותו בוורשה ראה שם ספר על הבעש"ט, ומובא שם שאחד כתב לרמב"ם שיש לו שאלות באמונה וכו', וכתב לו הרמב"ם דיש ב' סוגי שאלות באמונה, א. שכליות, ב. רגשיות, שאלות שכליות, מותר לשאול ולברר, שאלות רגשיות, אסור לשאול כי זה מפגם בנפש, והוסיף לו הרמב"ם שכנראה שנכשל במאכלות אסורות ועל כן יש לו שאלות כאלו, ואח"כ נתברר שבאמת הכשילוהו בטריפות י"ב שנה.

ואמר הגר"ז דלפ"ז מבואר דמי שנכשל במאכל"א יש לו גם חסרון בעיקרי האמונה, ומומילא א"ש שע"ז הקפידו יותר משאר לאוין, וגם המחלל שבת זה כאילו כופר בעיקר וכו', וגם זה קשור לאמונה.

מעט מעשי רב וזכרונות על רבינו זצ"ל:

עוד מרשימות תלמידו הרב ר' קורלנסקי שליט"א - מחזור ב'

אהבת התלמידים

מידותיו היו להפליא כל לב, היה תמיד מפרגן לכל אחד, והיה מפרגן עם כל הלב, ומשבח ומעודד, וזכורני שכשבנחנתי לשיבה ישב מוריני לבחון יחד עם הגר"ט שפירא להבחל"ח, וכשבננסתי בדיוק יצא מוריני לכמה דקות, ואחר שהגר"ט בחן אותי נכנס מוריני, ומיד הוא אמר שאם היה לי אחים טובים בטח אני בחור טוב, והיינו דאפי' שלא היה לו מה לומר לי כיון שלא שמע שנבנחנתי, אבל חיפש איך בכל אופן הוא יכול לומר מילה טובה.

והיה זה לפלא כי מחד גיסא היה לו שפה שנונה, ודרך אנשים הללו שרבים נפגעים מלשונם, ואילו מוריני תמיד היה יודע איך רק לעלות ולעודד את הבחורים עם כשרונם זה, ולא חס ושלום לפגוע, והיה נזהר מאוד שלא יפגעו ממנו.

כמו כן היה מתקשר להורי הבחורים לשבח את בנם, והיה תמיד מוצא דבר אמיתי לשבח עליו ולא סתם שבח, וכגון אם בחור היה שואל שאלה בשיעור היה מתקשר לאימו לשבח את בנה, והיה מספר לה שהיום בנה שאל שאלה טובה בשיעור, וכמדומה שהיה משתדל בדרך כלל להתקשר לאמא ולא לאבא, ומשום שאת האמא הדבר

הרבה יותר משמח, וכל זה הוא עשה גם כשכבר לא היה כלל בכוחותיו, והמשיך הוא בכל מצב את אותם דברים מופלאים שהיה נוהג בהם קודם לכן, שגם אז הם היו להפליא וכ"ש בשעה זו.

כמו כן היה מתאמץ מאוד להשתתף בשמחות של בחורים, ואפי' כשכבר מצבו לא היה טוב, והיה פעמים שהדרך לעלות עד לחתונה וכן לצאת ממנה לקחה זמן רב, ולפעמים אפי' שעות, ובכל אופן הוא לא ויתר והמשיך לבוא ולהשתתף, וגם אני זכיתי שבא וטרח להשתתף באירוסיו, ואמר דרשה יותר מעשר דקות, ואפי' שבקושי היה בכוחו לדבר, והיה קשה להבין את דבריו, ובכל אופן לא חסך מכוחו למען שמח את תלמידיו ולהיות שותף עמם בשמחה, וכן בחתונות היה רוקד כצעיר ממש, והיה קשה לאמין שכמעט ואין לו כח לזוז, והכל היה במחשבה היאך לשמח את התלמידים, וכן היה זה משום שבאמת הוא שמח עם התלמידים והרגיש בכל אחד כשמחה של אחד מבני משפחתו ויותר מכך.

הרצון מנצח הכל

ועלינו לקחת את רבינו הגדול כדמות לחיים, וכמו שהזכיר מוריני המשגיח שליט"א בלוייה, שצריכים אנו שבכל קושי וזמן יעמוד דמותו של רבינו לנגד

עינינו, איך לא נח ולא זע מחמת כל קושי שבעולם מתפקידו בחיים, ולא נכנע הוא ליצר אשר עמד עליו להפילו בכל מיני תחבולות ועמד בהם בכל עוז, וזוכים לזה ע"י הרצון והשאיפה האמיתית לדברים האמיתיים בחיים, ואזכיר דוגמא לדבר, כשראיתי את מוריני בחוה"מ סוכות תשפ"ה עומד על רגליו ורוקד בשמחת בית השואבה, והיה זה אחר כחצי שנה ששכב בבית חולים, ומי שראה אותו בבית חולים היה בטוח שאינו יוצא משם לעולם, ולא הבנתי היאך הוא תוך זמן קצר כבר עומד על רגליו, וראיתי זה כנס גלוי, ונגשתי למקורבו הרב יהודה שוורץ ואמרתי לו שרואים כאן את הקב"ה בעיניים, ואמר לי שאמת הוא הדבר, אבל רואים עוד דבר נשגב, והוא שרואים את כוחו של כח הרצון, שאצל רבינו כל דבר שהוא רצון ה' אז הוא רצה את זה עד הסוף, ואם רצון ה' הוא לקום ולא להמשיך לסבול במיטה אז רוצים את זה עד הסוף, ולכך הוא זכה להצליח,

והלואי שנזכה להדבק בדרכיו ולעשות לו נחת רוח ועילוי נשמה, ונזכה במהרה לביאת גוא"צ בתחיית המתים, אמן.

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת ראה תשפ"ה

ואבדתם את שמם לכנות לה שם, יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל שקץ תשקצנו וגו', הא כיצד היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא עין כל עין קוץ, וביאר הגר"ז דהו"ב דינים, לכנות שם ילפינן מואבדתם, ולקרות שם גנאי ילפינן משקץ תשקצנו, ולפי זה תמה הגר"ז על רש"י שפירש בפסוק דואבדתם את שמם לכנות שם גנאי, אמנם יש מבארים דהילפותא משקץ תשקצנו הוא גילוי על הדין לכנות שם, דלא סגי לכנות שם לשם שאינו שבח, אלא בעינן דוקא שם גנאי, דע"י זה נעקר שמה הראשון יותר, ולפי זה מיושב דברי רש"י.

לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום וגו' (י"ב. ד' ה')
קצת קשה הרי הגויים עשו עבודה זרה, וזה אסור לעשות בכל מקום, ורש"י פירש אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה, אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב ע"כ. הגרעק"א (תנינא ס"י ט') והמנ"ח (מצוה תל"ז אות ג') דנו האם כשמשנה את הקריאה ג"כ נקרא מוחק את ה', וכתב המנ"ח דאם זה נקרא מחיקה א"כ כל פעם שכותב את שם הוי"ה, אחרי שכתב יו"ד וה"א אסור יהיה לכתוב ו"ו כיון שמשנה את הקריאה, וכתב דאולי זה הענין לכתוב את כל השם בבת אחת [כמבואר ביומא דף לח:].

ולכא"י יש לדון דממה נפשך אין איסור להמשיך בכתיבת וי"ו, דהא הכונה היתה לכתוב שם הוי"ה ואילו לשם קה לא נתכוון כלל, ואם לא יוכל להשלים שם הוי"ה נמצא דלא נתכוון וליכא קדושה, ובהכרח דיכול להמשיך.

החתם סופר (או"ח ס"י ל"ב) דן שגם בבמה יהיה איסור, לנתוץ אבנים ואפילו לאחר שנאסרו הבמות, ובספר מנחה חריבה (סוטה דף לה.) הביא ראיה ממה שאלוהו אמר ואת מזבחותיך נתצו, מוכח שיש איסור לנתץ גם במה, [ועיין לעיל בהפטרות פנחס].

לשכנו תדרשו ובאת שמה (י"ב. ה')

הרמב"ם (פ"א ממלכים הל"א) כתב דהמצוה לבנות בית הבחירה נלמד מכאן דכתיב לשכנו תדרשו ובאת שמה, והקשה הלח"מ דבפ"א מהלכות בית הבחירה כתב הרמב"ם דנלמד מדכתיב ועשו לי מקדש, וביאר הגר"ז דבספרי דריש מקרא דכי אם אל המקום אשר יבחר ה', דבעי בחירה ע"פ נביא, יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה, דרוש ומצאו ואח"כ יאמר לך נביא, והיינו דיש ב' דינים, חדא דין בניית המקדש במקום שנבחר, וזהו בית הבחירה, ושנית לדרוש מהו המקום, וזה נלמד מלשכנו תדרשו.

לשכנו תדרשו ובאת שמה (שם)

פירש רש"י לשכנו תדרשו זה משכן שילה ע"כ. איתא בזבחים (דף נד:) דדוד ושמאל דנו היכן לבנות את בית המקדש, וע"ז דוד המלך אמר (תהילים קל"ב. ג' ה') אם אבא באהל ביתי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה', והקשה הרד"ק הרי יעקב אבינו אמר (בראשית כ"ב. י"ז) וזה שער השמים, וא"כ ידע היכן, וכתב דאולי ראה בחלום אבל לא ידע היכן הוא, ועוד תירץ שידע היכן הוא גם בהקיץ אבל לא רצה לגלות.

וברמב"ן כתב וטעם לשכנו תדרשו, שתלכו לו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית השם ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב (ישעיהו ב'. ג') כלשון ציון ישאלו דרך

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א. כ"ו)

המפרשים עמדו על לשון הפסוק שמתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, ועוד מה הכוונה "ראה" ו"היום". וכתב המלבי"ם שמה שכתוב "היום" היינו שהברכות והקללות זה לא רק לעתיד לבוא אלא גם היום, ועל זה כתוב "ראה", דגם היום מתקיים הברכה והקללה.

ועיין עוד בבעל הטורים מה שכתב בזה, ובטעמא דקרא ביאר דמצד הנותן שהוא הקב"ה, הוא נותן לכולם בשוה, אבל מצד המקבלים אין זה שוה, דיש מי שמקבל רק ברכה, ויש מי שמקבל רק קללה.

את הברכה אשר תשמעו (י"א. כ"ז)

פירש רש"י אשר תשמעו על מנת אשר תשמעו, וכתב בשפתי חכמים דהוקשה לרש"י למה לא כתוב אם תשמעו, כמו בקללה שכתוב אם לא תשמעו, ולכן פירש רש"י על מנת שתשמעו, והיינו דאיתא בגיטין (דף עד.) דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, והיינו דכבר עכשיו יהיה הברכה.

וירשתם אותה וישבתם בה (י"א. ל"א)

דעת הרמב"ן (ספר המצוות עשה ד') דשיבת ארץ ישראל היא מצות עשה, ובמשך חכמה הקשה מדאיתא בסוטה (דף יד.) מפני מה נתאוה משה להכנס לארץ ישראל וכו', ואמאי לא משני דהישיבה עצמה בארץ ישראל מצוה היא, ותירץ המשך חכמה דגם בעבר הירדן יש מצוה זו, דבודאי גם בני גד ובני ראובן קיימו מצות ישיבת ארץ ישראל, וא"כ כבר קיים משה מצוה זו בלא להכנס לארץ ישראל.

והנה לפי זה מה שכתוב כי אתם עברים את הירדן וגו' וירשתם אותה וישבתם בה, צ"ל דאין הכונה לאפוקי עבר הירדן ממצוה זו, אלא דלאחר שיעברו את הירדן יקיימו המצוה גם בשאר ארץ ישראל, ובמשך חכמה הוסיף לחדש דבעבר הירדן קיימו מצוה גם לפני כיבוש ארץ ישראל.

אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים (י"ב. ב')

בירושלמי בעבודה זרה (פ"ג ה"ה) איתא שהכנענים לא השאירו הר וגבעה שלא עבדו, ומקשה הירושלמי איך בנו את בית המקדש, ותירץ דהוי על ידי נביא, והחתם סופר (או"ח ס"י ר"ח) תירץ בשם רבי נתן אדלר דכתוב (ילקו"ש בראשית ק') שהר המוריה לא היה הר, ואברהם ביקש שזה יהיה הר, כמו שאומרים בזמירות שבת אלקים תן במדבר הר, ואחרי שזה נהיה הר הם לא יכלו לאסור את זה, משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ויל"ע בדבריו דהא כתוב שאת כל ארץ ישראל אברהם קנה, ואיך יכולים לאסור את כל ארץ ישראל, ועל כרחך הטעם כדאיתא בגמ' בע"ז (דף נג:) דכשעבדו ישראל לעגל גילו בדעתיהו דניחא להו, וכיון שכן גם את הר המוריה יכלו לאסור מהאי טעמא. ובמשך חכמה (בראשית כ"ב. ב') כתב דאברהם הקדיש את הר המוריה, אמנם אכתי יקשה דברמב"ם (פ"ד מאיסורי מזבח הל"ו) מבואר דלגבוה אפשר לאסור דבר שאינו שלו, אולם יש לומר ע"פ מה שכתב האור שמח (שם) דמחובר באינו שלו לא נאסר אפילו לגבוה.

ואבדתם את שמם (י"ב. ג')

פירש רש"י לכנות להם שם לגנאי, בית גליא קורין לה בית כריא, עין כל עין קוץ ע"כ. בגמ' בעבודה זרה (דף מו.) איתא מה ת"ל

הנה פניהם (ירמיהו נ. ה') ע"כ, וכמו שמצינו אצל אלקנה שאמר לאנשים בדרך לכו ונעלה וגו'.

והבאתם שמה (י"ב. ו')

כתב המשך חכמה דהקשה לו חכם אחד דכתוב בנביא בשופטים (ב. ה') דהם זבחו בבמה, וזה היה כבר אחרי הגלגל, וכבר היה משכן שילה, ואם כן איך היה מותר להם במה, וכתב המשך חכמה דאם הארון לא נמצא במקום הותרו הבמות.

באחד שבטיך (י"ב. י"ד)

פירש רש"י בחלקו של בנימין, בפרשת ויגש (מ"ה. י"ד) כתוב ובנימין בכה על צואריו, שבכה על משכן שילה שיחרב, ומקשים מה שייך לבכות על זה, הא מעיקרא כך היה הגזירה שיחרב שילה שהרי צריך שיבנה בית המקדש בחלקו של בנימין, ועיין במהרי"ץ חיות במגילה (דף טז:).

בזמן נוב וגבעון מעשר שני היה נאכל בכל הארץ, ושמעתי לדון האם היה אפשר לפדות מעשר שני, כיון שאפשר לפדות מעשר שני רק כאשר ירחק ממך המקום.

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך (י"ב. י"ט)

פירש רש"י על אדמתך, אבל בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל, וביאר הגר"ז דהלאו נאמר רק בזמן ובמקום שאין לו חלק ונחלה, אבל בגולה דלוי שוה לישראל אין את הלאו, עוד כתב דברמב"ם (פ"ב מחגיגה ה"ד) הוסיף לפי שאין לו חלק ונחלה ואין לו מתנות בבשר, ומשמע דלכהן שיש מתנות בבשר אין את הלאו.

כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו שם וזבחת (י"ב. כ"א)

בחולין (דף יז.) נחלקו רבי ישמעאל ור"ע, דרבי ישמעאל אומר דבמדבר היה אסור להם לאכול בשר תאווה, ואם רצו לאכול היו צריכים להקדיש, וכתב הרמב"ן דרק אחרי ארבע עשרה שנה הותר להם כיון שהיה היתר במות.

ורבי עקיבא אומר דהיה מותר להם בשר נחירה, ורק אחרי זה נתחייבו בשחיטה, ועיין ברמב"ם (פ"ד משחיטה ה"ז) שמי שהיה שוחט היה צריך להקדיש, ועיין באור שמח (שם) שהאריך בזה, ועיי"ש שכתב בתו"ד שזה הטעם שהותר להם על ידי נחירה, כיון שהיו ערלים ולא יכלו לאכול קרבנות.

ואת כל שללה (י"ג. י"ז)

המלבי"ם ביאר דלשון שלל הוא כאשר הרגו מתחילה את האנשים ואח"כ נשאר השלל, וכאן המצוה היא שבתחילה יהרגו את האנשים ורק אח"כ ישרפו את השלל, וצ"ע אם דין זה הוא לעכובא, והגרמ"ד סולובייצ'יק הוכיח דא"י לעיכובא, מהא דבתמורה (דף ח' ע"א) אמרינן דעיר הנדחת אינו נוהג בזמן הזה משום דאין ב"י"ד של שבעים ואחד, ומדלא קאמר משום דאין דנין דיני נפשות, משמע דמירי לגבי השלל דאין זה דיני נפשות, אלא דאפ"ה צריך ב"י"ד של שבעים ואחד, ומבואר דא"י מעכב להרוג את האנשים לפני שריפת השלל, ועוד הקשה מדכתיב (שמות ט"ו. ט') אחלק שלל ורק אח"כ אריק חרבי תורישמו ידי, אמנם בפשוטו נראה דאחלק שלל הוא פיתוי שישכימו לרדוף אחרי בני ישראל, אבל למעשה יחלקו את השלל רק לאחר שיהרגום.

השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת

השבע וגו' (ט"ו. ט')

הנה מי שלא מלוה בשמיטה עובר בלאו דפן יהיה דבר עם לבבך, ויש לדון האם בכל השנים שאינם שמיטה ג"כ עובר בלאו, ונחלקו בזה הראשונים, ואכמ"ל.

והנה הלל תקן פרוזבול משום שלא רצו להלוות, ומקשים שיש כמה אופנים להלוות בלא שישמט בשמיטה, כגון שמלוה על תנאי שלא תשמטנו שביעית, ומתריצים שאם הלווה לא יסכים לתנאי א"כ המלווה לא יסכים להלוות, ושוב יעבור על הלאו, ולכך הלל תקן פרוזבול, ועוד מקשים שיאריך את הזמן הפרעון לעשר שנים, ועי"ז השמיטה לא תשמט, ואכמ"ל.

והנה בשביעית (פ"י מ"א) תנן דהקפת החנות אין שביעית משמטת, אבל אם זקפה במלווה שביעית משמטת, ויל"ד בהקפת החנות ועשה פרוזבול, ואח"כ זקף במלווה, האם הפרוזבול חל גם על הקפת החנות שזקפה במלווה, או דכיון שבשעת עשיית הפרוזבול עדיין לא זקף במלווה, לא מהני לזה הפרוזבול, וצ"ע.

כל הבכור וגו' תקדיש (ט"ו. י"ט)

פירש רש"י מצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה ע"כ. יש אחרונים שביארו דבאמת קדושה חל ע"י דיבורו, אבל בשם הגר"ז הובא דלא חל כלום בדיבורו, ואעפ"כ מצוה לומר הרי זה קדוש, והא דחשיב דבר הנדור, משום דאם יש מצוה באמירתו בהכרח דיש לו כח להקדיש.

דברי הדרכה מרבינו ראש הישיבה שליט"א

לבני ש"ג העולים לקיבוץ שנמסרו בסיום השיעור יומי בסוף זמן קיץ תשפ"ה

כעת אתם עוברים שלב, הולכים לקיבוץ, שמעתי שאומרים שיש כזה פחד לעלות לקיבוץ.

הראש ישיבה מרן רבי דוד פוברסקי היה אומר תיקח מטאטא תשים אותו בישיבה אחרי שלש שנים הוא יהיה בקיבוץ, בקיבוץ יש הרבה מעלות, בשיעורים יש את המחייב של שיעור וככה יש איזה קצב מסויים, אבל בקיבוץ קצת יותר קשה... אתם עוד בהתחלה צריכים להתחיל ללמוד כמו שצריך להספיק ללמוד כמו שלמדו עד עכשיו, [רק בלי שיעורים], אבל הלימוד צריך להיות אותו הדבר אין שום הבדל, ובעיקר חשוב ללמוד מתחילת הסדר עד סופו לא ללמוד סדרים מקוצרים, אלא ללמוד מהתחלה עד הסוף ואז במשך הזמן רואים את העלייה בתורה.

לע"נ מרנא רבינו יעקב ישראל ב"ר חיים פרץ קניבסקי זיע"א

בעל הקהילות יעקב

גלב"ע כ"ג אב תשמ"ה ת.נ.צ.ב.ה.

לתרומות להפצת הגליון ולהערות ולקבלת הגליון 055-7609999 ובמייל RS244244@gmail.com

הגליון מופיע בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" ניתן לקבלו במייל al69258235@gmail.com

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבנו ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשת ראה תשפ"ה

לא תעשון כן - בגדרי איסור מחיקת השם

הנטפלים להשם, והיינו רק את הכ"ם דאלהיכם, גם כן עובר באיסור מחיקת השם, והוסיף האור החיים, דמה שכתב הרמב"ם דאין לוקין על הנטפלין, הוא משום דאין איסורן מפורש בקרא וילפינן לה רק מדרשא, ועכ"פ מבואר דנקט האור החיים דהך דינא דנטפלין נדרש מן המקרא והוא דין דאורייתא, וכן הוכיח המנחת חינוך (מצוה תל"ז אות ד') מדברי האור החיים.

וכן מצינו גם בשו"ת חתם סופר (יו"ד רס"ג) דנקט דהך דינא הוא מן התורה, וכתב דילפינן לה מדכתיב ואבדתם 'את' שםם לא תעשון כן, דמילת 'את' יתירא היא, ומרבינן מינה אף את הטפל להשם, וכדמצינו לגבי שור הנסקל דילפינן (ב"ק מ"א ב') מדכתיב 'את' בשרו דאף הטפל לבשרו דהיינו עורו לא יאכל, [ויעו"ש שביאר עפ"ז, דהא דנחלקו התנאים אי יש איסור מחיקה בנטפלין לשם, תליא בפלוג' ר' נחמיה העמסוני ור"ע (שם) אם דרשינן מכל 'את' דאתא לרבות], ומבואר דגם החת"ס נקט דהך איסורא דמחיקת נטפלין הוא מן התורה, והא דאין לוקין ע"ז מה"ת ביאר החת"ס שם דדעת הרמב"ם שאין לוקין על ריבויים כאלו.

אמנם ילה"ק בזה, דהרי לגבי המוחק את שאר השמות שאין נמחקין, מבואר ברמב"ם דלוקה מן התורה, ואף דבתורה מבואר רק איסור מחיקת שם הוי"ה, וכדכתי' לא תעשון כן לה' אלהיכם, מ"מ חייבים מלקות על כל שאר השמות, והיינו משום דכיון דילפינן משם הוי"ה לכל השמות שאינן נמחקים, וכמש"כ האור החיים שם דשם הוי"ה הוא בגין אב לכל השמות שאין נמחקין, משו"ה לוקין אף על שמות אלו, וא"כ מאי שנא הנטפלים לשם, והרי ילפינן להו ג"כ מן המקרא מדכתי' אלהיכם או מדכתיב את, ואמאי כתב הרמב"ם דאין לוקין על מחיקת הנטפלין, [ובשלמא אם נימא דהך איסור דמחיקת הנטפלין הוא מדרבנן, וקראי אסמכתא בעלמא, א"ש הא דאין לוקין ע"ז, אבל לפמש"כ האוה"ח והחת"ס דהוא איסור מה"ת, צ"ע מאי שנא משאר השמות שאין נמחקין שלוקין עליהם].

ונראה לבאר בזה, דהנה יש לחקור בגדר איסור מחיקת השם, האם האיסור הוא לעשות מעשה מחיקת כתב של שם השם, או שהאיסור הוא להפסיד את שם השם, וכיון שעל ידי המחיקה מפסיד את השם, משו"ה נאסר למחוק את השם, ונראה להוכיח לזה בג' ראיות דעיקר האיסור הוא להפסיד את השם ולא נאסר רק מעשה המחיקה.

א', הנה המנחת חינוך (שם אות ג') דן במי שמוחק את השם ע"י שכותב נקודות תחת השם ובזה משנה את משמעות האות, וכגון שהיה כתוב שם 'אל', והוסיף לאל"ף ניקוד סגול או פתח שע"י נתקלקל קריאת

ונתצתם את מזבחכם ושברתם את מצבתם ואשריהן תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, לא תעשון כן לה' אלהיכם (יב, ד).

ופירש רש"י (ד"ה לא תעשון כן), 'דבר אחר, ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשו כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה', והיינו דמבואר כאן האיסור דמחיקת השם, ובגמ' (שבועות ל"ה א') תניא, 'יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין, אלו הן שמות שאין נמחקין, כגון אל אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויו"ד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין, אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמץ העוזז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין', ומבואר דהאיסור מחיקה נאמר רק במוחק שם השם עצמו ולא במוחק את הכינויים.

ובהמשך הסוגי' (שם ע"ב) דנו לגבי האותיות הנטפלות לשם ה', וכגון אותיות נ"ו של השם אלהינו, ואותיות ה"ם שם אלהיהם ואותיות כ"ם של אלהיכם, ומבואר שם דנחלקו תנאי בכה"ג שהאותיות הנטפלות כתובות לאחר השם [וכגון בגווי הנ"ל], ודעת אחרים דהנטפלים לאחריו אינם נמחקים כיון שכבר קדשו השם, וקיי"ל דהלכה כאחרים, ומשו"ה יש איסור מחיקה אף לאותיות אלו שאינם מעיקר השם אלא נטפלות לאחר שם השם.

וברמב"ם (פ"ו מהל' יסודי התורה ה"ב) כתב, 'כל הנטפל לשם מלפניו מותר למחקו, כגון למד מלה' ובית מבלהים וכיוצא בהן, אינן כקדושת השם, וכל הנטפל לשם מאחוריו, כגון כאף של אלהיך וכאף מים של אלהיכם וכיוצא בהן, אינן נמחקים והרי הן כשאר אותיות שלשם מפני שהשם מקדשן, ואע"פ שנתקדשו ואסור למוחקן, המוחק אלו האותיות הנטפלות אינו לוקה, אבל מכין אותו מכת מרדות', ומבואר בדברי הרמב"ן דבנטפלין לשם השם, אע"פ שיש בהם איסור מחיקה, מ"מ אין לוקין עליהן מה"ת ככל מוחק את השם, אלא לוקין רק מכת מרדות.

ובטעם הא דאין לוקין עליהן מה"ת ביאר הט"ז (יו"ד רע"ו סק"ז) דס"ל להרמב"ם דאיסור מחיקת נטפלים אינו אלא מדרבנן, ומה"ת אין אסור אלא מחיקת עיקר השם, ובפתחי תשובה (שם סקי"ב) הביא שכן נקט ג"כ הנודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' ע"ו) דאיסור מחיקת נטפלין אינו אלא מדרבנן וכמו שנקט הט"ז.

אמנם באור החיים הק' כאן מבואר דנקט דגם מחיקת נטפלים הוא מה"ת, דכתב לבאר הא דנקט הכתוב לא תעשו כן לה' אלהיכם דלה' קאי על מוחק את עיקר השם, ואלהיכם בא ללמד דאף המוחק רק את

השם, האם גם בזה עובר באיסור מחיקת השם, וכתב המנ"ח דבדאי איסור תורה הוא כיון דמתקלקל משמעות השם ע"י הניקוד, ונמצא שמפסיד ומאבד את שם השם ע"י מעשיו, [וכע"ז דן הפתחי תשובה (יו"ד רע"ו סק"י) כשהיה כתוב אל בצירי והוסיף נקודה אחת ועשאו לסגול אם דינו בזה משום מוחק את השם יעו"ש], ומבואר דאף שלא מחק כלום מן השם, מ"מ כיון שע"י מעשיו מפסיד את השם, עובר בזה על איסור מחיקת השם, והיינו דיסוד האיסור הוא שלא להפסיד את השם.

ב', הנה במנחת חינוך (שם אות ו') דן באופן שהיה כתוב שם י"ה, והוסיף אות וי"ו ועי"ז נשתנה השם ליה"ו, ונמצא שהפסיד את השם כיון דיה"ו אין לו שום משמעות של שם, וכתב המנ"ח דנראה דאסור לעשות כן ודינו כמוחק את השם, דכיון שע"י כתיבתו מבטל את משמעות השם, הרי הוא מפסיד את השם במעשיו ולא גרע ממוחק.

ולפ"ז הק' המנ"ח, דבכל כותב שם הוי"ה הרי כותב בתחילה י"ה ואח"כ מוסיף וי, ולכא' הא לאחר שכתב י"ה הרי כתב בזה שם שלם, וכשמוסיף וי"ו הרי הוא מוחק את השם כיון שלמילת יה"ו אין משמעות, ורק אח"כ כשכותב את ה' האחרונה נגמר השם, וא"כ נהי דזה הוי מקלקל ע"מ לתקן, מ"מ לכתחילה אם יש תקנה שלא לקלקל כלל ודאי דעדיף, דהא יש לחוש שמא ח"ו לא יגמור השם ונמצא מקלקל את שם י"ה [וכדמצינו בנדרים י' ע"ב שלא יאמר לה' קרבן שמא לא יגמור יעו"ש], ולמה לא התקינו חז"ל בכותב שם הוי"ה שיכתוב היו"ד לבסוף, והיינו שיכתוב תחילה אותיות הוי"ה ואח"כ יכתוב היו"ד בראש התיבה ויגמור השם, וכך לא יהא שום מכשול.

והוכיח מזה המנ"ח, דבכתיבת שם השם צריך לכתוב כסדרן, ואף אם בדיעבד לא נפסל כשלא כתב כסדרן מ"מ ודאי דלכתחילה מצותו בכך, והביא שכן נקט הנודע ביהודה (שם) בפשיטות דהשם צריך להיות נכתב כסדר ולא הביא מקור לזה, ולדברי המנ"ח מהכא מוכח כדבריו, וע"ע בהגהות רעק"א לשו"ע (יו"ד סי' רע"ו סעי' י"א) שדן בזה.

ועפ"ז ביאר המנ"ח, דהנה בגמ' (יומא ל"ח א') תנן דבן קמצר היה מגונה שלא רצה ללמד על מעשה הכתב, ובי' בגמ' שם (ע"ב), שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם היתה תיבה של ד' אותיות [דהיינו שם הוי"ה כמש"כ רש"י במשנה שם] היה כותבה כאחת, ובפשוטו צ"ב דמה איכפ"ל לחכמים אם לא ידעו איך כותבים ד' אותיות השם בבת אחת, (ויעוי' בתוי"ט שם (פ"ג מי"א) מש"כ לבאר בזה), וכתב המנ"ח דלפ"ד אשה"ט, דכיון שיכל לכתוב בבת אחת א"כ לא היה חיסרון דכסדרן ומאידך לא מחק את שם י"ה ע"י כתיבת הוי"ה, ומשו"ה רצו חז"ל שילמדם איך כותב כתיבה כזו, ומשו"ה הזכירוהו לגנאי.

ועכ"פ מבואר בדברי המנ"ח דבמוסיף וי"ו לשם י"ה, הרי הוא מוחק את השם, ואף שלא עשה מעשה מחיקה, ומבואר דעיקר האיסור אינו לעשות מעשה מחיקה אלא שלא להפסיד את השם.

ג', עוד יש להוכיח לזה, דהנה בשו"ת רעק"א (קמא סי' ע') דן בס"ת שנמצא כתוב בו בפרשת ויחי (בראשית פרק מ"ח פס' ג') ויאמר יעקב אל שדי וגו', ולא נכתב הפסוק כצורתו ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי, ונמצא שהחסיר הסופר ב' מילות 'אל יוסף', אמנם יתכן שכשכתב ויאמר יעקב אל נתכוון להתחיל לכתוב אל יוסף, ונמצא שהחסיר מילות 'יוסף אל', וא"כ מספק שמא לא יוכל למחוק מילת 'אל' דשמא זה שם השם, ומאידך א"א להוסיף מילות 'אל יוסף' לפני מילות 'אל שדי' דשמא מילת 'אל' לא נכתבה בקדושת השם, ושאל הסופר מה יעשה לתקן הס"ת. ודן שם הרע"א דיתכן שיוכל לתלות בין תיבת אל לתיבת שדי את ב' תיבות 'יוסף אל', וכך יהא כשר ממ"נ, דאם מילת אל לא נתקדשה בתחי', הרי מוסיף עכשיו לאחריה 'יוסף אל' ותהא נקראת כתיקנה ויאמר יעקב אל

'יוסף אל' שדי וגו', ואף אם כתב הסופר מילת אל לשם השם, מ"מ אין מוחק כעת את שם השם כיון שרק מוסיף מילות יוסף אל ואינו נוגע בשם השם.

אמנם כתב הרע"א לדון בזה ממש"כ הלבוש (יו"ד סי' רע"ב) דסופר שנתכוין לכתוב יהודה וטעה ולא כתב בו דל"ת ונמצא שכתב שם הוי"ה, דיכול לתלות ד' למעלה וכך יהא כתוב יהודה, ומבואר דאם היה כוונתו לכתוב שם הוי"ה, אסור לו לתלות ד' כיון שע"י מוחק את משמעות השם ומשנה מתיבת הוי"ה לתיבת יהודה, וא"כ ה"נ אם נתכוין הסופר לכתוב 'אל' לשם השם, אסור לתלות אחר תיבה זו מילת 'יוסף' כיון שע"י ישתנה משמעות השם לתיבת 'אל יוסף', ויעו"ש מה שדן בזה, ומבואר דזה ג"כ כמשנ"ת, דאף באופן שאין מוחק את השם, מ"מ כיון שמשנה משמעות השם, הרי עובר בזה על מחיקת השם, דיסוד האיסור הוא שלא להפסיד את שם השם.

ומעתה יש לדון באיסור מחיקת נטפלין, האם גם בזה גדר האיסור הוא שלא להפסיד חלק משם השם, וכיון דנטפלין הם חלק מהשם, נתרבה שגם בהם יש איסור להפסידם, או דכיון שבמחיקת הנטפלין אין מפסיד את שם השם, א"כ לא שייך בזה איסור הפסד השם, ואסורים מצד איסור מעשה מחיקה לכל חלק מהשם, והיינו דמלבד איסור הפסד השם יש איסור נוסף שלא למחוק חלק משם השם, ונראה להוכיח לזה, דהנה במנחת חינוך (שם אות ג') דן במוחק חלק מעובי אותיות השם וכגון שהיה י' רחבה והוריד מקצת מעביה האם עובר בזה על איסור מחיקת השם, וכתב דכיון דאי"ז איבוד ל"ח ליה כמוחק השם, אמנם בשו"ת נודע ביהודה (תנינא יו"ד קס"ט) כתב דאף דמה"ת אינו עובר על מחיקת השם, מ"מ מדרבנן בודאי אסור לעשות כן, דלא גרע ממוחק הנטפלין לשם דאסור מדרבנן [ואזיל בזה לשיטתו וכמשנ"ת לעיל דס"ל דאיסור מחיקת נטפלין הוא רק מדרבנן], ומבואר דאף באופן זה שאינו מפסיד כלל אף חלק מהאות, ג"כ אסור משום נטפלין, ובהכרח דאיסור מחיקת נטפלין אינו שלא להפסיד את השם אלא האיסור הוא לעשות מעשה מחיקה, ובזה שפיר יתכן דנאסר למחוק אף מקצת מעובי אותיות השם. ונמצא מבואר לפ"ז, דיש ב' גדרים באיסור מחיקת השם, א' אסור לאבד את שם השם, ב' נתרבה דבנטפלין לשם אסור אף מחיקה בלא הפסד שם השם.

ולפ"ז יש לבאר היטב מש"כ הרמב"ם דאין לוקין מה"ת על הנטפלין משום דהוא דרשא בעלמא, דאף דלוקין על כל שאר השמות שלא נתפרשו להדיא בפסוק, שאני התם דהוא אותו גדר דאיסור מחיקה, והיינו דנתרבה דכמו שנאסר למחוק שם הוי"ה, ה"ה דאסור למחוק שאר השמות שאינם נמחקין, ומשא"כ באיסור מחיקת נטפלין, דהוא גדר אחר שלא לעשות מעשה מחיקה על הנטפלין לשם, ועל איסור זה לא מצינו שיש מלקות מן התורה.

ומצינו ברמב"ם דוגמא לזה, דהנה לגבי איסור קציצת צרעת, נחלקו אמוראי בגמ' (שבת צ"ב ב') אם אף התולש סימני צרעת באופן שלא אהנו מעשיו ליטור עי"ז, וכגון שתולש שער לבן אחד מתוך שלוש, דאכתי נשאר לו ב' שערות וישאר טמא, האם אף בזה עובר משום תולש סימני צרעת, וברמב"ם (פ"י מטומאת צרעת ה"א) פסק דאסור לתלוש אף כשלא הועילו מעשיו, ומכל מקום אינו לוקה עד שיועילו מעשיו, וצ"ב דממ"נ, אם זה בכלל האיסור אמאי אין לוקין ע"ז, והביאור בזה הוא ע"ד משנ"ת לעיל, די"ל שבאמת עיקר האיסור הוא שלא לטור את נגע הצרעת, ומשו"ה לוקה רק כשהועילו מעשיו, ומ"מ יש איסור נוסף שלא לקצוץ חלק מהבהרת, אמנם אי"ז עיקר הלאו ומשו"ה אין לוקין ע"ז, [ומצינו בעוד דוכתי, דכשעיקר האיסור הוא האכילה ונתרבה אף איסור הנאה, לוקין רק על האכילה ולא על ההנאה כיון דאי"ז עיקר האיסור, ואכמה"ל בזה].

שיחה מהגאון רבי זאב פהן שליט"א

פרשת ראה

החיזוק בעשיית הטוב ע"י ההכרה בטוב וברע

הפשט, אלא "נתתי לפניך את החיים" ומול זה הוא המכונה טוב בעוה"ז, "ואת המות" וכמול זה הוא המכונה רע, "הטוב" זה המכונה טוב בעוה"ז אבל באמת זה רע, "והרע" הוא המכונה רע אבל באמת זה טוב, החושך של עוה"ז כ"כ גדול שאצל אנשים שכל התכלית שלהם לפי הבנתם המוטעית זה חיי עוה"ז, יוצא שמה שנקרא טוב זה רע, ומה שנקרא רע זה יכול להיות הטוב, נוגם אם לא מפרשים את התורה כמו הביאור של הספורנו שהתורה מעמידה את הדברים לבחור בחיים מול המכונה טוב שהוא באמת רע, ובין המות לבין המכונה רע והוא באמת טוב, אין מי שחולק על המציאות הזאת שזה הנסיון של עוה"ז, עוה"ז זה הבלבול של הטוב והרע, אף אחד לא בוחר ברע, אבל מעט מאד בוחרים בטוב האמיתי, וכשבוחרים ברע זה אחרי שמחליטים שזה הטוב, כי הקב"ה הטביע אצל האדם בעומק הבנתו שהוא לא בוחר ברע, אבל כדי לבחור מה שבאמת רע צריכים קודם להגדיר את זה שזה טוב, ולכנות את זה טוב מכח הבנות מזויפות ולא תופסים את הזיוף של ההבנה הזאת, וזה מה שהתורה אומרת "נתתי לפניך את החיים ואת הטוב" שהוא המכונה טוב.

והוא מה שהמסילת ישרים מבאר לנו שזהו מה שהכחנים גילו לאסף, והוא מה שכתוב בסוף הפרק "ואני קרבת אלקים לי טוב", ואנחנו מבינים את הפסוק טוב לי קרבת אלקים, וזה נכון אבל לא זה מה שכתוב בפסוק, אלא הכונה בפשוק הוא שאצלי ההגדרה של טוב זה קרבת אלקים, וכל דבר שאני צריך לפענח את הדבר ולגלות מה המציאות הזאת, אני עושה בדיקה אחת האם זה מייצר קרבת אלקים או לא, ואם זה מייצר קרבת אלקים זה טוב, ואם לא אז זה רע, וע"ז אמר החסיד למדו הרע תחילה, והוא אומנות גדולה ללמוד את הרע, וא"א להשיג את הטוב כשאין ידיעה מבוררת על הרע.

זה מה שהתורה אומרת וכמו שמבאר השל"ה שהתורה מפרטת בפרשת כי תבוא את הנוסח של הקללות, ואע"פ שהיו צריכים להגיד קודם את הברכה, אבל בשביל התועלת אם צריכים לקצר ולהבין את ההן מתוך הלאו, או את הלאו מתוך ההן, צריך להגיד את הלאו ומתוך זה להבין את ההן, כי זה מה שמשפיע על האדם, ואמנם היו צריכים להזכיר את שניהם אבל התורה מפרטת את השלילה כדי להבין את החיוב.

אנחנו עומדים לפני ר"ח אלול, ויש תקנה קדומה מימי התנאים של תקיעת שופר בר"ח אלול, והיסוד לתקיעת שופר זו מבואר בפרקי דר"א שכשעלה משה רבנו להר סיני לקבל לוחות השניות הוא אמר שיעבירו קול שופר במחנה כדי שידעו איך לחשבן את הזמן של הימים שמשם רבנו יתעכב בהר סיני, שזהו מה שהיה המכשול בלוחות הראשונות שלא חשבנו נכון, והתקיעת שופר לא היתה נצרכת בשביל סימון בלבד שזה אפשר לעשות בעוד צורות, אלא מבאר הפרקי דר"א שהטעם הוא משום שכתוב "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר", שה' מתעלה קול שופר, ואמנם אצל הקב"ה אין שום שינוי, אלא הכונה היא שאנחנו מתייחסים להקב"ה אחרת מכח הקול שופר, המציאות של הקב"ה מתעלה לגבינו בהבנה שלנו ובהרגשה שלנו, וכשיש טעות שמכשיל בעבירה זה לא שהטעות מכשילה מכח עצמה בלבד אלא יש יסוד לפני זה שלא חיים בצורה נכונה עם מציאותו של הקב"ה, ולכן הם נכשלו בחשבון משום שלא חיו מספיק עם

בפרשה כתוב "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", והתורה מפרטת "הברכה אשר לא תשמעו והקללה אם לא תשמעו", ומבואר ברש"י שהתורה מדברת כאן על הברכות והקללות שהתורה מגלה לנו בפרשת כי תבוא, וכשנלמדים פרשת כי תבוא רואים שהתורה מפרטת את הקללות ולא את הברכות, ומובן מאליה שאין הכונה שהתורה אומרת שיגידו בהר גריזים ובהר עיבל את הקללות ולא את הברכות, אלא שהתורה מפרטת רק את הנוסח של הקללות ולא את הנוסח של הברכות, והדבר אומר דרשני שהרי אנחנו רגילים שצריכים לדבר בדיבור שמגלה את הטוב ואת הברכה ולא ח"ו את הקללה, ובאור הדברים מבואר בשל"ה, וזה מובן מאליה גם מהסברא שלנו, שכשהתורה מגלה שצריכים לתת את הברכה ואת הקללה אז אמנם הכונה להזכיר את שניהם אבל המעורר הגדול הוא להכיר את הרע ואת הסיכון של להכשל ברע, ולכן התורה כותבת רק את הקללות.

החזה"ל מביא שהיה חסיד אחד שאמר לתלמידים שלו **למדו הרע תחילה**, אדם צריך להכיר את הטוב ולהכיר את הרע, וכמש"כ "הנה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים", וכדי לבחור צריכים להכיר את הטוב ואת הרע, אבל אמר החסיד למדו הרע תחילה, אם אתם רוצים להצליח תכירו את הרע, כי אחרת הטוב ג"כ יפגע מהרע, בכל טוב יש סיכון שמסכן את הטוב ע"י דבר רע שמתערב בתוך הטוב, ולכן הקב"ה כותב בתורה את הקללות, ואמנם בדיבורים היה צריך להגיד את הברכה ואת הקללה, אבל הדבר שצריך להיות מפורש בתורה זה הקללה, כי בלי זה אם אדם רק נתפס לטוב בלי לדעת איפה הרע הוא יכשל.

ויש עוד נקודה בענין זה, וכבר דברנו על זה הרבה פעמים אבל צריך לחזור ע"ז כי זה היסוד של כל עבודת ה', והיסוד שהמסילת ישרים חובר את החיבור העצום באיכות המסילת ישרים, ומי שלומד את המסילת ישרים ימצא שאת התמצית של כל הספר הוא תמצת בפרק הראשון, [ולא בהקדמה], והוא התמצית של כל עבודת ה', והיסוד שהמסילת ישרים בונה עליו את התמצית של כל עבודת ה' שהוא הדבר שכשזה מבורר האדם יכול להצליח, וכשזה לא מבורר אדם עומד בסכנה עצומה של להכשל, הוא פרק ע"ג בתהילים "מזמור לאסף כמעט נטיו רגלי כאין שופכו אשורי כי קנאתי בהוללים" אסף קנא בהוללים ולא בגלל שהוא רצה משהו לא טוב, אלא בגלל שהוא עדיין לא הכיר מה לא טוב בהוללים, שהרי הם שמחים ומרגישים טוב, והוא הרגיש שהטוב נמצא אצלם, והוא לא היה אדם פשוט, והוא אומר "עד אבוא אל מקדשי קל אבינה לאחריהם" כשהגעתי לביהמ"ק הכהנים בביהמ"ק למדו אותי "לאחריהם", הם למדו אותי שיש לך טעות בטוב וברע, שמה שאתה קורא טוב הוא לא טוב, ומה שאתה קורא רע הוא לא רע, ולא אסף בלבד טעה בזה, אלא זהו החושך של כל עוה"ז, הקב"ה ברא את העולם בצורה שהדבר הכי נסתר זה הטוב, אדם מתלבש בלבוש של טוב ובאמת זה לא טוב.

התורה אומרת "הנה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים", ולתועלת הענין אנחנו חוזרים על דברי הספורנו שמפרש אחרת מכל המפרשים, ואמנם אין מחלוקת בתוכן הדברים רק בפירוש הפסוקים, ההבנה הפשוטה בפסוק הוא "הנה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב" וכנגד זה הוא "את המות ואת הרע", אבל הספורנו אומר שלא זה

מציאותו של הקב"ה, שכשחיים עם מציאותו של הקב"ה ויש ברירות של הטוב והרע יודעים לחשבן את האמת, ולא יכולים לבוא לטעות שמכשיל בחטא העגל, וזה מה שמשנה רבנו אמר שעכשיו כשאעלה על הר סיני תתקעו בשופר, כי כשיש ברירות של הטוב והרע לא יכולים לבוא לידי מכשול.

כל הפרק של "ה' אורי וישעי" הוא על הברירות של הטוב והרע, וזה מה שאנחנו צריכים להתעורר, רבותינו ז"ל ראו בירידת הדורות שאם נקיים את התקנה של הפרקי דר"א רק פעם אחת בר"ח זה לא מספיק, ולכן הרחיבו את הקנה, ואינו תקנת חז"ל אלא הוא תוספת בירידת הדורות, והמכוון בזה הוא שכששומעים את הקול שופר אנחנו צריכים לחזק אצל עצמינו את הברירות שהטוב זה קרבת אלקים, ולברר ולחייב את עצמינו מכח בירור הטוב אמיתי, ויש לזה השלכות לכל מה שאנחנו צריכים להשיג בחדש אלול ובכל החיים.

וזה הכונה "עלה אלקים בתרועה", להדליק אצלינו אור חזק, אם אנחנו מתייחסים להקב"ה בצורה חזקה אז אנחנו נראה את הטוב ואת הרע, כל מה שאנחנו מוטעים בטוב והרע זה בגלל שלא מפעילים את האור החזק של ה' אורי שנותן לנו להכיר בצורה ברורה לאור מציאותו של הקב"ה להכיר מה זה טוב ומה זה רע, אף אחד לא נכשל לפני שהוא מתבלבל בטוב וברע, שהוא מאפשר ליצה"ר לשכנע אותו שזה טוב, ואז הוא נכשל, כל עוד וברור לו שזה רע הוא לא נכשל, ורק אחרי שיש לו איזה לימוד זכות או איזה חשבון שזה טוב אז היצה"ר יכול להכשיל אותו.

משה רבנו אמר לכלל ישראל "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", והוא לא אמר "את הברכה אם תשמעו" וכמו שהוא אמר בקללה "אם לא תשמעו", אלא הוא אמר "את הברכה אשר תשמעו", כלומר זה לא דבר שזה שכן על מה שהאדם עושה אלא הוא תולדה מהטוב, תולדה מה"תשמעו", מהמשמעת לציווי ה' זה הטוב עצמו, זה מה שאנחנו צריכים לברר לעצמינו.

אנחנו בעז"ה נשמע בר"ח את השופר וזה צריך להיות שזה יהיה הכנה להמשך שמיעת קול שופר במשך החדש לדעת שזה מה שצריך להעסיק אותנו, בזמן ששומעים את השופר צריכים לחזק את הנקודה הזאת "ואני קרבת אלקים לי טוב" לברר לעצמינו את הטוב ואת הרע בנסיונות של החיים, כל הקשיים שלנו והמכשולים שלנו, אם אדם לא עומד במה שהוא צריך לעמוד בלימוד התורה ובתפלה בצורה נכונה, ובכרכות בצורה נכונה, ובבין אדם לחבירו במדות, זה הכל בגלל שאנחנו לא מבררים לעצמינו את הטוב, אדם אומר וכי אם אני אתפלל בצורה כזו אני לא יהודי טוב, והרי יש כאלה שמכונים פחות, וכל מיני תחבולות של היצה"ר שאין לזה שום טעם ושום הבנה, אבל ככה האדם מתרץ והולך הלאה, ואנחנו צריכים לברר לעצמינו שאמנם א"א לתקן את הכל בבת אחת אבל עלינו לברר לעצמינו מה אנחנו יכולים לשנות.

ביום הראשון של אלול יש התעוררות גדולה, ואחרי כמה ימים ניכר השינוי הגדול, והסיבה לזה היא בגלל שההכרה לא עוברת לשכל אלא רק בהתפעלות, והתפעלות זה רגש שעובר, ורק ההערה השכלית זה מה שנשאר, אנחנו צריכים לתרגם לעצמינו מה אנחנו צריכים לחזק, והדבר הראשון הוא היחס שלנו למציאות ה', אנחנו חיים בשגרה של כל היחס שלנו להקב"ה, אנחנו מדברים להקב"ה ריבוי פעמים, מאה ברכות בכל יום, יש לנו מאה שיחות עם הקב"ה ויש מתוכם שיחות ארוכות, אבל השגרה

עושה שאנחנו לא מרגישים את המציאות הזאת, ואמנם לא הכל אותה מציאות אבל המציאות הפשוטה של לדבר עם הקב"ה גם אם זה לא בדרגה של תפלת שמו"ע של עומד לפני ה', אבל מדברים עם הקב"ה, ואין לנו את המעורר הזה מפני שמרוב ההרגל והשגרה אנחנו מאבדים את ההרגשה שאנחנו מתעסקים עם הקב"ה, והדבר ראשון שאנחנו צריכים לחזק הוא את מה שבין כך אנחנו עושים.

ומקום נוסף שיש לנו לחזק את זה הוא בק"ש, ואמנם זה שתי הגדרות שונות אבל הצד השווה שבהם הוא בנקודה זו של להיות עם מציאותו של הקב"ה, הצורה הנכונה של אמירת ק"ש זה לא בינינו לבין עצמינו בלבד, ואמנם אמירת ק"ש זה אמירה בין האדם המדבר לבין עצמו, אבל לא זה הצורה שהתורה מחייבת אותנו, אלא האמירה הזאת שבינו לבין עצמו קשור למציאות מורחבת יותר, שאנחנו מקבלים על עצמינו עומ"ש זה נקרא שאנחנו ממליכים את הקב"ה וזה נקרא קבלת פני המלך, והוא מבורר בגמ' בקידושין שאין לאדם לקום לפני רבו [כשנמצאים בביהמ"ד בלי הפסק] יותר מפעמיים ביום, כי ככה מכבדים את הקב"ה, ולא יכול להיות שקבלת פני רבו תהיה יותר ממה שאנחנו מקבלים פני הקב"ה כביכול, וזהו בק"ש, שזו ההגדרה של ק"ש שהיא קבלת פני הקב"ה, יש מדינות בעולם שנוהגים בגינונים של מלכות היום אין כזה מלכות אמיתי לפי הגדרת התורה זה, אבל יש גינונים של מלכות והם נוהגים בגינונים של כבוד המלך, שמצהירים אימון במלך, ומצהירים קבלת עול של המלך, וכשאנחנו אומרים שמע ישראל ומקבלים עומ"ש אנחנו מצהירים שני דברים אלו האמונה והקבלה, האמונה במציאותו יתברך ביחוד ה', והקבלה של עומ"ש, ושני דברים אלו אנחנו צריכים לחזק, זה ממשיך כל השנה אבל החיזוק וההתעוררות צריך להיות בחדש אלול יותר מכל השנה, ומטבע הדברים השגרה שוחקת ומורידה את ההתעוררות האמיתית בזמן אמירת ק"ש, ואנחנו צריכים לנצל את אמירת הק"ש לחזק את זה,

גם בדרגה הפשוטה שלנו אנחנו לא פטורים לקבל שייכות עם הדברים האמיתיים, וזה לא דרגות אלא זה עצם החיוב של קבלת עומ"ש בצורה הפשוטה וזה מה שאנחנו צריכים לחזק, ואם רוצים שזה יהיה קבוע אז א"א לסמוך על ר"ח בלבד אלא צריך להיות שאנחנו מחזקים את זה ומרגילים את עצמינו שאמירת ק"ש לא תהיה אמירה בעלמא שחוזרים על מילים אלא שנרגיש את התוכן של המילים.

אדם יכול לעשות מבחן לעצמו האם הוא מקבל קבלה אמיתית, שהנה רוב האנשים מקיימים מה שמבואר בב"ח שכשמקבלים עומ"ש בק"ש מקבלים על עצמינו ליהרג על האמונה שלנו ביחוד ה', ואדם צריך לברר לעצמו האם אי פעם הוא חשב מה יהיה עם ההורים שלי אם אני איהרג על קידוש ה', או מה יהיה עם האשה והבנים שלי, ואף שאני מוכן ליהרג על קידוש ה' אבל מה יהיה איתם, האם פעם זה הפריע לנו, ואם זה לא הפריע אז לא הגענו למציאות אמיתית, כי לא יתכן שאדם מקבל על עצמו ליהרג ולא יהיה איכפת לו מהסובבים הקרובים אליו, ואם הוא לא חשב כך אז זה לא מציאותי אלא רק סיסמא וזה נורא ואיום.

החיזוק הזה מתחיל בר"ח אבל זה רק התחלה כדי להמשיך בחדש אלול עד יוהכ"פ וזה ישא פירות ממילא גם אחרי יוהכ"פ, אבל זה אם רק חזק את זה בצורה של תשומת לב ברורה בחדש אלול אז זה יחזיק גם אחרי זה, ואמנם גם אחרי צריך חיזוק אבל אז יש מה לחזק, ה' יעזור שנקבל שייכות עם הדברים בצורה של קביעות ממש.

נכתב ונערך ע"י אחד השומעים

מעדני כתא

משיעוריו של הגאון רבי נפתלי הכהן קופשיץ שליט"א

מהדורה מקוצרת מתוך

גליון 303 • שנה שביעית

עבור 'אוצר הפרשה'

פרשת ראה תשפ"ה

הגליון המלא מודפס בפנ"ע ניתן לקבלו גם במייל המסומן למטה

בענין שכר דירה ובנו הקטן הזיק את אחד החפצים שבדירה

דעות בזה, דהרי על קרקע אין חיוב שמירה, מלבד פשיעה דכ' הרמב"ם שהפושע כמוזיק, ועי' בשו"ע חו"מ סי' ש"א סעי' א' שהביא ב' דעות בזה, וא"כ מספק אמרי' המוציא מחבירו עליו הראי'.¹

ואע"פ שעל פשיעה הוא חייב, וא"כ נימא גם בזה דכל שלא נשבע שלא פשע הרי הוא חייב, אכן זה אינו, דהנה הפושע בשמירת קרקע אע"פ שדינו כמוזיק להרמב"ם, אבל אינו מחויב השומרים, אלא כמו כל מזיק דמתחייב מקרא דמכא בהמה ישלמה, ובוזה חשיב ככל ספק ממונ דאמרינן הממוע"ה, שהרי אינו מחויב השומרים דנימא דהוי כאיני יודע אם פרעתך, וגם אינו מחויב שבועה עליה, ולהכי כשאנו נשבע אינו מתחייב לשלם עליו, ואי אפשר לחייבו אלא אם הזיק מטלטלין שנתחייב בשמירתם ופשע בהם, ובוזה כל שלא נשבע שלא פשע הרי זה חייב לשלם.

אך באופן שנתחייב שבועה על המטלטלין, יכול לגלגל עליו שבועה גם על הקרקע, ואם לא ישבע על הקרקע יתחייב לשלם גם על הקרקעות, אכן נחלקו הראשונים אם אמרי' מתוך בגלגול, ועי' חזו"א חו"מ סי' ה' סק"ז שהביא ג' שיטות בזה.

נשאלתי באדם ששכר דירה, ואחד מילדיו הקטנים השתולל והתנהג בפראות, ושבר את אחד הרהיטים שבדירה וגם את התאורה שהיה בחדר האורחים.

יבואר דאע"פ שקטן שהזיק אביו פטור מ"מ בשומר חייב על נזקי בנו

והנה בפשוטו הרי קי"ל דחש"ו שהזיקו פטורין, כמבואר בגמ' בב"ק דף פ"א דחש"ו פגיעתן רעה והם שחבלו באחרים פטורין, וגם אביו אינו חייב על הזיקן, דהא אין לאב חיוב שמירה על בנו הקטן, אבל הכא הרי הוא שוכר על הדירה, ונתחייב באחריות, ובפשוטו הוא שוכר גם על החפצים שבדירה, וא"כ הוא חייב באחריות, ומוטל עליו לשומרו שלא יזיק, וא"כ אם מכיר את בנו שיש אפשרות שישתולל בדירה ויגרום לנזק, הרי הוא מחויב לשמור עליו שלא יזיק את החפצים שבדירה, ואם לא אירע אונס הרי הוא חייב באחריות, [אכן יתכן שיש חפצים שאינו שוכר עליהן, ועליהם באמת לא קיבל אחריות].

אך יש לדון, היכא דאיכא ספק אם הו"ל לאסוקי אדעתיה שבנו ישתולל בצורה כזו שיגרם נזק לחפצים שבדירה, אם חייב מספק, או דנימא המוציא מחבירו עליו הראי', או היכא שידוע שלא נשבר בפשיעה אבל אינו רוצה להשבע מפחד איסור שבועה אם חייב לשלם.

יבואר אם כשאנו יכול ליטעם שלא פשעתי חייב לשלם

והנה הרי כל שומר גם באופן שלא פשע מ"מ מוטל עליו להישבע שלא פשעתי בה, כמבואר בגמ' בב"ק דף ו' ע"א, ואם אינו נשבע חייב לשלם, וא"כ הכא שאינו יודע אם ההזיק אירע ע"י פשיעה הרי אינו יכול להישבע, וא"כ אמרי' מתוך שאינו יכול ליטעם משלם.²

אמנם הכא לכא' לא הו"ל למידע, ונחלקו הראשונים אם היכא דלא הו"ל למידע אמרינן משאיל"מ, אבל אם ידעין שלא פשע אלא שאינו רוצה להשבע בזה הרי כל שלא נשבע הוא חייב לשלם.

יבואר אם כשאנו יודע אם הנזק אירע בפשיעה הוי כאיני יודע אם פרעתך

עוד יש לדון, דנחלקו הראשונים אם שומר שטוען איני יודע הו"ל כאיני יודע אם פרעתך, דדעת הגמ' בפרק בתרא דב"ב [דף ל"ט א' מדפי הרי"ף] דהו"ל כאיני יודע אם נתחייבתי, והש"ך בסי' רצ"א ס"ק מ"ד העלה דהו"ל כאיני יודע אם פרעתך, וא"כ לדעת הש"ך יש לחייבו משום דהו"ל כאיני יודע אם פרעתך.

יבואר דבשו"ע מוכח דשומר חייב לשמור על בניו הקטנים שלא יזיקו

ומדברי השו"ע מבואר ששומר צריך לשמור על בניו שלא יזיקו, דבסי' ש"צ סעי' י"ב [ומקורו מתוס' ב"ב דף ק"א ב' ד"ה אדם ותרנגול], כתב שצריך לשמור גם על בנו הקטן שלא ידלג מלמעלה למטה ולא מלמטה למעלה, אך לא מבואר להדיא דחייב לשלם.³

ואפשר דמשום שזה מחובר לקרקע, ונחלקו בגמ' אם הוא קרקע ונחלקו הראשונים לדינא אם דינו קרקע, ואפשר דלהכי לא ב' דחייב לשלם על הזיקים.

יבואר אם הזיק חפץ המחובר לקרקע אם חשיב כקרקע

והנה בנדון דידן היכא שהזיק חפץ שהוא מחובר לבית, כמו חשמל וכדו' תלוי בנידון הנ"ל אם תלוש ולבסוף חיברו חשיב כקרקע, והרמ"א בסי' צ"ה סעי' א' הביא ב'

בענין מכונת שהחנה בסמוך לרכבים אחרים ובנו הקטן פתח את הדלת בחזקה ושבר את דלת המכונת שחנתה בסמוך

כמדומני שראיתי בספר אגן הסהר שהביא מעשה בחדר שהחנה מכונתו בחניה, וילדים ישבו במכונתו מאחור, ופתחו את הדלת בתנופה, וזה פגע בדלת של רכב שחנה לידו ונשבר הדלת, ונסתפק אם בעל הרכב חייב משום אש, שהרי החנה את הרכב באופן כזה שעל ידי רוח מצויה שהם הילדים היושבים מאחור עלולים לפתוח הדלת בתנופה וישבר דלתו של הרכב העומד לצדו, וא"כ חייב משום אש שחייב גם על הכלים.

יבואר כמה ראיות דאינו חייב משום אש רק היכא שיכול להזיק בכח עצמו

והנה היה מקום לדון שלא יהא חייב משום אש אלא משום בור, ובור פטור על הכלים, דבסוגיא דרקתא בבבא בתרא דף כ"ו עמוד א' אמרו שאינו חייב להרחיק עצמו שהרקתא לא יזיק את העוברים ושבים, משום דזיקא הוא דקא ממטי ליה, וכתב הרשב"א שם וז"ל וא"ת ומאי שנא מאשו ואבנו וסכיניו שהניחו בראש גגו ונפלו ברוח מצויה דחייב אף על גב דאיכא כח אחר מעורב בו, פי' מורי הרב ז"ל דשאני התם דממונו ממש הוא דמוזיק, שהאש היא שמוקת ששורפת, וכן כונן האבן והסכין הן שמוזיקין, והילכך אפי' כח אחר מעורב בו חייב, דממונו הוא דמוזיק, אבל הכא הרקתא בעצמה אינה מוקת, אלא שהרוח הוא שמסער אותה ומכה בה על פני העוברים, עכ"ל. ומבואר דכל שאינו מזיק אלא בצירוף הרוח ובלא הרוח אינו מזיק כלל אינו חשיב כאש לחייב עליו, ולא חייבתו תורה אלא היכי דהבעיר אש שהיא מכח עצמה מוקת, אלא שהרוח מביאתו למקום הנזק.

וכ"כ הראשונים בביאור הא דאמרו בבבא קמא דף ס' בליבה וליבתה הרוח דהא דלרב אשי פטור היינו טעמא משום דכל שאינו מזיק אלא בצירוף הרוח אינו חייב משום אש.

וכ"כ סברא זו נבחלת דוד בב"ק דף י"ט בסוגיא דדליל, דלרש"י שם אין מחייבין את בעל הדליל כשנקשר ברגלי תרנגול משום אש, ואע"פ דהוי כרוח מצויה, והיינו טעמא דכיון שהדליל עצמו אינו יכול להזיק אלא בצירוף כוחו של התרנגול, אינו חייב משום אש.

ולפ"ז גם הדלת שנפתחה על ידי הילדים לא הזיקה אלא בצירוף כח פתיחתם את הדלת בחזקה ובתנופה, שהרי פתיחת הדלת בעצמה אינה יכולה להזיק, וא"כ אי אפשר לחייבו משום אש, אלא הוי בור, דכשהחנה את רכבו על ידי רכבים אחרים ביחד עם ילדים שעלולים לפתוח את הדלת בחזקה, הרי זה ממש בור, ובור פטור על כלים.

צריך ליטעם כן, שהרי החפץ לפנינו, א"כ לא נתחייב בשבועה שלא פשעתי בה, ועי' קצוה"ח סי' ש"מ סק"ד, אך יעוי' בחזו"א חו"מ סי' ה' סק"ד דלכו"ע שבועה שלא פשע בה הוא מעיקר חיוב שבועה.

² בש"ך שם כ' וז"ל דאלו עבדו כבר נתבאר בסי' שמו"ט ופ"ש דאין אדם חייב על נזקי עבדו ואילו הזיקו הוא עצמו כבר נתבאר דאדם מועד לעולם בין ער בין ישן על כל מה שזיק, עכ"ל. ומשמע דמונת השו"ע דחייב גם על נזקי החש"ו.

¹ עי' תשובות והנהגות ח"ג סי' תע"ז שדן שהוא על בנו הקטן שהוא ברשותו, חשיב כמו אפטרופוס, וחייב לשמור עליו שלא יזיק, עי' שם.

² הראשונים נחלקו מהי עיקר השבועה, דעת הרמב"ם פ"ד משאלה ה"א דעיקר שבועה היא שבועה שאינה ברשותו ומגלגלין עליו לישבע שלא פשעתי ושלא שלחתי בה יד, אבל דעת הטור בסי' רצ"ד דעיקר שבועה היא שבועה שלא פשעתי בה, ולהלכה נחלקו בזה השו"ע והרמ"א בסי' רצ"ד סעי' ב', ולכא' לדעת השו"ע דעיקר שבועה היא שבועה שאינה ברשותו א"כ הכא שאינו

ויש לדרון מטעם אחר שאינו חשוב אש, דהתוס' בב"ק דף ו' ע"א [סוד"ה היינו בור] בסוגיא דכותל ואילן שנפלו והזיקו ברשות הרבים, דנו אם היכא הזיקו בשעת נפילה הוי בור או אש, והרא"ש שם ג"כ דן בזה, וז' דאי משום דהולכין ומזיקין משא"כ בבור, לא גריעי מחמת זה, וכל שכן דיש לחייבו יותר, ובנחלת דוד שם ביאר, דכל עיקר החילוק שבין בור לאש הוא דאש הולך ומזיק ומשיג את הניזק בכל מקום שהוא, ובבור הוא להיפוך שהמזיק עומד על עמדו והניזק הולך מאליו, והיינו דוקא בדבר שהולך ע"י הרוח דאין גבול להליכתו ויכול להשיג את הניזק בכל מקום שהוא, אבל כותל ואילן יש גבול לנפילתן ויותר מהגבול אינם יכולים לילך, והניזק צריך לבוא אל המקום שהוא בכדי שיוכל להתקן, וא"כ בור ממש הוא וכבור אריכתא דמי כמו תל דגובה, הכי נמי חדא בור הוא מלמעלה עד מקום שיוכלו ליפול מעצמן כיון דהניזק צריך לבוא שמה אל מקום הנזק, עכ"ד.

וא"כ לפ"ז הכ"נ כיון שיש גבול להליכת הדלת, הוי בור, ובור אינו חייב על כלים, אמנם בברכת שמואל ב"ק סימן ב' כתב דאע"פ שבור פטור על כלים מ"מ חייב בדיני שמים.

אלא שבאבן האול פ"ג מנכ"מ ה"ט כתב דדברי הנחל"ד אינם ברורים, דהא גם אבנו סכיננו ומשאוי שהניחם בראש גגו ונפלו ברו"מ מקום נפילתן הוא מוגבל, דבאוריהם הם נופלים למטה מכח עצמן ולא מכח הרוח, ואפ"ה כשהזיקו בהדי דאולי הוי אש. ובקהלות יעקב ב"ק ס"ד כתב דאפשר דיש לחלק, דאבנו סכ"מ לא שייך לומר שכל

מקום נפילתן הוא מקומן, כיון שבאמת אין להם עצמן כח ושייכות לרה"ר, רק שהרוח מביאם שם, ולא חשיב אש אלא במקום שהרוח או כח אחר מביאין אותו למקום אחר ממקומו הראשון, משא"כ בכותל ואילן שאינו נופלין אלא מחמת עצמן, ומכח עצמן תופסין רשותם עד מקום שראוי להם ליפול, וכתב שם דאפשר דזה גם כוונת הנחל"ד ע"ש.

ולפ"ז אפשר דגם בדלת שנפתחה על ידי ילדים חשוב כאש, שהרי אינה מזקת אלא בשיתוף כח ההדף של הילדים, ואין זה ככותל ואילן שנפלו שאין נופלין אלא מחמת עצמן, אלא הרי זה כאסו"מ שנפל ברוח מצויה שחייב על הכלים.

יבואר מש"כ התוס' בב"ק דאם ברי הזיקא חשיב כאש

ובעיקר הסברה לחייב האב על מעשה בנו משום אש, יש לדרון אם חש"ו הוי כרוח מצויה, או כיון שעבדו אינהו בדעת חשיב כמעשה דידהו ואינו חייב על מעשיהם, דהרי בסוגיא דב"ק דף ט' ע"ב וסוגיא דב"ק כ"ב ע"ב בחש"ו שמסר להם שלהבת והזיקו נחלקו ר"י ור"ל אם חשיב כאש או דצבתא דחרש הוא ופטור, ועיון בתוס' ב"ק בדף כ"ב ע"ב בד"ה חציו שכתבו כמה ברי הזיקא הוא, דכל שבירי הזיקא חשיב כאש של המשלח את הבערה, אבל אם לא ברי הזיקא הוי צבתא דחרש ואינו חייב, ולפ"ז בנדון דידן דברי הזיקא דהיינו דברי שיפתחו הדלת במקום זה הוי אשו וחייב.

אמנם אפשר דהכא אינו ברי שיפתחו בחזקה שישבר מכוניתו של חבירו, וא"כ הוי צבתא דחרש ואינו חייב.

דברי חיזוק שמסר רבינו שליט"א בבית המדרש חניכי הישיבות בכניסת שבת פרשת ואתחנן כשהגנרטור של בית המדרש לא פעל

מרגיש היסורין וכנ"ל. וכן מי ששמה כמה שיכול להראות בעצמו מסיירות נפשו לקדושת השבת אינו מרגיש צער כלל מרוב שמחת המצוה שלו. ובספר ברכת פרץ פרשת מקץ כתב בתו"ז וז"ל ואם הייסורים באים על ידי התורה והמצוה, הרי שלא הפסיד כלל וכלל, אלא שתחת אשר יסורים בעלמא המה רק כפרה ומירוק לעונותיו והכשרת גופו לקבל השפעה דקדושה, הרי היסורים שבאים מחמת עסקן בתורה ובמצוות מלבד שהן מוכח כפרה ככל יסורין דעלמא, עוד המה זכות נורא ואיום בעצמותן, ונחשב כאילו הקריב נפשו לפני הקב"ה, ואמרו חז"ל באדר"נ יפה אחד בצער מנאפה שלא בצער, ושנינו לפום צערא אגרא, נמצא דמחמת היסורין הבאים ע"י התורה והמצוות לא נוסף לו יסורין אפילו משהו, כי תחת זה ינוכה לו ממנת היסורין הבאין עליו, ועוד הם ריווח עצום ורב שאין לתאר ולהשיג כלל וכמשנ"ת, והוה שאמר אין לך אדם שאין לו יסורין אשרי מי שיסוריו מן התורה, עכ"ל, ע"ש שהאריך הרבה בזה.

והעושה המצוה כשכא על ידי קושי, וגם עושהו בשמחה הרי כתוב בארוחות צדיקים בשער השמחה "כל העושה מצוה בשמחה יש לו שכר אלה ידות יותר ממי שהמצוה עליו למשא וכו', ומצליח בכל דרכיו, ושולח הקדוש ברוך הוא רוח"ק קרבו, ולבו שמו ומתמלא אהבת הקדוש ברוך הוא", וא"כ העושה מצוה כשכא על ידי קושי ששכרו כמאה שלא בצער ואם עושהו בשמחה הרי הוא וזכה כמו מאה אלף פעמים מהעושה שלא בקושי ושלא בשמחה.

והנה כל המוציא הוצאות על חשמל כשר הרי הוא בוודאי בכלל הוצאת שבת וחזור אליו, ולא מפסיד כלום, ושמעתי מזהב אחד שהיה צריך לעבור דירה לחצי שנה, ולא היה שם חשמל כשר, והוצרך להביא חשמל כשר משיבה סמוכה אליו, ועלה לו החיבור והוצאות של הכל כשנים עשר אלף שקלים, והאמין באמונה שלימה שהכל יחזור אליו, וכחודש אחר כך התקשר אליו ידידו מנארה"ב ובקש ממנו שיחייב עליו בברכת כהנים בכל יום ויתן לו חמש מאות דולר בכל חדש, והוחזר לו כספו בדרך פלאית עם רוח גדול, ומעולם לא בקשוהו כזאת, וכל זה למי שמוציא הוצאות שבת ובוסתו בד', אז הקב"ה מחזיר לו כל הוצאותיו, ונמצא שמי שאינו מוציא הוצאות על חשמל כשר הוא מפסיד בתרתי, חדא שמחלל שם שמים, וגם שמפסיד שכרו משלם.

ובכין הנומים יש הרבה נסיונות בזה, שלא בכל המקומות יש חשמל כשר, וכל מי שמקפיד בזה הקב"ה מביא לו כל צרכיו במדה מרובה, ובריוח גדול, והוא בדוק ומונסה מכמה אנשים כמה פעמים ללא ספק.

בשבתחילת היום עד אחרי מנחה למד ברציפות, ובזמן הזה ידעו שאין שום אפשרות להפריע לו, ופעם אחת הגיע אחד ואמר שיש לו אפשרות לעסוק עסק גדול עם הבית אפרים והוא יכול להרויח ע"י זה כמה עשרות אלפי רובל, והנה ע"י זה לא היה צריך יותר להתעסק אה"כ כלל בעניני המסחר, ובתחילה הסתפקה הירבית האם להפריע לו, אבל אמרה שודאי הוא לא מסכים שיפריעו לו עד לאחר מנחה והיא לא קראה לו, ואותו אחד אמר שאינו יכול לחכות עד לאחר מנחה, ואחרי מנחה סיפרה זאת לבית אפרים את מה שהיה, ושמה שמחה גדולה מאד, ואמר שאדם שקובע עיתים לתורה השאלה היא מה הוא מוכן להקריב בשביל הקביעות הזאת, איזה ערך יש לקביעות זאת, דבש"ע כתוב וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבידו אף אם הוא סבור להרויח הרבה, ששום דבר לא יזיז אותו מזה, ואם עכשיו הגיע לנו נסיון כזה ואנחנו מוכנים להקריב כזה הוון רב בשביל לא לזוז מהקביעות, א"כ הוא קובע בעצמו שכל הקביעות עתים לתורה של כל החיים שלו עולה בדרגה, שלעולם הקביעות שלו שוה לזוה דרגה של קביעות עתים לתורה, ולכן הוא שמח שמחה גדולה.

והנה בדרך כלל הסיפור נגמר שבסוף הוא גרע אחריו צהריים ועשה איתו את העיסקה ולא הפסיד כלום, אבל כאן לא היה בסוף כלום, את הכסף הוא הפסיד, אבל השמחה שלו היתה בגלל שזוכה ע"י זה לזכות לבנו דרגה של קביעות עתים לתורה.

וכן הוא בשמירת השבת מי ששומר שבת גם כשצער הוא לו, והרבה סטגורים אומרים שבמקום צערא מותר, והרי זה ביטול עונן שבת, וגם גורם ביטול תורה אם לא ידליקו אור החשמל, אבל האמת יותר דרכי שמרן ורובן זיע"א היו מורים ובאים בבחינות ובבירות שאסור להשתמש באור החשמל הנעשה ביד ישראל רח"ל והוא חילול ד' שהוא החמור מכל העונות, ומי שגובר על כל המפרעים ומוסר את עצמו למען כבודו יתברך מראה בנפשו גודל חשיבות שמירת שבת אצלו שמוכן למסור כל נעימות ועונג גופו למען קדושת השבת הרי הוא מעלה את קדושת שמירת השבת למעלה לגדול מאוד, שבהכרח כל השבתות היה מוסר עצמו במדה זו, ולכן יש לנו לשמור בהזדמנות שנתן לנו הבורא יתברך לקיים מצוות השבת.

ועיון תש"י מהר"ם מוורנובורג זצ"ל ס' תק"ו שקבלה איש מפי איש שמי שמצויר במחשבתו מסיירות נפש בעבור שמו ית' תמיד, או אפילו שעושין לו בפועל יסורים בעד קדוה"ש אינו מרגיש שום צער, ואמרו בזה דאולי י"י שוהו ששאלו לתלמידיו לא"ע עד כאן נכחו לסבול יסורין באהבה ובדעה מיישבת על רא"ע גודל הצער, והשיב להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך מתי יבוא לידי ואקיימנה, ולכן כעת עכשיו שבא לידי אין אני

בפרשת ואתחנן נצטוונו בעשרת הדברות שמור את יום השבת לקדשו לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך וגו' וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ד' אלקיך משם ביד חזקה ובורע נטויה על כן צוץ ד' אלקיך לעשות את יום השבת.

שמירת השבת הוא מיסודות הדת של האומה הישראלית, שהיא זכר ליציאת מצרים וזכר למעשה בראשית, ולכן המחלל שבת בפרהסיא הוא כעובד ע"י, משום שכופר במעשיו של מקום, כמש"כ רש"י בחולין דף ה', וכמה מאבותינו מסרו נפשם על קדושת השבת, ובמלחמת העולם שהיו ישראל בסכנה כמה מראשי עמיתנו מסרו נפשם כדי לשמור את השבת, כידוע המעשה עם מרן בעל הקהלות יעקב זצ"ל שלא רצה להוריד את המעיל מן האילן שהיה תלוי בו ללבשו בקור הרוסי משום איסור דרבנן של משתמש באילן, ואם יש לנו הזדמנות של שמירת השבת שבא בקושי, למה לא נשמה על ההזדמנות הנפלאה שנתן לנו הבורא יתברך לשמור השבת במסיירות נפשינו להראות גודל אהבתנו אליו יתברך.

והנה מרנן ורנן גדולי האומה מרן החזו"א זצ"ל ומרן הרב מברסק זצ"ל ומרן בעל הקהלות יעקב זצ"ל היו מורים ובאים בתוקף גדול שלא להשתמש בשום אופן בחשמל הנעשה ביד ישראל, וכן נהגו כל המודקדים במצוות אחריהם שלא היו משתמשים בחשמל הנעשה ביד ישראל כל עיקר, וכן גדולי הדור בדור האחרון מרן הגריש"א ומרן בעל אילת השחר ומרן בעל דרך אמונה ומרן בעל חוט שני היו מורים בכל עת ובכל זמן שלא להשתמש בחשמל הנעשה ביד ישראל, והנה הביא לנו השם יתברך שבת שהוציא מהם נחשבים מחלל אלים, והנה נדמה בנפשינו אם היה לנו אפשרות לעשות קורת רוח בנתינת עזרה להחפץ חיים או להגר"א מוילנא או למעלה בקודש לאלהיו הנביא הרי היינו עושים כל מאמץ לעזרו ואפי' אם היינו נטיפים זיעה גדולה במאמץ כביר, והיינו שומחים על כך שמחה גדולה, והנה עכשיו יש באפשרותינו לתת נחת רוח ליוצרתי ובוראתי ונשמור השבת בשמחה גדולה, ולפנינו עשרה אגרא.

וראינו צערה נפלא מבעל הבית אפרים זצ"ל ואולי זה יקרב אותנו מה שבני תורה יכולים לזכות ע"י קביעות עתים לתורה, ובפרט בזמננו, הבית אפרים היה בעל נכסים והיה לו קביעות

בדרשתו המפורסמת לשבת שובה בליל שבת בבית המדרש חניכי הישיבות רוממה אמר שאברך שיוצא רבע שעה לפני סוף הסדר כדי להספיק לקנות בחנות יותר זולה ומרווחת בקנייתו כעשרים ש"ח הוא מראה שרבע שעה של לימוד תורה שווים בעיניו עשרים ש"ח וזה יהי' התעריף שלפניו הוא יקבל את שכרו בעולם האמת, מפני שכא"א קובע את התעריף שלו, והוא מזועזע כל לב, וכבר ידוע שאמר כן מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל על מה שאמר מרנא ר' ישראל סלנטר זצ"ל שאפשר להפסיד באכילת הנאה אחת את כל העוה"ב, ופירש דכל זה כשהוא קבע המחיר, כגון שהיה מוכן להפסיד זמן של לימוד בשביל הנאת עולם הזה, ולכן הרי הוא מפסיד עוה"ב בשביל הנאת עוה"ז.

י' ובדרך אגב, מספרים שאמרו לחזו"א שפעם הבית אפרים איבד אנה שלימה שטבעה ספינתו בים ולא ידעו איך לספר לו את זה, ואמרו לו שיהיו אחד איבד אנה שלימה ורוצים לדעת איך לספר לו את זה, ואמר להם הבית אפרים שצריך לחזק אותו בדברי אמונה וביטחון, ולבסוף אמרו לו שהאניה שלו טבעה בים, ואמרו לחזו"א שהבית אפרים התעלה, והחזו"א אמר שזהו שקר, שלא יכול להיות שהבית אפרים התעלה משום שאיבד נכסיו, שחכם גדול כהבית אפרים לא התעלה מאיבוד ממונו ח"י.

ה' העירני ידידי הגאון המופלא ר' אלתנן עמנואל שליט"א שהגאון הגדול ר' מיכל זילבר שליט"א

שיעור הגאון הגדול רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א

נמסר לרגל היא"צ המ' לזקנו מרן רביה"ק בעל 'קהילת יעקב' זללה"ה

**בענין: מצות חפיפת הראש בחמין בע"ש (של כל שבתות השנה), ובע"ש חזון
בפלוגתת המ"ב והחזו"א אם שרי לחפוף ראשו עם סבון, ואם מותר
בשבת חזון להחליף באמצע השבת לבגדים מכובסים (לא לו הנוהגים ללבוש
בגדי שבת בשבת זו)**

הרמב"ם, אבל עכ"פ רש"י פירש שחמין מורידין לכלוך, וא"כ איך כתב הבה"ל שלא הוזכר בשום פוסק שחפיפת הראש היא בחמין, בזמן שזה גמ'.

ונראה דלק"מ, דגם הבה"ל מודה שאם אין נתר וסבון, שלפחות יחפוף בחמין, שגם זה עוזר להוריד הכלוך, אלא שס"ל להבה"ל שהיות ודרכם היה לחפוף בנתר, שוב אין ענין לחפוף גם בחמין, וסגי בצוננין, וסתם חפיפה היא בנתר, אבל בנדה שחז"ל אסרו לה לחפוף בנתר (בנדה ס"ו ב') משום דמקטף (נותק שער ומתבלבל וחוצץ, רש"י), אמרו שלכה"פ שתחפוף בחמין, אבל בע"ש שלא איכפ"ל שיהיה חציצה בשערות, דלא מצאנו בשום מקום שיש ענין לסרוק את השערות בע"ש, סגי בזה שיחפוף ראשו וזקנו בסבון עם מים צוננין, ולא בעינן חמין.

ג. ובה אמרתי ליישב הא דמבואר בהלכות ת"ב סי' תקנ"א סט"ז דבע"ש חזון יש מקילין לחפוף ראשו בחמין למי שרגיל בו כל שבת, וכתב ע"ז המ"ב אבל לא בזיף, סבון, ולכאורה קשה דחזינן כאן להדיא דבע"ש יש מצוה לחפוף ראשו בחמין, ואיך אומר הבה"ל בסי' ר"ס שלא הוזכר בפוסקין לחפוף בחמין בע"ש, אולם לפמ"ש"כ נחא דהא בשבת חזון המ"ב אוסר לחפוף בזיף, וא"כ לכה"פ שיחפוף בחמין, מיהו אכתי קצת צ"ע דהא הרמ"א בהלכות ת"ב לא התיר לחפוף בע"ש בחמין רק למי שרגיל בו כל ע"ש שבכל שבתות השנה, ואילו לפי הבה"ל כל ע"ש הרי א"צ לחפוף בחמין וסגי בסבון וצוננין, וצ"ל לפי המ"ב שהכוונה למי שרגיל כל שבת לא להקפיד על סבון, וסגי ליה בחמין, ולאיש כזה

א. הנה במצות רחיצה בע"ש יש ג' דרגות, הדרגא הגבוהה ביותר שהיא כמעט חובה הוא פניו ידיו ורגליו בחמין, וזה הובא ברמב"ם פ"ל משבת, ויליף לה מרבי יהודה בר אלעאי בשבת דף כ"ה ב' כך היה מנהגו של ריב"א שהיו מביאין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו וכו', יש עוד מצוה אך היא פחותה מהקודמת והוא חפיפת ראשו בע"ש, זה לא הובא ברמב"ם אבל הראשונים (המרדכי והשבלי הלקט) הביאוהו והובא בב"י ופסקו בשו"ע סי' ר"ס, וזה הראשונים למדוהו מדמצינו בהלל שהיה חופף ראשו בע"ש (בשבת ל"א א') ואבישי בן צרויה (בסנהדרין צ"ה א') ורבא שחפף ראשו בעיו"ט (בביצה כ"ז ב'), ויש רחיצת כל גופו, שזה לא מוזכר גם בשו"ע, אבל מוזכר בטור, והרמ"א הביאו בסי' ר"ס, וכתב הגר"א דמקורו הוא משבת כ"ה ב' נשיתי טובה, זה בית המרחץ, וסבר דאשבת קאי (שעה"צ אות ד').

ב. והנה בענין חפיפת הראש, הבה"ל בסי' ר"ס ס"א הביא שהב"ח העתיק בחמין, והבה"ל תמה עליו דלא נזכר בפוסקים חמין, ובכל מידי דמהני למיחף הראש סגי, ובזמן הגמ' היה דרכן ע"י איזו נתר וכדומה, וכדאי' בשבת דף נ' ב' ברש"י, עכ"ל, ולכאורה דברי הבה"ל תמוהים דהא אי' בנדה ס"ו ב' דנדה חופפת ראשה בחמין, ובאמת יש שם מחלוקת ראשונים בטעמא דמילתא, רש"י שם ס"ל דחמין גורמין להוריד הכלוך, וצוננין גורמין להקשות את השערות ואין לכלוכן עובר, אולם הרמב"ם (בפ"ב ממקואות הי"ח) כתב דהחמין גורמין שהשערות יהיו מסולסלות ולא מסובכות אחת בחברתה, ועי' בשו"ע יו"ד קצ"ט ס"ב שהעתיק את דברי

התירו בחמין, אבל א"כ קשה דאם אינו רגיל בסבון פשיטא שלא התירו לו בסבון, דהא כל ההיתר של הרמ"א הוא דוקא אם רגיל כל שבתות השנה בזה, וצ"ל בדוחק לפמש"כ, שמיירי באיש שרגיל להדר כל שבתות השנה ולחפוף ראשו בחמין ובסבון (אע"פ שאין ענין בזה לדעת הבה"ל) ובשבת חזון התירו לו רק בחמין אך לא בסבון, כדי למעט בתענוג בתשעת הימים וצ"ע.

ד. והנה ידוע שהחזו"א פליג אמ"ב שאסר בע"ש חזון לחפוף בסבון, ולדעתו ז"ל מותר אף בסבון, וכדהפסנו בקונטרס הזכרונות מאאמו"ר זללה"ה בסימן כ"ז אות ט', התיר לרחוץ כל ע"ש חזון גם בסבון למי שרגיל בו (דלא כהמ"ב סי' תקנ"א סקצ"ו) עכ"ל אאמו"ר מרן הגאון זללה"ה. ולכאורה כוונתו שהתיר גם בסבון וגם בחמין למי שרגיל בו כל שבת, וכדאסבר לו כמדומה מרן אאמו"ר זללה"ה שסבר שכל מה שהתירו לרחוץ, התירו עד הסוף, ולפי"ז החזו"א פליג בתרתי אמ"ב, חדא דלהמ"ב בכל עש"ק אין ענין לחפוף ראשו גם בחמין וגם בסבון, ולהחזו"א יש ענין, עוד פליגי בע"ש חזון אם התירו לחפוף ראשו גם בסבון, או רק בחמין, ויש לעיין במאי פליגי בע"ש חזון.

והנה יש לעיין בשבת חזון אם יש בו דיני תשעת הימים או דבשבת לא החמירו כלל, ונפק"מ, להנהיגין כדעת הגר"א וסייעתו להחליף בשבת חזון לבגדי שבת, והוא רוצה בשבת בבוקר להחליף עוד פעם לבגדים מכובסים (כגון שהוא שכח להכין בגדים לפני תשעת הימים), בכה"ג שהבגדים שלבש בכניסת השבת נקיים עדיין, ואין כאן כבוד שבת להחליף לבגדים מכובסים, אם נימא שבשבת אין דיני תשעת הימים מותר, ואם נימא דגם בשבת יש דינים אסור, והנה בב' מקומות מצינו בהלכות ת"ב שגם בשבת יש דיני תשעת הימים, חדא ברמ"א (בסי' תקנ"א ס"א) שכתב שנהגו לא להחליף בשבת חזון לבגדי שבת, אך שם באמת הגר"א וסייעתו פליגי ארמ"א (הובא במ"ב שם סק"ו) וס"ל דמותר להחליף לבגדי שבת, וע"ש בביאור הגר"א שהוכיח את זה, ובמעשה רב משמע שהגר"א נזהר להחליף את כל בגדיו לשבת גם בשבת חזון, ומשמע דסבר דאחרי שמותר, מצוה להחליף מדיני כבוד שבת וכדכתב הרמב"ם בפ"ל

משבת, וי"ל דבזה פליג הגר"א על הרמ"א, דלהרמ"א בשבת זו יש מדיני תשעת הימים, והגר"א ס"ל דכבוד השבת דוחה לתשעת הימים, אולם מצאנו בעוד מקום בהלכות ת"ב שגם בשבת יש מדיני תשעת הימים, והוא לגבי רחיצה מע"ש (בסי' תקנ"א סט"ז), דהנה ידוע דבתשעת הימים אסור לרחוץ כל גופו אפי' בצונן, וזה אסרו אפי' בע"ש לכבוד שבת, אפי' למי שרגיל בזה כל ע"ש, חזינן דבשבת גם החמירו חכמים דיני תשעת הימים, דהא רחיצה מע"ש הוא מדיני כבוד שבת, כדכ' הרמב"ם, ולא מצאנו שהגר"א חולק ע"ז,

אולם באמת אין מזה שום ראי', דידוע דבשבת יש שני דינים: כבוד, ועונג, עונג היינו לענגו בתבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם וכו', וכבוד היינו לכבדו בכסות נקיה, ושלא יהיה מלבוש של שבת כמלבוש של חול, לרחוץ פניו בחמין בע"ש, ולסדר שולחנו ולהציע מטתו, ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וכ"ז הוא מכבוד השבת, כדכתב הרמב"ם בפ"ל משבת, ונראה שדיני כבוד מתחלק לב' חלקים, החלק האחד הוא בשבת עצמו כגון ללבוש כסות נקיה, או בגדי שבת, שזה מצוה בכל השבת, וכדכתב המ"ב בסי' רס"ב סק"ח, וכן לסדר שולחנו ולהציע מטתו, הוא גם מצוה בכל השבת, וכדכתב הרמ"א שם ברס"ב ס"א, והחלק השני הוא להתכונן לשבת המלכה כאדם שהוא מייחל ומתכונן לפני בא אדם גדול, ולכן הוא מתעטף בציצית, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בע"ש ומתעטפין ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך, וכדכתב הרמב"ם שם, וזה שייך רק בע"ש, [דלכאורה להתעטף בציצית הוא רק בע"ש, ולא כל השבת], והאמוראים היו מתעסקין במלאכות שבבית, אע"פ שאין דרכם בכך, משום כבוד שבת, אחד פיצל עצים, אחד בישל או מלח וכו', כמוש"כ הרמב"ם, וזה ודאי ענין של התעסקות של ערב שבת,

והנה יש חידוש גדול במ"ב בהלכות שבת בסי' ר"ס סק"ד, דכתב שם על המצוה לרחוץ פניו ורגליו בע"ש, שבמדינותינו לא נהגו לרחוץ בע"ש רגליו, ואפשר שבמדינות שאין הולכים יחיפים, ואין הרגלים

מתמלאות אבק ועפר, ואין הדרך לרחוץ במים את רגליהם, אפשר שא"צ לרחוץ רגליו בע"ש עכ"ל בקיצור, למדנו מכאן ב' דברים חדא שכ"מ שהוא מכוסה ולא מתלכלך אין את המצוה של רחיצת פני"ו, כי כל המצוה לרחוץ פני"ו הוא משום שזה מגולה ומתלכלך, עוד יש ללמוד מדבריו שאם יש מקום בגוף שמצטבר בו לכלוך, מצוה לרחצו בע"ש, מדין רחיצת פני"ו, ולפי"ז מובן היטב הג' דרגות ברחיצה בע"ש, שהבאנו לעיל, רחיצת פני"ו הוא מדין כבוד השבת בעצמו, שלא יכנס להשבת כשהוא מנוול ומלוכלך, וזהו הדרגה הגבוהה ביותר והעתיקה הרמב"ם, והדרגה השניה היא חפיפת הראש, שגם הראש והזקן מגולים, אך אינם מתלכלכים כ"כ כמו פני"ו, ועי' בסנהדרין קי"א א' שאחד האמוראים הוכיח לתלמידו על שהוא חפף ראשו באמצע השבוע, משום בטול תורה, מבואר שלא היו חופפין ראשן באמצע השבוע, כנראה זה לא הפריע להם, ולכן הרמב"ם לא הביא את זה במצות רחיצה בע"ש, והדרגה השלישית היא רחיצת כל גופו, שהוא מכוסה בבגדים ואינו מתלכלך, ורק הרמ"א הביאו, ולפי"ז י"ל דרחיצת פני"ו ורחיצת כל גופו תרי מילי נינהו, רחיצת פני"ו שהוא מדין נקיון לכלוך הוא מדין השבת בעצמו, שיהיה נקי בשבת, אבל רחיצת כל גופו הוא מדין ע"ש, כי הרי גופו נקי, אלא שמי שמייחל לקראת המלך הוא רוחץ גופו, ולפי"ז א"ש היטב שרחיצת פני"ו בחמין התיר הרמ"א בע"ש חזון, כי הוא מדין כבוד השבת בעצמו, אבל רחיצת גופו הוא מדין כבוד ערב שבת, וערב שבת הוא תשעת הימים, ולא התירו.

ה. והנה בענין לבישת בגדי שבת בשבת חזון הרי הרמ"א אוסר והגר"א מתיר, ובאמת לכאורה דברי הרמ"א תמוהים מאד, דלכאורה ללבוש בשבת בגדי חול אין לך אבלות בפרהסיא גדול מזה, וזה לא גרע ממש"כ השו"ע ביו"ד סי' ת', דהרי אבל אסור בת"ת, דת"ת נחשב לדברים שבצנעה, ואסור לתת לאבל בזמן השבעה עליה, וכתב השו"ע דר"ת שהיה רגיל לקבל כל שבוע שלישי, כשישב שבעה, הגבאי לא קרא לו, כי הוא סבר שאבל אסור בד"ת, ועלה הר"ת מעצמו, ואמר שהיות והוא מקבל כל שבוע, אם הוא לא יקבל הו"ל אבלות בפרהסיא ואסור, ולכאורה ללבוש בשבת בגדי

חול לא גרע מזה, וכבר עמדו האחרונים ז"ל בזה, ונראה לכאורה דבזמנם הבגדי שבת היו נראים בדיוק כמו בגדי חול, וכן משמע ברמב"ם פ"ה מדעות ה"ט שכתב מלבוש ת"ח מלבוש נאה ונקי כו', ולא ילבש לא מלבוש מלכים שהכל מסתכלין בהם וכו', ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו כו' אלא בגדים נאים בינוניים ולא ישלשל טליתו מפני שנראה כגסות רוח, אלא בשבת בלבד אם אין לו להחליף, משמע לכאורה דאם יש לו להחליף בשבת, הר"ז כדמותו וכצלמו של בגדי חול, וע"ע בירושלמי פאה פ"ח ה"ד שבכו חברייא כששמעו את ההלכה שצריך שיהיה שני עטיפים א' לחול וא' לשבת, כי הם היו עניים ולא היה להם להחליף, ואמר להם ר' שמלאי לשנות, מבואר שלא היו רגילים להחליף כ"כ, גם משמע שהעטיפין שווין בדמותן, וצריך לפרש לפי"ז הא דמבואר בתוס' בב"ק ל"ז א' גבי מועד לשבתות ואינו מועד לחול דכתבו בשם הירושלמי שהשור לא מכיר את האנשים בשבת משום שהם לבושים במלבושים נאים אחרים, צ"ל שהם יותר נקיים, ואנשים הולכים בשבת בזהירות וניראים אחרת, אבל לא שצורת המלבוש היא אחרת, וכ"ה הלשון בירושלמי שם בב"ק פ"ד ה"ב דהוא חמי לון לבושין נקיים, ולכן הרמ"א לא חשש לאבילות בפרהסיא, אולם הגר"א חשש, ולבש בגדי שבת,

ויש לחקור בדעת הגר"א, ונראה דבזה פליגי המ"ב והחזו"א, המ"ב הבין שדעת הגר"א הוא שכל דבר שנוגע לכבוד השבת, ואם לא יעשהו פוגם בכבוד השבת, כגון בגדי שבת, שכל שבת הוא מחליף לבגדים מיוחדים לשבת ומקיים בזה דין "כבוד" כדכתב הרמב"ם, אם לא יחליף, הרי הוא פוגם בכבוד השבת, אבל אין ללמוד מכאן לחפוף בסבון, היות ואת הלכלוך הוא ניקה בחמין, והסבון בא לנקיון יותר יסודי, שאם לא יעשהו ודאי לא נחשב למלוכלך, ומה שהוא עושה זאת כל שבוע הוא מדין כבוד שבת של ע"ש שמייחל לבואו, ומכבדו ביתר שאת ומנקה בסבון, אבל מדין כבוד השבת עצמו אי"ז מוסיף שלא יהיה בזיון, ולכן אין היתר, דע"ש הוא עדיין תשעת הימים, ואילו החזו"א למד בדעת הגר"א דבשבת שבתשעת הימים אין שום סימן לתשעת הימים, ואין בו שום דינים, ולכן

כשרוחצים בע"ש חזון פני"ו הוא ודאי בשביל השבת בעצמו ואין שום ענין לחסוך בנקיון ולמנוע מסבון, ואדרבה אסור למנוע למי שרגיל בו, ובזה א"ש איך מלאו לבו להחזו"א זללה"ה לחלוק על המ"ב שאוסר לחפוף ראשו בע"ש חזון בסבון, והלא מקור המ"ב הוא מג"א והמג"א הביאו מהלבוש, וכל הפוסקים העתיקוהו, ולא ראינו חולק ע"ז, אבל לפמ"ש"כ הגר"א פליג ע"ז.

ו. והנה יש עוד ביאור הגר"א שלכאורה מבואר בדבריו כהחזו"א, בסי' תקנ"ד סי"ט לגבי ת"ב שחל בשבת, דפליגי הראשונים אם נוהג בו דברים שבצנעה, והרמ"א אסר לעשות בו דברים שבצנעה, והגר"א שם הוכיח דלא כהרמ"א וגם דברים שבצנעה מותר בו עי"ש, ולכאורה היינו טעמא כדאמרן שבשבת אין שום דינים וסימני אבלות על החורבן.

ז. ובזה אמרתי ליישב מאי דקשיא לן שנים רבות, דהנה החזו"א הנהיג בבית מדרשו וכן נוהגים אחריו כל תלמידיו ותלמידי תלמידיו שלא לקרוא בשבת חזון בהפטר בהניגון של איכה, שלא להזכיר סימני אבלות בשבת, ולכאורה תמוה והלא מנהג זה הוא מנהג קדום מאד והובא במג"א בסימן רפ"ב סקי"ד בשם הריב"ש, ולא הוזכר בשום פוסק שערער ע"ז, גם במעשה רב לא הוזכר שהגר"א לא נהג לקונן, וא"כ מהיכן שאב מרן החזו"א זללה"ה מנהג זה, אולם לדברינו הוא למד זאת מהגר"א, דהא לקונן על מת ודאי אסור בשבת, עי' ביו"ד סי' ת"א ס"ה שאפילו בחוה"מ אסור, דאפי' לבכות אסור בשבת כמבואר באו"ח סי' רפ"ח, וודאי כשמקונן חזון בניגון איכה זה מעורר לבכי, ואם הגר"א ס"ל דאסור למנוע עצמו מתשמיש המטה (אף שאי"ז ליל טבילה) בת"ב שחל בשבת, כדי שלא להראות שום סימן אבלות על החורבן בשבת, עאכ"כ שלא לקונן חזון בניגון של איכה ברבים, דהוי זילותא דשבתא, והיה ברי לו להחזו"א שהגר"א לא נהג לקונן.

ח. אמנם לענין הא דחקרנא בתחילת דברינו אם מותר באמצע שבת חזון להחליף בגדים מכובסים, אף כשהקודמין עדיין נקיים, מכל מה שכתבנו אכתי אין ראי' דשרי, דאף אם נימא שהחזו"א ס"ל דבשבת אין שום דינים, אכתי אין ראי' לגבי לעשות דבר שאין בזה

שום כבוד שבת, דכל הדוגמאות שמדבר הגר"א יש בזה תוספת כבוד, דבמלבוש שבת ודאי יש כבוד שבת, ובתוספת סבון של החזו"א גם זה מוסיף בנקיון והו"ל תוספת כבוד, ובתקנ"ד דאיירי על תשמיש המטה, גם בזה יש תוספת עונג שבת, כדכתב הרמב"ם בפ"ל משבת הי"ד, אבל אין ראי' על דבר שאין בו שום כבוד שבת, ולכאורה גם החזו"א מודה למש"כ המ"ב (בתקנ"ב סק"ג) בשם הרוקח שישב בדאבון נפש, וצ"ע, ובאמת שהגר"א עצמו ס"ל דבשבת אין שום דינים ואף דברים שאין בהם שום תוספת כבוד לשבת מותר לעשותן, דהא הגר"א בתקנ"ד איירי על כל דברים שבצנעה, גם על להושיט אצבעו בחמין, דהא גם רחיצה נכללת בדברים שבצנעה, ביו"ד סי' ת', ואם הגר"א מתיר, מתיר בהכל, (עי' מ"ב שם סקל"ט), מיהו לא ברירא לן אם החזו"א ס"ל שם בההיא דתקנ"ד כהגר"א, דהמ"ב שם מיקל כהגר"א רק בליל טבילה ע"ש, ולא שמענו שהחזו"א חולק בזה, דיתכן ששבת שחל ת"ב להיות בתוכה חמיר טפי.

ט. ומהא דהחזו"א אמר לאאמו"ר מרן הגאון זללה"ה לא להקל ללמוד בערב ת"ב שחל בשבת אחר חצות (קונטרס הזכרונות סי' כ"ז י"ז), אין ראי' לנידון דידן, דהתם הטעם שאסור ללמוד הוא משום דהתורה משמחת כמש"כ במ"ב בסי' תקנ"ג סק"ח, וזה גם הגר"א אולי מודה, שאין לעשות דברים המשמחים ביום זה.

י. וראיתי במהרי"ל דיסקין זללה"ה (קונטרס אחרון סי' ס"ג) שכתב ונסתפקתי לענין טבילת עזרא אי שרי בתשעת הימים, ועכ"פ בשבת ודאי יש להקל ע"ש, חזינו מדבריו לכאורה דבשבת אין דינים, אבל לכאורה אין להוכיח מדבריו אף לגבי אם אין שום תוספת בכבוד השבת דג"כ שרי, דיתכן דלהסיר זוהמת הטומאה בשבת קודש, הוא חלק מכבוד וקדושת השבת, וצ"ע בכ"ז.

[נמסר לאחר תפילת שחרית בנץ]

בבית מרן ה'דרך אמונה' זללה"ה ביום היא"צ]

עמק השבוע

גיליון עו

שנה ב

פרשת ראה תשפ"ה ודומים שאהריה

עיונים וביאורים במהות הימים בשבוע הבא
מאת הרב ג'ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גית ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

מהו ההפטרה בערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת בשנים שיש בהם פורים משולש

בק"ק פראנקפורט, ראה ספר זכרון חנוך, פראנקפורט תרפ"ב. עכ"ל. אבל בביאור הגר"א בשו"ע שם לא השיג על הרמ"א, ומשמע דס"ל כוותי. וצ"ע.

שו"ר דעד"ז הקשה השו"ת דברי מלכאל בח"ג סי' כ"ז וז"ל הנה הרמ"א בס"י תכ"ה כתב בהחלט בשם המנהגים דמחר חודש אינו דוחה הפטרת עניה סוערה אבל השמים כסאי דוחה לחד שיטה שהביא שם ושכן המנהג וכתב המרדכי הטעם והובא בב"י מפני שהשמים כסאי הוזכר בש"ס ולפ"ז קשה דהא גם מחר חודש נזכר בש"ס וכ"כ המרדכי להדיא דגם מחר חודש דוחה עניה סוערה משום שהזכרה בתלמוד והובא בב"י שם ולפלא שלא הביא הרמ"א דיעה זו והרי במרדכי והג"מ הובאו שני הדעות כאחד וכתב שבספרד נהגו שמחר חודש דוחה עניה סוערה וכו' וכ"נ דעת השו"ע בס"י תכ"ה ס"ב שכתב שאם חל ר"ח ביום א' מפטירין בשבת מחר חודש ולא כתב שום חילוק משמע דס"ל דאף בר"ח אלול הדין כן וזה שלא הזכיר כאן דמחר חודש נדחה מפני הפטרת שקלים וחודש י"ל שסמך על מ"ש זה בס"י תרפ"ה אבל על ר"ח אלול קשה דהא כתב שם מקודם לענין השמים כסאי ולא הזכיר מחר חודש ומוכח דס"ל שקוראים מחר חודש ואם כי אין בידי להכריע נגד מה שסתם הרמ"א והאחרונים שתקו לו אבל נלע"ד דבמקום שאין מנהג קבוע יותר נכון לקרוא מחר חודש דזה מפורש בש"ס. עכ"ל.

מדינא דגמ', א"כ זהו רק בראש חודש אב, אבל בערב ראש חודש אלול אין סיבה לדחות מחר חודש שהוזכר בגמ'. וכן לפי המהרי"ל ודעימי' דמפטירים בשמעו משום דכתיב בה "בחדשה ימצאונה", א"כ זהו רק בראש חודש אב, אבל בערב ראש חודש אלול אין להפטיר בעניה סוערה שלא הוזכר בה ענין דמחר חודש. אולם לפי משמעות דברי השו"ע שמפטירים בשמעו משום יסוד שאין מדלגין תלתא דפורענותא ושבעה דנחמאות בשום הפטרה אחרת כלל, א"כ פשוט שיש להפטיר בעניה סוערה ולא במחר חודש משום היסוד שאין מדלגין תלתא דפורענותא ושבעה דנחמאות בשום הפטרה אחרת כלל.

הנה עיין ברמ"א בס"י תכ"ה ס"ב דאיתא וז"ל אין דוחין עניה סוערה ולא שמעו משום מחר חדש. עכ"ל. הרי דהרמ"א פסק דמפטירים עניה סוערה ולא מפטירים מחר חודש. והנה הא מיהא לפי הגר"א ולפי המהרי"ל הדברים נראים קשים, דלמה מפטירים עניה סוערה במקום להפטיר במחר חודש שהוזכר בגמ', הא בערב ראש חודש אלול ליתא להסיבות הנ"ל לדחות ההפטרה שהוזכר בגמ'.

ובאמת ראיתי שיש חולקים בזה על הרמ"א, דעיין במנהגי חתם סופר דאיתא וז"ל כשחל ערב ראש חודש אלול בשבת כנראה נהג ליומר הפטרה מחר חדש, כן נראה ממה שפירש רבינו הפטרה זו בפרשת ראה, ראה חת"ס עה"ת, וכן נהגו

הנה בשנים המיוחדים שיש בהם פורים משולש וערב פסח חל להיות בשבת, ראש חודש אלול חל ביום ראשון בשבת.

והנה בשבת שלפני ראש חודש אלול יש נידון לגבי ההפטרה, האם להפטיר ב"מחר חודש" משום שראש חודש חל ביום ראשון, או האם להפטיר ב"עניה סוערה" משום שהיא מהשבעה דנחמאות. (הנה כיון דלפעמים ליתא להאי מאורע אלא לעתים רחוקות יתכן שיש ציבור שאינם יודעים מהו מנהגם בזה.)

והנה בהני שנים ראש חודש אב חל להיות בשבת וגם אז יש נידון במה להפטיר, האם להפטיר ב"השמים כסאי" משום שהוא ראש חודש או האם להפטיר ב"שמעו" שהוא מהתלת דפורענותא. והנה לפי הצד דמפטירין בהשמים כסאי בראש חודש אב שחל להיות בשבת משום שרק הוא הוזכר בגמ', א"כ לכאורה יש להפטיר במחר חודש שגם הוא הוזכר בגמ', משא"כ עניה סוערה לא הוזכר בגמ'. אבל לפי הצד דמפטירין השמים כסאי משום שהוא גם מעין הקריאה בתורה, א"כ לית סיבה להעדיף מחר חודש, דגם מחר חודש אינו מעין הקריאה בתורה. [לפי המהרש"א בפסחים דף מ ע"ב דמפטירין השמים כסאי משום שהוא תדיר, יל"ע מה חשיב תדיר מחר חודש או עניה סוערה, דהא קוראים עניה סוערה פעמים בשנה, דגם בפרשת נח קוראים עניה סוערה].

הנה לפי הגר"א בשו"ע דמפטירים בשמעו משום דדוחים השמים כסאי בראש חודש אב

בענין דעת הגר"א זי"ע לגבי ההפטרה בערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת

או בהשמים כסאי. ועיין בביאור הגר"א שביאר כל זה באר היטב, דבס"ק ה' ביאר דשיטת השו"ע היא דאין דוחין שבע דנחמאות בכל אופן, ובס"ק ו' ביאר דהרמ"א חולק משום דהשמים כסאי הוא דינא דגמרא. לפ"ז נמצא דכיון דהרמ"א כתב דנוהגים במדינות אלו להפטיר בהשמים כסאי

דפורענותא או נחמאות. השו"ע בסעיף א' הזכיר ראש חודש אלול שחל להיות בשבת וכתב דמפטירים בעניה סוערה, ובזה כתב הרמ"א דבמדינות אלו נוהגים להפטיר בהשמים כסאי. ואח"כ הרמ"א הזכיר ראש חודש אב שחל להיות בשבת, והביא בזה ב' דעות אם להפטיר בשמעו

עיין באו"ח סי' תכ"ה ס"א וס"ב שהוזכרו ארבע אופנים שיש להסתפק מהו ההפטרה בראש חודש אב ובראש חודש אלול, דהיינו כשראש חודש אב ואלול או ערב ראש חודש אב ואלול חלים בשבת, האם מפטירים בשל ראש חודש או מחר חודש כשאר חדשים או האם מפטירים בהפטרות

א"כ נוהגים במדינות אלו לסבור דאי אפשר לדחות דינא דגמרא. וא"כ קשה מאד איך המשיך הרמ"א והביא הדעה דבראש חודש אב מפטירים בשמעו, הרי אי אפשר לדחות דינא דגמרא, לזה ביאר הגר"א בס"ק ז' דשאני ראש חודש אב דמדינא דגמ' נדחית השמים כסאי מפני פורענותא דראש חודש אב, לכן שפיר מפטירים בשמעו. אבל א"כ איך השמין הרמ"א והביא הדעה דבראש חודש אב מפטירים בהשמים כסאי, לזה ביאר הגר"א בס"ק ח' דאה"נ שיטה זו היא קשה מאד ומיוסדת על טעות סופר. נמצא דלהגר"א בכל אופן אי אפשר לדחות דינא דגמ', ולכן מפטירים השמים כסאי בראש חודש אלול, ולא משום איזה טעם אחר כגון הטעם של עוד אחרונים משום דהשמים כסאי גם כולל פסוקי דנחמא, והא דמפטירים בראש חודש אב בשמעו הוא משום דזהו גופא מדינא דגמרא.

והנה בסעיף ב' מבואר ברמ"א דבין בערב ראש חודש אב שחל להיות בשבת ובין בערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת דמפטירים

בפורענותא או נחמא ולא במחר חודש (אלא דראש חודש אב אינו יכול לחול ביום ראשון), והנה כל זה קשה מאד לכאורה, הרי אי אפשר לדחות דינא דגמ', ומחר חודש הוא דינא דגמ', ובשלמא הא דמפטירים בשמעו ולא במחר חודש אפשר לומר דגם זה חשוב מדינא דגמ', דהא מבואר ברמב"ם בפהמ"ש במגילה דגם הפטרת מחר חודש חשיב הפטרת ראש חודש, וא"כ אם מבואר בגמ' דהפטרת פורענותא דוחה הפטרת ראש חודש אב, אפשר דזה גם כולל דהפטרת פורענותא דוחה מחר חודש, אבל הא דמפטירים בעניה סוערה ולא במחר חודש נראה תמוה, הא מבואר בכל דברי הגר"א הנ"ל דאי אפשר לדחות דינא דגמ', וא"כ איך דוחים מחר חודש מפני עניה סוערה. והגר"א לא כתב כלום על דברי הרמ"א הנ"ל בסעיף ב'. וצ"ע.

הנה עיין לקמן שנביא כמה ביאורים בעז"ה להא דמפטירים עניה סוערה בערב ראש חודש אלול, אבל הכל לא יועיל אליבא דדיוק לשון הגר"א,

דאם יש איזה סיבה דעניה סוערה יכול לדחות דינא דגמ' איך לא התייחס הגר"א להסביר למה עניה סוערה אינו יכול לדחות השמים כסאי מאותה סיבה. לדוגמא, אפשר היה לומר דכמו שזה חשוב מדינא דגמ' דשמעו דוחה השמים כסאי הוא הדין שזה חשוב מדינא דגמ' דעניה סוערה דוחה מחר חודש, ד"ל דלדין ע"פ הפסיקתא ג' דפורענותא וז' דנחמא הוה הכל סדר אחד דהפטרות מחמת האבילות על ירושלים, ועד שגומרים סדר הנחמה לא נגמר האבילות, וא"כ גם כל ההפטרות דנחמה נכללו בהא דאיתא בגמ' דפורענותא דראש חודש אב דוחה השמים כסאי.

אבל מלבד דנראה שאין זה מדויק בלשון הגר"א, גם יש להעיר דא"כ גם כשראש אלול חל בשבת יש לעניה סוערה לדחות השמים כסאי, אא"כ שאני השמים כסאי ממחר חודש דהשמים כסאי כולל פסוקי דנחמא, אבל הגר"א לא הזכיר זה. סוף דבר, לדעת הגר"א עדיין צ"ב למה מפטירים עניה סוערה בערב ראש חודש אלול ולא מחר חודש.

ביאורים להא דמפטירים בעניה סוערה בערב ראש חודש אלול

הנה למעשה מבואר ברמ"א דבערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת מפטירים בעניה סוערה. ויש להסביר זה בכמה אופנים:

(א) הנה לפי שיטת השו"ע הנ"ל דמפטירין בעניה סוערה בראש חודש אלול שחל להיות בשבת משום שיש יסוד שאין מודלגין תלתא דפורענותא ושבעה דנחמא בשום הפטרה אחרת כלל, הכא נמי י"ל דבערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת דמפטירים בעניה סוערה מחמת הא יסוד.

(ב) עיין במשנה במס' מגילה דף כט ע"א דאיתא לכל מפסיקין בראשי חדשים בחנוכה ובפורים בתעניות ובמעמדות וביום הכיפורים, ועיי"ש ברמב"ם בפהמ"ש דאיתא וז"ל וכן בראשי חדשים וחנוכה יהיו הפטרות מענין הזמן ומפסיק ענין הסדר כמו שיתבאר וזהו ענין אמרם לכל מפסיקין וכו' שבת שבתוך חנוכה מפטירין בנרות בזכריה, ואם חל יום ראשון מחנוכה ביום שבת שיהו בחנוכה שתי שבתות שבת ראשון מפטירין בנרות בזכריה ושינייה בנרות שלמה, ואם חל יום פורים בשבת תהיה ההפטרה פקדתי את אשר עשה עמלק, וכן אם יחול ר"ח בשבת מפטיר והיה מדי חדש בחדשו ואם יחול ביום ראשון הפטרה מחר חדש וזהו ענין אמרו לכל מפסיקין לראשי חדשים לחנוכה ולפורים וכן לתעניות ולמעמדות מפטירין מענין תעניות ומעמדות לא מענין סדר אותה שבת. עכ"ל. וכן עיין במאירי שם דאיתא וז"ל לכל מפסיקין פירושם לכל ענין שאירע בשבת מפסיקין בהפטרות סדר היום ומפטירין בענין המאורע לראשי חדשים שמפטירין בהשמים כסאי או במחר חדש. עכ"ל. הרי מבואר מדברי הרמב"ם

והמאירי דהפטרות מחר חודש נכלל בהא דאיתא במשנה ד"מפסיקין בראשי חדשים".

והנה העירונ' דלפ"ז מבואר ד"המאורע" דקריאת הפטרת מחר חודש הוא ראש חדש, ולא ערב ראש חדש, וא"כ נמצא דהמאורע דהפטרות מחר חדש הוא מה שיהא ביום המחרת.

ועיין במדרכי על מגילה אות תתל"א דאיתא וז"ל כתב רבינו משולם חתן שחל להיות בר"ח מזקנים אתבונן מפטיר בשל ר"ח שכן יש בתשובתו שאלתי שבתו של חתן אם היה מארבע פרשיות הללו במה מפטירין והשיבני רבותי שבגרמייזא להפטיר של פרשה וכן היה מעשה בימי הקדוש ר"י והורה להפטיר בשל פרשה שהפטרות של פרשיות כתובות בתלמוד ואילו הפטרה של חתן לא מצינו בתלמוד אלא שמחה בעלמא, ואשתקד ישבו זקני קהלנו ונתיישבו בדבר ונמנו וגמרו שלא לדחות הפטרות נו"ע אר"ק שד"ש הואיל ופסקה רב כהנא ויש סמך מדברי רבותינו ומהתם מצינו למידק אם אירע הפטרת חתונה בער"ח מפטירין מחר חדש משום שהיא כתובה בתלמוד וכו', וכתב בספר או"ז דמעתה יש ללמוד דכ"ש שאין דוחין הפטרת ר"ח גופיה מפני הפטרת חתן. עכ"ל. והנה יל"ע מהו הכל שכן של האו"ז, הרי מחר חודש הוזכר בתלמוד כמו השמים כסאי, ולמה יותר פשוט דאי אפשר לדחות הפטרת השמים כסאי מלדחות מחר חודש. ועד"ז עיין בדרכי משה באו"ח סימן תכ"ח דאיתא וז"ל אם חל ר"ח בד' פרשיות כתוב במנהגים שלנו שמפטירין בשל פרשה וכל שכן כשחל ר"ח ביום א'. עכ"ל. וקשה כנ"ל, דמהו הכל שכן. והנה אפשר לומר דהכל שכן הוא דהפטרות השמים כסאי עדיף משום דהוי מעין הקריאה ומעין

המאורע, משא"כ מחר חודש דרק הוי מעין המאורע, אבל מלשון האו"ז לכאורה משמע שמטעם אחר הפטרת השמים כסאי עדיף, דהפטרות השמים כסאי חשיב "הפטרות ראש חודש גופיה", דהיינו י"ל דשתי ההפטרות חשיבי הפטרות של ראש חודש, וכמו דמוכח מדברי הפהמ"ש הנ"ל דהא שתי ההפטרות נכללו בהא דאיתא במשנה ד"מפסיקין בראשי חדשים", אלא דהפטרות השמים כסאי היא הפטרה של ראש חודש שקוראים ביום ראש חודש עצמו, והפטרות מחר חודש היא הפטרה של ראש חודש שקוראים בערב ראש חודש, לפני עצם המאורע, וכיון שקוראים השמים כסאי ביום המאורע עצמו לכך הוי עדיף ויותר קשה לדחותו.

הנה לפ"ז י"ל דעניה סוערה עדיף ממחר חודש, דעניה סוערה הוא מעין המאורע ביום המאורע עצמו (דכל הני הפטרות שייכות לכל התקופה), משא"כ מחר חודש דהוי מעין המאורע לפני המאורע.

(ג) עיין בשו"ת בית יצחק או"ח סי' מ"ג שביאר באופ"א הא דמפטירים בעניה סוערה בערב ראש חודש אלול וז"ל קריאת שבע דנחמא עדיפא מתדיר מצד קדושת דברי הנביאים המדברים מנחמת ירושלים דעתיד לבא וכמ"ש הר"ן במגילה פרק בני העיר בטעם שכתב האלפס בחנוכה בנשיאים ומפטירין בנרות דזכריה ואי מקלעי שתי שבתות שבת ראשונה בנרות דזכריה ובשבת שניה נרות דשלמה וכתב הר"ן אע"ג דנרות דשלמה קדימו אפ"ה עדיפא לן נרות דזכריה משום דנבואת העתיד נניחו ומצד דנבואות אלו קדוש לנו יותר מצד נחמות העתיד אזלינן בזה כפי הגמרא במנחות דף מ"ט וכו'. עכ"ל.

(ד') עוד יש להסביר בזה ע"פ הא שיש לחקור מהו הקשר בין תוכן הפסוקים בשמואל שקוראים בהפטרות מחר חודש לעצם המאורע דמחר חודש.

והנראה בזה, דהנה בהפטרות מחר חודש יונתן עשה ממש ההיפך מקטרוג הלבנה, דעיי"ש דכתיב "ויהי אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות הלא ידעתי כי בחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמן, כי כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה לא תכון אתה ומלכותך ועתה שלח וקח אתו אלי כי בן מות הוא, ויען יהונתן את שאול אביו ויאמר אליו למה יומת מה עשה וגו', הנער בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו עד דוד הגדיל, ויאמר יהונתן לדוד לך שלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם ד' לאמר ד' יהיה ביני ובינך ובין זרעי ובין זרעך עד עולם".

הרי דבעצם יונתן היה יכול למלוך אחרי שאול, ואפ"ה לא קינא בדוד אם ימלוך, והיה אחדות גמורה בין דוד ויונתן, וזהו תיקון גמור לסיבת פגימת הלבנה.

לפ"ז י"ל דמט"ו בחודש שעבר עד סוף החודש הלבנה נתמעטה יותר ויותר, ועכשו בסוף החודש נתמעטה לגמרי, ולזה אנו קוראים האי הפטרה, ויש בזה סיבה לתיקון פגימת הלבנה, וכיון שנתקן, מעתה הלבנה יכולה לבוא למילואה, ולכן אומרים מחר חודש, דממחר הלבנה תתחיל לעלות, כי עתה היתה תיקון לסיבת הפגימה. וא"ש.

ויש להוסיף, דלפ"ז נמצא דיונתן תיקן הסיבה לפגימת הלבנה עיי"ש שהסכים לייסד מלכות בית דוד, והנה מלכות בית דוד במיוחד היא סמל

לחידוש הלבנה, דעיי"ן במס' ר"ה דף כה ע"א דאיתא אמר ליה רבי לרבי חייה זיל לעין טב וקדשיה לירחא ושלא לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים, [ועיי"ן ברמ"א באו"ח בסי' תכ"ו דאיתא וז"ל ונוהגין לומר (בקידוש לבנה) דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמוהו וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר שמש ומגן ה', ולכן עושין שמחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת שמחות נשואין, וא"כ א"ש לומר דתיקונו של יונתן מישך שייכי לתיקון וחידוש הלבנה.

שו"ר בכתבי הרמ"ע מפאנו מאמר מעין גנים חלק ראשון דאיתא וז"ל ודע כי יש לחידוש הלבנה יחס וקשר אמין עם אהבת דוד ויהונתן עד שאין להפליא אם אנו דוחין עפ"י הראיה והגמ' הפטרת השבוע בשביל מחר חדש דלא גרע משבע דנחמתי, והנך דלפניהן ולאחריהן שהוקבעו לאומן עפ"י הפסיקתא וטעם מחר חדש הזמנה אל החדוש, ועוד הוא כטעם כי נפלת קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי. עכ"ל.

[הנה לפ"ז י"ל דעבודת היום בערב ראש חודש היא לעבוד להיות שמח בחלקו, ולא לקנא מאחרים שעולים למעלה באיזה בחינה, וזהו תוכחה שיקבל ע"י שמיעת הפטרת מחר חודש. ועי' בכתב סופר לדברים פט"ו פ"ד דאיתא וז"ל וזה בטבע האדם שלא ישמח בחלקו שמבקש תמיד יותר ויותר ואינו עשיר. עכ"ל. ועי' בשל"ה בשער האותיות אות ס' סיפוק (א') דאיתא וז"ל מידה של הסתפקות היא אבן יקרה כתר ועטרה, אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא, בעולם הזה אשריו כי הוא עשיר, כהא דתנן איזהו עשיר השמח בחלקו, מה שאין כן הבלתי מסתפק לעולם הוא חסר, כמו שאמרו רבותינו

ז"ל (קה"ר א'י"ג) אין אדם מות וחצי תאוותו בידו, יש לו מנה מתאוה מאתים, ועל כן מרבה נכסים מרבה דאגה, כי ביותר שמרבה נכסים ביותר מרבה דאגה, כיצד, תמיד מה שבידו היא חצי תאוותו ומתאוה עוד כהנה, נמצא בשיש לו מנה אינו דואג אלא להמציא עוד מנה, וכשיש לו מאתים דואג לעוד מאתים, וכן לעולם, נמצא מבואר המרבה נכסים מרבה דאגה, אבל השמח בחלקו וממה שחננו השם יתברך, יאכל הן רב הן מעט ומספיק לו בטוב, נמצא הוא לעולם עשיר, ולענין מעלות טובות, לא יתאוה ממעלת הסיפוק כמה מעלות טובות, לא יתאוה ולא יחמוד ומכל שכן שלא יגזול ולא יאנה את חבריו, ויהיה משאו ומתנו באמונה, ולא ימלא רצון היצר הרע שרוצה תמיד בריביו, ואין ריביו אחר ריביו אלא למעט, וכדפירשנו כי מרבה דאגה. עכ"ל.]

הנה לפ"ז נמצא דבערב ראש חודש אב אין לנו להפטיר בהפטרות מחר חודש, דבהאי ראש חודש שבו מות אהרן הכהן יש בחינה דליכא תיקון לפגימת הלבנה. ויש להעיר דאח"כ בגלותנו לא מפטירים בהפטרות מחר חודש בערב ראש חודש אב, דכפי החשבון לא משכחת לה ראש חודש אב ביום ראשון. ואפילו אם היה משכחת לה הרי מבואר ברמ"א כנ"ל דהפטרות "שמעו" היה דוחה הפטרת מחר חודש.

והנה לפ"ז אפשר שיש להוסיף דגם בערב ראש חודש אלול אין לנו להפטיר בהפטרות מחר חודש, דבראש חודש אלול שעדיין לא הגענו ל"נחמה", עדיין יש איזה בחינה דליכא תיקון לפגימת הלבנה, וא"כ עדיין אין להפטיר בהפטרות מחר חודש, וי"ל דלכך מבואר ברמ"א דקוראים הפטרת עניה סוערה בערב ראש חודש אלול (כדי להגיע לתיקון), ולא הפטרת מחר חודש.

מה הדין אם הפטירו במחר חודש בערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת

דעי' במטה אפרים בסי' תקפ"א ס"ה דאיתא וז"ל אם חל ראש חדש אלול יום ראשון שלו בשבת וכו' מפטירין השמים כסאי ודוחין הפטרת עניה סוערה וכו' ואם חל ראש חדש אלול ביום ראשון ושני אין מפטירין בשבת שלפני ראש חדש פרשת מחר חדש אלא מפטירין הפטרת הפרשה של שבוע זו שהיא עניה סוערה והפטרות מחר חדש נדחית לגמרי, ואם כשחל ראש חדש בשבת טעה ואמר עניה סוערה אם עדיין לא ברך ברכות של אחריה יאמר גם כן השמים כסאי ויברך לאחריה ואם כבר ברך וזכור אחר כך יאמר השמים כסאי בלא ברכה. עכ"ל. הרי דגם שם כתב ככל דבריו בשערי אפרים, אבל עיי"ש באלף למטה שהוסיף בזה וז"ל ואם אירע כן כשחל ר"ח יום א' וטעה וקרא בשבת פרשת מחר חודש צריך עיון ואפשר דגם בזה אין לחזור, ויקרא אח"כ עניה סוערה בלא ברכה ואפשר שישלימנה ג"כ בפרשת כי תצא. עכ"ל.

הוא יוצא מן הכלל (מטעם הכרזה), אבל לפי הרא"ש מחר חודש היא הפטרה רגילה מעין המאורע, ואין סברא להחמיר בה יותר משאר הפטרות.

והנה עיי"ן בשערי אפרים שער ט' סעיף כ"ג דאיתא וז"ל ראש חודש אלול שחל בשבת נוהגין במדינות אלו להפטיר השמים כסאי והפטרות עני' סוערה נדחית אעפ"י שהיא משבע דנחמתי וכו' ואם טעה והפטיר ב"ה עני' סוערה וכבר בירך יאמר ההפטרות השמים כסאי בלא ברכה, ואם חל ר"ח אלול בא' בשבת אומרים עניה סוערה ונדחית הפטרות מחר חודש. עכ"ל. הרי דרק ביאר הדין בדיעבד כשר"ח אלול חל בשבת, והפטיר עניה סוערה במקום להפטיר השמים כסאי, אבל לא ביאר הדין בדיעבד בציור דידן כשערב ר"ח אלול חל בשבת, והפטיר מחר חודש במקום להפטיר עניה סוערה.

אבל שו"ר בס"ד שהוא גם חקר בציור דידן,

הנה ראינו דמבואר ברמ"א דמפטירים בעניה סוערה בערב ראש חודש אלול שחל להיות בשבת. והנה יל"ע מהו הדין אם הפטיר במחר חודש, האם יוצא בדיעבד.

והנה לפי הצדדים בפוסקים דאם אינו מפטיר בג' דפורענותא וז' דנחמתי דאינו יוצא בדיעבד א"כ לכאורה פשוט דאם הפטיר מחר חודש דאינו יוצא בדיעבד, דהא אם היה סברא לחלק ולומר דמחר חודש שאני א"כ היה לן להפטיר לכתחילה במחר חודש.

אבל עדיין יש לחקור בזה לפי הצדדים דאם אינו מפטיר בג' דפורענותא וז' דנחמתי דיוצא בדיעבד, מהו הדין אם הפטיר במחר חודש, האם גם בזה יוצא בדיעבד. ואפשר לומר דשאני מחר חודש דאינו מעין הקריאה, וא"כ אם הדין הוא דלא מפטירים בו אז אינו יוצא בו אפילו בדיעבד, אבל זהו רק להמאירי ודעמי' הסוברים דמחר חודש

ציבור שיש להם שמואל הכתוב ב"קלף"

ולית להו ישעי' הכתוב ב"קלף"

האם יפטירו במחר חודש או בעניה סוערה

יותר משפיכת הדיו דלא חשיב כתיבה ומשום כך סובר מרן הגר"ש אלישיב ז"ל כי בבית כנסת שעדיין לא זכו לכתוב נביאים ישתמשו בתנ"ך ישן הנדפס בדפוס שדווקא הנייר על אותו של עופרת ולא בחומש הנדפס במכונות חשמליות בצילום ואופסט, וליישב מנהגם של קהילות רבות בישראל שקוראים מתוך ספרים הנדפסים יש לציין מה שכתב בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' נ"א) שקריאת ההפטרות בזמנינו אינה אלא מנהג אפשר דכו"ע מודים שאפשר להקל בהלכות אלו ובהערות למס' גיטין בשם מרן עט"ר ז"ל מובא טעם דאפשר דמה שיוצאים יד"ח הפטרה בקריאה בע"פ משום דבימינו כבר בטלה הגזירה שמחמתה התקינו הפטרה במקום קריאת התורה בכ"א פסוקים ואינו אלא להמשיך המנהג ומהני בע"פ וכו', תבנא לדינא, ראוי לבית כנסת לכתוב נביאים כדן כדי לצאת בהם ידי חובת קריאת ההפטרות, הגם שהט"ז והמג"א ישובו המנהג שדפוס נחשב כתיבה הרי דפוס דידן אינו חשיב כתיבה, בשעת הדחק עדיף ספרא דאפטרותא ע"פ ספרים שנדפסו בבתי דפוס דידן, ביהכנ"ס שרגילים לקרוא בנביא ואירע שלא הי' לפנייהם נביאים צריכים להמתין שיביאו נביא ממקום אחר ולא לקרוא ההפטרות מחומש ואין חשש טירחא דציבורא, ביהכנ"ס שאין בו נביאים שנכתבו כדן ראוי לקרוא ההפטרות מתנ"ך שנדפס בדפוס עופרת ולא באופסט. עכ"ל.

[ועיין בתשובות והנהגות ח"ה סימן פ"ב דאיתא וז"ל ואנן בבית הכנסת שלנו מקפידים לקרוא בהפטרות הכתובה כס"ת וכשאין לנו ס"ת מנביאים אין אנו מפתירים מחומש או תנ"ך הנדפס היום שהם ע"י כח האלקטרי וצילום ואי"ז מכח גברא אלא יש לנו תנ"ך בדפוס מלפני יותר מג' מאות שנה שאז הדפיסו מכח גברא ובו דוקא אנו קורין. עכ"ל. (ועיין בשו"ת שבט הלוי ח"ב סי' קמ"ג.)]

בנביא שאינו של קלף הוא משום עת לעשות לה' ואם יש נביא של קלף אסור לקרות הפטרה בתנ"ך המודפס מ"מ כיון שצריך להמתין על נביא של קלף הרי זה כמו שאין נביא של קלף, אך מו"ח מרן הגר"ש אלישיב ז"ל אמר שדבריו נאמרו בשעתו שנביא הכתוב על קלף לא היה מצוי משא"כ בימינו שאכשר דרא ולהרבה בתי כנסיות יש נביא הכתוב על קלף הוי כקבלו עליהם וחייבים לבזבז קצת זמן כדי לקרוא בהם. עכ"ל.

הנה עפ"ז יש להסתפק קצת היכא שיש לציבור שמואל הכתוב ב"קלף", ולית להו ישעי' הכתוב ב"קלף", האם יש להו להפטיר בעניה סוערה בלי קלף, או האם יש להו להפטיר במחר חודש עם הקלף (כיון שנתבאר לעיל שיש חולקים על הרמ"א ונוהגים להפטיר מחר חודש בהאי שבת).

הנה לגבי כל הנ"ל, יל"ע אם יש בזה חילוק בין אם יש להו ישעי' בדפוס ישן (שנדפס מכח גברא) או אם רק יש להו ישעי' בדפוס חדש, דאם יש רק יש להו ישעי' בדפוס חדש יש יותר צד להפטיר במחר חודש (אולי אף נגד מנהגם), דעי' בשו"ת ישא יוסף ח"א סימן ס' דאיתא וז"ל העיר מרן עט"ר (הגר"ש"א ז"ל) דיש לעיין דאף אם נסבור כדעת המג"א והט"ז שדפוס חשיב כתיבה יש לדון במכונות דפוס כהיום שנעשה הכל באופן אוטומטי ואין בזה כח גברא האם חשיב כתיבה ויתירה מזו כאשר ההדפסה היא ע"י צילום ואופסט שבהם ליכא דחיקת הנייר על ידי האותיות מי יאמר דחשיב הדפוס ככתיבה, וכבר נדפסה הערה זו בשיעורי מרן ז"ל למס' גיטין דף ס ע"א שהדפוס של ימינו אין לזה דין כתב מהאי טעמא, וכשזכיתי לדון בדברים אלו לפני רבינו הוסיף ע"פ הירושלמי גיטין פ"ב ה"ג שדורש וכתב ולא חקק וכתב לא מטיף כתב לא השופך והרי אין בדפוס של ימינו

עיין בחשוקי חמד במס' מגילה דף כג ע"א דאיתא וז"ל כתב המשנ"ב סימן רפ"ד סק"א בשם הלבוש תמהתי על שלא ראיתי נוהגין לכתוב ההפטרות כדן ספר כי היה נ"ל שאין יוצאין כלל בקריאת ההפטרות בחומשים הנדפסים כיון שאין נכתבין בכל הלכות הס"ת או מגילה והט"ז והמג"א יישבו המנהג אך לכתחלה בודאי ראוי ונכון שיהיה לכל צבור נביאים שנכתבין בקלף כדן שאז גם השמות נכתבים בקדושה משא"כ כשהוא על הנייר הנדפס וכן הנהיג הגר"א בקהלתו וכתע נתפשט זה בהרבה קהילות ישראל ואשרי חלקם, ויש להסתפק כאשר יש באפשרות הבית הכנסת להשיג נביא מבית כנסת אחר אך הוא כרוך בטרחא דציבורא כיון שצריכים להמתין עד שיגמרו שם את הקריאה כמה זמן יש להמתין עבור זה, תשובה מצינו ביומא דף ע' ע"א שהכה"ג היה קורא ביוהכ"פ בעשור של חומש הפקודים בע"פ לפי שאין גוללים ס"ת בציבור מפני כבוד הציבור ופרש"י מפני כבוד הציבור שיהיו מצפין ודוממין לכך וא"כ כל שכן בענייננו שאין זה ראוי להטריח זמן רב את הציבור שיהיו דוממין ומצפין עד שיביאו את הנביא דאם עוברים על האיסור לקרוא דברים שבכתב בע"פ בשביל כבודם כל שכן קריאת הפטרה מתוך החומש שהט"ז והמג"א מתירים וכו', אך בכל זאת קצת זמן יש להטריחם למטרה זו והכל לפי הקהל וכעין זה נשאל הדבר שמואל סימן קנ"ה כמה זמן להמתין עד שיביאו העטרה לס"ת והשיב דבר זה מסור ללב חכמי העיר והקהילה ההיא לדון באותו פרק ובאותו מקום כפי משך זמן השהייה וכפי הזרות הנראית לעיני ההמונים העם הן בטורח המתנת הציבור בביטול תורה ותפילה והן בהוצאת הס"ת מבלי עטרה מי נדחה מפני מי, ובשו"ת זכר יהוסף סימן ל"ו כתב שאין להמתין על נביא של קלף ואף שמה שמותר לקרות

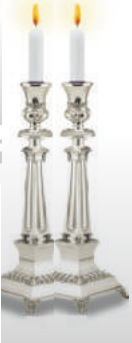
אותלחופת
עימוד שוהפך טקסט ליצירה
05276-74041
otl74041@gmail.com

הפצה כספים ושיעור ספרים
י. בלוי
עד הבית

החלוקה הגדולה של ספרי המחבר
בתי כנסת, מדרש, כוללים וישיבות, ואוצר הספרים
זכאים לקבל ספרים בחינם, וללא עלות משלוח
המלאי מוגבל! הזריז נשכר!

לפרטים ניתן לפנות למוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33 • bloyseforim@gmail.com
כמו"כ ניתן לרכוש את הספרים בתשלום סמלי

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל
ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל

זמני הדלק"נ שבת מוקדם פרשת ראה

ירושלים: 6:56 מוקדם: 6:46

בני ברק: 7:11 מוקדם: 7:01

מודיעין עילית: 7:05 מוקדם: 6:55

חיפה: 7:06 מוקדם: 6:56

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

דברי חיזוק בלימוד בזמנים מיוחדים ובזמני רפיון שישי שבת ומוצ"ש וגדולת יום השבת לקראת תחילת זמן אלול ימי הרחמים והסליחות הבעל"ט

לו יותר מזהב ומפז - ת"ח בשם ספרי מוסר, עכ"ל של הקהלת יו"ט. כתב בתנא דבי אליהו רבה פכ"ו (אות כ"ב) מכאן שמעת שקדושת הקב"ה וקדושת שבת וקדושת ישראל חשובות כאחד ע"כ ע"ש. ובפירושו טובי חיים על התדב"א שם על וקדושת שבת וז"ל: וכתב בספר מדרש פנחס דיזהר האדם אחר שבת ויור"ט ואחר תפילה בכוונת הלב שלא לדבר בדברי עולם. וכמה לא עלתה להם לטובה כי נופל פתאום מאיגרא רמה לבירא עמיקתא ח"ו. וגם הזהיר מאוד שלא ליסע במוצש"ק.

והכתב בספר חרדים דע כי כל יום ויום הוא לקראתך הוא נסיון חדש לך. שכך אמרו וז"ל בכל יום מתחדש יצרו של אדם עליו. לכן מתחילת כניסת היום השכם והערב לביתו של הקב"ה והתחנן לו שיהיה בצרת נסיוןך שלא תכעיסנו תכנס לשלום ותצא לשלום. וכן בתחילת השבוע כמו שסדרו בהבדלה באמירת (רבנו של עולם דאח"כ) החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ופשע. וכן בתחילת החודש. וכן בתחילת השנה. וע"ז נאמר אשרי אדם מפקד תמיד עכ"ל. ואיתא באבות פ"ג רבי חנינא בן תרדיון אומר שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה הרי זה מושב לצים שנא' ובמושב לצים לא ישב, אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה שכינה שרויה ביניהם כו' מגין שאפילו אחד כו'. וצריך ליזהר תמיד שלא לעבור על משנה זו שלא לעסוק בשיחה בטילה לעולם. ולכן צריך ליזהר גם במוצאי שבת תיכף אחר הבדלה והזמירות לעסוק בתורה ומצוה ויראת שמים ולא בשיחה בטילה ח"ו. ולא לשמוע להיצה"ר שמפתה אותו לעסוק בשיחה בטילה ח"ו או בדברים שאפשר בלעדם. ומעלה בדעתו כי עתה אין הזמן גרמא לעסוק בתורה בקביעות.

צריך לידע כי כן דרכו של היצה"ר בכל מקום שיוכל לקנות שלימות הרבה מתגבר עליו מאוד שלא להניחו. וכן במוצאי שבת דיכול לקנות שלימות מקדושת השבת על כל השבוע על ידי תורה ועבודה כנ"ל מתגבר יותר ח"ו. וכתב בספר חסידים סימן ז' דכל דבר שקשה לו לאדם ועושהו שכרו הרבה מאוד. ובסימן קנ"ה כתב דמקבל שכר טוב מה שאדם כופף את יצרו יותר ממאה מצוות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודוחק עליהם. לפיכך טוב יותר לעשות אותו דבר שיצר הרע מתגבר עליו ומכניע את יצרו בעבור הבורא ברוך הוא עכ"ל. וכתב בס' החיים (ס' פרנסה וכלכלה בפרק שישי) וז"ל השבת הוא תועלת גדול אל התורה, כי המנוחה והמרגוע שימצא בו האדם, גורם אל לבו שיהא פנוי לתלמוד תורה ואור החכמה והשכל נתוספו ביום הזה, אבל אותם שאינם בני תורה הם מוכנים לעבירה ביום זה, לפי שהם בטלים ממלאכה, וקובעים עצמם במושב לצים ולעג השאננים, וזה שאמר הכתוב (שמות ל"ה ג') לא תבערו אש בכל מושבותיכם וגו', הזהיר שלא יבערו אש המחלוקת בכל מושבות הליצים שלהם ביום השבת והואיל והם פנויים ממלאכה, על כן ראוי להמשיך את העם אל בתי כנסיות ואל בתי מדרשות לשמוע התורה מפי החכם הדורש בריבים עכ"ל.

כמה פעמים אמר מרן החזו"א שיש להזדרז ביותר ללמוד במוצאי שבת ובראש חודש, לסימן טוב. (דינים והנהגות סוף יו"ד). בקהלת יו"ט על הספר הנ"ל אות ג': (על כי זהו חייו) וחייב אדם לחדש חידוש בתורה בכל שבת, כמ"ש בזהר בחזרת נשמה יתירה למקומה שואל אותה הקב"ה מה חידוש אמרת בתורה - של"ה, ומח"ב בשם האר"י שאם מחדש בתורה מעטרין לאביו באותו עולם לכך נסמך כבוד או"א למצות שבת, ומי שאינו בר הכי לחדש ילמד דברים שלא למד עד הנה - שו"ת ס' ר"צ, ואם מחדש בשבת הנהגה טובה אין לך חידוש גדול בתורה.

וכן ידוע שמרן ראש ישיבת מיר הגרנ"צ פינקל זצוק"ל היה לומד בשישי שבת 17 שעות!! ודאג שיהיה לו איזה חידוש שהנשמה שבת לא תתבייש כשחוזרת לשמים במוצש"ק.

וכן במכתב רשכבה"ג רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זיע"א ומרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א שהתפרסם בזמן שהממשלה גזרה את גזירת הגיוס: וכאשר רואים אנו כי גבר עלינו הסתר פנים, ואין אנו יודעים בשל מי הסער הזה, ואין לנו נביא שיאמר מה עלינו לתקן כדי לבטל ממנו גזירה קשה זו, נחפשה דרכינו ונחקורה, ואולי לפי שרפו ידינו מן התורה ע"כ תובעים בזה הענין. ע"כ חוב גמור עלינו לעת כזאת לנצור מכל משמר על התורה ועמליה, ומובא בנפש החיים שער ד' פרק ט"ו אם ראית שיסורין משמשים עליך רוץ לחדרי תורה ומיד היסורים בורחים ממך, שנאמר לך עמי בא בחדריך. ובאנו בזה להציע להתחזק ולהרבות בלימוד התורה ברציפות ובלא מפריעים, ובפרט בימים שיש בהם רפיון בלימוד התורה כגון ימי שישי ושבת אשר הרפיון בהם רב, ולקבוע בהם סדרים שיתחזקו בהם מאד בלימוד התורה. וראשי הישיבות יעוררו על זה. ובנוסף לזה עלינו להתחזק בתפילה ותחנונים לפני אדון כל לבטל מעלינו הגזירות.

וע"י שנתחזק בעסק התורה ובתפילה נקוה כי יסיר מעלינו כל גזירות רעות וקשות ונזכה במהרה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וע"י שנתחזק בעסק התורה ובתפילה נקוה כי יסיר מעלינו כל גזירות רעות וקשות ונזכה במהרה למלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ואנו פונים לכל מי שמבקש לפגוע בלומדי תורה, אל תגעו במשיחי, כי בשעה זו שאובי ישראל באים עלינו לכלותינו רח"ל, רק תורתנו הקדושה היא שתשמור עלינו, אל תפגעו ואל תמעטו בלומדיה כי יש בזה סכנה לנפש ולגוף חלילה.

ער"ח סיון תשע"ג לפ"ק כו"ח בצער א.ל. שטיינמן

בעזה"י כל הדברים הנ"ל פשוטים וברורים וזו הדרך היחידה לבטל הגזירה חיים קנייבסקי

יותר מזה - כתב יסוד ושורש העבודה, ומי שמאבד הזמן בשבת ויור"ט שיש לו פנאי, יענש גם על ביטול תורה של ימות החול ואין לו מקום פטור שהיה טרוד על המחיה, שהרי שבת ויור"ט הוכיחו שאין דבריו אמת, ולכן כל רגע בשבת ויור"ט יהיה יקר

אמר רב חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו. הידעת שיש מצווה דאורייתא להכין משהו לשבת ביום ו' עד סו"ז קריאת שמע!!! (ביאה"ל סי' ר"נ)

אין לסמוך ע"ז כלל דאפשר דאפילו להתנחומא שצותה אז התורה ההכנה מיד שהיה יום השישי אין שום ראייה לזמננו דהלא ידוע דשבת ניתן להם במרה קודם קבלת התורה ולא היה אז עדיין עליהם מצות ק"ש ולכן חל עליהם מצות הכנה ביום השישי תיכף כשקם ממטתו משא"כ אח"כ שנצטוו על ק"ש בזמן קימה והיא מצווה תדירה בכל יום היא קודם ומה דאמר רב חסדא ישכים להוצאת שבת ויליף מקרא דוהיה היינו דצריך להקדים כל מה שיוכל וע"כ אפילו אחר קבלת התורה שנצטוונו על מצות תדירות בכל יום והיא מצות ק"ש יורז את עצמו לזה תיכף אחר שיקיים ק"ש [וגם תפלה דלדעת הרמב"ם היא דאורייתא וגם מחמת סמיכת גאולה לתפילה] דגם זמן ק"ש מקרי השכמה וכדכתיב ויגש הפלשתי השכם והערב ואחז"ל כדי לבטלם מק"ש שחרית וערבית אלמא דג' שעות על היום הוא בכלל השכמה עדיין וממילא מה דמטריח את עצמו תיכף אח"כ להוצאת שבת לא נפיק מכלל זה ... אבל באמת יש לדחות הכל דאף דעונג הוא מדברי קבלה אבל עכ"פ סעודה בשבת וההכנה לזה מבעוד יום הוא דאורייתא לכמה פוסקים עיין ביצה ב' ע"ב ברש"י והרע"ב וא"כ אפשר דגם השכמה לזה בבוקר הוא מה"ת...

וכתב השערי תשובה: שאם הוא דבר שאולי לא ימצא ביום ו' והדבר לצורך עונג שבת יותר טוב לקנותו ביום ה' מלבטל המצווה כמו הבשר במקום שאפשר שלא יהיה ביום ו' וכיוצא ע"ש: ועוד כתב: עיין באה"ט בשם כוונות האר"י ז"ל הזיעה שאדם מזיע בצרכי שבת הם סגולה למחיקת העונות כמו הדמעות ולכן צריך לטרוח הרבה בשביל כבוד שבת ע"ש וכה"ג כתבו לענין עשיית המצות בע"פ ועיין בתוס' שבת שכת' בהא דמצווה בו יותר מבשלוחו ראוי ליזהר גם בסעודת ברית מילה וחתונה ע"ש...

הקשה בשו"ת חוות יאיר איך הקילו התנאים בכבודם לכבוד שבת הא גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה [היינו ל"ת דרבנן] לכן קאמר דזהו כבודם שעוסק בעצמו במצווה וניכר שעושה כן לכבוד הש"י וכה"א בדוד ונקלותי עוד מזאת וגו' משא"כ אם אין ניכר כמו זקן ואינו לפי כבודו באבדה וכדומה שמתחלל כבוד הת"ח עי"ז [פמ"ג] ור"ל שאין הכל יודעין שהוא עוסק במצווה ובזה מיושב הא דאיתא בקידושין דף ע' דר"נ עסק בעצמו במצות מעקה ששם הוא דבר שהכל יודעין בעת שהוא עוסק שהוא מצות ה' משא"כ באבדה בעת שהוא מטפל בה אין הכל יודעין מזה ולכן אפילו אם ירצה להחזירו ברבים ויודיעם שהיא אבדה ג"כ פטרתו התורה מזה כנ"ל: (ביאה"ל)

ובשעה"צ אות ט' כתב: ונראה דלא שייך בזה לומר, מצווה שיוכל לעשות על ידי אחרים אין מבטלין התלמוד אפילו לזמן מועט, והכא הלא יוכל לעשות על ידי שלוחו דעדיף הוא ממי שהוא אחר לגמרי, יש לומר, דדוקא מצווה שאין מוטלת על גופו, כגון שיפסיק באמצע הלמוד לילך לגמול חסד עם איזה אדם במקום שאחר יוכל לעשות עמו הטובה ההיא, מה שאין כן בזה שהכבוד שבת מוטלת על גופו, וממילא מצווה בו יותר מבשלוחו. אי נמי דדוקא לענין כבוד שבת אמרינן כן דחמירא, מה שאין כן לענין שאר מצות אם הוא תלמיד חכם ונוגע לבטול תורה, וצ"ע:

כתב השו"ע סימן רנ: ישכים בבוקר ביום שישי להכין צרכי שבת, ואפילו יש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו, כי רב חסדא היה מחתך הירק דק דק; ורבה ורב יוסף היו מבקעין עצים; ור"ז היה מדליק האש; ורב נחמן היה מתקן הבית ומכניס כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החול; ומהם ילמד כל אדם, ולא יאמר: לא אפגום כבודי, כי זה הוא כבודו שמכבד השבת.

ובהמשך נבאר גם למה לא יכלו התנאים למנות שליחים שיכינו להם לשבת, ויותר הרי"ז זלזול בכבוד התורה...

וכתב הלבוש וכן הפרימ"ג: ישכים בבוקר ביום שישי ויכין צרכי שבת, דכתיב [שמות טז, ה] והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, הכנה דומיא דהבאה, והבאה היתה לאלתר בבוקר אף הכנה תהיה מיד בבוקר. ואפילו מי שיש לו כמה עבדים לשמשו ישתדל להכין בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו, כלומר שאם היה שום אדם חשוב בא לביתו ודאי היה בעצמו מתקן הבית ומסדר הכלים הצריכים לו, קל וחומר לשבת ולכבודו, כי רב חסדא היה מחתך הירק דק דק, ורבה ורב יוסף היו מבקעים עצים, ורבי זירא היה מדליק את האש, ורב נחמן היה מתקן את הבית ומכניס כלים הצריכים לשבת ומפנה כלי החול [שבת קיז ע"א], ומהם ילמוד כל אדם ולא יאמר לא אפגום בכבודי, כי זהו כבודו שמכבד השבת לכבוד שמים, ואפילו צריך למעט לימודו על ידי שיכין צרכי שבת, ימעט לימודו ויכין לשבת דמצווה גדולה היא. ובאליהו רבא כתב: אף על פי שהכין בהשכמה מצווה שיוסיף גם בין השמשות שנאמר והיה משנה [וגו'] (מג"א סק"א בשם ב"י ושבלי הלקט סי' נה). ובשו"ע הרב כתב: טוב לומר על כל דבר שקונה זהו לכבוד שבת וכן בכל מה שהוא עושה טוב לחשוב שעושה לכבוד שבת:

וז"ל הביאור הלכה: - עיין הטעם במ"ב והוא מרש"י וטור והנה הט"ז הביא הטעם מה דהביא בב"י בשם תנחומא דכתיב והיה אין והיה אלא מיד שנאמר והיה כי קם הפלשתי ועיין בפמ"ג שכתב דאפשר דלטעם זה צריך להיות ההשכמה יותר בהקדם דהיינו אפילו קודם ק"ש ותפלה אם אפשר אך שיראה שלא יעבור עי"ז זמן ק"ש ותפלה ולאפוקי לטעם רש"י וטור דהכנה דומיא דהבאה הלא הבאה היתה בבקר והיא זמן ג' שעות על היום וכדאיתא בברכות כ"ז ע"א מקרא דוילקטו אותו בבוקר בבוקר, והנה אנחנו העתקנו במ"ב אחר ק"ש ותפלה דוקא כי העולם לא נהגו כוותיה דהפמ"ג [אך זה יש לדחות דאפשר שסומך כ"א על אנשי ביתו שהם מכינין תיכף כשקמים לצרכי שבת אבל כשאין לו מי שיכין עבורו אפשר דאה"נ דצריך להשכים קודם ק"ש ותפלה להוצאת שבת] גם המעיין בספר סדר היום שהביאו המ"א בסוף סימן רנ"א יראה להדיא דעתו דדוקא אחר ק"ש ותפלה אם לא שלא ימצא לקנות אח"כ ואפילו בזה כתב שיראה לקרות ק"ש מקודם ונראה בפשיטות דלטעמו אפילו לשיטתו דס"ל דהוא דאורייתא הלא ק"ש הוא תדיר ותדיר קודם ומיירי דבמעט זמן של הקריאה לא יאחר הקנייה. והנה אף דנוכל ליישב סברת הפמ"ג דס"ל דלהתנחומא דיליף מוהיה אין והיה אלא מיד גילתה לנו התורה דהכא שאני מ"מ למעשה

זרקה תורה

לע"נ רעייתי מרת **זיוה** בת ר' **אליעזר** הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

© מאת הרב ישעיה'ו גלינסקי שליט"א בן לא"מ הרב יעקב יצחק צ"ל

ובחנוני - חידות לפרשת ראה - אבות פ"ו - ג' דנחמתא - מברכין חודש אלול

כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה. [תנא דבי אליהו רבה כח] ארחות חיים לרבינו הרא"ש אות לז: "למד פרשיותיך עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ופרוש רש"י ז"ל ותדקדק בו כאשר תוכל"

1. בארבעה פסוקים רצופים מילה הנקראת בשווה משני צדדיה. [יא-ל, לא, לב; יב,א]
2. פעמיים - אותו צמד מילים דבר והיפוכו. [יא,כו; יא,כט]
3. 'לא' ו'כן' בפסוק אחד. [יב,ד]
4. בשמונה מילים רצופות האות כ'. [יב,ז]
- בארבע מילים רצופות האות ש'. [יב,ה]
- בשבע מילים רצופות - האות מ'. [יב,יא]
5. איזה פסוק מסתיים בשם איבר? [יב,ח]
6. צמד מילים - דבר והיפוכו. [יב,טו; יב,כב]
7. שניים משבעה בפסוק אחד. [יב,טז]
8. חמש מילים רצופות הנאמרות בקידוש ליום שבת מופיע בפרשתנו. [יב,יח]
9. מנין שיש להתחזק במצוות? [יב,כג רש"י]
10. מה מזכה לו ולבנו אחריו? [יב,כה רש"י]
11. על מי לא נאמר הכלל הגדול שאמר רבי עקיבא? [יג,ט רש"י]
12. בפסוק אחד - גם בעיני השמים וגם בעיני אדם, ובשני פסוקים - רק בעיני אדם. [יב,כח; יב,כה; יג,יט]
13. שני בעלי חיים - שפטורים מזרוע לחיים וקיבה. [יב,טו רש"י]
14. צמד מילים דומה - בתפילין ובאיסור קרחה - ובכל זאת חלוק דינם במקום בראש. [יד,א רש"י; ו,ח]
15. איך מכונה אבא בפרשה? [יג,ז רש"י]
16. ישר והפוך (לא צמד מילים) בפסוק אחד. [יג,ח; יג,י]
17. בשני פסוקים רצופים - שמות איברים. [יג-ט,י]
18. היכן 'אשר לא ידעתם' והיכן 'אשר לא ידעתם'? [יג,יד; יג,ג]
19. מתי אסור להיטמא בטומאת נבילה? [יד,ח רש"י]
20. היכי תמצא שלא מכים את עיר הנידחת? [יג,יד רש"י]
21. פה ואינו פה. [יג,טז]
22. על מי מרחם הקב"ה כאב על הבן? [יג,יח בעל הטורים]
23. איזו דרשה שדרש רש"י בפרשת שמע קשור לפרשתנו? [ו,ז רש"י]
24. עשרה בעלי חיים בפרשה שהם כנגד עשרת הדברות. [יד,ב בעל הטורים]
25. שם של בנו של צבעון - כשם עוף בפרשה. [יד,ג; בראשית לו,כד]
26. מהיכן בפרשה - מה יש יותר: בהמה וחיה טמאה או טהורה? [יד,ד רש"י]

27. שיר - שהוא בעל חיים. [יד,ה]
 28. כיצד מכונה שור הבר בפרשה? [יד,ה; ב"ק קיז. ד"ה תוא; חולין פ.]
 29. למי שלושה שמות? [יד,ג רש"י]
 30. היכי תמצי נבילה ומותר לאכול ממנה? [יד,ח בעל הטורים]
 31. מי הוא מלך העופות? [יד,יב בעל הטורים]
 32. איזה בעל חיים אסור לגדל? [יד,ז בעל הטורים]
 33. למי כרבולת כפולה? [יד,יח רש"י]
 34. שם הפרשה - שנה ניקוד שם עוף. [יד,ג]
 35. בשני פסוקים רצופים - שם בעל חיים שהוא אכזרי על בניו. [יד-טו בעל הטורים]
 36. מנין ל'קדש את עצמך במותר לך'? [יד,כא רש"י]
 37. היכי תמצי יוצא מדג טמא ומותר באכילה? [יד,ט רש"י]
 38. היכי תמצי גדי שאינו בעל חיים? [יד,כב רש"י]
 39. צמד מילים זהה - מסיים פסוק. [יד,כב]
 40. על מי כתב האבן עזרא 'הספרדי נשמתו עדן'? [יד,כב אבן עזרא]
 41. על מה כתב הרמב"ן 'ותהיה בזה נזהר שכבר טעה בו מגדולי המחברים'? [יד,כב רמבן]
 42. היכן בפסוק בפרשה כתוב ההיפך ממה שכתוב בפרשת בא? [ט,א רש"י; שמות יב,מא]
 43. על מה כתב הכלי יקר 'נתינה גוררת נתינה'? [יד,כב]
 44. מי היה בחיפזון ביציאת מצרים? [טז,ג רש"י]
 45. פסוק הפותח בשם פרשה. [טו,א]
 46. הפסח נאכל רק צלי - היכן בפרשה כתוב לבשלו? [טז,ז רש"י]
 47. ב-15 מלים רצופות האות ו'. [יג-ה,ו]
 48. שם בעל חיים כשם סבו של מי שעל שמו יש צום. [מלכים ב' כב,ג; מלכים ב' כה,כ]
 49. שם בעל חיים מפרשתנו המוזכר בפסוק האחרון ב'הודו' בפסוקי דזמרה. [יד,ז]
 50. שם עוף שהוא לצרה בשעתה. [יד,ג]
 51. מאיזה עוף שנכתב בשתי מילים למדנו איסור לביצת עוף טמא. [יד,טו; חולין סד:]
 52. כשעושים המצוה - אין לעשות זאת על מנת לקבלו - שנה ניקוד, עוף. [יד,יב; אבות פ"א]
- רמז: שיעור זמן אכילה ושיעור הקטורת. [יומא ד,ד; ברכות מא.; משנ"ב פ"א ס"ק ד]

חודש טוב ומבורך!

שנה טובה! כתיבה וחתימה טובה!

מזל טוב מזל טוב, למחותני הר"ר אהוד רבלין שליט"א וביתו, לרגל הכנס נכדנו הבה"ח יוסף שלו' נ"י

בן לבני הר"ר אליעזר שליט"א, בעול תורה ומצוות. יהא רעווא מן שמיא שנזכה לנחת יהודית ממנו ומכל יוצ"ח.

לרפואה שלימה ולישועה לר"ר ישעיהו בן צביה שיחי', ולמרת תמר בת גולדה זהבה תחי', ולמרת מרים בת בלומה תחי' בתושח"י

לע"נ חברי מזכה הרבים ר' מרדכי יוסף בן ר' אליהו זיידל טובל, נלב"ע י"ג בטבת תשפ"ד ללא זש"ק. ואחיו הק' ר' משה יצחק הי"ד.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין פנים ובין פנישה המקום ירחם עליהם
ויצאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לנאילה השתא בעגלא ובזמן קרוב ונאמר אמן:

© להערוך ולשליחת חידות [ת"ק]: 03-6166107 | ניתן להשיג: 053-3182722 | להוריד מ'דרשו' dirshu.co.il

לקבלת הגליון במייל: 9960316@gmail.com. בשורת הנושא יש לרשום 'גליון'.

לראשונה פיטום הקטורת והקטרתה

חיבור
מדעים
ומקור של

מאות תמונות
מרהיבות עין
להבנת כל סדר הקטורת

סממני הקטורת בליווי תמונות נדירות

סדר הקטרת הקטורת בבית המקדש

סגולת הקטורת ומעלת אמירתה

דיני אמירת פיטום הקטורת

פיטום הקטורת המבואר
בכל הנוסחאות לכלל העדות והחוגים

סגולה לעשירות וביטול גזירות רעות

מחיר מסובסד לרגל ההוצאה

בעז"ה ניתן להשיג גם ברשת "יפה נוף", ספרי הישיבה-בית ישראל,
ספרים סאטמאר - ב"ב, ובמוקדים המרכזיים של תורת הקרבנות

מוקדים נוספים ייפתחו בעז"ה בהמשך, ניתן להתעדכן בקו המכון. בנוסף בעז"ה תתקיים חלוקה
ליחידים ובתי כנסת העוסקים בלימוד קדשים וכד' לפרטים: 052-7673043 נקודות חלוקה

הפצה ומכירה לחנויות: מחסן הספרים הרב דסלר 25 בני ברק טל 052-7683043

ניתן
להשיג
בדוכני
י. בלוי

בעז"ה תתקיים חלוקה
מוזלת ליחידים ובתי כנסת
כוללים וישיבות העוסקים
בלימוד קדשים וכד'
לפרטים ונקודות חלוקה:

052-7673043

תורת
הקרבנות
לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

מאות
תמונות
מרהיבות עין

400
עמ'

טוב מפורט לתמונות
מותאם
לכל גיל

רודש! ניתן להשיג את עשרות המצגות בענייני הקרבנות ועוד, בטל' 052-7653813
כל אונקי מכיל 5 מצגות. במחיר 100 ש"ח בלבד. פירוט המצגות בקו המכון בשלוחה 4

ועדת הדיור - נוף הגליל

שעל ידי רבני הקהילה שליט"א

בהכוונת הגר"ש שטיינמן שליט"א

ובפיקוחו של הגר"נ רוטשילד שליט"א רב גבעת המורה עפולה

לאור ההצלחה בקהילה החרדית בנוף הגליל

**בהשתדלות הרבנים מוקמת בימים אלו
קרן ע"י נדיבי עם לסבסוד והשתתפות
בשכ"ד למשפחות הזכאיות
למשך שנת תשפ"ו
ניתן להירשם לזמן חורף**

במייל w046565734@gmail.com

לפרטים בקו המידע 04-6565734

**נ.ב. נפתחו הגרלות מחיר למשתכן צמוד למגורי
הקהילה, הירשמו והרוויחו.**

**כמו"כ הזוכים בהגרלה הקודמת שעדיין לא
נרשמו מתבקשים לייצור קשר בהקדם**

הוציאו את התיבה לרחוב של עיר!
בליל שישי האחרון נערך בראשות רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א ומרנן ורבנן עיני העדה ומאות ראשי הישיבות שליט"א מכל החוגים והעדות. עצרת תפילה וזעקה מול שערי כלא 10 בעקבות מעצר בני ישיבה בעוון לימוד התורה.

1. מעמד כבוד התורה וריתחא דאורייתא מבית תורה
דיליה בראשות רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו
שליט"א. | 2. רשכבה"ג בביקור בבית הגה"ג ר"מ
שטרנבוך שליט"א. | 3. הגר"צ ויסבקר מתברך
מרינו מרן רה"י הגרב"ד פוברסקי שליט"א. | 4. מרן
רה"י הגרמ"ה הירש שליט"א במשא המרכזי בועידת
בני הישיבות, לצידו מרן רה"י הגר"צ דרבקין שליט"א.
5. הגה"ג ר"ש שטיינמן שליט"א בביקור אצל הגר"י
גרנדיש. | 6. הגר"ש קנייבסקי שליט"א בשיעור
ביאצייט של זקנו רשכבה"ג מרנא הקה"י זיע"א. |

והשיאנו את ברכת מועדיך

הספר שכבש לבבות והאיר את פרשיות התורה
בתובנות מרגשות, ממשיך במסע עם ספר חדש
ומיוחד על מועדי השנה:

'באשר הוא שם – על המועדים'

מוגש בצורה מרתקת בליווי סיפורים ומשלים, בדרך
שתצליח לחבר את כל בני המשפחה למועדים ותעביר
מסר נוגע, עמוק, שלא יישכח.

הוצאה והפצה: "יפה נוף" ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

• **ירושלים:** מלכי ישראל 17 // ירמיהו פינת ברנדיס // צומת בר אינן 1 // בבעת שאוכ 28 // בית גן הפסגה 50 // **חדש:** כנפי נשרים 31 (כ"ד צ"פ) **נוה יעקב:** פלג 1 פינת פרדס • **ביתר:** דרכי איש 5 בחניה (מוכר שטיבלאך המרכז) • **מודיעין עיית-קריית ספר:** אבני נזר 26 // שדי חמד 1 // הרב מפוניבז' 1 • **ברכפלד:** רבי יהודה הנשיא 29 • **בית שמש:** חפציבה-בן איש חי 29 // חזון איש 47 // רמה א'-נחל שורק 31 מעל שוק מהרדיו // **בקרוב:** רמה ד' סאן מול • **בני ברק:** רבי עקיבא 130 // **הרצליה:** 19 מול מרכז ירמיהו // ברסנורא 3 // רבי עקיבא 47 // **חדש:** נדרא 1 (אחזר לשעבר) **בקרוב:** סוקולוב 41 **פרדס כץ:** המכבים 63 **פרדס כץ:** **אשדוד:** ענק הספרים - יוסי בן חפצא 10 רובע ז' • **פתח תקוה:** קהילות יעקב 4 נני **חדש:** רבי יהודה הנשיא 90 • **לוד:** הרב אלישיב 8 שכונת גני איילן (אחוסק) • **קריית גת:** האדמור' מחב"ד פינת נתיבות שלום (בנין קרעטשניף) • **רכסים:** סביון 39 (בנה ביתן) • **נתיבות:** האר"י 86 • **אופקים:** חפץ חיים מול בית הכנסת אוהל משה • **טבריה:** שפע חיים 6 • **חיפה:** מויכאל 14 • **רחובות:** מנוחה ונחלה 4 • **חדש:** קריית מלאכי: ז'בוטינסקי 43 • **בקרוב:** עפולה: יצחק שדה 69 עפולה עליית

